

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

XΤΥΠΟΥΣΕ - χτυπούσε δ' ἄγριος ἀρματωλὸς τοῦ Ραδοβιζίου, δ' Δῆμο Μπλακιᾶς, στὴ Σκουληκαριά, τὴν ἔξωθυρα τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ἡ ἔξωθυρα δὲν ἀνοιγε! Μούγκριζε σὰ θεριό δ' θυμωμένος ἀρματωλὸς καὶ τὰ μάτια του πετοῦσαν φλόγες!

"Όλο τὸ Χωρίο γνωρίζοντας τὶ εἶχε τρέξει καὶ τί μποροῦσε νὰ γείνῃ, διμαθεῖ ἔτι ἐρχεται δ' Δῆμος δ' Μπλακιᾶς, ποῦ γίταν ἄγριος σὰ γενίτσαρος καὶ μαῦρος σὰ δαυλί,

πρόντησε μέσα στὰ λόγγα καὶ στὰ λακκώματα, γιὰ νὰ μὴ βρεθῇ μπροστά του καὶ νὰ μήν τὸν ίδῃ καὶ μήν τὸν ἀκούσῃ, ἔταν θὰ μάθαινε ἐκεῖνα ποῦ εἶχαν γείνει στὸ σπήτη του.

Χτυπούσε-χτυπούσε ἄγριος καὶ θυμωμένος δ' Δῆμο Μπλακιᾶς τὴν ἔξωθυρα τοῦ σπητιοῦ του κι' ἡ ἔξωθυρα δὲν ἀνοιγε! Τέλος ἀπελπισμένος, έτι δὲ θὰ τοῦ ἀνοιγε ποτὲ δὲν ἔξωθυρα

X. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ἀπὸ μέσα καὶ μὴ μπορῶντας νὰ τὴν κάμη θρύμψεται μὲ τὴ γροθιά του, ἀδειάσεις ἀπάνω στὴν κλειδωνιά της τὸ ντουφέκι του καὶ τές δυὸς φλωροκαπνισμένες πιστόλες του. "Η κλειδωνιά πετάχτηκε, πέρα, ἡ θύρα ἀνοιξε καὶ δ' μανιωμένος νοικοκύρης μπήκε μέσα.

Τὸ σπίτι εἶταν ἐρημο. "Η γυναῖκα του κι' ἡ μονοδυγατέρα του ἡ Γκόλφω, εἶχαν γείνει ἀφραντες! 'Αλλ' δ' θυμὸς τοῦ Δῆμο Μπλακιᾶ δὲν μποροῦσε νὰ σῦνσῃ εὔκολα. "Επρεπε νὰ κάμη κάτι κακό, γιὰ νὰ καταυγαστῇ. Βγάζει τὰ πυροβολικάτου — «τσίλιφ-τσιούφ» — δυὸς τρεῖς φορὲς ἀνάβει τὴν Ουσκα καὶ μὲ λίγα πρόχειρα προσανάμματα ἀνάβει φωτιά καὶ σ' ἔνα κομμάτι ὥρας τὸ σπίτι τοῦ Δήμου Μπλακιᾶ ἀνάβει ἀπὸ τές τέσσερες ἀγκανές!

Πρὶν πάρη καλὰ φωτιά τὸ σπίτι δ' Δῆμο Μπλακιᾶς πετάχτηκε στὸ μεσοχώρι ἔτοιμος νὰ βάλῃ σφαγὴ σ' δλο τὸ χωρίο. Φωνάζει μὲ δλη του τὴ δύναμη τοὺς γειτόνους, τὸν παπᾶ, τοὺς προεστούς, ἀλλὰ οὔτε φωνὴ, οὔτε ἀκρόχοη! Τὸ Χωρίο ἐκείνη τὴν ὥρα ὅμισιαζε μὲ ἀπαριασμένον τόπο, ποῦ εἶχε πατήσει κακὸ θανατικὸ, πανούκλα, ἢ ἀδιογιά. Τὰ δύντια τοῦ Δήμου Μπλακιᾶ ἔτριζαν, τὰ χείλια του εἶταν κολλημένα ἀπὸ τὴν ἀφρή, τὸ κορμή του δλο ἔτρεμε, καὶ τὰ μάτια του ἀστραφταν σὰν ἀστροπελέκια.

Τ' εἶχαν γίνει ἡ γυναῖκα του καὶ ἡ μοναχοκόρη του; Τ' εἶχαν γίνει δ' χωριανοὶ του; Μὴ τοὺς εἶχαν πιάσει οἱ κλέρτες; Μὴ τοὺς εἶχε μάσει δλους δ' Πχσιᾶς στὰ Γιάννινα καὶ τοὺς ἔρριξε στὰ μπουντρούμια τοῦ κάστρου; Μόνον τὰ σκυλλιά, οἱ γάτες κι' οἱ κότες βρέσκονταν στὸ χωρί! Τί νὰ εἶχε γείνη διόσμος;

Αὐτὰ σκέρτοντας δ' Δῆμο Μπλακιᾶς ίσχ πέρχ χωρίς νὰ γνωρίζῃ ποῦ πύγγαινε. "Ετσι βρέθηκε μὲς στὸ λόγγο. "Εκεῖ κατάλαβε ποῦ βρέσκονταν. "Εδώλε τ' αὐτὶ του ν' ἀργηρασθῇ γιὰ τίποτα κυπροκούδουνα ἀλλὰ του κάκου!

Μεγάλη ήσυχία βασιλεύει στὸ μέρος ἐκεῖνο. Τράβησε ἀκόμη πάρα πέρα, κι' ἐκεὶ ποῦ πήγαινε ἀσκοπα συναπάντησε στὸ δρόμο του μιὰ νύφη τοῦ χωριοῦ του. "Αμα τὴν εἰδὲ ρυάστηκε φοβερὰ σὲ λαβωμένο λιοντάρι, λέγοντάς της:

— Ποὺν οἱ χωριανοὶ, μωρή σκρόφα!

"Η γυναῖκα, γιὰ κάθε ἀπάντηση, ξεφώνησε ἔνα «ά!» κι' ἐπεισε κατὰ γῆς ξερή καὶ πεθαμένη ἀπὸ τὸ φέρο τῆς!

Προχώρησε ἀκόμα πάρα πέρα, σὰν ἀγρίμη, σὰν κακὸ θανατικό, καὶ τὰ πουλλιὰ ξεπετοῦσαν στὸ διάβατο του τρομαγμένα, καὶ ξέφευγαν, σὰν νὰ τάσκιαζε ἴσικος γερκκιοῦ. Πήγε-πήγε κάμποσο διάστημα, καὶ πέφτει ἀπάνω στὸ διάβατο μιὰ γρηγά! Ρήκαξε αὐτὸς ἀπὸ τὸ θυμό του, κι' ἡ γρηγὰ πέφτει στὰ γόνυτά του καὶ τὸν παρακαλάει:

— Κέφε με ἐμένα μονχά, καπετάνε μ', μὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ καημένο τὸ χωρὶδο ποῦ δὲ φταίει καθόλου.

— Ποὺν ἡ γυναῖκα μου κι' ἡ θυγατέρα μου! — ρυάστηκε πάλε δ Δῆμος Μπλακιᾶς.

— 'Απὸ τὸν Θεὸν νὰ τῶδρουν, καπετάνε μ!' 'Απὸ τὸν Θεὸν νὰ τῶδρουν, μὲ τὸ κακὸ καὶ σὲ τὴν ἐντροπὴ ποῦ σου ἔχουν κάμει!

— Πέ μου, μωρή στρίγκλα τὶ ἔχει τρέξει, ιστὶν σὲ κόψω, μούγκρισε δ Δῆμος Μπλακιᾶς.

— Νὰ καπετάνε μ'! 'Η θυγατέρα σ', ποῦ λές, σὲ ντρόπιασε ποῦ νὰ μὴν εἰχε γεννηθῇ ποτέ της, καὶ τὴν πήρε ἡ μάνα της κι' ἔγειναν καὶ οἱ δύο τους ἀφαντει! Δὲ φταίει τὸ χωρὶδο καπετάνε μ'! Δὲ φταίει τὸ χωριό. Μονάχη της φταίει ἐκείνη καὶ ἡ μάνα της!

— 'Η θυγατέρα μου ἀτικη! Μούγκρισε δ Δῆμος Μπλακιᾶς. 'Αχ τέτοια μέρα δὲν γῆλιζα ποτὲ νὰ μου ξημερώσῃ.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια σωριάστηκε κατὰ γῆς.

'Η γριά πήρε θάρρος, βλέποντας τὴν ἀδυναμία ποῦ προξενήσε στὸν ἄγριο ἀρματωλὸ τοῦ Ραδοβούζιοῦ ἡ ἀτικη εἰδηση. Πέ-

10

νου πατέρα, ἀλλὰ δὲν τόκαμε, γιὰ νὰ μὴν τὸν κατηγορήσῃ δ κόσμος ὡς δειλὸ καὶ ἀναντρό.

Μόλις δ Δῆμο-Μπλακιᾶς ζύγωσε μιὰ ντουφεκιὰ τόπο—ντουφεκιὰ ἐκείνο τοῦ καιροῦ—ἀδειάζει τὸ ντουφέκι του καὶ ἐπάνω στὸ Φῶτο. 'Ο Φῶτο; δμως χωρὶς νὰ καταπιαστῇ ἀκόμη ἀπ' ἀρματα, φώναξε μὲ δλη του τὴ δύναμη:

— Μή, καπετάν-Δῆμο, γιατ' εἰμι παιδὶ σου!

Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα δ Δῆμος ξαναγεμίζει τὸ καρυοφύλλο του καὶ ξαναρρίχνει.

— Μή, καπετάν-Δῆμο! — ξαναφωνάζει δ Φῶτος—γιατ' εἰμι παιδὶ σου! Σχώρεσε μας!

Τρίτη ντουφεκιὰ τοῦ Δῆμου Μπλακιᾶ πετυχαίνει τὸ Φῶτο στὸ ζερβή του τὸ χέρι. Μὲ τὴν τρίτη ντουφεκιὰ δ Δῆμος, ζυγόνοντας πρὸς τὸ Φῶτο, ἀρχίζει ἀπὸ τὰ πιστόλια το. 'Αδειάζει τὸ ἔνα, ἀδειάζει καὶ τ' ἀλλο. 'Η δευτέρα πιστολιά του ξαναπέτυχε τὸ Φῶτο στὰ πλευρά.

— Μή, καπετάν Δῆμο! — ξαναφωνάζει παρακαλεστὰ δ Φῶτος — Μή, πατέρα μου!

'Ο Δῆμος εἶχε πετάξει πλιὰ τὸ καρυοφύλλο του καὶ τὰ πιστόλια του γιὰ νὰ μὴν τὸν βιρχίνουν, κι' ἔβγαλε τὸ γιαταγάνι του. Λίγα βήματα τοὺς χώριζαν.

— Γιατέ τῆς . . . . ! — φώναξε δ Δῆμος μὲ λύσσα — Κάνε τὸ σταυρό σου, γιὰ βίτερη φορά.

'Η ἀτικη βρισιά, ποῦ ξεστόμισε δ Δῆμος γιὰ τὴ μάνα του κι' ἡ δρμή, μὲ τὴν δποτία ἔρχονταν καὶ ἀπάνω του, σὰ θεριό, σὰν ὥργισμένο σύννεφο, ποῦ σέρνει μέσα του φωτιὰ κι' ἀνεμοζάλη, χωρὶς ἔλεος καὶ χωρὶς ἐσπλαχνία κι' ἡ πληγές, ποῦ ἐτρέχειν αἷμα ἔξωργισαν πλέον τὸ Φῶτο, καὶ τὸν ἔκαμψαν ἔξω φρενῶν, καὶ ἔτσι καθὼς ηταν λαβωμένος καὶ κλονίζονταν νὰ πέσῃ κάτω, σὰν ἀνεμοδαρμένο κυπαρίσσι, ἔσυρε καὶ αὐτὸς τὸ γιαταγάνι του καὶ δέχτηκε τὸ πρώτο χτύπημα τοῦ Δῆμο Μπλακιᾶ. Τὰ παληγάρια σ' αὐτὸ ἀπάνω μὴ γνωρίζοντας γιατὶ

ρασε λίγη ὥρα, ποῦ δ Δῆμο Μπλακιᾶς δὲ μιλοῦτε καθόλου, ἀλλὰ βρίσκονταν βιθυνμένος σὲ σὲ βαθὺν ὅπνο. 'Υστερη ξεπετάχτηκε σὲ νὰ τὸν είχε δαγκάσει φαρμακωμένη ουχία, καὶ λέγει στὴ γριά μὲ γκυλωμένα μάτια:

— Καὶ κατὰ ποῦ ἔκαμπαν οἱ ἀτικες;

— Κανένας δὲν ξέρει, καπετάνε μ', κατὰ ποῦ ἔκαμπαν—ἀπολογήθηκε η γριά —ἔχ' ν μέρες τώρα, ποῦ πήραν τῶν δηματιῶν τους.

'Ακούοντας αὐτὰ τὰ λόγια δ Δῆμος Μπλακιᾶς, συγκλονιστήκε δλος, σὲ νὰ τὸν ἔδερε η ὥρα του—ἐκεὶ νὰ του γένη. — Λίγη δύναμι του θυγατέρας έμενε ἀκόμη. Τὰ στήθια του, δσο νὰ εἰπῃ μονάχα στὴ γριά:

— Καὶ ποιδ ἀκούστηκε γι' ἀπατεῶνάς της;

— Τὸ πρωτοπαλήκαρό σου, δ Φῶτος!....

'Ακούοντας τ' δνομα τοῦ ἀπατεῶντας θυγατρός του ἔβαλε μιὰ μεγάλη προσπάθεια, γιὰ νὰ σηκωθῇ στὰ πόδια του, τέλος τὸ κατώρθωσε, φόρεσε τὸ πόσι του γυναικίσια, γιὰ νὰ κρύψῃ τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὴ ντροπή, ποῦ τὸν σκέπαζε, κι' ἔγεινε ἀφαντος. 'Η γριά, δταν κατάλαβε, δτι τὸ ἀνθρωπόμορφο θηρό, δ Δῆμος δ Μπλακιᾶς εἶχε φύγει ἀπὸ κοντά της, ἔκαψε τὸ σταυρό της, λέγοντας:

— Πίσω μου πάντα νὰ εἰσαι, Σατανά!

Φεύγοντας ἀπὸ τὸ λόγιο δ Δῆμος Μπλακιᾶς τράβησε νὰ βρῇ τὸ μπούλου του. 'Ετρεμε δ γῆλος νὰ βασιλέψῃ δταν τὸ ἀπάντησε στὸ μεσοχώρι τοῦ Βελεντζικοῦ.

'Ο Φῶτος, τὸ πρωτοπαλήκαρό του, δταν τὸν εἰδε νάρχεται, κατάλαβε ἀπὸ τὸ δέσμιο τοῦ ποσιοῦ του, καὶ ἀπὸ τὸ πρόσωπό του, κι' ἀπὸ τὸ περπάτημά του, δτι δ καπετάνος του εἶχε μάθει τὸ φριχτὸ μυστικό, ποῦ τὸν ἔδερε τόσες ἔβδομαδες. Μπροσσε ἀπὸ καιρὸ νὰ φύγῃ, μποροῦσε καὶ τότε ἀκόμα νὰ τὸ κάμη καὶ νὰ γλυτώσῃ, φεύγοντας τὴ δίκια δργή τοῦ ἀτικασμέ-

11

γένονταν δλαύτα τὰ πρέγματα, καὶ χνονταν τόσο αἰμα, δὲν εἶ-ξειρχεν ἀπὸ ποιδ μέρος νὰ βιθημήσουν. Σέρονταν τὸ Δῆμο Μπλακιᾶς καπετάνο τους, ἀλλ' ἀγαποῦσαν καὶ τὸ Φῶτο, ως πρωτοπαλήκαρο, κι' ὡς γλυκὸν ἀνθρωπο καὶ σπάνιο λεβέντη, κι' δὲν ηταν δ Φῶτος ούτε μισὸ παληγάρι δὲν ἔτρωγε φωμὶ μὲ τὸν ἄγριο καὶ σκληρὸ Δῆμο Μπλακιᾶ, ποῦ ηταν μαύρος, ἀσχημός, ἀμίλητος καὶ δὲ γελοῦσε ποτὲ τὸ πρόσωπό του.

Σ' δλιγες στιγμὲς καπετάνος καὶ πρωτοπαλήκαρο ἀπὸ τὲς γιαταγανιὲς ποῦ ἔδινε δ ἔνας τοῦ ἀλλο, κι' δπως ηταν σωριασμένοι δ ἔνας δπλα στὸν ἀλλο, κι' ἔτρεχαν τὰ αἰματά τους, σὲ βρύσες, κάποτε σηκώνονταν ἀγρά-ἀγρά ἀπὸ ἔνα ματωμένο χέρι ποῦ χούφτιαζε ἀκόμη τὸ γιαταγάνι, καὶ χτυποῦσε μὲ δση τοῦ ἔμενε ἀκόμη δύναμη τὸν πλαγινό του. Τὰ πρώτα πα καὶ τῶν δυονῶν ηταν μακελεμένα, τὰ κερδίλια τους ἀνοιγμένα, τὰ μάτια τους πνιγμένα στὸ αἰμα, καὶ τὰ μουστάκια τους πνιγμένα ἀπὸ τὸ αἰματοστάλαγμα.

Τέλος τὰ παληγάρια περιεκύλωσαν τοὺς σκοτωμένους κι' ἡ νύχτα ἀπλωσε τὰ μαύρα της φτερὰ γιὰ νὰ σκεπάσῃ ἔνα τέτοιο φοβερὸ φονικὸ κι' ἔνα τέτοιο φοβερὸ μίσος. Τὸ διπλοφρυνικὸ δλη τὴ νύχτα διαλαλήθηκε σ' δλο τὸ ἀρματωλίκι τοῦ Ραδοβούζιο, στὴν 'Άρτα, καὶ στὰ γύρα τ' ἀρματωλίκια, καὶ τὸ πρωτεῖται διατρέχειν δλα τὰ χωρὶα στὸν τόπο του ἔγκληματος, καὶ πήραν τοὺς νεκροὺς ποῦ κρύταγχν ἀκόμη τὰ γιαταγάνια στὰ κοκκαλωμένα χέρια τους καὶ τοὺς ἔφεραν στὴ Σκουληκαρία, κι' ἔκει τοὺς ἔθαψαν κατὰ τὸ δειλινὸ μὲ σαρανταπάπαδο τὸν ἔνα διπλα στὸν ἀλλο, γιὰ νὰ γειτονεύσουν αἴώνια.

Τέσσερες μῆνες δτερη στὸ μαναστῆρι τοῦ 'Αι Γιωργιοῦ, στὸ Μαυρομμάτι, τελευταῖο σύνορο των 'Αγράφων, δύο ώρες μεσημέρινὰ τῶν Τρικκάλων, ἀπὸ τὴν ἀιματοσμένη θυγατέρα τοῦ Δῆμο Μπλακιᾶς, τὴν καλογερεμένη σατσικιὰ τοῦ Φῶτου γεννιώνταν δ στρατάρχης τῆς νέας 'Ελλάδος Γεώργιος Καραϊσκάκης.

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΗΡΩΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

“Η
ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ καὶ ΛΙΑΠΗΔΕΣ
(Τιτορικὸς διήγημα)

Ζύγονταν τὰ Χριστούγεννα.

Είταν ἡ θάστερην πολιορκία τοῦ Σουλιοῦ ἀπὸ τὸν Ἀλῆ-Πλαστικό. Οἱ καλύτεροι Σουλιώτες είχαν πιάσει τές σπουδαιότερες θέσεις, καὶ οἱ καλύτεροι Ἀρβανίτες, οἱ Λιάπηδες, είταν ἀντιπέτωποί τους. Σὲ μιὰ ἀπὸ τές σπουδαιότερες θέσεις είταν καὶ ὁ Τούσικη μὲ εἴκοσι παλληκάρικ ἔνα καὶ ἔνα, καὶ ἀντιμέτωπος του είταν ὁ Μουσλῆ-Γκιολέκας* μ' ἔξηντα Λιάπηδες, ἔνα καὶ ἔνα.

Χτυποῦσε ὁ Γκιολέκας νὰ διώξῃ τὸν Τούσικα ἀπὸ τὴν θέση του, ἀλλ' είταν εὔκολότερο νὰ φύγουν τὰ βουνά ἀπὸ καταγῆς, παρὰ ὁ Τούσικης μὲ τὰ παλληκάρικ του. Χτυποῦσε καὶ ὁ Τούσικης νὰ διώξῃ τὸ Γκιολέκα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν τὸ κουνοῦσε. Παλληκάρι καὶ ἔκεινος, παλληκάρια καὶ τοῦτοι, ἀλλὰ πλειότερο παλληκάρι ὁ Σουλιώτης, ποῦ πολεμοῦσε μὲ τρεῖς φορές πλειότερούς του. Είταν ἀσποντοι ἔχθροι ἀνχυμεταξύ τους οἱ Σουλιώτες μὲ τοὺς Ἀρβανίτες, καὶ ὡς ἀλλόφυλοι **, καὶ ὡς ἀλλόθρησκοι, καὶ ὡς ἐ θρωποὶ ποῦ πολεμοῦσαν τοῦτοι νὰ φυλάξουν πατρίδα, πίστη καὶ λευτερία, καὶ ἔκεινοι νὰ τὰ καταστρέψουν καὶ τὰ τρία καὶ νὰ τοὺς πάρουν σκλάβους τὰ γυναικόπαιδά τους, καὶ δρμας ἡ παλληκαριὰ είχε κάνει οἱ Λιάπηδες νὰ σέβωνται τοὺς Σουλιώτες καὶ οἱ Σουλιώτες τοὺς Λιάπηδες, καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν πόλεμο είταν φίλοι ἀγναρδίσκοι.

Όταν ἔπαιε τὸ ντουφέκι οἱ Σουλιώτες μόνο στοὺς Λιάπηδες καταδέχονταν νὰ δίνουν ἀπάντηση, ἀν τύχαινε νὰ τοὺς φωτίσουν ἔκεινοι τίποτε. Τοὺς ἄλλους τοὺς Ἀρβανίτες τοὺς περιφρονοῦσσον, καὶ οὕτε καταδέχονταν νὰ τοὺς λογαριάζουν γιὰ παλληκάρια. Μιὰ μέρα, τὴν ὥρα, ποῦ ἔπαιψε τὸ ντουφέκι, ζύγωσε ὁ Γκιολέκας τὸν Τούσικη μὲ τὸ ντουφέκι χαμηλωμένο καὶ τοὺς φωνάζει:

— “Ωρέ, Καπετάν Τούσικ!... Ωρέ, Καπετάν Τούσια!

— “Ωρέ Μουσλῆ-ἄγα!

Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Τούσικης.

Μὲ τὴν θεῖ, ἡρὴ καπετάν-Πούσικ, δὲ

(*) Ὁ Γκιολέκας τοῦτος είταν πατέρας τοῦ γνωσσοῦ Ζεΐνελ Γκιολέκα ποῦ σήκωσε τὴν ἀλβανικὴ ἑπανάσταση στὰ 1846.

(**) Οἱ Σουλιώτες ποτὲ δὲν ἔλεγον τὸν ἔαυτόν τους Ἀρβανίτες.

Βλέπω τὴν ὥρα πότε νὰ τελειώσῃ αὐτὸς ὁ ἀτιμός ὁ πόλεμος, γιὰ ν' ἀρθρῶ νὰ γείνωμαι βλάμηδες! Μ' ἔχει κάψει ἡ παλληκαριά σας, ἐστὶς τῶν Σουλιώτων!

— Καλῶς ν' ἀρθῆς, Μουσλῆ-ἄγα.

Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Τούσικης περάφανος

Μίσιν ἄλλη μέρα, κοντά τὰ Χριστούγεννα, είχε διατάξει γενικὴ ἔφοδο ὁ Πασιέτς. Τούσιας καὶ Γκιολέκας πολέμησαν σὲ θεριά. Σκοτώθηκαν πέντε Λιάπηδες ἀπὸ τὰ παλληκάρικ τοῦ Γκιολέκα, καὶ ἔνας Σουλιώτης ἀπὸ τὰ παλληκάρικ τοῦ Τούσικης, εἶναι τοῦ γεννατίου ποῦ δὲν

εἶχαν ποτὲ Σουλικὴ ώρα μεσηκ τους. Εκείνη τὴν θύμερα είταν λύσσα μοναχὴ ὁ πόλεμος, γιατὶ περπατοῦσε ὁ Πασιέτς μονάχος του ἀπὸ πρόχω, μας σὲ πρόχωμα, καὶ ἔταξε γρόσια καὶ φλωρίδα καὶ βχθιμούς σ' ἐκείνους ποῦ θά φαίνωνταν γεννατί, καὶ προπάντων σ' ἐκείνους, ποῦ θάφερναν σουλιώτικα κεφάλια ἡ θάπαιρναν σουλιώτικα προχώματα.

Τὰ ταξίματα τοῦ Πασιέτης φιλοτίμησαν πλειότερο τοὺς Ἀρβανίτες καὶ ρίχτηκαν μὲ τὰ μούτρα ἀπάνω στὰ σουλιώτικα τὰ προχώματα, ἀλλὰ πουθενά δὲν υποχώρησαν οἱ Σουλιώτες καὶ σ' ὅλες τές μεριές δέχτηκαν τοὺς Τούρκους μὲ τὴ συνειδημένη τους τὴν ἀντρεία, καὶ ὅ, τι καὶ ἂν ἔκκνων οἱ Τούρκοι οὕτε πιθαμή τόπο δὲ μπόρεσαν νὰ κερδήσουν καὶ μοναχὰ ἀφησαν πίσω τους, ἀπάνω στὰ σουλιώτικα τὰ προχώματα, ἐκατὸν πενήντα κουφάρικ, τὸ ἄνθος τῆς Ἀρβανίτης. Η λύσσα τοῦ Πασιέτης είταν τόσο μεγάλη, ποῦ δὲ μπόρεσε νὰ μπῇ ἐλείνη τὴν ήμέρα στὸ Σουλί, καὶ τόσος μεγάλος ὁ φόβος του, ποῦ καθαλήκει τὸ ξλογό του καὶ γκρυμοτσακίστηκε γιὰ τὰ Γιάννικα.

Είχε σουρουπώσει, καὶ ἀκόμα ἔπαιζε καὶ ἀπὸ τές δύο τές μεριές τὸ ντουφέκι, καὶ ὅταν καλονύχτωσε ἔπαιψε ὁ πόλεμος οἱ Ἀρβανίτες ἄρχισαν νὰ μισούσιαν τοὺς σκοτωμένους τους, ἐννοεῖται ὅστο τὸ δυνατό σιγανό, γιὰ νὰ μὴ τοὺς ἀκούσουν οἱ Σουλιώτες καὶ τοὺς ἀρχίσουν στὰ περιγέλαια. Στοῦ Γκιολέκα τὸ πρόχωμα τὰ κλάματα είταν δυνατώτερα, γιατὶ οἱ σκοτωμένοι του είταν ἀπὸ τοὺς πλειό σκοτωτικοὺς Λιάπηδες, καὶ ὅλοι συγγενίδες του: ὁ ἔνας είταν ἀδερφός του, δ ἄλλος ἀνεψιός του καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς ξαδέρφια του. Ο καθένας ἀπὸ τοὺς συντρόφους ἔλεγε στοὺς σκοτωμένους καὶ ξεγωριστὸ μοιρολόγι, καὶ ἔτσι δλη ἡ νύχτα περασε μὲ θρήνους ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐνδιάποτο τοὺς Σουλιώτες δὲν ἀκούανταν παράχοροι καὶ τραγούδια γύρα στὰ λείψανα τῶν σκοτωμένων τούς. Καθές σουλιώτικο πρόχωμα, ποῦ είχε σκοτιμένο, γιατὶ είχαν σκοτωθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς Σουλιώτες καμμιά δεκαπενταριά, καταγένονταν ποιό ἀπ' ὅλα νὰ κάμη τ' θρηφώτερο τραγούδι: στὴ μνήμη τῶν σκοτωμένων παλληκαριῶν.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ, ὁ Γκιολέκας, φράντως τὴν φλωκάτα του κατσισύλαι καὶ ἀνάποδα, φώναξε μὲ μιὰ φωνὴ κλάμενη:

— “Ωρέ καπετάν Τούσικ! Ωρέ καπετάν Τούσια!

— “Ωρέ, Μουσλῆ-ἄγα.

‘Απολογάμηκε ὁ Τούσικης καὶ βγήσε ἀπὸ τὸ πρόχωμα του κατεπορευμένος, σὲ νὲο σοι μάζονταν γιὰ τόμο.

— “Ωρέ, θέλω εἰστε ἀγθεύποι ἔστες οἱ Σουλιώτες! Εὔστε σέφημε στὰ κλάματα καὶ σὲ μοιρολόγια καὶ τεῖσα δὲν ἀκούστηκατε νὰ πῆτε ούτε ἔνα κακό! παρὰ ταχαγιδιούσατε ἀληνύγιτα, σὲ νὰ είταν ὁ σκοτωμένος στας δικαίουλοι. Τὶ τὸν κανατάν τοὺς πεθαμένοι σας; “Ἐτσι ἀκλαυτοὶ καὶ ἀμαρασθήτοι θέ τὸν ἀφίστε; Κρῆμα στὸ καημένο τὸ παλληκάρι! Νέος πάνεσε ἡ ψυχὴ μου, στας τὸν εἶσα νὰ ταριχεύτῃ κατὰς γῆς σκοτωμένος!...

— “Ἐχεις δίκιο, Μουσλῆ-ἄγα! Εἴπες εἰστε σκληροὶ ἀνθρώποι! Αλλά καὶ ὅσο φυγάπαινοι καὶ ἂν εἰμασταν, δὲν θὰ μοισολογούσχαμε ποτέ. Τὰ μοιρολόγια σ' ἔμας; τὰ λέν μύνον οἱ γυναῖκες. ‘Αλλὰ καὶ αύτες τόσο ἔχουσαν συνηθίσει

μέ τούς σκοτωμένους, ποῦ τώρα δὲ μοιρολογοῦσιν πλιό.

Ἐκείνη τὴ σπιργὴ ἦρθε μιὰ Σουλιώτισσα στὸ πρόχωμα τοῦ Τούσια, καὶ φθάνοντας βρήρησε :

— Πέτε μου, πῶς σκοτώθηκε ; 'Ορθὸς καὶ ἀπὸ μπροστά ; 'Εδειξε παλληκαριά ;

— Ναι, θεάκω ! (Τῆς ἀπολογήθηκαν ὅλοι μ' ἔνα στόμα). 'Ορθὸς καὶ ἀπὸ μπροστὰ σκοτώθηκε, ἀφοῦ σκότωσε μὲ τὸ γέρον του καὶ δυο-τρεῖς ἀντίχριστους ...

— 'Αφοῦ εἶν' ἔτσι, τὸν πάρνω.

Εἶπε ἡ Σουλιώτισσα, καὶ ἔρριξε κάτω τὴν τριγάλα της.

Ἐίταρη ἡ μάνα τοῦ σκοτωμένου Σουλιώτη, ποῦ ἦρθε νὰ τὸν πάρῃ, γιὰ νὰ τὸν θάψῃ στὸ Σούλι. 'Ενας Σουλιώτης σύκωσε μιὰ κάππα καὶ φανίστηκε στὸ μάτια τῆς ἥρωικῆς μάνας τ' ἀντρειωμένο παιδί της.

'Ο Γκιολέκας ἀφοῦ εἶδε καὶ ἤκουσε τὴ μάνα τοῦ σκοτωμένου, χωρὶς νὰ πῇ τίποτε ἄλλο, γύρισε στὸ πρόχωμά του.

'Η μάνα γονάτισε, φίλησε τὸ κρύο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ της, κάτι τοῦ μουριούριτε κρυφά, σὲν κλάμα, σὲ μοιρολόγι, καὶ ὑστερώ τοῦ εἶπε :

— 'Έχε τὴν εὐχὴν μου, γυιόνκ μου !

Καὶ γυρίζοντας ἐίπε στοὺς ἄλλους :

— 'Ελέτε τώρα νὰ μοῦ τὸν ζαλώσετε.

'Ετρεζαν ἡ τῆς ζαλώσουν τὸ σκοτωμένο παιδί της, ποῦ εἶχε γείνει σὲ σανίδα ἀλύγιστο, ἀπὸ τὸ νεκρωμά.

— Βάλτε του καὶ τ' ἀρματά του !

Φώναξε προσταχτικὰ ἡ μάνα.

Τοῦ ἔβαλαν τέξ πιστόλες καὶ τὸ γιαταγάνι στὴ ζώση του, καὶ τοῦ κρέμασαν τὸ ντουφέκι ἀπὸ τὸ λαιμό, καὶ ἔτσι ἡ βαρυθύμητη μάνα τράβησε περήρων γιὰ τὸ Σούλι, ζαλωμένη τὸ σκοτωμένο παιδί της.

'Ο Γκιολέκας κοίταξε ὅλη αὐτὴ τὴ σκηνὴ ἀπὸ τὸ πρόχωμά του καὶ στὸ τέλος εἶπε μ' ἀγανάγκηση :

— 'Ωρέ, εἰστε διαβόλοι ἔστες οἱ Σουλιώτες! Δὲν εἴστε ἀνθρώποι ! Κι' εἶναι ζουρλός ὁ Πασιάς, ποῦ σᾶς πολεμάει!

— 'Αμ ! ποιός σᾶς προσκάλεσε νέφιθτε νὰ μᾶς πολεμήσετε, ἀγα μου ; (Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Τούσιας). Δὲν πῆτε ἀπέκει πούρθατε ;

'Ο Γκιολέκας δὲ μίλησε τίποτε καὶ τρύπωσε στὸ πρόχωμα του.

Τὴν ἄλλη μέρα είταν Κυριακή. Ἡρθαν γυναῖκες τῆς ἀντρειωμένης φρουρᾶς τοῦ Τούσια καὶ ἔφεραν τὰ φρούματα τῶν παλληκαριῶν γιὰ ν' ἀλλαξουν.

Οἱ Σουλιώτες ἀλλαξαν καὶ ἔφεγγαν οἱ φουστανέλλες τους σάχιδιν ἀπὸ τὴν ἀσπράδα. Τούρ-

κοι καὶ χριστιανοὶ δὲν πολεμοῦσαν, ἀλλὰ στέκονταν ἀντίκρυ-ἀντίκρυ. Εἶχαν τέσσερες μέρες ἀνακωγή. 'Αστραρταν οἱ Σουλιώτες ἀπὸ τὴν ἀσπράδα καὶ μοσκοβιοῦσαν, καὶ μάνιζαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὴ λέρα καὶ βρωμοῦσαν ἀπὸ τὴν ἀκνθαριστή. Αἱ φουστανέλλες τους καὶ τὰ ποκάνιτά τους εἶχαν γείνει κουρέλλι καὶ φάνηκαν τὰ κρεβάτια.

Ζύγοναν τὰ Χριστούγεννα. Τέσσερες πέντε μέρες ἀπολείπονταν ἀλόρα. Τότε οἱ Σουλιώτες δὲ οὐδέναν μόνο μὲ καθέρια φρέματα, σὲν κάθις Κυριακή, ἀλλὰ καὶ πασχαλιάτικα. Θελούπων πλειότερο, καὶ ἡ ὡμορριά τους καὶ ἡ λεζεντιά τους θὰ φάνταξε πλειότερο.

'Ο Γκιολέκας, βλέποντας ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τὴν καθαριμέτητα τῶν Σουλιώτῶν, καὶ τὴν καλέφερεστα τους καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ γυμνικὴ καὶ τὴν ἀκαθαρτικὴ τῶν συντρόφων του καὶ τοῦ ἔκυποῦ του ζήλεψε, Τί νὰ κάνη ; Πῶς ν' ἀντιπαραπτητῇ καὶ σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο ; Σκέφτεται, σκέφτεται, καὶ ἀποφασίζει νὰ πάρῃ τὰ παλληκάρια του καὶ νὰ πεταχῇ διὰ τὰ Γιάννινα νὰ ντυθοῦνται καινούργιες φουστανέλλες καὶ καινούργια ποκάνιτα καὶ νὰ ποδεθοῦνται καινούργια τσαρούχια καὶ νὰ ξεναγυρίσουν, ἀφίγοντας ἀντικαταστάτες τους ἄλλους Ἀρβανίτες. Γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ πήσε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸ Σιλιγτάρη τὸν ἀρχηγό. 'Ο Σιλιγτάρης τοῦ ἔδωκε τὴν ἀδειὰ καὶ τοῦ ἔστειλε κρυφὰ τὴ νύχτα ἀντικαταστατη ἀπὸ ἑκατὸν πενήντας Τεπελενιώτες, ποῦ ἔρχονται δεύτεροι στὴν παλληκαριὰ ἀπὸ τοὺς Λιάπηδες, γιατὶ ἡ θέση εἶται σπουδαία, καὶ ὁ Τούσιας τὸ πλειό ξυκουσμένο παλληκάρι του Σουλιοῦ. 'Ο Γκιολέκας κίνησε γιὰ τὰ Γιάννινα ποὺ νὰ ξημερώσῃ, λέγοντας στοὺς Τεπελενιώτες :

— 'Ακοῦστε καλά, ωρέ ! 'Εμεῖς θὰ γυρίσωμε αὐλίο βράδυ ἀπὸ τὰ Γιάννινα, καὶ διὰ τὸ διάστημα αὐτὸν νὰ μὴ βγάλετε καθόλου τὴ μύτη σας ἀπὸ τὰ προγώματα καὶ σᾶς κατηλάβουν οἱ Σουλιώτες ὅτι δὲν είστε ἔμετς, καὶ σᾶς πετεσούσφουν καὶ σᾶς διώξουν ἀπ' ἐδῶ.

'Ακούοντας αὐτὰ τὰ λόγια οἱ Τεπελενιώτες τοὺς ξακοφάνηκε πολὺ γιὰ τὴ σύσταση, ποῦ τοὺς ἔκανε ὁ Γκιολέκας, θεωρῶντας τὴν ὡς προσθολήν, καὶ ἀποφάσισαν νὰ ἐκδικηθοῦν, δειχγοντας στοὺς Λιάπηδες ὅτι δὲν είναι καθόλου κατώτεροί τους, καὶ νὰ τοὺς τσακίσουν τὴ μύτη καὶ νὰ μὴ παινιοῦνται ἄλλη φορά. Τὴν ἄλλη μέρα οἱ Τεπελενιώτες βλέποντας είταν πολὺ λίγοι καὶ νομίζοντας ντροπή τους αὐτοὺς ἔκκτην πεγγήντα νὰ κουφοτοῦν μπροστὰ σὲ δεκα ἑρτὰ-δέκα ὀκτὼ ἔκγυθρούς τους, βγῆκαν στὸ φαγετό. Μαθόντας ὁ Τούσιας ὅτι ὁ Γκιολέκας μὲ τοὺς Λιάπηδες του δὲν είται πλειό ἀντίκου του καὶ ὅτι είται τὴν ἄλλοι, τοὺς μπάνινει στὴ μύτη μὲ τὰ λόγια. 'Απὸ λόγο σὲ λόγο τοὺς εἶπε «γουργούμετε», βούσιά, ποῦ δὲν χωνεύουν ποτὲ οἱ Τούρκοι, καὶ ὁ πύλεμος ἀρχίτε.

Μὲ τές πρῶτες ντουφεκές φώναξε ὁ Τούσιας :

— Τὰ γιαταγάνια καὶ ἀπόγω τοὺς, ποὺς γουργούμετε ! ("Ω μπίρρα ! Ο γέρρος ! μπάτα).

Φράγκ ! φράγκ ! τὰ γιαταγάνια οἱ Σουλιώτες στὸ χέρια καὶ μέσα στοὺς Τούρκους ! "Εγείνε ἀλλαλαγμότι ! Οι Τεπελενιώτες λάκκισαν, καὶ ἐπιστάν μισή θεώ μακούζ μὲ φάγη, επινούντας πίσω τους παραγάγα σκοτωμένους καὶ τὰ προγώματα στὰ χεριά τῶν Τούρκων.

Τὴν ἄλλη τὴ βούλησε ἔργονενος ὁ Γκιολέκας ἀπὸ τὰ Γιάννινα μαζίνινετοι οἱ Σουλιώτες μπάνινει στὰ προγώματά τους καὶ τὰ πήναν καὶ γένεται ἔσω φονιάν. Τὴν ἄλλη μέρα τραγήνει, βούσιει τοὺς Τεπελενιώτες καὶ μπάνινει μὲ τὶ τρόπο τοὺς γιαγάτων καὶ τὸν ἐδιωξαν οἱ Σουλιώτες.

— Δέ σᾶς τοῦ-εἶπα γά, μωρέ (τοὺς λέγει) νὰ μὴ δειχτήτε ποιοί εἶστε, γιατὶ μὲ σᾶς τσακίσουν ; Τὶ διαβόλο ; Ση, περάσε ἡ ιδέα ὅτι είμαστε οι Τεπελενιώτες καὶ Λιάπηδες ! Απὸ πότε, μωρέ ; γενήκαμε ξαδέρφια ; Μονάχη ἔγκα ἔθγαλε τὸ χωριό σας, — τὸν Πασιά, — καὶ καλύτερα νὰ μὴ τὸν εἶχε βγάλει ! Κι' αὐτὸς μὴ νομίζετε ὅτι ἔχει παλληκαριὰ μεγάλη !

Πονηριά μονάχα μεγάλη έχει!

— Άφοις ταύτης έδρισε καλά-καλά παπούκορρα, πήγε μία γιατρούφεια τόπο σημά στὸν Τούσικ ποῦ είται στὰ προγόματα καὶ φυνέψει:

— Όρε κακπετάν Τούσικ! Έιμι κακπετάν Τούσια!

Ακούοντας τὴν φωνὴν τοῦ Γκιολέκκα, πε ἀγτηνὸς ὁ Τούσιας στὸ πρόγωμα.

— Καλῶς ὥρεσες, Μουσλῆ-ἄγα, ἀπὸ τὰ Γιάννινα! Πᾶς τὰ πέραστες ἔκει πέρα;

— Μωρές, τί «καλῶς-ἥρεσ» μοῦ λέις;

Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Γκιολέκας βαρύθυμος.

— Γιατί, ωρὲ Μουσλῆ-ἄγα;

Τὸν ρώτητες ὁ Τούσικ, σὲ νὰ μὴν καταλά-

βηνε.

— Σ' εἶχε παλληκάρι, ωρὲ Τούσικ (τοῦ λέει ὁ Γκιολέκκας) νὰ πάγης τὰ προγόματα ἀπὸ μῆς τοὺς Λιάπηδες καὶ τὸ Γκιολέκκα, καὶ ὅχι ἀπὸ τοὺς Τεπελενιῶτες! «Οχι» ἐκπένη πενήντα ποῦ είται, ἀλλὰ καὶ χίλιοι ἀν είται. «Η ἀπ' αὐτοὺς τὰ πῆρες, η ἀπὸ γυναῖκες τὰ πῆρες, κάνει τὸ ίδιο! Τέτοια νίκη καὶ τέτοιο κέρδος σοῦ τὰ χαρίζω!...

Λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, γύρισε τές πλάτες νὰ φύγῃ. Ο Τούσιας πειράχτηκε πολὺ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Γκιολέκκα καὶ τοῦ λέει:

— Γέρεν πίτω, ωρὲ Μουσλῆ!

Ο Γκιολέκας γύρισε καὶ στάθηκε, καὶ οἱ Τούσιας τοῦ εἶπε πειρόρκωνα:

— Άφοις νομίζεις ὅτι εἰν' ἔτσι, δὲν τὰ θέλω τὰ προγόματά σου! «Εἰλα νὰ τὰ πάρης, καὶ δὲν δὲ σοῦ τὰ ξαναπέξω, νὰ πεθάνω θλεμέτης!»

— Αρηστε ταῦ μιὰ φράσ, δύως εἴμαστεν πρῶτα, (τοῦ εἶπε ὁ Γκιολέκας) καὶ ἀν μοῦ τὰ πάρης, ζῶντας ἐγώ, νὰ πεθάνω Κωνσταντῖνος. (2)

Τραβήγητηκεν οἱ Σουλιώτες ἀμέσως στὴ πεδιάδα τους τὰ προγόματα, καὶ ὁ Γκιολέκας μὲ τὰ παλληκάρια τοῦ ἔτικες τὰ δικά του, σὰν καὶ πρόιν.

Τὴν ἄλλη μέρα ξημέρων Χριστούγεννα. Οἱ Σουλιώτες φύρεσκον ὅλοι τὰ πασκαλιάτικα τους πρωῒ πρωΐ, ποῦ τοὺς τὰ εἶχαν φέρεις οἱ γυναῖκες ἀπὸ τὸ Σουλί, καὶ στέκονταν ἔτοιμοι. Ο Τούσιας μπήγει μιὰ φωνή :

— Κρητέρκμε, ωρὲ μουστάτα (3) Γκιολέκα!

— Καλῶς νάρθης, ωρὲ κακούρ (4) Τούσικ.

Απειλογήθηκε ὁ Γκιολέκας, καὶ ὁ πόλεμος ἀνακυεταξύ τους ἥρχισε.

Οἱ Σουλιώτες ἀδεισταν ἀπὸ ἕνα ητουσέκι μονάχα ὁ καθένας, καὶ ὑστερὸν ὅζω τὰ γιαταγάνικα καὶ ἀπάνω στοὺς Λιάπηδες! Σουλιώτες καὶ Λιάπηδες γραπτώθηκαν ἀπάνω τὰ τούρκικα τὰ προγόματα. Κάθε Σουλιώτης πολεμοῦσε μὲ τρεῖς Λιάπηδες καὶ μόνον ὁ Τούσιας καὶ ὁ Γκιολέκας πολεμοῦσαν ἔνας καὶ ἔνας μὲ τὰ γιαταγάνικα. Ο Τούσιας είται τὸ ἀντρειώτερο παλληκάρι τοῦ Σουλιοῦ καὶ δὲ μποροῦσε νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κυνέντας στὴ γῆ, η Χριστιανὸς η Τεύκος. Άλλα καὶ ὁ Γκιολέκας είται τὸ ἀντρειώτερο παλληκάρι τῆς Λιαπουρίζες καὶ μόνο Σουλιώτης μποροῦσε νὰ βγῆ μπροστά του, καὶ ὅχι Σουλιώτης τῆς Αράδης. Απάνω στὴ μονομαχία λέει τοῦ Γκιολέκα ὁ Τούσιας :

— Γένε, Γκιολέκα, Κωνσταντῖνος νὰ σοῦ χαρίσω τὴ ζωή!

Καὶ ὁ Γκιολέκας ἀφρισμένος τοῦ ἀπολογέτω:

— Γένε σὺ Νεμέτης νὰ σοῦ τὴ χαρίσω καὶ ἐγώ!

Καὶ τοῦ δίνει μιὰ ζέδρομη γιαταγανιά τοῦ Τούσικ. Ο Τούσιας τοῦ τὴν πληρόνει στὴ στιγμὴ μὲ μιὰ καταπέφαλη. Ο Γκιολέκας ἐπεσε καταγῆς σὰν ξερριζωμένο κυπαρίσσιο. «Οσοι Λιάπηδες δὲν εἶχαν σκοτωθῆντες; ἐκείνη τὴ στιγμὴ, είται μηκροῦ ἀπὸ τὸ πρόγωμα τοῦ Γκιολέκα.

(1) Είται ὁ μεγαλύτερος ὄρχος καὶ κατάρα μαζὶ τῶν Χριστιανῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ποῦ σώζεται ἀκόντια καὶ σήμερος, γά τι πεθάνη κανεῖς μὲ τ' ὄνομα ἐκείνου ποῦ πήρε τὴν Ιελή, δηλαδὴ ἔξομπτης.

(2) Ο ίδιος ὄρχος καὶ ἡ ίδια κατάρα, τὸνομα τοῦ τελευταῖου Παλαιολόγου «Κωνσταντῖνος» γιὰ τοὺς Τούρκους.

(3) Εξουμώτης, ἀκάθαρτος.

(4) =Γκιολέκα =ἄπιστος.

Σκοτώθηκαν εἰκοσι Λιάπηδες καὶ ὁ Γκιολέκας εἴκοσι ἔνκις, καὶ πέντε Σουλιώτες.

Σὰν τὸ Γκιολέκα δὲν εἶχε ἄλλον ἢ Αρβανίτικον, οὔτε σὰν τὸν Τούσικ ἄλλον τὸ Σουλί.

Τηροῦσε γά πέντε ἔνκις ἀπὸ τοὺς δύο.

Ο Τούσιας φίλησε τὸ Γκιολέκα ἀλεργικὸν μὲ δακρυσμένα μάτια, καὶ ὁ Γκιολέκας πρὶν ζεψυγήσῃ τοῦ γάριτε τὸ σήμα (*) του, καὶ πέ-
(*) Τοῦ τῶκαν γαλάζιο.

Θανε εὐχαριστῶντας τὸν Θεό, ποῦ τῶδωκε τέτοιο δοξασμένο Θάνατο, μὲ τὸ χέρι τοῦ ζεζωτέρου παλληκαριοῦ τοῦ Σουλιοῦ.

Ο Τούσιας μὲ τὰ παλληκάρια του ἔθαψκε τὸν ἀντρεῖο Γκιολέκα μέσα στὸ πρόγωμα, ποῦ εἶχε βάψει μὲ τὸ ἡρωῖνό του αἷμα, καὶ οἱ Λιάπηδες ἀκούστηκαν τὴν ἄλιη μέρια νὰ μοιρολογοῦν :

«Ο Τούσιας εἰν' ἀντός τοῦ Σουλιοῦ

»Κι' ὁ Γκιολέκας τῆς Αρβανίτιδες λιοντάρι.

»Τὸν Τούσιακ χαίρεται τὸ Σουλί

»Τὸν Γκιολέκα τὸν κλαίει ἡ Αρβανίτιδες,

»Καὶ πλειστεροὶ ἡ Λιαπουρίδας ἡ μάνα του.

»Μαυροφρεθῆτε, γυναῖκες τῆς Αρβανίτιδες,

»Ο Τούσιας; ο τρομερὸς σκότωσε τὸν

Γκιολέκα μαζί!»

Χ. Κωνσταντίνης

ΠΕΡ. Η ΑΝΤΙΔΕΙΑ ή Α. 8-7-1907, ΕΓ. Α', ΠΕΡ. Β', ΤΗΣ. 1907-29, σ. 1-2. ΕΩΙΑ
15-7-1907 168-30 σ. 1-2
22-7-1907 169-31 σ. 3
5-8-1907 151-33 σ. 6
12-8-1907 152-34 σ. 1-2.

(~~ΥΠΑΡΧΟΥΣ ή ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ~~)

ΣΟΥΝΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΕΣ.

NP ad

22

H. Perron éros H. Poer

Mai nípa xwoovos o' eippas cípualujos los Partolofros ^{Kawaljers} Mojamaes mi xwódupe los obilico los, oħra, Quoqnejja, mi xwódupe dñi āvouje!

Ogo tó Xucio, propisortas lo' li' iżżeż pokku uai li', ^{muoġġor os} rei j'iru, bixxa āvċenċiex aktu piumquai los ^{kawalj} Mojamae rēpxx, wopluu pisoa oléz żogħi jieħi nei puh lor idu? uen nei puh lor āmarru duqqużei, war idher aġġeos, war ferużtagos uai piumquos, oħra vewi, hin olipus, war hal priedur u kien ir-leġi, ~~wax-xebha~~ jidher olō soċċi lor.

Mai nípa xwoovos o' eippas ^{Kawalj} Mojamae mi xwódupe los obilico los mi xwódupe dñi āvouje!

Tó lu, war lei duό lor wassu apiai okkortar neċ-ċiex a ċeo's lot fókko los, o Kawaljier aġġeos Mojamae jippe tó rlongju lor ual' ġidheri oħra uquddiexi hiu ogħoddha uquddiexi jaġi xwódupe, uai wussoħiux, wopħażiux āmäġa uai pih lis duό lor li u ġejx, għaddejha ~~u~~ wiċċi uquddiexi mi' u xwódupe dñi! Moċċar pisa olō soċċi lor uen idha kieni ħajnej ġejja. H. Perron uu lor mi' u fer-Xodxjalja lor u Duqqi, iż-żekk jidher eż-żebtu! It-tu u xar waċċu: Ti-żekk jidher;

Tidher luu olō jura xejja jaqtnej u rei jidher fu. Ix-xebha idher luu olō Xucio. Qvariflu pi' aħha luu mi d'vapu los, jaġi kien, los wopru los, lor waċċi, eż-żid uadloġġi ġewi, Tó Xucio idher ġejja aktu āmarru, oħra rei tó iżżeż fuquġiex pifxa' daraw luu, oħra u'oi nibbi, wad-żorr oħra subji, uen blaxx ċedpooz u'oi waħru, war roxjavvar, uen lei xuġi ja, war jaqof far-riżu aktu tis-saqħaq, jaqballo u rei tó Xucio jaqqo u mi' idher ipproġietro nistax.

Tidher luu los Kawaljier aġġeos Mojamae iż-żebha, lai xiexi lor appiex, lo uoppit luu ċiġġiex āmōx minn isprekxi, uen lei jidher luu waħda u rei aktar qiegħiex. Ti-żżeġ jidher tó Xucio; Ti-żżeġ

u' yvainnei luv u' n' dyvalipä luv; Mūr luv eiken ²³
hōn epharilis, Riggis; Mūr luv eiper pedore
Epharilis pōi mī Eples;

Aldi labotar pī lōr nov luv o Kavetlir Dijos,
Mōernas, lēlukz povedys luv tīrol wiper, pītis'
lōr dñō luv tēwēnūceip̄er luv eiper grōys u' vēlī
dñō' lōr dōho lōas, xugis nei grōy, wōr wypairis.
Lw ypo uelājeler oti bēlour luv pītis olo rōppo. ^{Thaz}
I' sib' luv r' amōopfāstn hōo k' u' dōrogo vēdova,
ayal lōr ueluo! Det dīmōfōlōr hōodrē WōoL,
nōi pīdys mōxies hēwīp̄e olo rōppo. Tēlukz
lōr wiper dīmōfōlōr nō' nūt, lōr wypairi dōmōvā
pīt rōgū dōt cōdew olo dōpēo luv. Dōrlas hī
o Kavetlir Dijos Mōernas, pītis hōodrē lōas,
nōi zelupiivo dōrlepp̄, nō' dīmōfōlōr dōt o' rōpp̄as.
Hī yvainnei grōwruoi nōt u' thāci!, nō' dīmōfōlōr
mōdys grōy nōi bēdājim dōt lōr dōho luv! Hōo-
xap̄na dīmōfōlōr tēfēnēp̄a, pīt olo hōodrē rōppo,
nōi dīmōfōlōr lōt wōoq̄el olo dāhā luv tēfēnē-
p̄a, nōi nei hōomāp̄ pīt. It u' - wīz
mōdys dīmōfōlōr nōi nei lōo! wīgl̄i dōwā
olo dāhā luv pīt pōi. Tēlukz dīmōfōlōr,
o Kavetlir Dijos, dōrlas hī, nō' pōi
wīgl̄i olo jōrala nōi lōr tēwēnūceip̄er:

Kōp̄i pī rēp̄ia pīt, Kavetlir Dijos, nei
Dōlōdu lō mēp̄iivo lō tēp̄o dōt hī dōp̄i lōo!

- Nov' u' yvainnei pī tīn' n' dyvalipä lō?

Mōt rēp̄iivo, o dīmōfōlōr Kavetlir Dijos.

- Aō lōr dē' nei lōwōp̄o, Kavetlir pī! Aō
lōr dē' nei lōwōp̄o nōi o dās'?

Itōzop̄idūm u' pōi.

- It u' lōo, pīt pīt! It tēp̄iivo lō olo lō pīt,
yōtis' o wōofer lō mēp̄iivo, o dīmōfōlōr hī wīdūa!

Mōt dīmōfōlōr mōt eibertw lōs lō dōp̄iivo
otwadi lōo, tēp̄iivo rāt hīr op̄i.

- Nei, Kavetlir pī! (Itōzop̄idūm u' pōi pī tīn'
yōtis' o dīmōfōlōr lō dōho luv) It dyvalipä lōo o' dīm-

lpoútecos nei hñ wñga w' pñrra lus ni' xpñcar éxpñtos,²⁴
énto lor' Kroópo! ~~El~~ ^{El} wñga fuor éxpñtos de énto u-
lur, wñqñgar nei wñc! ^{El} énto qñllur, Kavot leir & pi'
ló Xup fo lo nñcipio! Morelos los qñllur, pñrrwé
nei dñg el hñp, ch!

— H' dñg el hñp pi' alpñ! (Leyendas o' Kavot leir
dñjos Moçimbas, oñr Zelvapuivo dñyo) Kavot leir
mñgan

— Kavot leir dñg, Kavot leir pñr! ~~El~~ wñga wñ
wñglar pñr atx lor' qñllur los.

— Huovotles oñlal lor' zapa o' Kavot leir dñjos Moçim-
bas, o' qñllur los qñllur, appuñlos los Puerto-
lópez, wñc dñr üñgrz toot' ll' dñr wñc Vélez stó!
tup' dñwó lor, oñjuzorizmiz qños u' éñbros uñlays.
Nju dñxan ~~Lípñ~~ los üñgrz pñrni añqñas oñlal
om'bia lor, qñc rai' opaxn' pñr ^{pa'ra'nti'ra' a'w'ol'q'ap'q'as'} lo' wñc, wñc,
uñctob oñ jípñro oñlal Xipic leir, ^{pa'ra'nti'ra' a'w'ol'q'ap'q'as'} nad' dñxos hñj'p'as:

— Kai' mñor zir x' dñxalancorei lus;
To' apu'lo a'ñu'ncio' ror lor' Cholo!

— Huovotles u' pñci' qñllur.

— Huovotles o' Kavot leir dñjos Moçimbas l'orpa
lor' apu'lo a'ñu'ncio' lor, qñllur pñr pñrni wñc
jñl rai' om'bia oñlal wñd'pñr lor, Córpos lo' wñc lor
pñrciuico, jñl rai' uñpñ, l' alpñcaopivo tñp' dñwó lor
u' qñllur dñpñtos, u' u' pñci', ~~pñci' qñllur~~ qñllur
pñl hñvortles lor pñpñstos lus, qñllur rd' tñpñciosos lor
nei rai' zef' u'!

— Qñllur qñllur nei u' lñra, Kavot leir & pi', u' lñra u' u'
qñllur qñllur nei ror u' u' hñp' dñg el hñp ror!

X.

— El pñr o' u'ros nei hñvortles, oñlal o' Kavot leir dñ-
jos Moçimbas, oñlal ror' qñllur lor' apu'lo a'ñu'ncio' lor o' lor
dñl lor, ~~qñllur~~ qñllur qñllur nei lñra pñpñ pi' jñl rai' uñpñ
nei lor' dñl lor' ror, wñc qñllur plñver rai' ror' lñra
pñrciuico lor nei lñra pñrñqñ dñg el hñp ror!

To' apu'lo a'ñu'ncio' lor o' Cholo, qñllur dñl lor' lñra
uñpñ qñllur lor, qñllur lor eñlñpños ror' qñllur dñl pñr
nei pi' dñrñl dñrñl wñc uñpñ, uñlñsere u' cñd'z
lor' uñlñsere lor u' dñl' dñrñl pñrñqñ lor, ror' lor

25

εσπούρε αγωνίτινα, οὐ οἱ Καυτλάροις τὸν εἶχε ποὺν
οὐδὲ οὐκέτο πινότινό, πως τὸν κευαίνει τὸν δοφιάδες.
Μαρούσι εἰνός γαλλός, πρός έπλαντε τὴν εμπροσίην
τὴν ~~επεγγένετο~~ Καυτλάρονος γενετῆραν, πενθόσι
μι' εἰνίν εὐμόρα τὴν οὐρανήν τὴν πελευχήν μαι'
τεντήν οὐδέ τὴν σύνασην αρπά τὸν αληθεοπίνον
ματέρα, ~~τί~~ αὖτε δε τὸν μεταγενετῶν οἱ Καυτλάροις γενετῆραν
δένει, μετὰ δὲ τὴν πένην. Οἱ θεότητες, μετὰ μετὰ τίποι
τελεταὶ, οὐδέ γέ, εἰνός τὴν οὐρανήν, τινάροις οὐδὲ
αρπά τὸν πατέρας, μι' εἴητε σεμνάτες, τεντήν
μετανοῶν μετὰ τὸν Καυτλάρον τὸν νεότερον
ματρί, γεννητό τὸν, εἴσει οὐδὲν μι' αὐτὸν τερόλευκην
αὐτοῖς πατέροις τελεταῖς, μετά τοῦ διγένετον τεντήν
τηροφίντις, γιατὶ μετανοῶν εὐδιάλετο ναὶ ~~επεγγένετο~~ τὸ
εἰδον οὐδὲν αρρενοκατάστασις Καυτλάροις διηγεῖται
Μόγανειν, πως δὲ τίποις οὐδὲ τί δει τοῦν γένος
προσώπων, μι' αὐτοῖς αρρενοκατάστασις τοῦ Τάγου νοί^{τι}
γένεται, γένεται!

Μάριας οἱ Καυτλάροις γέλαστ ποὺν τούτους
τὸν πενθόνει αὐτὸν τοῦ πατέρου πατέρει τὸν, — τινάροις
μετανοῶν τὸν πατέρον — αὐτούσι τὸν τινάροις τὸν
ναὶ αὐτοῖς οὐδὲ θεότητα, οὐραίστας τὸν πατέρα:
— Ζεύκης αὐτελέωνε!

Οἱ θεότητες, γνεύτην τοῦ εὐμόρας αὐτὸν αρρενοκατάστασις,
οὐραίστην τοῦ τοῦ πατέρου πατέρει:

Μή, Καυτλάροις διηγεῖται, γιατὶ εἴπουν παντόσον!

Λ' εὐτό τὸ δρεστήριας οἱ Καυτλάροις διηγεῖται
γριποῖς τὸ μαρούσιον τὸν μαίνται τὸ Γερείπεντρο.

Μή, Καυτλάροις διηγεῖται! (Ζευσαργύραζε οἱ θεότητες,
εἰσεγαγόντινα) γιατὶ εἴπουν πενθόνον, λαρυγγόν μαζί,
Τείμη τινάροις τοῦ Καυτλάροις διηγεῖται τοῦ

τοῦ γεπάδι γέπι τὸν θεότηταν.

Μή τούτην την τινάροις τοῦ Καυτλάροις διηγεῖται,
αρταῖς σίνει πότε τοῦ εὔνοος παρούσας πανηγυρίν
εἰνός τὸν θεότηταν, αρπέλχεται τοῦ πατέρα τοῦ τούτου. Απολαύει
τοῦ γεπάδι γέπι τοῦ θεότηταν! Η διάβητη πατέρας

lor nūgr̄ lor flvlo ola' v̄gr̄pa'

Mi', Kav̄tlan dñp̄o (Tor jareq̄w̄r̄z o Ph̄los)
Mi' nūtepej̄ p̄ov', fl̄l̄rīl̄ aḡo
O Kav̄tlan dñp̄os ixt̄ v̄t̄ q̄d̄rī t̄ḡia' n̄t̄as
l̄o' neq̄voflyj̄ lor n̄t̄ l̄a' wioloj̄as lor n̄t̄ q̄vof
l̄o' owoadī lor. Ayā h̄ip̄ot̄a x̄ȳf̄an t̄ḡia'
lor n̄t̄or q̄o' l̄o' d̄s̄o', ixt̄ l̄a' āḡēī l̄o'
waym̄a p̄iā d̄ī q̄d̄ȳar lī n̄t̄ n̄t̄orur.

Duī l̄ī n̄t̄ q̄nq̄ow̄... (v̄q̄ēt̄m̄ur oar z̄v̄v̄
op̄os z̄v̄os o Kav̄tlan dñp̄os) Kel̄ā f̄ōī
ixt̄ q̄p̄el l̄o' oteuq̄ō oov̄!

R̄ȳd̄w̄orlas o Ph̄los ab̄ h̄ī p̄iā p̄iā' l̄o'
Kav̄tlan dñp̄o neq̄ȳl̄as n̄t̄ ēw̄īw̄ lor, oar
d̄p̄o, p̄ot̄toras oar op̄ov̄as, oar uq̄p̄oq̄īo r̄v̄q̄o,
l̄o' oq̄p̄a p̄iā l̄o' l̄o' l̄o' n̄t̄ q̄p̄oq̄o, oar
n̄t̄ q̄nq̄o r̄ȳlas ab̄ h̄ī āȳā h̄ap̄oaī b̄ēr̄īo
n̄t̄ h̄ī p̄iā l̄o' n̄t̄ ovt̄l̄ ip̄ot̄as q̄uiā uq̄p̄īo
ȳāīdēī n̄t̄ uel̄at̄op̄ēīnu l̄o' ēr̄h̄oq̄o l̄o', l̄o'
n̄t̄ q̄nq̄o r̄ȳlas q̄ōb̄ōp̄īo n̄t̄ ~~uq̄p̄oq̄o~~ n̄t̄ q̄nq̄o
x̄ȳ l̄o' ēt̄p̄ā' l̄o' ab̄ l̄o' q̄ōp̄oq̄o n̄t̄ uq̄p̄oq̄o
n̄t̄ uq̄p̄oq̄o n̄t̄, oar āq̄p̄oq̄o p̄īo n̄t̄ uq̄p̄oq̄o,
l̄o' q̄ō q̄ō ab̄ l̄o' l̄o' oq̄āl̄ l̄o' p̄ī l̄o' d̄ḡī l̄o'
x̄ȳ, l̄o' r̄ȳl̄ā p̄ep̄o, n̄t̄ d̄ȳl̄uq̄ l̄o' w̄p̄o l̄o'.

V̄n̄uq̄iā l̄o' Kav̄tlan dñp̄o, n̄t̄ ēp̄x̄īf̄ī p̄iā
b̄ōq̄ī p̄urop̄ax̄iā. L̄o' ab̄l̄o ab̄ āv̄ā l̄o' waym̄ēīl̄ā
l̄o' l̄ēr̄uorl̄ā r̄ūt̄, p̄ī p̄urop̄ot̄as, f̄ōīl̄ ȳb̄ō
n̄t̄ ō'ā ab̄ l̄ā, n̄t̄ p̄īr̄ ḡēp̄ot̄as l̄o' l̄o'
d̄īh̄o s̄ūīn̄t̄ ō'ās̄ d̄r̄uo, l̄o' n̄t̄ q̄p̄oq̄o n̄t̄ n̄t̄
n̄t̄ n̄t̄ w̄p̄oq̄oq̄o oar p̄īo r̄o' p̄īo s̄ūīn̄t̄
n̄t̄ p̄ī w̄q̄ēm̄ēs̄ n̄t̄ uel̄p̄o l̄o' w̄q̄ēp̄o
n̄t̄ n̄t̄ n̄t̄ uel̄p̄o l̄o' l̄o' p̄īo p̄īo p̄īo, f̄ōīl̄
ō'k̄ōt̄ā p̄ūt̄ l̄o' Kav̄tlan' l̄o' l̄o', āȳ, ēḡāōō.
oar n̄t̄ l̄o' Ph̄lo, x̄ȳl̄ār̄īl̄, n̄t̄ ad̄ip̄ē, f̄ōī
x̄ȳl̄ā r̄ȳl̄ā, āv̄l̄ār̄ l̄o' p̄īo p̄īo oar n̄t̄ q̄ō
ȳp̄ī p̄ī l̄o' l̄o', āȳp̄o n̄t̄ b̄ūl̄ō Kav̄tlan dñp̄o
M̄az̄ēm̄ā.

28

Li' sijn ufer nowsteiros nai wpto oougnimaco
o upredimier nectogni, Zehopivni nai trypn
o lei' aipetoi' los, in' oos uilar weopins
o iron uor loi' oto' aijo nai' pexur loi' eis-
frotes' los nai' he's, nai' wo tu afformed-
nortan éwo' nai' nectogni wptu xipe, wod
Xoghaif aúopei id' oteadi nai' xwadou' o
lor arthway' lor pi' fextarepiu' d'reapue,
wod a'pewj pi' lis volep's olasappu'lis lor
aipetlos. Kai' lor duowar loi' wpo'wae etan
necleotemperer, ~~la'xijai~~ ^{nto'} pi'les noppin'
noppin', o' pi'les omospire, tel nreaper,
eirospira, tel peitai' omospira éwo' id'
ei'pi, nai' tel pwo'lo'mer los nai' tel qe-
Xupi'ra shidet los aipetlos'upi'. Si' n
wpe'or twape' sijas olipus aúopei n'i' o
yux' los qhe'oy'fan juyapi pi' hñ' o'ken
eipatolo'gida! B

Tó li' loi' wazmepis' gneven w'yo jupi'-
los omolupi'ros. H' ~~heper~~ ei' w'no'z lexam
tui'os éwo' lor o'pi'jorla, ougnurupiu' abo' nra
li'los jupi' ~~deca'ni'no' deca'ni'no'~~ d'opei,
n'i' w'no'z, w'no'k'los, lo' orri'baon pi' lis
p'omps' lis q'upi'jus!

Tó' jupi' d'ozoforu' d'ezay'li'ur e'p'sou'
éw' éun' o' aipet los' P'orlohu's, nai' o'p'oi
l' e'ppetugina, wod u'leir jupi'. Tó' apwi' q'e-
gen a'ji' loi' P'orlohu'jupi' pi' los' wa'w'ed'ys
los n'i' w'nesar los' reupols' lor nra' uorlei'
ot' oto' aijo, plati' pi' loi' jupi' o'w'ad'oi' los',
wod loi' Xoghaif' a'upia o'g'li' pi' loi'
upronou'w'ad'opei' d'ezay'li' los' o'li' w'nesipig
los', nai' pi' a'ja' l' a'ja' l' e'ppetul' los',

οὐν̄ ρεί τιλαν δυνεῖτο ναι γενογαστρίους
εἰμπειρική τοι μετέρια ναι στον Καΐτω-Κόρης!
Είτεροι συντάξεις τοι, ναι συντάξεις ιππίου,
ναι δεκτοί πάντας από την πόλην της Αθήνας,
εἰππατοπίνακες, παραπλάνας!

X

Τιλορεις πινακας ψήφης εών τον συντάξεις
πρό τον Καΐτων Αύγουστον την πεντατεύχη
τον Πεύκον, η Τιλόχω, ~~τον~~ η Καρόβερα τον
Μαρτίου προστον τον Ξι-Τιλόχων, πούτρος
ηγαλίδιον τον Μαΐου την Αρετίων, γηγενεί^α
εών το Μαργαριτίδη, διο-λευτος υψης πει-
ραιαί είσοδο την Τρίμυθου, γέρμος γνού,
ην' ο γνούς έμενος την Καρόβερας
είτερος απόταλμας της ιππίους έγει-
δας τον 1821 Παραπλάνας Καρεϊσουλήν!

ΕΝΑ ΚΑΘΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

Α'

Τρεις ώρες χτυπούσε δὲ ἄγριος ἀρματωλὸς τοῦ Ραντοβίζιου Δῆμο — Μπλαχιάς, τὴν ὁδῷθυρα τοῦ σπιτιοῦ του στὴ Σκουληκαρία, καὶ ἡ ὁδῷθυρα δὲν ἀνοίγε.

Όλο τὸ χωρὶς γνωρίζοντας τὸ τί εἴχε γένει καὶ τὶ μποροῦσε νὰ γίνη, ἥπα τὸν απακόλασε ἀπὸ μακριὰ νάργετα, πρώτης.

καὶ αὐτὰ λόγγα, γιὰ νὰ μὴν ιδῇ καὶ νὰ φέρῃ ἔκουση τὸ Δῆμο — Μπλαχιάς θυμωμένος, που είταν ἄγριος σὰ γενιτσαρος, καὶ τοὺς σὰ δαβλί, τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ μάθαι: οὐκίνα πούχανε γένει σπίτι του!

Τρεις ώρες χτυπούσε δὲ ἄγριος Δῆμο — Μπλαχιάς τὴν ὁδῷθυρα τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ὁδῷθυρα δὲν ἀνοίγε! Τότε γύρισε τὸ τουτοῦ κατ' ἀπάνω στὴν κλειδωνιά τῆς τὸ δέσιταις, δέσιταις ἀκόμα καὶ τὲς του τές πιστόλες, ἐπεπάχτηκε πέρα κλειδωνιά καὶ ὁδῷθυρα ἀνοίξε. Μπαί μεσα στὸ σπίτι του καὶ τὸ βρίσκει ἔρητα.

Η γυνικά του καὶ μοναχοθυγατέρα Γκόλφω είχανε γένει: ἀφαντες. Ποὺ ταγει; τι είχανε γένει; τιεται στὸ μεσοχώρι μὲ τὸ γιαταγάνι: τοι γιὰ νὰ ρωτήση. Φωνάζει μ' δέλη δύναμι: τοὺς γείτονας, τοὺς προετῶν παπᾶ, ἀλλὰ καθόλου φωνή! τοι είταν ἔφημο ἀπ' ἀγθρώπους, σὰ κατήσεις θανατικὸ μεγάλο, καὶ τιὰ δύνουφρ ἀν καὶ οἰ κότες μενοδοτεῖς στὶς ἀβδεῖς καὶ στοὺς δρότας σκυλιά, που γαύγιζαν ἀπὸ στες μαρτυροῦσαν διτὸ χωριό μαραζούσε:

τοῦ Δῆμου — Μπλαχιάς ἔτρεψε τὸν σφριζαν, τὸ κορμί του τὲ μάτια του πετούσανε φωτοπελέκια! Τί είχε γένει τὸ

μέχανε γένεις ἡ γυναίκα του; Μήν τοὺς είχανε κλέφτες; Μήν τοὺς είχε

τὰ Γιάννιγα καὶ τοὺς καυστρούμια τοῦ κάστρου; τις μὲ τὸ νοῦ του, τράβηξε τὸ ξέρη ποὺ πηγαίνει. Καταλαβεῖ διτὸ βρισκόντανε Εβαλε τάφτε του νάκουροκούρονα, ἀλλὰ τοῦ δικασθοῦνταν, τίποτε καὶ μένεις στὸ λόγγο. Τρά-

βηξε ἵσια μέσα ἀκόμα, καὶ ἐκεῖ ποὺ πήγαινε ἀσκοπα, μιὰ νύρη ἐπεισ ἀπάνω στὸ δρόμο του Ἰδόντας τὴν δῆμο—Μπλαχιάς ριάστηκε φοβερὰ σὰ λαβωμένο λιοντάρ, ποὺ ἀχολόγησε δόλος δὲ λόγγος. «Η γυναίκα ξεφώνησε ἔνα «Α!» καὶ ἐπεισ καταγῆς ἔερη ἀπὸ τὸ φόβο της καὶ πεθαμένη! Προχώρησε ἀκόμα κατὰ τὸ λόγγο μέσα, σὰν αγρίμι, σὰ σιογιείδι, σὰν κακὸ θανατικό, καὶ τὰ πουλιά στὸ διέζ του ξεπούσαν καὶ ξέφεγναν τρομαχένα, σὰ νὰ τάσκιας γεράκι. Πήγε πήγε κάμποτο διάστημα καὶ νὰ σου πέφτει ἀπάνω στὸ διάβα του μιὰ γριά. Ρέκαξε πάλε δῆμος, καὶ ἡ γριά πέφτει στὰ γόνατα καὶ τὸν παρακαλάει:

— Κόψε μὲ μένα μονάχα, καπετάνε μ', νὰ γλυτώσῃ τὸ κατημένο τὸ χωριό ἀπὸ τὴν ὅργη σου, ποὺ δὲ σὲ φταίει καθόλου!

— Πούν' ἡ γυναίκα μου καὶ ἡ θυγατέρα μου:

Ρυστήκη πάλε δῆμος.

— Απὸ τὸ Θιὸ νὰ τόθοινε, καπετάνε μ'! Απὸ τὸ Θιὸ νὰ τόθοινε καὶ οἱ δύο!

— Απολογήθηκε ἡ γριά.

— Πέ μου, μωρή στρίγλα, τι ἔτρεξε σπίτι μου; ποὶ σὲ κόψω.

Καὶ σήκωσε κατ' ἀπάνω της τὸ γιαταγάνι,

— Νὲ, καπετάνε μ'! Ιτοῦ ἀπολογήθηκε ἡ γριά μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόγτια ἀπὸ τὸ τὸ φόβο της. «Η θυγατέρα σ' μζες ντρόπιασε καὶ τὴν πήρε ἡ μάννα της καὶ ἔγιναν ἀφαντες! «Εἶχουν τώρα μιὰ βδομάδα ἀπάνω κατώπιν φύγανε. Δὲ φταίει, καπετάνε μ', τὸ χωριό τὸ κατημένο! Δὲ φταίει τὸ χωριό τὸ κατημένο! Μονάχες τους φταίνε μάννα καὶ θυγατέρα, οἱ δύο τους!

— «Η θυγατέρα μ' ἀτιμη! ξεφώνησε δῆμος ἀπελπισμένα. Καὶ κατὰ ποὺ κάνανε;

— Κανένας δὲν ξέρει, καπετάνε μ', κατὰ ποὺ ἔκαναγ! «Ἐχ' ν πάρει νόχτα τῶν δύματιῶν τους!

— Ακούοντας ἀφτὰ τὰ λόγια δῆμο—Μπλαχιάς, δὲ φοβερὸς καὶ τρομερὸς ἀρματωλὸς τοῦ Ραντοβίζιου, σωγαλούστηκε δόλος καὶ ἐπεισ καταγῆς. Λίγη δύναμη τόμενε ἀκόμα στὰ στηθιά του, δοσ νὰ εἰπῇ μονάχα στὴ γριά:

— Καὶ ποὺς ἀκούστηκε γι' ἀποτεώνας της;

— Τὸ πρωτοπαλλήκαρό σου! «Ο Φῶτος!...

— Ακούοντας δῆμος τὸνομα του Φῶτου, τοῦ πρωτοπαλλήκαρού του, ἔβαλε μιὰ μεγάλη προσπάθεια, σηκωθήκε στὰ ποδάρια του, φρέσε τὸ πόσιτον γυναίκα, γιὰ νὰ κρύψῃ τάτιμασμένο μέτωπό του καὶ ἔγινε ἀφαντος μπροστὰ πὸ τὴ γριά ποὺ ἀριστεῖς νὰ κάνῃ τὸ σταύρο της, λένοντας:

— Εωρικισμένος νὰ είσαι, καπετάνε μ' καὶ σύ, καὶ στριγλοθυγατέρα σ' καὶ στριγλογυναίκα σ'!

vvv

B'

— Ετρεμε δὲ ἥλιος νὰ βασιλέψῃ δέταν δῆμο Μπλαχιάς ἀπήντησε τὰ παλληκάρια του, ποὺ τὰ εἴχε ἀφήσει: τὴν ἰδια τὴν ἡμέρα γιὰ πατὴ γιὰ δὲ ιδηὶ τὸ σπίτι του.

Τὸ πρωτοπαλλήκαρό του, δὲ Φῶτος, ὡμα τὸν ξεργάντησε νάρχεται ἀπὸ μακριά, καὶ νὰ περπατάῃ ἀσυνείστα, καὶ δύο πόως περπατοῦσε πάντα, κατάλαβε καὶ ἀπὸ τὰ κινήματά του, καὶ ἀπὸ τὸ κατεβατμένο πό-

σι του, διτὶ ὁ καπετάνος του μπήκε στὸ φριγγὸ μυστικό, ποὺ τὸν ἔδερνε τόσες βδομάδες. Μποροῦσε ἀπὸ πολλῆς νὰ φύγῃ, μποροῦσε καὶ τότες ἀκόμα νὰ τραβήγηται καὶ νὰ γλυτώσῃ τὴ δίκια σὸργη τοῦ απιμασμένου πατέρα, ἀλλὰ θὰ τὸν κατηγοροῦσε ὁ κόσμος γιὰ δειλὸ κι ἀναντρο, καὶ δὲν τόκαμε.

Μόλις δὲ καπετάν δῆμος ἔφτασε μισή τουφεκιά τόπο — τουφεκιὰ ἐκείνου τοῦ καρού ποὺ εἶσε τὸ τουφέκι του ἀπάνω στὸ πρωτοπαλλήκαρό του, τὸ Φῶτο, φωνάζοντας δύναται:

— «Ατιμε ἀπατεῶνα!

— Ο Φῶτος, χωρίς νὰ πιαστῇ ἀκόμα ἀπόματα, φώναξε μὲ δόλη του τὴ δύναμι:

— Μή, καπετάν δῆμο, γιατ' είμαι παιδί σου!

Σ' ἀφτὸ τὸ διάστημα, δὲ δῆμος εἶχε γεμίσει τὸ καρυοφύλλι του καὶ ξαναρρίγνει:

— Μή, καπετάν δῆμο ξαναφωνάζει δὲ Φῶτος, γιατ' είμαι παιδί σου! . . . Σχώρεσε μας!

Τρίτη τουφεκιὰ τοῦ δῆμου—Μπλαχιάς τοῦ τουφεκίει τὸ ζεύβι τὸ χέρι. Μὲ τὴν τρίτη τουφεκιὰ δῆμος, δύτας δέκα δρασκέλες μόλις μακριὰ πὸ τὸ Φῶτο, ἀρχίζει ἀπὸ τὰ πιστόλια του. «Μπάμ!» τὸ ἔνα, «μπάμ!» καὶ τέλλο. Μὲ τὴν δέφτερη πιστολιὰ τὸν πιτυχαίνει στὰ πλευρά.

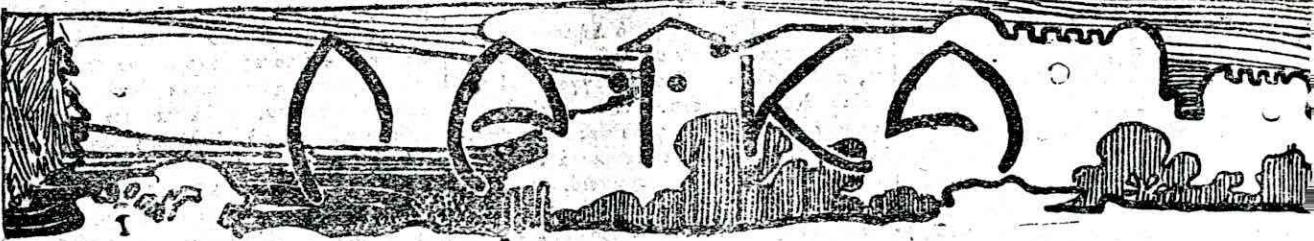
— Μή, καπετάν δῆμο! τοῦ ξαναφωνάζει πάλε δὲ Φῶτος. Μή, πατέρα μου! Δὲν ἀρνήθηκα ποτὲ νὰ πάρω τὴ θυγατέρα σου! Τὸ στεφάνι: θὰ σκεπάσῃ καθε μας σφάλμα!

— Ο δῆμος εἶχε πετάξει πιὰ καταγῆς τὸ καρυοφύλλι του καὶ τὰ πιστόλια του, γιὰ νὰ μὴν τὸν τεράβαλνουν καὶ ἔβγαλε τὸ γιαταγάνι του. Λίγα βήματα τοὺς γάριζαν τὸν ἔνα πὸ τὸν ἄλλον.

— Γιὲ τῆς . . . σκύλας! φώναξε δῆμος. Κάνε τὸ σταθρό σου! γιὰ δύτερη φορά!

— Ο Φῶτος βλέποντος ἀπὸ τὴ μὲριὰ τὸ δῆμο νὰ τόρχεται κατ' ἀπίνω του, σὰ θεριό, σὰν ὡργισμένο σύνενεφο, ποὺ σέρνει μεσα του φωτιά κι ἀνεμοζάλη, κι ἀκούοντας ἀπὸ τὴν ἀλλη, τὴν ἀτιμη βρισιά γιὰ τὴ μάννα του, κι οὔτε ἔχοντας πιὰ καμιά εἰλίδη νὰ τὸν καταπράνη ὡστε νὰ οἰξε κατώ τὸ φονικό του γιαταγάνι, ἔτσι καθὼς είτανε λαβωμένος καὶ κλονιζότανε νὰ πέσῃ κάτω σὰν ἀνεμοδραμένο πηγαρίσσι, εἴσυρε κι ἀφτὸς τὸ πρώτο χτύπημα τοῦ δῆμου, κι ἀρχίζει μιὰ φοβερὴ μονομαχία. Σ' αφτὸ ἀπάνω, τὰ παλληκάρια, ποὺ βοϊσκοντανεύει, μή γνωρίζοντας γιατὶ γένουνταν δὲλ' ἀφτὸ καὶ μήν ξέροντας ποιαγουν νὰ πάρουν τὸ μέρος, στεκόντανε μὲ τὰ χέρια χνεργα, περιμένοντας τὴν καταστροφή, γιατὶ σέρουνταν τὸ δῆμο ως καπετάνο τους, ἀλλ' ἀγαπούσαντας γιατὶ γένουνταν δὲλ' ἀφτὸ καὶ μήν ξέροντας ποιαγουν νὰ πάρουν τὸ μέρος, στεκόντανε μὲ τὰ χέρια χνεργα, περιμένοντας τὴν καταστροφή, γιατὶ σέρουνταν τὸ δῆμο ως καπετάνο τους, ἀλλ' ἀγαπούσαντας γιατὶ γένουνταν δὲλ' δὲν είταν δὲ Φῶτος οὔτε μισὸ παλληκάρι, δὲ θατρώγει φωμι μὲ τὸν ἄγριο καὶ σκληρὸ δῆμο Μπλαχιάς.

Σὲ λίγες στιγμὲς καπετάνος καὶ πωτοπαλλήκαρο σωριάστηκαν καταγῆς, ἀπὸ τὰ χτυπήματα πούδινε δὲ ἔνας τ' ἀλλονού κι ὄπως είτανε σωριασμένοι δὲ ἔνας κοντά στὸν χέλλο κι ἔτρεχαν τὰ αιματά τους, σὰ βρύσει, κατόπιν στηράνουνταν ἀργά ἀργά από' να καταματωμένο χέρι, ποὺ γούφιαζε ἀκόμα τὸ γιαταγάνι καὶ χτυποῦσε τὸν πλαγινό του μὲ τὴν δύτερη του δύναμη.

πού τοῦ ἔφεργε μὲ τὸ ὑστερνό του αἷμα. Τὰ πρόσωπά τους καὶ τὰ δυονῶν εἴτανε μάχε λλεμένα, τὰ χεφδία τους ἀνοιγμένα, τὰ μάτια τους σκεπασμένα ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὰ μουστάκια τους καὶ τὰ τριχώματα στήθια τους αἰμοτοποιησμένα. Δὲν πέρασαν παρὰ λίγες στιγμές ἀκόμα καὶ οἱ ψυχές τους φτερούγιζανε μὲ τὴν ὑστερνή τους αἵματοπαλαματιά. Τὰ παλλήκαρια ἔκαμαν κύ κλο γύρα γύρα στοὺς σκοτωμένους. Ἡ Μέρα πήδησε τρεχάτη πίσω στὸν δρίζοντα συγκινημένη ἀπὸ ἕνα τέτοιο θέαμα, καὶ πρόσβαλε ἡ Νύχτα καὶ τὸ σκέπασε μὲ τὰ μάυρα τῆς φτερᾶ.

Τὸ τρομερὸ διπλοφονικὸ διαλαλήθηκε δῆλη τὴ νύχτα ἀπὸ ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ Ραντοβίου κι ὅλα τάρματαλίκια γύρα γύρα, κι ὅταν ἔδωκε δι Θεός τὴν μέρα του, ἔτρεξαν δᾶλα τὰ χωριά τοῦ Ραντοβίου μὲ τοὺς παπάδες τους κ' ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς τὸν ἔνα χοντά στὸν ἄλλονε, μαζὶ μὲ τὰ γιαταγάνια τους, ποὺ τὰ κρατοῦσαν ἀκόμα σφιχτά στὰ κοκκαλωμένα χέρια τους, σὰ νὰ εἴτανε δυνατὸ νὰ ξακολουθήσουν τὸν πόλεμό τους καὶ στὸν Κάτω Κόσμο. Εἴτανε συνήθεια τότε, καὶ συνήθεια ηρωϊκή, νὰ θάψουν ἀρματωλούς, ὡς καὶ κίθες δοξασμένο μὲ τάρματα!

μμ

Γ'
Τέσσερους μῆνες ύστερα ἀπὸ τὸ σκοτωμὸ τοῦ Δήμου-Μπλακιᾶ καὶ τοῦ Φώτου, στὸ μοναστήριο τοῦ "Αἲ Γιωργίου, ποὺ βιβλεῖται στὸ Μαυρομάτι τῶν Ἀγράφων, δύο δῆρες μηχριά πὸ τὰ Τοίχαλα, ή Γκόλφω τοῦ Δήμου-Μπλακιᾶ, ή καλόγρια τοῦ μοναστηρίου γένησε γιό. Ο Γιός ἔχεινος τῆς Καλόγριας εἶται δι στρατάρχης τῆς Ἑλλάδας τοῦ Εἴκοσι ἵνα, δι Γεωργίος Καραϊδάκης:

Χρ. Χειροτοβασίλης

Τὸ πάθημα ἐνὸς Βλαχοδημάρχου

Πρό τινων ἐτῶν εἰς τὰ δρεινὰ χωρία τῆς Ὀλυμπίας περιώδευεν δι Νομάρχης Κυπαρισσίας, ἵνα ἔξετάσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου. Ἀπὸ δήμου δὲ εἰς δῆμον διερχόμενος ἔτυγχανε τῆς περιποιήσεως τῶν δικφόρων Δημάρχων, οἱ ὄπιοι τῷ ἔδιδον τὰς σχετικὰς πληροφορίας περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῶν Δήμων. Μεταξὺ τῶν πολλῶν δημάρχων παρουσιάσθη καὶ εἰς γηραιὸς φυστανελλοφόρος Δημάρχος μὲ δῆλην τὴν λεβεντιὰ καὶ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ὄποιαν ἐν μέρει τῇ ἔδιδε τὸ δόλσευκο καὶ λεβέντικο ἑλληνικὸ φόρεμα εἰς τὸν Νομάρχην, ἀφοῦ τὸν εἰδοποίησαν,

διότι εἶχε μεταβῆ, εἰς τὸ ἀπέναντι βουνὸν ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰ ποιμνιά του. Μετὰ τὸ φχγήτον, τὸ ὄποιον εἶχε παρατεθῆ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Εἰρηνοδίκου δι Νομάρχης μεταξὺ τῶν ἄλλων λέγει εἰς τὸν Δήμαρχον.

— Πῶς πᾶν τὰ πράματα κύριε Δήμαρχε; Ἐννοῶν τὰ τοῦ Δήμου.

— Πολὺ καλὰ κύρι Νομάρχη, φέτος μάλιστα μὲ τὸ σεγουντάσιμα τοῦ καιροῦ ἐπῆγαν πολὺ ὥραικ, γεννήσανε ἀπὸ 2-3 τὸ καθένα. Εὐτυχία σ' δλα τὰ κοπάδια, ἀπαντᾶ μὲ μεγαλείτερον θάρρος δι Νομάρχος.

— Δὲν σ' ἐρώτησα γι' αὐτά-μὲ εἰρωνικὸν μειδίχμα-έπανχλαμβάνει δι Νομάρχης, ἀλλὰ γιὰ τὰ πράγματα τοῦ δήμου.

— Τοῦ Δήμου λέει κύρι Νομάρχη; Μή τὰ ωτᾶς εὐτυχία πέρα γιὰ περα δᾶλα τὰ κοπάδια καὶ δλεις ἡ στάνεις εἶνε γαλάρικα καὶ δᾶλα τὰ πρώμα: ἀπαντᾷ μ' ἔτι μεγαλείτερον θάρρος δι Δήμαρχος.

— Τὸ κατάλαβες Δήμαρχε, λέγει μὲ κάπιον θυμὸν δι Νομάρχης, πῶς εἶσαι χόνδρος;

— Χονδρίς λέει κύρι Νομάρχη μου; Καὶ ποὺ νὰ δῆς κύρι Νομάρχη ὁ ἀδελφός μου αὐτὸς ποὺ εἴπαμε, δι Δήμος—εἶνε πειδό χονδρότερος ἀπὸ μένα!.... ἀπαντᾶ μὲ κάπιον φόβον συνάμα καὶ ἀπορίαν δι Δήμαρχος, ἐνῷ δι Νομάρχης καὶ οἱ παρακαθήμενοι ἔξεράγησαν εἰς Σαρδονείους γέλωτας, οἱ δοποῖ έχοκάλωσαν τὸν κύρι-Δήμαρχον!

Στο. N. Κτεναβ....

Πῶς ἡ φτώχεια γεινε ἀθάνατος

Εἰς κάπιο χωρὶς τῆς Εύρυταντος ἔζη μία γρατὸ δύομαζομένη Φτώχεια, ἡ ὁποία ἔζησε μόνον καὶ μόνον ἐκ τῶν μήλων μιας μηλέας, ἡτις ἀπετέλει τὴν μόνην τῆς περιουσίαν.

Τὰ μήλα δμως αὐτὰ τῇ τὰ ἐλεγάτουν τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ κάθε χρόνο φρικωδῶς.

Η καῦμένη ἡ γρηὰ ἐστενοχωρεῖτο δι' αὐτὸ ἀλλὰ δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμη.

Ἐνα βράδυ ἔνας νέος ἤλθε στὸ φτωχικό της καὶ τῆς ἔζητησε φίλο-ζενίαν.

Ἡ γρηὰ μὲ δῆλην τὴν φτώχειαν τὸν περιποιήθηκε.

Τὸ πρώτο ποὺ θὰ ἔφευγε ὁ ἄγιος οτος νέος τῆς ἀπεκαλύφθη δι τὴν ἄγγελος καὶ τὴν ἐρώτησε τί καλέθει νὰ τῆς κάμη.

— "Οποιος ἀνεβαίνει στὴ μηλι εἶπεν ἡ γρατα, νὰ κολλάῃ.

— Γεννηθήτω, ἀπήντησεν δι γελος καὶ ἔξηρανίσθη.

Πέρασε καρδίς ἀπὸ τότε πολύς.

Ἡ μηλιὰ ἀνθίζει κάθε χρόνο κέκανε μῆλη, κανεὶς δμως δὲν ἔτοι μοῦσε νὰ τὴν πλησιάσῃ διότι καλούσε επάνω, ἔκτος τῆς γρηᾶς.

Μικρό παρουσιάσθη δι Χάρι γιὰ νὰ τὴν πάρῃ.

Αὐτή, ἀφοῦ εἰς μάτην παρεκάλετα τὴν ἀφήτη, τοῦ ἔζητησεν ἐπὶ λους μίας χάριν.

— Τί θέλεις; τὴν ἡρώτησεν, χάρος.

— Ν' ἀναιθῆς νὰ μου κόψῃς δι μῆλα, ἀπήτησεν ἡ γηά, γιὰ τὸ δι μο. Είμαι γρηὰ γυναῖκα καὶ θέλω δροσίζω καὶ γλυκάνω τὸ στόμα μποῦ εἰνε! θὰ πικραμένο ἀπὸ τὸ φα μάκι τοῦ θηνάτου.

Ο Χάρος ἀνέβηκε διὰ νὰ κόψῃ μῆλα, ἀλλὰ ἔκόλησεν ἔκάνω.

Πέρασε πάλιν πολὺς καρδίς δι τότε.

Ο Χάρος ἔξηκολούθη νὰ μολιμένος στὴ μηλιά.

Ως ἐκ τούτου κανεὶς δὲν πέθα στὸν κόσμο.

Οι ἀνθρώποι ἐπληθύνθησαν τὸ στετε δῆλη ἡ γῆ γέμισε καὶ τὸ στ δὲν ἔφθανε γιὰ δῆλους.

Λιμές καὶ κακὸ στὸν κόσμο κένεται δι θάνατος νὰ βάζῃ πετά δεινά.

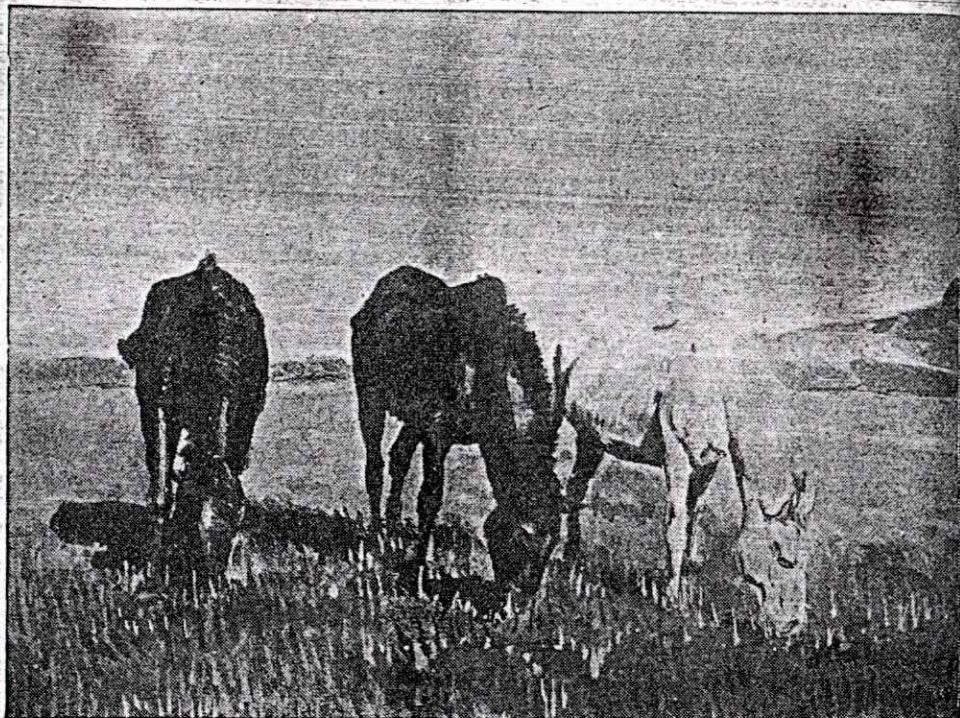
Κατακρυψή ἡκούσθη ἀπὸ πατότε καὶ διαμαρτυρίας ἡγέρθη πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐπὶ τέλος ἤλθαν εἰς τὴν Φτώχεια καὶ τὴν παρεκάλεσαν λευθερώση τὸν θάνατον.

Αὐτὴ ἔζητησεν εἰς ἀντάλλαγμα τὴν καταστήση ἀθάνατον, διερέθη.

Καὶ ἀρχίσε ἀπὸ τότε νὰ πε δι κόσμος καὶ νὰ ἀνακουφίζεται

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Β. ΓΕΡΜΕΝΗ

ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΙ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

Τρεις ώρες χτυπούσε δ' ἄγριος ἀρματωλὸς τοῦ Ραδοδούζιοῦ, δ' Δῆμος Μπλαχιάς, τὴν ἔξωθυρα τοῦ σπιτιοῦ του στὴν Σκουληκαριά τῆς "Αρτας, κι' ἡ ἔξωθυρα δὲν ἀνοίγε..."

"Όλο τὸ χωριό, γνωρίζοντας τὸ τ' εἶχε γείνει καὶ τὶ μποροῦσε νὰ γείνη, ἀμφὶ τὸν ἀπείκασε ἀπὸ μαχρυά νάρχεται, πρόντισε μέσα στὰ λόγγα γιὰ νὰ μην ἰδῃ καὶ νὰ μην ἀκούσῃ τὸν Δῆμο Μπλαχιάς θυμωμένο, που είταν ἄγριος σὰν Γενήσαρος καὶ μαυρός σὰν σθητὸ δαυλή, τὴν στιγμὴ που θὰ μάθαιγε ἔχεινα που εἴχαν γείνει μέσα στὸ σπίτι του.

Τρεις ώρες χτυπούσε δ' ἄγριος Δῆμος

Μπλαχιάς τὴν ἔξωθυρα τοῦ σπιτιοῦ του, καὶ ἡ ἔξωθυρα δὲν ἀνοίγε. Τότε γύρισε τὸ ντουφέκι του καὶ ἀπάνω στὴν κλειδωνιά τῆς καὶ τὸ ἀδειασε. Αδειασε ἀκόμα καὶ τές δυο του τές πιεστόλες καὶ πετάχτηκε πέρα ἡ κλειδωνιά κι' ἡ ἔξωθυρα ἀνοίξε στὴν βίᾳ τῶν τριῶν μολυδιών. Μπαίνει μέσα στὸ σπίτι του καὶ τὸ βρίσκεται ἐρημο! Ή γυναικα του κι' ἡ μοναχοθυγατέρα του ἡ Γκόλφω είχαν γείνει αφαντεσι! Τι! είχαν γείνει; Που είχαν πάγει;

Τότε δ' Δῆμος Μπλαχιάς, δ' φημισμένος γιὰ τὴν ἄγριότητά του, μάζωσε πουρνάρια ἀπὸ τὴν αὐλή, τὰ δάλες στὴ μέση ταυτωγιοῦ, τοὺς ἔβαλε φωτιά, καὶ τὸ σπίτι

σε μίαν ώρα έγεινε άσθεταριά! Τότε πετάχτηκε στὸ μεσοχώρι μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι: γιὰ νὰ ρωτήσῃ. Φώναξε μὲ δλη του τὴ δύναμη τοὺς γειτόνους, τοὺς προεστούς, τὸν παπᾶ, ἀλλὰ καθόλου φωνῆ! Τὸ χωρὶὸν ἦταν ἔρημο ἀπὸ ἀνθρώπους, σὰν νὰ τῶχε κατήσεις θυνατικό, καὶ μόνον οἱ κόττες βόσκαγαν στὲς αὐλὲς καὶ τὰ σκυλιὰ γαύγιζαν ἀπὸ τὲς φράχτες,—ἀπόδειξη δτὶ τὸ χωρὶὸν δὲν εἶχε πεθάνει, ἀλλὰ ζοῦσε καὶ παραζύσε μέσα στὰ ρέπετα.

Τὰ δόντια τοῦ Δῆμου Μπλακιά ἔτριζαν, τὸ σόμα του ἄφριζε, τὸ κορμὶ του ἔτρεμε δλέσσος, καὶ τὰ μάτια του πετοῦσαν φωτὲς σὰν διατροπελέκια!

Τ' εἶχε γείνει τὸ χωριό; Τ' εἶχε γείνει γυναικα του κι' ή μοναχοθυγατέρα του; Μήν τοὺς εἶχαν σκλαβώσει κλέφτες; Μήν τοὺς εἶχε μάσει δ' Ἀλῆ-πασιάς στὰ Γιάννιγα καὶ τοὺς ἔρριζε στὰ μπουντρούμια τοῦ Κάστρου;

Αὐτὰ βάνοντας μὲ τὸ νοῦ του, τράβηξε ίσια πέρα, χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ πήγαινε. Σὲ λίγη ώρα κατάλαβε δτὶ βρίσκονταν μέσα στὸν λόγγο... Ἐδαλε τ' αὐτὶ του ν' ἀκουρμαστῇ τίποτα κυπροκούδουνα, ἀλλὰ τοῦ κάσου! Πισθενὰ δὲν ἀκούονταν τίποτε κι' ήσυχία μεγάλη-βασίλευε στὸν λόγγο. Τράβηξε ίσια μέσα ἀκόμα, κι' ἔκει ποῦ πήγαινε δσοκοπα, μιὰ νειὰ γυναικα ἔπεσε ἀπάνω στὸν δρόμο του. Ἰδόντας την, δ. Δῆμος Μπλακιάς ρυάστηκε σὰν λαθωμένο λειοντάρι, ποῦ ἀχολόγησε ἔλος δ' λόγγος. Ή γυναικα ξεφώνησε ένα «ἄσσα!» κι' ἔπεσε καταγής ξερή ἀπὸ τὸν ρόδο της καὶ πεθαμένη. Ηροχώρησε ἀκόμα κατὰ τὸν λόγγο μέσα, σὰν ἀγρίμι, σὰν στοιχειό, σὰν ταχὸ θυνατικό, καὶ ξεπετούσαν καὶ ξέφευγαν τὰ πουλιά στὸ δάβχ του τρομαγμένα σὰν νὰ τάσκιαζε γέραχας. Πήγε, πήγε ἀκόμα κάμποσο διάστημα, καὶ νὰ τοῦ πέρτες ἀπάνω στὸ διάδικτο του μιὰ γριά. Ρέκκε πάλε δ. Δῆμος κι' ἔπεσε ή γριά στὰ γόνατά του, παρακαλῶντας τοῦ...

— Κόψε με ἐμένα μοναχά, καπετάνε μ', καὶ νὰ γλυτώσῃ τὸ καύμένο τὸ χωριό ἀπὸ τὴν ὄργη σου, ποῦ δὲν σου φταίει καθόλου...

— Ποσν' γυναικα μου κι' ή θυγατέρα μου;

Ρυάστηκε πάλε δ. Δῆμος.

— Ἀπὸ τὸν θεὸν νὰ τὸ βροῦν, καπετάνε μ', ἀπὸ τὸν θεὸν νὰ τὸ βροῦν καὶ οἱ δυό τους.

Απολογήθηκε ή γριά, περιμένοντας τὸν βέβαιο θάνατο τῆς.

— Πέ μου, μωρή Στρίγλα, τὶ ἔτρεξε στὸ σπίτι μου, πρὶν σου κάψω τὸ κεράλι!

Καὶ σήκωσε καὶ ἐπάνω της τὸ σπαθὶ.

— Νά, καπετάνε μ'! (τοῦ ἀποκρίθηκε ή γριά μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια ἀπὸ τὸ φόδο της). Ή θυγατέρα σ' μᾶς γντόπιασε καὶ τὴν πήρε ή μάννα της κι' ἔγειναν ἀφαγτεῖς κι' οἱ δυό τους! Ήχουν τώρα μιὰ βδομάδα ἀπάνω - κάτω πωφυγαν. Δὲν φταίει τὸ καύμένο τὸ χωριό. Μονάχες τους φταίν, μάννα καὶ θυγατέρα, οἱ δυό τους.

— Η θυγατέρα μου ἀτιμη! (ξεφώνησε ἀπελπισμένα δ. Δῆμος). Καὶ κατὰ ποῦ ἔκαναν...

— Κάνενας δὲν ξέρει, καπετάνε μ', κατὰ ποῦ ἔκαναν... Ήχουν πάρει νύχτα τῶν δμυματιών τους...

— Ακούοντας αὐτὰ τὰ λόγια, δ. Δῆμος Μπλακιάς, δ. φοιβερὸς καὶ τρομερὸς ἀρματωλὸς τοῦ Ραδοβούζιου, συγκλονίστηκε δἰος σὰν ξερριζωμένος δέντρος, κι' ἔπεσε καταγής. Λίγη δύναμη τοῦ εἶχε μείνει ἀκόμα στὰ στήθια του, ώς ποῦ νὰ πῇ μονάχα στὴν γριά:

— Καὶ ποιὸς ἀκούεται γι' ἀπατεώνας της, —Τὸ πρωτοπαλλήκαρό σου.. δ. Φῶτος!

— Ακούογτας δ. Δῆμος τ' δνομᾷ τοῦ Φῶτου, τοῦ πρωτοπαλλήκαρού του, ἔβαλε μιὰ μεγάλη προσπάθεια, σηκώθηκε στὰ ποδάρια του, φόρεσε τὸ πόσι του γυναικια, γιὰ νὰ κρύδη τὸ ἀτιμασμένο μέτωπό του, κι' ἔγεινε ἀφαντός μπροστὰ ἀπὸ τὴν γριά, ποῦ ἀρχισε νὰ κάνῃ τὸν σταυρό της, λέγοντας:

— Εορκισμένος νὰ εἰσαι, καπετάνε μ', κι' έσύ κι' ή στριγλοθυγατέρα σου κι' ή στριγλογυναίκα σου.

* * *

— Ετρεμε δ. Ζήλιος νὰ βροιλέψῃ, δταν δ. Δῆμος Μπλακιάς ἀπάντησε τὰ παλληκάρτα του, στὸ μέρος ποῦ τὰ εἶχε ἀφήσει γιὰ νὰ πάγη νὰ έδη τὸ σπίτι του στὴν Σκουληκαριά.

— Αμα τὸν ξαγνάντησε τὸ πρωτοπαλλήκαρό του δ. Φῶτος νάρχεται ἀπὸ μακριά καὶ νὰ περπιτάῃ ἀσυγήθιστα κι' δχ: δπως περπατοῦσε πάντα, κατάλαβε κι' ἀπὸ τὰ

χινήματά του κι' ἀπὸ τὸν τρόπο ποῦ φοροῦσε τὸ πόσι του, διὰ δὲ καπετάνος τού εἶχε μπῆ στὸ φοβερὸ μυστικό, ποῦ τῶδερνε τὸν νοῦ τόσες βίδημάδες, ἀφόντας εἶχε μάθει τὴν ἐγκαστριά τῆς χιλιοσχισμένης του Γκόλφως. Μποροῦσε ἀπὸ πολλῆς νὰ πάρῃ τὴν Γκόλφω καὶ νὰ φύγῃ, μποροῦσε ἀκόμη καὶ τότε νὰ τραβήχτῃ καὶ νὰ γλυτώῃ τὴν δίκια ὁργὴ τοῦ ἀτιμαχούντος πατέρα ἀλλὰ θὰ κατηγοριώνταν ὡς δειλὸς κι' ἀναντρος καὶ δὲν τῶκανε.

Μόλις ὁ καπετάν Δῆμος ἔφτασε μὲν ντουφεκιά τόπο, ντουφεκιά ἔκεινου τοῦ καιροῦ, ἀδειάσε τὸ ντουφέκι του ἀπάνω στὸ πρωτοπαλλήκαρό του τὸν Φώτο, φωνάζοντας δυνατά:

— Ατιμε ἀπατεώνα!

Ο Φώτος, χωρὶς νὰ πιαστῇ ἀκόμα ἀπ' ἄρματα, φώναξε μὲν δλὴ του τὴν δύναμη:

— Μή, καπετάνε μου, μὴ γιατὶ εἰμαι παιδὶ σου!

Σ' αὐτὸν τὸ διάστημα ὁ καπετάν Δῆμος εἶχε ζυγώσει πλειότερο κι' εἶχε γεμίσει τὸ καρυοφύλλι του καὶ ξανάρριξε.

— Μή, καπετάνε μου, (ξαναφώναξε ο Φώτος), γιατὶ εἰμαι παιδὶ σου! Συχώρησέ μας!

Τρίτη ντουφεκιά τοῦ καπετάν Δήμου τοῦ τσακίζει τὸ ζερβί τὸ χέρι του Φώτου.

Μὲ τὴν τρίτη ντουφεκιά, ὁ καπετάν Δῆμος είταν μόλις δέκα δρασκέλες τέπρο μακρυά ἀπὸ τὸν Φώτο, κι' ἀρχισε ἀπὸ τὰ πιστόλια του: «Μπάμμι» τὸ ἔνα, «μπάμμι» καὶ τ' ἄλλο. Η δεύτερη πιστολιά τὸν πέτυχε στὰ πλευρά.

— Μή, καπετάνε μου! (τοῦ ξαναφώναξε πάλε ο Φώτος). Μή, πατέρα μου! Δὲν ἀρνήθηκα ποτὲ νὰ πάρω τὴν θυγατέρα σου! Τὰ στεφάνια μας θὰ σκεπάσουν κάθε μας σφάλμα...

Ο καπετάν Δῆμος εἶχε πετάξει πλειά καταγῆς τὸ ντουφέκι του καὶ τὰ πιστόλια του, γιὰ γὰ μὴν τὸν βαραίνουν, κι' ἔσυρε τὸ σπαθί του. Λίγα βήματα τοὺς χώριζαν τὸν ἔναν ἀπὸ τὸν ἄλλον...

— Γιαὶ τῆς...! (φώναξε ὁ καπετάν Δῆμος). Κάνε τὸν σταυρό σου γιὰ θάτερη φορά!

Ο Φώτος, βλέποντας ἀπὸ τὴν μίᾳ μερὶ τὸν καπετάν Δῆμο νὰ τῶρχεται κατ' ἐπάνω του σὰν θεριό, σὰν ὠργισμένο σύννεφο

ποῦ σέρνει μέσα του τὴν φωτιά καὶ τὴν ἀνεμοζάλη, κι' ἀκούοντας ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν βαρετά βρισιά γιὰ τὴν μάννα του, κι' οὔτε ἔχοντας πλειά κάμμισταν ἐλπίδα νὰ τὸν καταπραῦνη ώστε νὰ φίγη κάτω τὸ φονικό του σπαθί, κι' ἔτσι, καθὼς εἰταν λαβωμένος καὶ κλούζονταν νὰ πέσῃ κάτω, σὰν ἀνεμόδρυτο κυπάρισσι, ἔσυρε κι' αὐτὸς τὸ γιαταγάνι του, καὶ δέχτηκε τὸ πρώτο χτύπημα τοῦ καπετάνου του, κι' ἀρχισε μιὰ φοβερὴ μονομαχία.

Σ' αὐτὸν ἐπάνω, τὰ παλληκάρια ποῦ βρίσκονταν ἔκει, μὴν γνωρίζοντας γιατὶ γένονταν δλὸ αὐτά, καὶ μὴν ξέροντας ποιανοῦ ἀπὸ τοὺς δύο νὰ πάρουν τὸ μέρος, στέκονταν μὲ τὰ χέρια ἀνεργα καὶ περιμένανε περίλυπα τὴν καταστροφή· γιατὶ σέβονταν τὸν καπετάν Δῆμο, ως καπετάνο τους, κι' ἀγαποῦσαν τὸν λεβέντη κι' ἀντρείο Φώτο, σὰν ἀδερφό τους, κι' ἀν δὲν ήταν δ. Φώτος, οὔτε ἔνα παλληκάρι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ φάγη φωμὶ μὲ τὸν ἄγριον καὶ σκληρὸν Δῆμον Μπλακιάν...

Σὲ λίγες στιγμές, καπετάνος καὶ πρωτοπαλλήκαρο είχαν σωριαστη καταγῆς ἀπὸ τὰ χτυπήματα πώδινε δ ἔνας τοῦ ἀλλουνοῦ, κι' δπως ήταν σωριασμένοι ὁ ἔνας κοντά στὸν ἄλλον κι' ἔτρεχαν καὶ τῶν δυονῶν τὰ αἱματα σὰν βρύσες, κάποτε σηκώνονταν ἀργά-χργά τὰ δύο καταματωμένα χέρια ποῦ χούρτιαζαν ἀκόμα τὸ σπαθί· καὶ τὸ γιαταγάνι, καὶ χτυποῦσαν ἀκόμα τὸν πλαγινό τους, μὲ τὴν διστεργή τους δύναμη, ποῦ τοὺς ἔφευγε μὲ τὸ διστερνό τους αἴμα.

Τὰ πρόσωπά τους, καὶ τῶν δυονῶν, ήταν μακελειμένα, τὰ κεφάλια τους ἀνοιγμένα, τὰ μάτια τοὺς σκεπασμένα ἀπὸ τὸ αἷμα, καὶ τὰ μουστάκια τους καὶ τὰ δισοτριχωμένα στήθια τους αἱματοποτισμένα. Δὲν πέρασαν παρὰ λίγες στιγμές ἀκόμα, κι' οἱ ψυχές τους φτερούγισαν μὲ τὴν διστεργή τους αἱματοστάλχηματά.

Τόσε τὰ παλληκάρια ἔκαναν κύκλο γύρω-γύρα στοὺς σκοτωμένους, κλαίοντας καὶ γιὰ τοὺς δύο... Η Μέρχ πήδησε τρεχάτη πίσω ἀπὸ τὸν δρίζοντα, συγκινημένη ἀπὸ ἔνα τέτοιο ἄγριο θέαμψ, καὶ πρόσχε τὴν Νόχτα καὶ τὸ σκέπτος μὲ τὰ μάυρα φτερά της.

Τὸ τρομερὸ διπλοφονικὸ διαλαλήθηκε

οληνύχτα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ ἀρματω-
λικοῦ τοῦ Ραδοβούζιοῦ, καὶ σ' δλα τ' Ἀρ-
ματωλίκια ποὺ συνώρευαν μ' αὐτὸ γύρα-
γύρα, κι' δταν ἔδωκε δ Θεός τὴν ἡμέρα
του, ἔτρεξαν δλα τὰ χωριά τοῦ Ραδοβούζιοῦ
μὲ τοὺς παπάδες τους, κι' ἔθρψαν τοὺς νε-
κροὺς τὸν ἐνχι κοντά στὸν ἀλλον, μαζῆ μὲ
τὰ φονικά τους ἀρματα, ποὺ τὰ χρατοῦσαν
αριγτά στὶς κοκκαλιασμένες τους δεξιὲς
παλάμες, σὰν νὰ ἥταν δυνατὸ νὰ ξακολου-
θίσουν τὸν πόλεμό τους καὶ στὸν Κάτω-
Κόσμο!

* Ήταν συνήθεια τότε, καὶ συνήθεια ἡρω-
ικὴ νὰ θάφτουν τοὺς ἀρματωλοὺς καὶ τοὺς

κλέφτες, καθὼς καὶ κάθε ἀντρεῖον, μὲ τ'
ἄρματά του.

... Τέσσερες μῆνες ὕστερα ἀπὸ τὸν σχο-
τικὸ τοῦ καπετάν Δήμου Μπλακιά καὶ τοῦ
Φώτου, στὸ Μαναστήρι τοῦ Ἀλ-Γεωργίοῦ,
ποὺ βρίσκεται ἀπάνω ἀπὸ τὸ χωριό Μαυ-
ρομάτι τῶν Ἀγράφων, δυδ μόλις ὥρες
ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα, ἡ Γκόλφω, ποὺ εἶχε
πάγιει ἔκει μὲ τὴν μάννα της καὶ καλογη-
ρεύτηκαν, γένηγης γυιόδ...

Ο Γιόδις ἔκεινος τῆς Καλόγριας εἶταν ὁ
Στρατάρχης τῆς Ἑλλάδας τοῦ Εἰκοσιένα
Γεώργιος Καραϊσκάκης.

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ

Γιὰ νὰ ἔξετασθεῖ δ χαρακτήρας καὶ ἡ
μοίητα τῆς Καλλιτεχνικῆς Συγκίνησεως
πρέπει πρῶτα-πρῶτα νὰ ἔρθομε δο τὸ δυ-
πό πιο καθαρά τί εἶναι ἡ Συγκίνηση.

*Μιά ἀπὸ τὶς ἀρχικές συστατικὲς Δυνά-
μες τῆς Ψυχῆς εἶναι ἡ συγκινητικότης,
ὅποια διεγείρεται στοὺς διαφόρους ἀν-
θρώπους σὲ βαθμὸ ἄνισο, σὰν ἀντίδραση,
προκαλούμενη ἀπὸ stimuli, ποὺ μᾶς ἔρχον-
ται εἴτε ἀπὸ τὸν ἔξωτερικὸ κόσμο, εἴτε ἀπὸ
τὸν ἔσωτερικὸ μας κόσμο, τόσο τὸ διανοη-
τικό, δο καὶ τὸ συναισθηματικό.*

Η συγκινητικότης ἔχει βαθμούς, ποὺ
μετέχουν ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία καὶ φτάνουν
τὴν παθολογικὴ κατάσταση τῆς ἀγω-
νίδους ἀδημονίας.

Τὴ συγκινητικότητα μποροῦμε νὰ τὴ
νοήσουμε σὰ μὰ συστατικὴ δύναμη τοῦ
μπαθητικοῦ.

Καὶ τὴ συγκίνηση σὰν τὸ συνειδητὸ ἀπο-
λεσμα τῆς διεγέρσεως τῆς συγκινητικό-
τητος.

Μὰ γιὰ νὰ ἔννοηθεῖ καλύτερα τὸ τί εἰ-
σι συγκίνηση, ποιὰ εἶναι ἡ ποιότητα τῆς
φροσά, καὶ ποιὰ ἡ μορφή της, ποὺ
νεται πραχτικὸ ν' ἀναλύσομε παραδειγ-
ματα συγκίνησεως τυπικά. Γιατὶ καὶ οἱ
κινήσεις εἶναι ἡ ἀπλές, ἡ σύνθετες ἀπὸ
καὶ περισσότερες συνιστώσες συγκίνη-

σεις, καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖς αὐτές,
ἴσως ἡ πολυσυνθετότερη, εἶναι ἡ καλλιτε-
χνική.

Καὶ λοιπόν: Μὲ συγκινεῖ ἡ θέα ἐνὸς
γλυκοῦ ποὺ μοῦ ἀρέσει. Μὲ συγκινεῖ σὲ
μεγαλύτερο βαθμό, ἀν εἴμαι πεινασμένος,
ἡ θέα ἐνὸς ψωμοῦ. Συγκινοῦμαι βλέπον-
τας κι' ἀκούντας τὴ χαροκαμένη μάνα,
ποὺ κόβεται μοιρολογώντας τὸ μονάχοιβό
της. Μὲ συγκινεῖ τὸ ήλιόγεορμα μὲ τὰ πε-
όσσια χώματα καὶ κάλλη. Μὲ συγκινεῖ
δ σκοπός τοῦ τραγουδιοῦ ποὺ τραγουδοῦσε
—πᾶνε τριάντα χρόνια— ἡ πεθαμένη μά-
να μου. Μὲ συγκινεῖ τὸ «μή μου τοὺς κύ-
κλους τάραττε» τοῦ Ἀρχιμήδη. Μὲ συγ-
κινεῖ δ Ναπολέων στὴν Ἀγία Ελένη. Μὲ
συγκινεῖ ἡ σκηνὴ ποὺ δ Σωκράτης καϊ-
δεύει τὰ ξανθὰ μαλλιά τοῦ Φαίδωνα καὶ
μιλεῖ γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς Ψυχῆς, λίγη
ῶρα προτοῦ νὰ πιεῖ τὸ κώνειο. Μὲ συγκι-
νεῖ ἡ ἀφήγηση τοῦ θάνατου ἐνὸς ηρωα.
Συγκινοῦμαι ἀπὸ τὶς στροφές τοῦ Σολω-
μοῦ γιὰ τὸ χρόο τοῦ Ζαλόγγου. Συγκινοῦ-
μαι σὰ θυμηθῶ τὸ Θεό πάσχοντα στὸ Γολ-
γοθᾶ. Συγκινοῦμαι μποστά σὲ πίνακα
ἀποκαθηλώσεως ἐνὸς Δασκάλου τῆς Ἀνα-
γεννήσεως. Μὲ συγκινεῖ μιὰ σονάτα τοῦ
Μπετόβεν, ἡ τὸ ἀντίκρυσμα τῶν ἔσοιπίων
τοῦ Παρθενώνα.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΩΡΑ ΤΟ ΜΑΗ...

Τώρα το Μάη με δροσιδό νά τραγουδήσω θέλω,
νά πῶ τραγούδια τόν σεβντά και τόν παληραριώνες,
νά πῶ και τῆς ἀγάπτης μου ποιη φρεσιά τῆς μουάκια:
Τῆς δάσης δάση ποιάζουνε, τῆς γαλανής γαλάζια
και τῆς μελαχούνης χειρά πάχει πολλά τά νάζια...

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ

Γιά μια φροά 'ναι ή λεβεντιά, γιά μια φροά είν' τά γαίτα
γιά μια φροά πεδάτησα μ' ένα μοφρο κοράνι...
Νά ντη φιλήσω νερέπουμα, νά ντης τό ειπώ φοβάμαι,
νά γτηγή δρήσω δάψιλη παιζόγελά με μένα...
Πελένω, δένω τ' ἀλογο, σε ωξημοδ λιθάρι.
Φιλιδι την κόρη μια φροά, φιλιώ την κόρη δύο.
Πάνου σέ τριτο φέλημα μον λυτέα τ' ἀλογό μου...

ΤΗΣ ΓΑΛΑΝΗΣ ΤΟ ΦΟΡΕΜΑ

Τῆς γαλανής το φρέμα, τῆς ρούσας το φροτάνι
'Έχνα φαρτάδες τρόχαβαν και 'Έχντα μαθητάδες.
Κι' ένα μικρό φαρτόπουλο ράβει και τραγουδάει :
- Φουστάνι μου ψιλόρραφο και φιλογάζωμένο,
ή κόρη πον θά σε φορή μαξι μου νά στά λύσην'
κι' άν δε σε λυώση μετ' έμει, η γής νά σε χαλάση! ...

ΣΚΟΤΕΙΝΙΑ...

Γιατί 'ναι μανδιά τά βασινά και σκοτεινός ο κάμπιος ;
Λείπει, της θάλασσας νερό, της μαρόης γής χορτάρι,
λείπει κι' δήλιος ο μισός και τό φεγγάρι ακέριο,
λείπει κι' δήλιος η ἀγάπη μου κι' είνε μαρχιά στά έξαν..;
- Ήσθε της θάλασσας νερό, της μαρόης γής χορτάρι,
ηρθε κι' δήλιος ο μισός και τό φεγγάρι ακέριο...
- Ήσθε κι' έμει η ἀγάπη μου ποίει μαρχιά στά έξαν...;

Κορινθία 1928.

(Συλλογή 'Αγγέλου Βραδινού)

στροφή τῆς ἔπεισε στὸ κεφάλι τῆς μητέρας της δταν ἀκουσεῖσαν τέτοιο πόθημα. Ρίχτηκε νά πνιξή την θυγατέρα της γιά την παρονομία, και την ἐντόπιη πον είχε κάμει, ἀλλ' ή μάννα νίκησε τή γυνάκια τοῦ Δήμου Μπλάκα.

Στην καρδιά της βρέθηκε βαρύτερη ή μητρική ἀγάπη, ἀπό τ' ἄλλα οιστήματα τῆς τιμῆς και τῆς ντροπῆς κι' ἀντεῖ νά πνιξή τη θυγατέρα της σκέπτηκε πῶς νά τή σώση. Πήγε στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ τοῦ χωριού, κι' είπε τά γενούμενα, κι' δ' παπᾶς γνωρίζοντας τί ἀνθρώπος ήταν, δ' πατέρας τῆς Γκόλιφτος, συμβούλεψε τή Δήμανα νά πάρῃ χρυσά τη θυγατέρα της και νά φυγή μαρκυάμαχονά, σε ξένη σήρορα και σε ξένη ἀρματωλίκα και γά μείνουν κι' οι δύο κρημνένες μή ἀγνωστες.

Τὸ πρᾶγμα φιλοδίστηκε στὸ χωριό κι' ἀρχισε νά γίνεται μπούγιο, κι' ή Δήμανας ἀπ' τὸ φύλο τῆς μήτρας τό μάθη δήνεται τῆς τὸ κακό, μιά νύχτα σήρο τὴν θυγατέρα της και πάρι, πάτε... χωρὶς νά ξέρῃ κανεὶς κατά ποιὸ δρόμο ξέκαμε. Τήν αὐγή τὸ χωριό βλέποντας τὸ κλειδωμανταλωμένο σπίτι τοῦ Δήμου-Μπλάκα φεύγοντας ἀπό τὸ φύλο του. Από τότε βάθεια νά παραπλαγάνοντες δέ άρχονται δέ ἀγιος νοικοκύνης του, κι' δταν τὸν εἰδαν νάρχεται σκηνόποιο διό τὸ χωριό, μέσα στὰ λόγγα. Κι' αὐτοὶ οἱ πιστοιοί ἀδόμι, βούλωσαν τά κυπροκύδουνα τῶν κοπαδιῶν τους, γιά νά μήν ἀκούντει τό λάλημα τους.

***

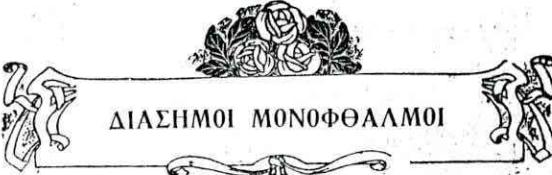
- Η Δήμανα μὲ τήν θυγατέρα της είχαν τραβήξει κατά τ' Αγροτική. Άπο ορχή σὲ ράχη κι' ἀπό χωριό σὲ χωριό, διακονεύοντας, και περιπατώντας μέρες έρτασαν στὸ μοναστήρι 'Αι-Γιωργοῦ στὸ Μανωρόπατι, τελευταίο σύνορο τῶν Αγράφων, κοντά στὰ Τούλκαλα, ποὺ σάζεται δις τά σήμερα. Ο γούλιενος ἄμα ἔμαδε τήν αἵτια πού τάς ἀγάγκασεν ν' ἀφήσουν τό πάτη τους, τές δέχτηκε μὲ καλοσύνη και τές ἔκαψε και τές δύο καλόγριες τοῦ μοναστηρίου.

- Υστερα ἀπό λίγονς μῆνες η καλόγρια ή Γκόλιφτο γέννησε μέσα στὸ μοναστήρι, παιδί.

Τὸ παιδί ἔκεινο ήταν δ στοιχαρίχης τῆς Ελλάδος τοῦ 1821, δ Γεώργιος Καρατσάκης!...

Χρήστος Χρηστεβασίλης

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

"Οσοι έχουν τήν ἀτυχία νά είνε μονόφθαλμοι, μπροστών νά παρηγορηθούν γιατί έχουν ένδοξους δημιουργείς στην ιστορία.

Διάσημοι λοιπόν μονόφθαλμοι μνημονεύονται ἀπό τήν ιστορία οι έξης :

"Αννίβεχος, δε περιφανής στρατηγὸς τῆς Καρχηδόνος, στρατοπεδεύσας κοντά σ' ένα δλος κατά τήν έναντιστό τῶν Ρωμαίων διεστρατεύει του, ἀρρώστησε βαρειά και έχασε τό ένα του μάτι, δλλγοντος τήν τέλη την Κάννας μάχη.

"Λυκούργος, δε μέγας νομοθέτης τῆς Σπάρτης, ἐπινφλώθη, κατά τὸν Πλούταρχο, ἀπό τό δένα του μάτι, τραμπατισθείς σὲ μαστίσιο μὲ ωνταριό.

"Φιλίππος, δε μέγας βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ήταν δπίσιος μονόφθαλμος και νό πως: Κάτοις τοξότης δνόμιατο 'Αστη, ενίσωκόμενος ἀντός πολέος πολιορκουμένης ὑπό τον Φιλίππον και ἔχθραν προσωπικήν τρέφων ἀνατίνον αὐτοῦ, γιατί διερράσθη περιφρονηταί την διενέφλωστο διά βέλους, φέροντος τήν τέλη την Επιγαραφή : - 'Ο 'Αστη τῷ δεξιῷ δρθαλμῷ τοῦ Φιλίππου!'. Ο Φιλίππος τραμπατισθείς και τυφλωθείς ἀπό τό δένα του έρεξε πάλι τό δλος διενέφλωσε τῆς πολιορκουμένης πόλεως μὲ τήν έξην ἀπάντηση : - 'Εάν δε Φιλίππος κυνεύση τήν πόλιν, δε Αστή θ' ἀπαγχονισθή!'. Ετοί δε και έγινε.

Μονόφθαλμος ήταν και δ Πούλιος 'Οράτιος Κεκλῆς, δ ἀνδρείος Ρωμαίου, δ όποιος ὑπερήσπισε μόνος του τήν ἐπι τοῦ Τιβέρεων γέρνοντας τοῦ σπιτουν τοῦ βασιλέως Πορσηνά. 'Οταν διετέρων έργων έναντιστούσαν ποιοσδέν τον τήν γέρνων, στήνηκαν στὸν ποταμό και διώθη κολυμπώντας. Τόν ένα του δημάριον είχε χάρη δ Κοκλής σὲ μέρη προγενεστέρα μάχη.

"Σερπάριος, διάσημος ρωμαίος στρατηγός, λόβων μέρος στήν κατά τῶν Μαρδούν διετραπείαν ἐπραματίσθη, κατ' ἐπανάληψην, ἀπλώσαν δέ τέλος και τήν ένα του δημάριον! Μολαταῦτα λέγει δ Πλούταρχος : - 'Ού μόνον δέντρο είλετο, ἀλλά και ἐσεμνύστη δ' αὐτό!..'

"Βχιγκάζη, δ περιφρόμος Σουλτάνος, δ ἐπικαλούμενος Κερουνόδος, ήταν δπίσης μονόφθαλμος. 'Οταν αίχματοισισκη στήν Αγκυρα, διετρεπεις τοὺς δημήτρης μόνα διάρησαν τόν διοικητοῦ τοῦ Γαρεφλάνου κατελήφθη ἀπό ἀγανάκτησην διέποντάς τον τήν κυττάρει προσεκτικά και νά γελάη. 'Ετοί δέ ὅργισμένος καθώς ήταν τοῦ είλε : - 'Μέ τή στάσι σου αὐτή καταπονήσεις τόν θύμιμόρη σου!..'

"Δέν γελού για τήν διστυχία σου, τοῦ ἀπάντησης τότε δ Ταμεράνος, ἀλλά συλλογίζουμα πόσο μέγος θεός λογαριάζει τήν ἀνθρώπην δόναμο, ἀφρό τήν διμιτούρησκε σ' ένα μονόφθαλμο, σύντινα, και σ' ένα κουτό, σύν και μένα!....'

"Κάρρενς, διάδοχος Πορτογάλλος ποιητής, έχασε τό ένα του μάτι, τραμπατισθείς στήν θάλασσαν τοῦ Ελλαστικού. 'Ο κάρρενς διάδοχος Πορτογάλλος ποιητής, έχασε τό ένα του μάτι, τραμπατισθείς στήν θάλασσαν τοῦ Ελλαστικού.

"Γηράπεττας, δ διάσημος φόρτων και πολιτικός, έχασε τό ένα του μάτι, μικρός αὐτόν τον χτύπησε κατά λάθος και τον στράβωσε. Λέγεται διώμος ζεύλων διτού τό διυτισχύμα αὐτό τό έπαθε δένδη παρακολουθούσας τήν έργωναν ένδια σιδηρουργοῦ. Μιά σπέδια πετάχη και τόν θάνατον.

Μονόφθαλμος ήταν τό τέλος και δ Νέλσων, δ μέγας 'Αγγλος ναύαρχος.

Πρει αύτοὺς διηγούνται διτού τόν βορβαδισμὸν τοῦ δέν Κοπενάγη δανικού στόλου ύπό τον ἀγγλικού, προχώρησε μὲ τό πλοιο τοῦ δόσι πολὺ διετού τόν διοικητοῦ τοῦ οποιοῦ. Οι δημοσιευτοί τοῦ δέν ελδούσησαν τότε διμέστως περὶ τούτου, αὐτός δημος ἀντεῖ νά ὑπακούσῃ, ἔβαλε τό τηλεσκόπιον τούτου, στό σηνθήματα τῆς ναυαρχίδος. Κατόπιν δέ ἀπάντηση :

- Δέν βλέπω κανέν ομηρίον!... διμηρός !....

Κ' ἐποχώμασην και δινίσσαν...

ΜΙΚΡΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΟ ΤΣΕΚ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Μιά μέροι, δ διάσημος ζωγράφος Σαρλέ, ἀφρό διφαγε σε κάποιο ξενοδοχεῖο, ἀντελίμηρη σε είλε λησμονήσεις νά πάρῃ μαζι τον τό ποτερόφιον τον. Χωρίς νά χάρη τότε καιρό, ζήτησε ένα χαρτί και ένα μολύβι, και ζωγράφεις γονγράφο γογγύρα ένα μικρο κυνηγετικο σκίτον κάτω από τό όπιστον διοικητούρων ένδιασθείσως : - 'Γραμμάτιον Δεκαπέντε φράγκων!..'. Κατόπιν έκάλεσε τόν οπεριτόρο, και ἔστειλε τό σκίτο στόν δένδη του Μογιόν.

- Ποτέ δέν θα λησμονήσω, ελεγε μογότερα δ Σαρλέ δημητρίενος τό αύτην ομηρίαν, τήν κατατέλληξη που ζωγράφιζαν στό ποδοποταμο τού οποιούδηρου, διταν μού έφερε εκ μέρους τού Μογιόν δεκαπέντε φράγκη.

— Ποτέ δέν θα λησμονήσω, ελεγε μογότερα δ Σαρλέ δημητρίενος τό αύτην ομηρίαν, τήν κατατέλληξη που ζωγράφιζαν στό ποδοποταμο τού οποιούδηρου, διταν μού έφερε εκ μέρους τού Μογιόν δεκαπέντε φράγκη.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

ΤΟΥ ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Τρεῖς δρες χτυπούσε ό αγριος ἄρματωλός του Ραδοβούζιον, ό Δήμος Μπλακιάς, τὴν ἔξωθυρα τοῦ σπιτιοῦ του στὴν Σκουληκαριά τῆς "Αρτας, κί' ἡ ἔξωθυρα δὲν σινιγε..."

"Ολο τὸ χωριό, γνωρίζοντας τὸ τ' εἶχε γείνει καὶ τὶ μποροῦσε νὰ γείνη, ἀμα τὸν ἀπέικασε ἀπὸ μακρὰ νάρχεται, πρόντισε μέσα στὰ λόγγα γιὰ νὰ μὴν ιδῇ καὶ νὰ μὴν ἀκούσῃ τὸν Δήμο Μπλακιά θυμωμένο, ποὺ ήταν ἄγριος σὰν γενήτσαρος καὶ μαύρος σὰν σθντό δασλί, τὴν στιγμὴν ποὺ θὰ μάθαινε ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν γείνει μέσα στὸ σπίτι του.

Τρεῖς δρες χτυπούσε ό αγριος Δήμος Μπλακιάς τὴν ἔξωθυρα τοῦ σπιτιοῦ του, κί' ἡ ἔξωθυρα δὲν σινιγε... Τότε γύρισε τὸ ντουφέκι του κατ' ἀπάνω στὴν κλειδωνιά της καὶ τὸ ὄντεισε. "Ἄδειασε ἄκομα καὶ τὶς δύο του τὶς πιστολεῖς καὶ πετάχτηκε πέρα ἡ κλειδωνιά κί' ἡ ἔξωθυρα ἀνοίξει στὴν δίση τῶν τριῶν μολυσιῶν. Μπαίνει μέσα στὸ σπίτι του καὶ τὸ βρίσκει ἔρημο! 'Η γυναίκα του κί' ἡ μοναχοθυγατέρα του ἡ Γκόλφω εἶχαν γίνει ἄφαντες! Τὶ είλεχαν; Ποὺ εἴχαν πάγει;

Τότε ὁ Δήμος Μπλακιάς, ὁ φημισμένος γιὰ τὴν ἀγριότητά του, μάλιστα πουρνάρια ἀπὸ τὴν αὐλή, τέθησε στὴ μέση τοῦ κατωγιοῦ, τοὺς ἔβαλε φωτιά, καὶ τὸ σπίτι σὲ μιὰν ὥρα ἔγινε ὁσθεταριά! Τότε πετάχτηκε στὸ μεσοχώρι μὲν τὸ σπίτι στὸ χέρι γιὰ νὰ ωρτήσῃ. Φώναζε μ' ὅλη τὸν τὴν δύναμη τοὺς γειτόνους, τοὺς προεστούς, τὸ παπᾶ, ἀλλὰ κελλαὶ φωνή! Τὸ χωριό δὲν ἔρημο δπ' ἀνθρώπους, σὰ νὰ τῷχε πατήσῃς θαυματικό, καὶ μόνον οἱ κότες θύσκαγων στέσεις αὐλές καὶ τὰ σκυλιά γάργιζαν ἀπὸ τέξ φράχτες —ἀποδειξεὶ δῆτι τὸ χωριό δὲν εἶχε πεθάνει, ἀλλὰ ζούσε καὶ παραζύούσε μέσι στὰ ρέπτεα.

Τὰ δόντια τοῦ Δήμου Μπλακιά ἔτριζαν, τὸ στόμα τοῦ ἀφρίζε, τὸ κορμί του ἔτρεμε ὀλόδολο, καὶ τὰ μάτια του πετούσαν φωτιές σὰν ἀστροπλεκία!

Τ' εἶχε γίνει στὸ χωριό; Τ' εἶχε γίνην ἡ γυναίκα του κί' ἡ μοναχοθυγατέρα του; Μήν τους εἶχαν σκλαβώσει κλέφτες; Μήν τους εἶχαν σκλαβωσεῖ ὁ Ἀλληπατιάς στὰ Γιάννενα καὶ τους ἔρριξε στὰ μπουντρούμια τοῦ κάστρου;

Αὐτὰ δάνοντας μὲ τὸ νοῦ του, τράβηξε ἵσια πέρα, χωρὶς νὰ ξέρει ποὺ πήγαινε. Σὲ λίγη ὥρα κατάλαβε δῆτι δρίσκονταν μέσα στὸν λόγγο. "Ἐβαλε τ' αὐτὶ τοῦ ν' ἀκουραστή τίποτα κυπροκούδουνα, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Πουθενά δὲν ἀκούνταν τίποτε κί' ἡσυχία μεγάλη βασίλευε στὸν λόγγο. Τράβηξε ἵσια μέσα ἄκομα, κί' ἐκεὶ ποὺ πήγαινε ἀσκοπά, μιὰν νειά γυναικά ἔπειτα ἀπάνω στὸ δρόμο του. Ιδόντας τὴν, ό Δήμος Μπλακιάς ριάστηκε σὰν λαδωμένο λιοντάρι, ποὺ ἀχολόγησε δύος ὁλόγγος. 'Η γυναικά ξεφώνησε ἔνα «άσσα!» κί' ἔπειτε καταγής ἐρη ἀπὸ τὸν φόδο της καὶ πεθαμένη. Προχώρησε ἄκομα κατὰ τὸν λόγγο μέσα, σὰν ἀγρίου, σὰν στοιχείο, σὰν κακὸ θαυματικό, καὶ δεπετούσους καὶ ἔφευγαν τὰ πουλιά στὸ διάβα του τρομαγμένα σὰ νὰ τάσκιαζε γέρακας. Πήγε, πήγε ἄκομα κάμποστο διάστημα καὶ νὰ τοῦ πέρτει ἀπάνω στὸ διάβα του μὰ γριά. Ρέκαξε πάλε ό Δήμος κί' ἔπειτε ἡ γριά στὰ γόνατά του, περακωλώντας τον:

—Κόψε με ἐμένα μονάχα, καπετάνε μ', καὶ νὰ γλυτώσῃ τὸ καύμενο τὸ χωριό ἀπὸ τὴν ὄργη σου, ποὺ δὲν σου φταιει καθόλου...

—Ποινή! γυναικά μου κί' ἡ θυγατέρα μου;

Ριάστηκε πάλε ό Δήμος.

—Ἀπὸ τὸν θεό νὰ τὸ δροῦν, καπετάνε μ', ἀπὸ τὸν θεό νὰ τὸ δροῦν καὶ οἱ δύο τους.

—Απολογήθηκε ἡ γριά, περιμένοντας τὸν δένδρο τὸν θάνατο της.

—Πέ μου μωρή στρίγγαλα, τι εἰρεῖς μου σπίτι μου, πρὶν σου κάψω τὸ κεφάλι!

Καὶ σήκωσε κατ' ἑπάνω της τὸ σπίτι.

—Νά, καπετάνε μ'! (τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ γριά μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια ἀπὸ τὸ φόδο της). 'Η θυγατέρα σ' μᾶς ὑπέρπειας καὶ τὴν πήρε μ' μάννα της κί' ἔγιναν ἄφαντες κί' οἱ δύο τους! "Έχουν τώρα μιὰ δύομάδα ἀπάνω-κάτω πώφυγαν. Δὲν φταιει τὸ καύμενό τὸ χωριό. Μονάχες τους φτάνει, μάννα καὶ θυγατέρα σοὶ δύο τους.

—Ἡ θυγατέρα μου ἄτιμη! (εεφώνησε ἀπελπισμένα ό Δήμος). Καὶ κατὰ ποὺ ἔκανεν;

—Ἀκούντας αὐτὰ τὰ λόγια, ό Δήμος Μπλακιάς, ὁ φοβερός καὶ τρομερός ἀρματωλός του Ραδοβούζιον, συγκλονιστήκε δόλος σὰν ἔρριζμονές δέντρος, κί' ἔπειτε καταγής. Λίγη δύναμη τοῦ εἶχε μείνει ἄκομα στὰ στήθια του, ὡς ποὺ ιὰ πῆ μονάχα στὴ γριά:

—Καὶ ποιὸς ἄκούεται γι' ἀπατεώνας της;

—Τὸ πρωτοπαλλήκαρό σου... δ φώτος!

—Ἀκούντας ό Δήμος τ' ὄνομα τοῦ φώτου, τοῦ πρωτοπαλλήκαρού του, ἔβαλε μιὰ μεγάλη προσπάθεια, σηκώθηκε στὰ πόδια του, φέροε τὸ πόσι του γυναικία, γιὰ νὰ κρύψῃ τὸ ἀτιμασμένο μέτωπο του, κί' ἔγινε ἀφάντος μπροστὰ ἀπὸ τὴν γριά, ποὺ ἀρίστε νὰ κάνῃ τὸν σπαρό της λέγοντας:

—Ζορκισμένος νὰ είσται, καπετάνε μ' κ' ἔσου κί' ἡ στριγγοθυγατέρα σου κ' ἡ στριγγολογυναίκα σου.

—Ἐτρεμε ό λιος νὰ βασιλέψῃ, δητον ό Δήμος Μπλακιάς ἀπάντησε τὰ παλληκάρια του στὸ μέρος ποὺ τὸ εἶχε ἀφήσει νὰ πάνε νὰ ιδῇ τὸ σπίτι του στὴν Σκουληκαριά.

—Ἄμα τὸν ἔαγνάντησε τὸ πρωτοπαλλήκαρο, ό Φώτος, νάρχεται ἀπὸ μακρὰ καὶ νὰ περπατήσῃ ἀσύνθιστα κί' ὅλη ὅπως περπατούσῃ τάντα, κατάλαβε κί' ἀπὸ τὰ κινήματα του κί' ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ φοροῦσε τὸ πόσι του, δητον δητον ματέρας ἀπὸ τὸ φοβερό ματικό, ποὺ δέντρον, ὑπέρπειας, καὶ περιμένει περίπλατη τὴν καταστροφή, γιατὶ σέβονται τὸν καπετάνο τους, κί' ἀγαπούσαν τὸν λεβέντη κί' ἀντρείο-Φώτο, σὰν ἀδερφό τους, κί' ἀν δὲν ήταν ό Φώτος, οὔτε παλληκάρι δὲν θὰ μπορούσε νὰ πάρῃ λαδού με τὸν ἄγριον καὶ σκληρὸν Δήμον Μπλακιάν.

—Σὲ λίγες στιγμές καπετάνος καὶ πρωτοπαλλήκαρο είχαν σωριαστή καταστροφής ἀπὸ τὰ χτυπήματα ποδινες ό ένας τοῦ ἀλλούνου, κί' δῆται σωριασμένοι ό ένας κοντά στὸν ἄλλον κί' ἔτρεχαν καὶ τῶν δυοντὸν τὰ αἷματα σὰν δρύες, κάποτε σηκώνονταν ἀργά-ἀργά τὰ δυὸ καταματώμενα χέρια ποὺ χούφτιαζαν ἄκομα τὸ σπάθι καὶ τὸ γιαταγάνι καὶ χτυπούσαν ἄκομα τὸν πλαγινό τους μὲ τὴν ύστερη τους δύναμη, ποὺ τοὺς ἔφευγε μὲ τὸ ύστερον τους αἵματα.

—Τὰ πρόσωπά τους, καὶ τῶν δυούνων, ήταν μακελλεμένα, τὰ κεφάλια τους ἀνοιγμένα, τὰ μάτια τους σκεπασμένα ἀπὸ τὸ σπάθια τους αἵματα στὸν ἄστρον τους αἴματοποτισμένα. Δὲν πέρασσαν παρά λίγες στιγμές ἀκόμα, κί' οι ψυχές τους φτερούγισαν μὲ τὴν ύστερη τους αἴματοταταματιά.

—Τότε τὰ παλληκάρια ἔκαναν κύκλο γύρα-γύρα στοὺς σκοτωμένους, κλίσιονται καὶ γιὰ τοὺς δύο. Ή μέρη πήδησε τρεχάτη πίσω ἀπὸ τὸν δρίζοντα, συκινημένη ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἄγριο θέαμα, καὶ πρόσθιε ἡ νύχτα καὶ τὸ σκέπασε μὲ τὰ μάυρα φτερά της.

—Τὸ τρομερό διπλοφονικό διαλαλήθηκε διληγόντας απὸ ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ Ραδοβούζιον τὸν Δήμο Μπλακιάς, ἀπὸ τὸν θεό τους δύο στοιχείων, κλίσιονται καὶ γιὰ τοὺς δύο. Ή μέρη πήδησε τρεχάτη πίσω ἀπὸ τὸν δρίζοντα, συκινημένη ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἄγριο θέαμα, καὶ πρόσθιε ἡ νύχτα καὶ τὸ σκέπασε μὲ τὰ μάυρα φτερά της.

—Τότε τὰ παλληκάρια τούς, καὶ συνέβησε τὸ θάφτον τοὺς δρματωλούς καὶ τοὺς κλέφτες, καθὼς κάθε ἀντρεῖον.

—Μὲ τὴν τρίτη υποφεκία τοῦ καπετάνου Δήμου τοῦ τοσκάκι, τὸ ζερβί τὸ χέρι τοῦ Φώτου, φάντασε καταγής τοὺς δρματωλούς πάλε ό Δήμος.

—Μή, τατέρα μου! (τοῦ διανούσαν πάλε ό Δήμος). Μή, τατέρα μου! Δὲν ἀρνήθηκα ποτὲ νὰ πάρω τὴν θυγατέρα σου! Τὰ στε-

φάνια μας θὰ σκεπάσουν κάθε μας σφάλμα...

—Ο καπετάν Δήμος εἶχε πετάξει πλειά καταγής τὸ ντουφέκι του καὶ τὰ πιστολά του, γιὰ νὰ μὴν τὸν διαρράινουν, κί' ἔσυρε τὸ σπιαθή του. Λίγα δημάτα τοὺς χώριζαν τὸν ἔναν.

—Γιε τῆς... (φωναίξει δ καπετάν Δήμος). Κάνε τὸ σταυρό σου γιὰ ύστερη φορά!...

—Ο Φώτος, δέλποντας ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τὸν καπετάν Δήμο νὰ τορχεύει κατ' ἑπάνω του σὰν θερό, σὰν ώργισμένο σύννεφο πεὺ σέρνει μέστο τὸν φωτιὰ καὶ τὴν ἀνεμοζάλη, κί' ἀκούντας ἀπὸ τὴν διλλή τὴν διρειά δριστικὰ γιὰ τὴν διανοίαν του, κί' οὔτε ἔχοντας πλειά καμμιάν ἐλπίδα νὰ τὸν καταπραύνη ώστε νὰ ρίξῃ κάτω τὸ φονικὸ του σπάθι, κί' ἔτσι, καθὼς ήταν λαδαμένος καὶ κλίνονταν νὰ πέσῃ κάτω, σὰν ἀνεμόδρατο κυπαρίσσι, ἔσυρε καὶ οὔτος τὸ γιαταγάνι του καὶ δέχτηκε τὸ πρώτα χτυπήμα του καπετάνου του, κί' ἀρχίσει μὲ φορητή μονυματία.

—Σ' αὐτὸς ἐπάνω, τὰ παλληκάρια ποὺ δρίσκονταν ἔκει, μὴ γνωρίζοντας γιατὶ γένονταν δλ' αὐτὰ καὶ μὴν ξέροντας ποιανού ἀπὸ τοὺς δύο πάρους τὸ μέρος, στέκονταν μὲ τὰ χέρια ἀνεργά την καταστροφή, γιατὶ σέβονται τὴν καπετάνο τους, κί' ἀγαπούσαν τὸν λεβέντη κί' ἀντρείο-Φώτο, σὰν ἀδερφό τους, κί' ἀν δὲν ήταν ό Φώτος, οὔτε παλληκάρι δὲν θὰ μπορούσε νὰ πάρῃ λαδού με τὸν ἄγριον καὶ σκληρὸν Δήμον Μπλακιάν.

—Σὲ λίγες στιγμές καπετάνος καὶ πρωτοπαλλήκαρο είχαν σωριαστή καταστροφής ἀπὸ τὰ χτυπήματα ποδινες ό ένας τοῦ ἀλλούνου, κί' δῆται σωριασμένοι ό ένας κοντά στὸν ἄλλον κί' ἔτρεχαν καὶ τῶν δυοντὸν τὰ αἷματα σὰν δρύες, κάποτε σηκώνονταν ἀργά-ἀργά τὰ δυὸ καταματώμενα χέρια ποὺ χούφτιαζαν ἄκομα τὸ σπάθι καὶ τὸ γιαταγάνι καὶ χτυπούσαν ἄκομα τὸν πλαγινό τους μὲ τὴν ύστερη τους αἵματα.

—Τότε τὰ παλληκάρια ἔκαναν κύκλο γύρα-γύρα στοὺς σκοτωμένους, κλίσιονται καὶ γιὰ τοὺς δύο. Δὲν πέρασσαν παρά λίγες στιγμές ἀκόμα, κί' οι ψυχές τους φτερούγισαν μὲ τὴν ύστερη τους αἵματα.

—Ηταν συνήθεια τότε, καὶ συνήθεια θρωϊκή, νὰ θάφτονται τοὺς δρματωλούς καὶ τοὺς κλέφτες, καθὼς κάθε ἀντρεῖον.

—Μή, καπετάνε μου! (τοῦ διανούσαν πάλε ό Δήμος). Μή, τατέρα μου! Δὲν ἀρνήθηκα ποτὲ νὰ πάρω τὴν θυγατέρα σου! Τὰ στε-

φάνια μας θὰ σκεπάσουν κάθε μας σφάλμα...

—Τέσσερες μῆνες ύστερα ὁπό τὸν σκοτωμὸ τοῦ καπετάν Δήμου Μπλακιά καὶ τοῦ Φώτου, στὸ Μοναστήρι τοῦ "Αγίου Γεωργίου", ποὺ δρίσκεται ἀπάνω ἀπὸ τὸ χωριό Μαυρομάτι τῶν δύορφων, δυό μόλις δρματωράις τῶν δύορφων, δυό κόλφων, ποὺ εἶχε πάγει ἐκεῖ μέτρα σηκώνοντας την θυγατέρα τους τούς της.

—Ο Γιούς ἑκεῖνος τῆς Καλόγριας ήταν δημάτης στρατάρχης τῆς Ελλάδος τοῦ Εικοσιένα Γεωργίου Καραϊσκάκης.

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

Τετελέσας χιυπέντε δύ-
γριες δρεμοτιώδεις τον Γαζεβε-
λικόν, διάδημος Μπλακιάς, ήγη
εξώντα ενδιαπονικού του σήμερ-
Σκοτεινούρας ήγις Αγριας, κι
η ξένιά της δέν αποιει...

Όλο ιδία χαριό, γνωρίζον-
τας τότε τηλε γείτει και τι
μπροστείς ειδίκει, άμα τὸν
ἀπεικόνισε διά παρεγράφησε,
πρότιστες μέσα στά λόγια
μακρινά για νά μην λέθη και ίσα
μήν δικείση τὸ Δῆμο Μπλα-
κιάς, θηριωδέο, πεδί είτεν
ἄγριος, εάν Γερήσιας, τοί
μαρινές εαρινοὶ δειλί, ήγη
πτυχηρή, πεδί θάρραντες
κατεύθια, πεδί είλας,
πεδί είλας, γείτει μίτια σιδ
σπλιντει τεν.

Τετελέσας χιυπέντε δύ-
γριες ζήρεις Μπλακιάς τὴν έ-
ξωντα ειδίκειν τον, κι
η ξένιά της δέν αποιει. Τέτελε
χρήστεις τον ποντόντει τον κατ'
άπλια σιήρα τείλιαντι τηρει
τὸ δέτεσσε. Άλιεστες άπλετα
κατ' οὐτές ίντο τεν τέστινέ
κατ' αποτίχητες τίσσες ή κλειδώ
τείλινη ήξενάτα γάγιεις σιήρη
εία ταταν τριάντα μελιβιάτι.
Μποτίτι μέσα στὸ επίτι τον
κατ' οὐτές ζειριές έρεμη! Ή γυ-
ναικα τεν κατ' ή μεταχειρι-
στέα τεν, ή Γριόφων, ελχαντέι
τει δέτεσσε! Αι είλερ γείτει;
Πεδί είλερν πάσιει;

Τότε ο Λήμπος Μπλακιάς, δι
χριστιστέεις για τὴν έγιατητά
τον, πότιστε ποντόντει διά
την σιήρη, τείβεις στήν μέση
τον κατεγνωστό, τείνεις έβαλε φω-
τιά, κατ' οὐτές σ' μιαν δύ-
ρα έπειτες δέρεστασιά! Τότε πε-
τάχησε τὸ μεσοχέρις μὲ
τοπίντι τὸ δέρι, για τὰ εργά-
την. Φατάξε μὲ δήλη τον τὴν έν-
τορι τείς γευστόντας, τείνεις πε-
τατεύεις τον παπά, άλλα κούδο-
λους οωτή! Τὸ κωδιό δένταν έητ
μὲ δέπ' άιδηστέας, εάν τὰ
τῶτας μετατίστει θηριωδέο, κατ'
μόνιμον κάτετες βάστην τον στες
αειλές κατ' οι σκηνιά μετριέτων
διά πο τον Θράγιος...—άπειστεη
διτι τὸ κοριά δέν είλει πεντάνε,
άλλα ξέλει κατ' πασα; είσει μέ
σα στα σέπτετα.

Τὰ δευτερά τοῦ Δήμου Μπλα-
κιάς ξείριζεν, τὸ στέρα τον ε-
ργίες, τὰ μεριν τον έτρεπε δ
λόβολο, κατ' τὸ ματί τον το-
τονταν πιοτίς αὐτούς διέστροι σκέ
τσιοι.

Τη είλει μίνει τὸ γωριές; τ'
είλει γοιης η γοιακα τον κατ' ή
μεταχειριστέας τον; Ιδιν
τείνεις; τη σκλαδάδησι κάτετας
λίθινα τείσιες μάστι δ' Αίγι-
πασιας σια Γιαννιτανα κατ' εους
έργεις στὸ μπουντεύμα τον
Κάστρους;

Άπιτε βάζοντας μὲ τὸ πον-

τιν, τεόβηξε τοια πέρα, χωρίς
τὰ ζέηρ ποῦ πήγατε. Σὲ λίην
άρα κατάστοβε, εἴτε βρίσκον-
ταν μέσα στὸν λέγγο. «Έβαλε
τὸ αὐτό τον ν' ἀκούεμεστὴν
ποτε κινητεύετεις; αἱ άλλα
τεῖν κέκει! Πανθεάτα δὲν ἀκού-
ονται τίποτε κι' ησυχία μεγά-
λη βασιλεύει στὸν λέγγο. Τρα-
βηγήτε ισια μέσα διάρμα, κι' έ-
κει ποῦ πηγαίνεις ακολα, μιά
τειά γυναικά έπειτες ἀπάγω
στὸ δεύτερο τεν. Ιδόντας την
έγιος μπλακιάς ειράστησε,
εάν ισβαμέστο λειτεῖσε, πεδί^η
άρχοντας οἶλες οἱ λέγγοι. «Η
γυναικά έτσιώ ποει έτια «δα»
κι' έπειτες καταγής ξεκήν απὸ τὸ
φέρο της καὶ πενθείνην. Προ-
χώντας ἀκέτα τὰ λέγγα,
εἰ Δήμος Μπλακιάς, δὲ φρέ-
σσες καὶ τρομερές ἀρματωλές
τοῦ Ραδζεύτιού, ευγκλονίστη
καὶ έλεις, ταῦ γεριτεύμενος δὲν
τρέσ, κι' ἔπειτες καταγής. Δι-
γή ένδημη τον είλεις μείνει α-
κέμα στὰ στύθια του, ώς ποῦ
νὰ πῆ μονάχα στὴν γριά:

— Κατέντας δὲν ξέρει, καπε-
τάνε μι κατά ποῦ ἐκαταν... Το
χουν πάρει νύχτα τῶν ὅμα-
τιῶν τους.

— Ακούεντας αὐτὰ τὰ λέγγα,
εἰ Δήμος Μπλακιάς, δὲ φρέ-
σσες καὶ τρομερές ἀρματωλές
τοῦ Ραδζεύτιού, ευγκλονίστη
καὶ έλεις, ταῦ γεριτεύμενος δὲν
τρέσ, κι' ἔπειτες καταγής. Δι-
γή ένδημη τον είλεις μείνει α-
κέμα στὰ στύθια του, ώς ποῦ
νὰ πῆ μονάχα στὴν γριά:

— Καὶ ποιεῖς ἀκυρύγεται γι'
ἀπατεώντας την;

— Τὸ πρωτοπαλλήγκαρό σου
....έ Φάτος!

— Ακούεντας δὲ Δήμος τὸν ένο-
μα τοῦ Δήμου, τοῦ πρωτοπαλ-
λήγκαρού του, έχαξε μιὰ μεγά-
λη πρεποδεια, σηκώθηκε στὰ
ποδάρια του, γέρχεται τὸ πόσι
του γυναικία, γιὰ νὰ κρύψῃ
τὸ Διτιαρέντο μέτωπό του. κι'
έγεινε έχαντος, μηρεστὰ ἀ-
πὸ τὴν γριά, ποῦ δέργισε νὰ κά-
νῃ τὸ σταυρό της, λέγοντας:

— Καὶ τέ με έμεινα μονή;
— Σωρκιμένος νὰ είσαι κα-
κωπατανέ μ'; κι' έσι κι' ή
στριγκίσηγατέρα σου κι' τι, στρι-
γκογναίκα σου.

— Επειρεις δὲ γλύκιας νὰ έχαιτε
δη, έταν δὲ Δήμος Μπλακιάς
ἀπάντηταις τὰ παλλήγκαρία του
στὸ μέρος, ποῦ τὰ είλεις άπήγη,
γιὰ νὰ πάρη νὰ ιδεῖ τὸ σπίτι του
στὸν Λυκούργουαρά.

— Άμα τὸν ξειράντελα τὸ
πρωτοπαλλήγκαρό του δὲ Δήμος
καργετεῖται έπειτες μηνίας κατ'
πεποτάτη μετανιώτεταις κι' έγει-
νε περπατούσας πάγκων κα-
ταδάδεις κι' άπει τὰ κινήτατά
του μηνία διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-
υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα

ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα
ποτάδεις διπλό τὸ πέπλο πο-

υσσόσατε κατ' αὐτοῦ, κι' άλλα

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

(Συνέχεια και τέλος)

— Μή, κακπετάνια μου! (τούς ξυναγόντας πάλι σε Φώτος). Μή, πατέρα μου! Δεν άρχηθη-
κε ποτέ νά πάρω την θυγατέρα
σου! Τί στρατός μας θά σκε-
πάσουν αύλειμπρις σφάλμα....

— Ο κακπετάν Δήμος είχε πε-
τάξει πλειά καταχρής τὸ ντου-
ζέκι του καὶ τὰ πιστόλια του,
γι' νά μή τὸν διαρράγουν, κι'
έπειρε τὸ σπαθί του. Δίχια έγ-
ματα τοὺς χύριζαν τὸν έναν ἢ
τὸν διλλον....

— Γιαέτις πουτάνιες (ψώνα
ζε δικαπετάν Δήμος), Κάνε
τὸν στευρὸν σου για τὸν θερηγ φο-
ρά!..

(1) Φάτος, έλεποντας ἀπὸ
τὴν μάκρη τὸν κακπετάν Δή-
μο νά τύρχεται κατ' ἐπάνω
του σὸν θεριδ, σὸν ὥργισμένο
σύνεργο ποῦ σέρνει μέσα τὸν
τὴν φωτιά καὶ τὴν ἀνεμοζέλη,
κι' ἀκριβοτέρες ἀπὸ τὴν ἄλλη
τὴν διαρράγησι τὴν γι' τὴν
μάννη του, καὶ μὴ ἔχοντας
πλειά κακμιάν δέπιδας νὰ τὸν
καταπέρανθηστε νά φύγεται κάτιον
τὴ φυνικὸν του σπαθί, κι' ἔ-
τοι, κακής είταν λαδωμένος
καὶ κλούσονταν νὰ πέσῃ κά-
τω, σὸν ἀνεμόδραστο κυπαρίσ-
σι, έσυρει κατέπειρο γιαταχρήν:
του, καὶ δέχτηκε τὸ πρώτο
χτύπημα τοῦ κακπετάνου του,
κι' ἄρχισε μιὰ φοβερή μονο-
μαχία...

Σ' αὐτὸν ἐπάνω, τὰ παλλη-
κάρια, ποῦ θρίσκονταν ἀκεῖ,
μήν γνωρίζοντας γιατὶ γένονταν
ὅλ' αὐτά, καὶ μήν έρχοντας
ποιανοῦ ἀπὸ τοὺς δύο νά
πάρουν τὸ μέρος, στέκονταν μὲ
τὰ χέρια ἀνεργά καὶ περιμέ-
ναν παρέλυπα τὴν καταστρο-
φή, γιατὶ σέβονταν τὸν κακπετάν
Δήμο, ὃς κακπετάνο τους, κι'
ἀγκυρίσαν τὸν λεθέντη κι'
ἀντρειο Φώτο, σὸν ἀδερφό
τους, κι' ἂν δὲν είταν δι Φώ-
τος, οὔτε ἔνα παλληκάρι δέν
θὰ μποροῦσε νὰ φάγῃ φορι μὲ
τὸν ἄργιον καὶ σκληρὸν Δή-
μον Μπλακιάν...

Σὲ λίγες στιγμές, καταπε-
τάνος καὶ πρωτοπαλληκάρης
είγαν σφριαστή καταχρής ἀπὸ
τὰ γυνηγματη, πᾶσιν δὲν κα-
τοῦς ἀλλοιοῦσι, κι' ὅπως είταν
σφριασμένοι καὶ θυγατέρες στὸν

ἄλλον, κι' ἔτρεχαν καὶ τῶν
δυονθν, τὰ μέρατα, σὸν δρύσες
καρποτε σηγώνονταν ἀργά-ἀρ-
γάτα δύο καταχτομένα γέ-
ρια, ποῦ χούψιαν ἀκόμη τὸ
σπαθί καὶ τὸ γιαταχρήν, καὶ
χτυπούσαν ἀκόμη τὸ πλαγινό
τους, μὲ τὴν θύτερην, τοὺς δύ-
ναμιγ, ποῦ τοὺς ἀρένεγε μὲ τὸ
θύτερνό τους αἷμα.

Τὰ πρόσωπά τους, καὶ τῶν
δυονθν, είταν μακελλεμένα, τὰ
κεφάλια τοὺς ἀνοιγμένα, τὰ
μάτια τοὺς σκεπασμένα ἀπὸ
τὸ αἷμα, καὶ τὰ μουστάκια
τοὺς καὶ τὰ δεκτοτριγωμένα
στήθια τοὺς αἰματοποιούμενα.
Δὲν πέρασαν περὶ λίγες στιγ-
μὲς ἀκόμη, κι' τοῖς ψύχεσ τοὺς
φτερούγισαν μὲ τὴν θύτερην
τοὺς αἰματοταταχρηματικά.

Τέτοια τὰ παλληκάρια ἔκα-
ναν κύκλῳ γύρο-γύρο στοὺς
σκοτωμένους, κλαίοντας καὶ
γιὰ τοὺς δυές.... Ή Νέρχε πάγη
σε τραχάτη πίσω ἀπὸ τὸν δρό-
μον, συγκινημένη ἀπὸ τὴν
τάτιον ἀγριού δέκαμα, καὶ πρό-
βαλε τὴ Νύχτα καὶ τὸ σκέπαξ
μὲ τὸ μαύρα φτερά τῆς.

Τὸ τρομερὸ διπλοφονικὸ δια-
λαγήθηκε διληγυχτά ἀπὸ ἀγρι-
ού ἀγριού τοῦ ἀμφιτωλοῦ τοῦ
ἀμφιτωλοῦ τοῦ Ραδοβρύσου,
καὶ σ' ὅλα τ' Ἀρικατούλικα,
ποῦ συνθρόνευεν μὲ αὐτὸν γύ-
ρο-γύρο, κι' ὅταν ἐδωκε τὸ θύτερον
τὴν ἡμέρα του, ἔτρεξεν ὅλα
τὰ γωριά τοῦ Ραδοβρύσου μὲ
τὸν παπάδες τοὺς, κι' ἔτρεξεν
τοὺς νεαρούς τὸν ἔναν καντά
στὸν ἄλλον, μαζῇ μὲ τὰ φο-
νικά τους διαμάχη, ποῦ τὰ κρι-
τούσαν σφριγτὰ στὴς κοκκάλια
ομένες τοὺς δεξιὲς παλλήμε-
ρον, σὰν νὰ τηταν δυνατὸν γὰρ ξυλού
θήσουν τὸν πόλεμό τους καὶ
στὸν Κάτω-Κέσμο!

Ήταν συγγένεια τότε, καὶ
συνήθεια ήρωακή νὰ θάρτουν
τοὺς Ἀρικατούλες καὶ τοὺς Κλέ-
φτες, κακής καὶ κάθης ἀντρεῖον
μὲ τὸ ἀρματάτο του.

...Τέσσερες μῆνες θύτερα ἀ-
πὸ τὸν σκιτωμὸ τοῦ κακπετάν
Δήμου Μπλακιά καὶ τοῦ Φώ-
του, στὸ Μοναστήρι τοῦ Αγ-
Γεωργίου, ποῦ θρίσκεται ἀ-
πάνω ἀπὸ τὸ χωρὶς Μαρούμια
τοῦ Αγράκων, δύο μέλις δὲ
ρροὶ ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, ἡ Γκόλ-

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ

Σὰν τὸ καθάριο καὶ κρουσ-
ταλλένιο νερό τῆς βρύσης, ποὺ
κυλάει ἀπαλά καὶ μέχρι πο-
τίκιο τας τοὺς μήπους καὶ τὸ
ἀνθοκήπια τῶν ροδαλῶν καρι-
τιών, έστι ἀπαλοήσυχα κι' δι-
μορφικές περιάσιεις η ζωὴ στὰ
κωριά, ποὺ διεύθησε τὸ ηδη
καρπάτηρα αὐτὸν καὶ τὴν κα-
ρακτήρα αὐτὸν καὶ τὴν θύμο-
τητα τῆς Ἐλληνικῆς διωρωΐας
μόνο στὰ χωριά μπορεῖ κανέ-
νας νὰ τὰ δῆ νὰ τὰ νοιώσῃ
καὶ νὰ τὰ αισθανθῆ χωριά,
βαθεῖα καὶ μὲ πραγματική
συγκίνηση. Καὶ περιστέρο
τὴ σφραγίδα, τὴν ἐερήλωση
τῶν θέματων αὐτῶν τὴ δέλπον
με στὰ πανηγύρια μας καὶ
στοὺς χορούς μας, δὲ βίεπου-
με μανάκα τὰ διλαφέα πατήμα
καὶ τὴν ἀτλῆ διασκέδαση.
Βίεπουμε τὴν περίφερη λε-
βεντιά τῆς γειότης καὶ τὴν
παρδούνικη καλλινή τῆς χωρία
τοπούλας. Κορίτσια ποὺ δὲν
ἔφεραν ανάσην καὶ καρδιές ν'
ἀραδώσουμε τὴν εὐωδία τοῦ
ἄνθρωπος των η καί νέας γυναι-
κεις γειάτες δεσμού καὶ χωρή,
ποὺ ὅλες οἱ ἔνες τῆς διωρωΐας
τοὺς προσκολοῦν τὴν εύτυχιά
Βίεπουμε πόδια πάντα τὸ
πόδιαν ἀπὸ διασκέδαση, βίεπου-
με τὸν παρθένο τοὺς ιδίους τα-
ναγρατες παρθένους εἰς στὸ παρά-
σημά τους — κι' ἀπὸ τοὺς λε-
βέντες τῶν ἡ χωριών μὲ τὴν
θάλατταν κατακόκνια, σὰν τὸ
μεγάλη εὐγενική καρδιά, ποὺ
κλεί μέσα ἀμύλινη τὴν περη-
φάνεια ζυμωμένη μὲ τὸν δέ-
ρο τοῦ βουνοῦ καὶ μὲ τὴν εύ-
ωδία τοῦ θυμαριού. Κι' δρ-
χίζεις διαδικασίας καρδιές, δ'
ώρωλις κι' ἀταξίας; ποὺ μοιά-
ζει σὶ σιεφάνι ἀπὸ τιμαργεί-
τες καὶ τιμαργαστής, σὰν δι-
άτατοιο κουσσαίς σερήτες, σὰν έ-
γρα ποιεράσσον ἀπὸ ματριλά-
νια, καὶ μαργαριτέρες, σὲ μια
άλεποιδαίσ ἀπὸ σημερινούς
κείμενους.

Καὶ έξαντολούμενος τὸ βρά-
διό καρδιές, τὸ ἀγνότερο αὐτὸν
λουόσιδι τινάδισμα μας, ποὺ
εύχομαι νὰ μὴ τὸ ἀπόξετην
ποτέ τον διαθρόπους των περι-
πολιστικού.

Κι' έστι διωρωΐα, εύτυχισμέ-
να καὶ τερτρά περιτά τη ζωὴ
στὰ κωριά σὰν τὸ καθάριο
κρουσταλλένιο νερό τῆς
βρύσης, ποὺ κυλάει ἀπαλά καὶ
μέχρι ποτίκιο τας τοὺς μήπους
καὶ τὸ ἀνθοκήπια τῶν ροδαλῶν
καρπάτηρα τῶν διαθρόπων των
περιπολιστικού. Καὶ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

οὐκουσις μὲ τὸ μαῖνος φτερόι της.
Τὸ τρομερό δικλωφονικὸν διαδικῆμη
καὶ δληνίχτια ἔπει· Μέρη οὐδὲν τοῦ
δημιουρικοῦ τοῦ Ραδοθεοῦ, καὶ οὐ
διὰ τὸ Λογιτελλικαῖον ουγώρωναν
ηὔπιν γάρος· γάρα, καὶ διαν έδωκε
ὅτεδε τὴν δημοσίαν του, θεοεξην διαι
νύσκορι τοῦ Π. δεβιζιον^{μὲ} τοὺς πα-
νίδες τοὺς, καὶ έδωκαν "τοὺς θεικοὺς
τὸν έναν κοντά θεάθη οὐλον, μαζῇ μὲ
τὰ φροντεῖς τοὺς δημοτα, καὶ τὰ κοσ-
τίσμαν πριχτὰ στέξεις κοκκαλιστηνές
τοις διξές παλάμηρε, εἰλν νὰ ηταν δι-
νατὸν νὸς Ευαλονιψίουν ρὸν πολεμό-
τους καὶ στὸν Κάτει· Κδωπιο I

"Πτων^{τινήθεια}τοις τδε, καὶ συνήθεια
κοστή νὸς θίρρουν τοὺς Αρμιτελοὺς
καὶ τοὺς Κλέτρος, ταῦθι; καὶ καίδε
διντρεῖον μὲ τὸ δημοτικό του.

...Τέπουεσος μῆνες^τ θίτεροις Διεδ τὸν
οσούσιον τοῦ καπετάν Δήμου Μαλακιά
καὶ καὶ φάντον, στὸ Μοναστήρι τοῦ
Αγ· Γεωργίου, ποῦ θεοκεται δια-
γων διεδ τὸ χωρίδ Μονοθήμορον τῶν
Αγριδρον, διεδ μοδις ληρες Διεδ τὸν
Τούκοντα, ή Γκαλφα, καὶ εἴτε πάγει
τ. εἰ μὰ τὴν μάννα της καὶ καλογερεύ
τημαν, γένητον γυιδ...

Ο γιαδες ξείνος τῆς Καλδύγους εί-
ταν ο Σφραντενης τῆς Έλλαδος τοῦ
Ελευσίνει Γεώργιος Καθαρινάκης.

X. ΧΡΗΣΤΟΠΑΛΣΙΑΝΟΣ

Οἱ Καλοφύρινες

~~ταῦτα διδοῦνται εἰπεῖν.~~

Ἄλλη Αναγενέσι εἰ λαόν μεταναστεύει τὸν τοῦ οὐρανού
εγγενεῖος οὐ τατίπεις λαός.

Τοι γεγράφατο τοις Στροφίσιν, μετὰ τοῦ Κέρκυραν μεταναστεύει
τοι γεναγονεῖοι τοις Κερκυραϊδασ, τοις Βεζογιόσ, τοις
Αγαθούσιν τοις Στροφωολείψιν τοις Κερκυραϊδασ
τοις εικελόπουσιν.

Τερρίδινης ανείρας νείλος στοι 1775

Οἱ νονός λαός, οἱ βασιλικίνες νείλοι προσειστολοί
μετέβησις Κερκυραϊδασ τοις ~~προσειστολοίς της Αρτιώνεις~~
τοις δόξαι τοις δρεγεῖσιν, οἱ οἵτινες τοις λαούς
νειράσσονται τοις Κυραϊδασ τοις Εγείνεται Κερκυραϊδα.

Εἶταν τοις πραγμάτησιν τοις Σαραντοτοιχίον
Αρχιτομήσανται Ταΐνη Μεγανησίουν διέλεισος
εργοτελείν οἱ πόλεις, οἱ γηράπειροι Κοντούδειν,
τηλαίς οἱ Κύολεις, οἱ γηράπειροι Λαριώθεις, γενέτε
εἴτε γενναδούν οἱ θεοί Λαούσιν ναὶ λαούποις οἱ Κατά^{την}
Τιμῆροις, ~~εἴτε~~ οἱ γηράπειροι Λαριώθεις, γενέτε
εἴτε γενναδούν οἱ θεοί Λαούσι.

Αρχαλόδινης εἴτε οἱ θεοί Χεούρη, τοις τοποῖσιν τοις Ταύροις
οὐδὲν μοι τίνει Χεούρη, γενέτε πίκηντε ναὶ τοις μετέπειται
πούροι τοις ζεφίοις εἴπει, μοι εἴτε ~~τοις~~ εἰστοποιούσι τοις περι-
λυτοῖς, εἴπει, ταού τοις εἰσερωτοῖς αἰγαλόποιοι διόδοι μεντολοί
εργαζόμενοι προστάτεις, μοι δινει Λαούρην Χεούρη
βγαίνει Καύθης! Ταν τοις εἴπει οι ποιηταί τοις
τείχεισιν εἴτε μηνίντει Χεούρη, εἴτε εἰδούσι τοις
εγκατούσι τοις, ^(τοις πατέρισι τοις) γενέτε εἴτε οἵτινες Χεούρη^{τοις}
εργάται τοις νεύντει μηνίντεις, τοις περιόδοι τοις
μοι εἴπει οἱ θεοί Χεούρη: τοις μηνίντεις μηνίντεις τοις
— «Καί τοι, εὐταραφίσον, γενέτε εἴτε μηνίντεις Χεούρη!»
μηνίντεις εἰστο τοις καί τοις εὐταραφίσον μηνίντεις τοις
εὐταραφίσον, τοις μηνίντεις τοις μηνίντεις Χεούρης,

οἱ νονός λαός, οἱ Κερκυραϊδασ, οἱ διόνασοι τοις
Κερκυραϊδασ μεντολοί ειπειράτεις Χεούρη, τοις μηνίντεις,

où dei' givorlur pufes nei locros Kép'us nei náda 57
Capa', wos d'el heurs éto'o lo givrois n' éto'o lo givra.
Donaupròzov Mervynadiv, ~~mar~~ los givras warla:
Korpiwaipe, lor Cervin - Jari vélpu - dei lor uenro
givras vi' piov, ya'k' dei p'iv wégiou - vélpu m' wéu,
Mala' Kapas oav, uapio éta' piov! (Tré éto'o givras
Mervynadiv n'agio lusine.) Apas i' d'woz
lo piovoin Iau, diu's oav n'vrai los!

Eiter-d'r eiter diu's horsepov Xeowt' o' Kailoultw
nei d'elbou o' a' lec p'maygivrauvi'los la' uowd'or
o'ur cixilozijus, ni' o' valipes lor nei la' p'mpolys'
lor l' ad'reia lor givrotar nei lor neig'orov, o'ur p'm
cixug'is h'is p'maygivrauvi'ius o'ciodes. O' rois lor
eiter ol' appala nei o'l' u'g'lio o'lido, nei boud'ia
s'jor, nei wégiure, o'ur t'is M'g'ien' T'ecouagei,
m' u'g'lio, m' dei' r'g'ves lo' p'movlens lor, ya' na'
mein p'ez'ur' p'ur' lor roit'lo lor, lor G'iope, nei p'm'lor
w'g'lio, nei' p'x'li' p'ur' o'lido T'up'nos, nei ouo'lu', na' ouo'
lu', na' ouo'lu', ^{ao'} ^{ci'lor} ouo'lu', na' ouo'lu', eu'pa, c'jeg'w', na' u'g'ap'thuk'
p'ivor, Qu'ri nei Xoplalon 'wol'!

Ag, oso' Adya cu'lor na' p'upaj'ou, p'ed w'pa cixul'go,
lo'oo lor ad'm'ba n' g'ion lor. Oso' eiter p'upaj'ou u' uap'is
lor, ya' h'is E'g'ud'p'ia nei leuri n' u'g'ui' lor ya' nei
u'g'ui' lor h'is T'up'ari'i, lo'oo l' a'rel'ol'up'i'lor eiter p'upaj'
nei' l' p'movlens lor, dei' givrotar nei h'is M'g'age!
Eiter w' p'upaj'upu p'ed' lor, ni' o' p'upaj'leas
nei'j's lor, ^{g'yan,}

E'iter m'g'lio u'g'ap'thuk' w'nd', pl'or e'lar p'movlens.
Xay'ov o'lo'p'io j'ur lor u'g'ap'thuk' lor ii' w' p'movlens lor
v'g'uf' s'hi' lor u'g'lio p'f'g'ar'v'or'ia' n' u'g'ap'thuk' w'g'lio
c'jeg'w'g'ou' i'ly'au' j'w' ei'w' l'ir' omuri les m' c'jeg'w'
l' p'movlens c'v'ap'p'li'va lor ar'up'po w'go' l' a'rel'p'ie.
~~T'up'no~~ w'go' u'g'ap'thuk' p'ed' h'ol'v'ia, w'v' lor ap'p'lece o' valipes
lor éto'o h'is u'g'lio j'ur lor lor u'g'lio E'g'w' ~~l' w'g'lio~~
nei' w'g'lio, ya'k' dei' lor c'jeg'w' na' u'g'ap'thuk' j'ur lor u'g'ap'thuk'
lor lor, ni' o'ler o' Kailoultw'us c'jek'or i'w' d'g'yu' li' da'

þvorlær fui þúpa, ȝýr oþræd ó walþes lóv ó Manvagrarrum.
Tiðanera ó næfþeros, h' ðanera! dei orðorva 20
maglipo fræs ~~wæs~~ !
Óvras mygð wærdi ó Keldurkverus Óv wæfanre þér
I' ærra lei' wægðai' his iñnies lóv valwæs, voi' yðeion,
Eysí þektor or Xipða mi' eñne heirest lóas tæru nýr
hæðros, n' lóas býrð ymgi' dýper mi' eñt pípdei
sunþers wips, mi' eñr hæfanre, voi' lóv wægða mi' nýr
res lóas pípharopods lóv, rævorlær dupla eñð lóv dýp
lóv. Alló iltur ðas ȝeos, wæs lóv eñðgrýfer lóv
ornafisana' lóv wænde, nán tóyanre wærla pro-
velxes lóv fæg xepnos nán græplumós. Óv yðo' or
wæli, iltur lyðjoros nán neidz ȝeo, wæs ȝelyft eñð
ló' olafra lóv, iltur orkepos nán fylgufros, mi' ó Ko-
oplos his ófoddas his Manvagrarrum, wæs lóv
yðer ~~all~~ nædarlifa, lóv wægðumræts ~~all~~ yðer

Májs ^{3.} wæi mæg lóv wæra xorrar, ^{4.} ȝætter
ebbi lóv. Keldurkverus Óv walþor or ló' færet lóv val
wæfni, mi' eñr hæfanre voi' wæfni nævives eñð ló
wæðdr lóv, Xipði voi' ló' gýrði, nán píðavei' wægða
mi' ló' eñr wæfni eñð ló' wæðdr lóv Manvagrarrum,
ilgyrði lóv Keldurkverus nán ~~lóv~~ ^{lóv} yðer lóv
wæfni' mi' lóv eñðfipnare þér ló' wæfni' cerw, Óv
ló' x' Xemelopiro nán lóv fylbor or upiðaduo. Tóor
leppio ȝæter wæpar mi' wæflogfodar mi' mi' wæflogfoda
leiðar, mi' mi' ȝaphur leiðar, wæs erðafan b' ló' hæfan
fippoli' lóas, wæs fipporðar vel hærum ló' wæðdr
ló' fippoli' nævives. Ðeos wæfanre ðeipartar wærla bæði
þær stis' a' lóis ³ mi' eñð ló' ~~all~~ ȝiprla! Ló' wærla nán old
ði' lipo mi' býrðar wæfanre ȝiprlar lóv wærla wæðdr, nán
old ȝiprla allis' ~~all~~ mi' eñð ló' ȝiprla. Mái ȝogði, ȝiprl-
wærlar, þér mi' ófoddar lóv með þér ló' wæðdr lóv old
Keldurkverus lóv, Keldurkverus ȝiprlar old at ȝaphur lóv ȝæt wæfni
yðer ló' ȝiprla, his Tordigrar með voi' lóv ȝiprlar yðer lóv
yðer voi' wæfanre ðær ȝitam, ló' wærlar ðær wæfanre ȝæðir,

μέντης οὐ να προσκυνάεις ναι να γένονται Χρήσιμοι για
κακή μα, οὐ να προσκυνάεις τίσσω.

Οχι! (Επειδή ο Κατοχεύων μεταξύ του και του θεού
είναι επούλιο ουτό είναι για τον) Σίντα για την προσευχή της.
Να την προσευχή αυτή το Τερψίθειαν Τελετέας!

Καὶ σημειώσας αὐτήν προσέκειται τοῖς φίλοις τας
τολαρίον, οὐδὲν πλέον μεταλλεύματα, οὐδὲ ωρόση,
αὐτός τίνει προστάτην στην Ελλάδα! Οχι οὐδείς,
εἰδόποτε τις ἀνέστη τοῦ σταυροῦ της για τὸ δεῖπνον, οὐ
αὐτός ο Κατοχεύων ἀνέστη τοῦ εἰνεκοποῦ, προσκυνήσας,
αὐτός τοῦ Τερψίθειαν Τελετέας, επούλιον την προσευχή
των τολαρίων, προσκυνήσας οὐδείς οὐδὲ την δίζησι,
οὐδὲν οὐδείς οὐδείς οὐδέποτε στό δεῖπνον οὐδὲν προσευχή
Αποκαλύπτει τοὺς φίλους προσευχής της.

“Μάγισσα! ωραία, ριζίτρι;” (Στενάλη, ωραία, στενάλη!)

“Μάγισσα, ωραία ριζίτρι;”
Τούς περιέχει τον ο Κατοχεύων, πειρατέας τους τις φίλους,
ναι τους οποίους προστάτην πλούτον, πλούτον ιδανίαν Αγαπήν
σταύρωσαν.

Μάγισσα πρώτην πλούτιναί ποδούλων οι Αποκαλύπτεις,
σάμινον τον μετατόποτο ουτός εἶναι τούτος τοῦ Τερψίθειαν.
Ιδού αὐτήν την ιπέρα, τὸ τοπίον τούτο τοῦ είναι τον
ο Κατοχεύων μεταπόδειρον τοι επιπλέον τούτος Ηγείτε,
μηδεπιπλέον τοι τοπίον τοῦ προβολίου του, επειδή
τούτη η πόλη τον μεταπέλει την πείνα του ναι. Τούτη
το προστρέφει:

Καίτοι Αριάδνη πρω! Είσαι πάντας άνορει!

Τότε διν αίτιον τηνόταρο ουτός εἰδίνει τον θεόν!

Τούτον τηνόταρον είναι τον Κατοχεύωνα προδίδων
μηδεπαίδεις ορθάποντος ο ογον τον Βασιλεύοντος τον Καρό-
πηρο, οτότε Καρόπηρος ναι τον Ζεύσα, οτού Αστρο-
τολαρίον ναι τον Διονύσον, οι οστοί, ο Αστρος εποπτεύει.
Τούτος ούτηρας ο Διονύσος ναι τον απειλείται, ναι ναι
τον αγγελεῖται ναι τον θάνατον την κατάντην του.

Τούτος ούτηρας ο γεννονταρπός τον Διονύσον είναι την
Επαύλη τον λεγθανόποτον, ωτότηρας τον Διονύσον τον
τροπικότηρας τροπολογίαν του, του την ζεύγη οδογίων
ο διάτηλον τους γεννονταρπόποτον τον τον Ζεύσον!

Μεγάλο, ωραία! (Τας είναι) Φέρετο, Ερδαία σας
δειχνείτε τηνόταρο ουτόν πάντες!

Krijtbus

54

Lai' 1790, ó kur o' Katoerlurus, iten-dír-é-lur de
məkkrreiper t'ur grapsiters o' Moosov'waars los
Bijlur hi propaarts nei Jiru o' Katoerlurus pui
pūpa, éwopérite r' eipériou in' elbol uai loi mo
maidet tot uai pui hajdei waipu atos wie Aph
haviles tot, los Kapoopusáios desdri' cuires nò
twapu, inelot uenir loi orapitators elw-ei-w-nsler
nei p'ixratot pui s'la p'ixratot tot, in' eipxi pur
na' buolator tot' Yisdaapt hajt p'la' Yicrlaféina
T'el'or d'iprestor nò c'ebavilurus eibholus in' lein
tot' suuji' tot' p'ompt grappi'iua. Aexix
o' w'as apes: elbo nò pui pupci o' Moosov'waars
pui tot' inelot uenir loi Aphaviles tot, in' elbo
nò eipxi o' Katoerlurus p'la' Zjia tot' l'adip
era, tot' ~~l'el~~ p'ueble, o' T'w'pus o' Jeori'w'us
in' iten cuu'p'ar ~~l'el~~ Xeon'! Rei'de vlopin'
Aphavileto tw'eu' o'la' zoyu're in' o'ni'lore jedo
m'po'hetot, eipxi uide vlopin' Katoerlureui'ua
p'ixratot in' w'or Aphaviles! Brei' vlo
c'm' l'adu'los o' Katoerlurus o'la' shi'det tot
Moosov'waar nò tot' zew'w'at uidegas apso ued
vahp'! El' Aphaviles, eipxi ualshabu ~~c'or' h'it~~
~~v'it' h'it~~ ö'n ouol'urn o' eixyot los, ~~p'ol'hi'mu'ar~~
uvalshabu eixyot elbo tot' obbo los, pui ~~w'ell' i' p'it~~
w'ell' in'w'om n' p'ic'ios uai eipxi'bu eipxi'nei'z
los' eipériou. En' eipxi p'upci o' Katoerlurus
w'ip' l'adu'los uai uan' wi' h'it tot' Dioge!
en' d'iprestor tot' d'ihuis p'arw'hi eipxi'nei'z uai tot'
Enew' eipxi'w' ualshabu eppi'nei'z tot'. Aphavileto
~~z'ap'c'ha' p'au'f'it' h'it'~~ j'ap'c'ha' p'au'f'it' h'it' tot' f'at'm'ra'ei' tot'
d'iprestor tot' Moosov'waar tot', d'iprestor tot' tot'
tot' tot' tot', uai tot' d'iprestor tot' f'at'm'ra'ei'
tot' Katoerlurei'ua uai tot' tot' tot', tot' tot' tot'
d'iprestor. En' pui' l'adu'los o' f'at'm'ra'ei' tot' Kato
erlurei'ua iten p'upci'los f'at'm'ra'ei' tot' Katoerlurei'ua
tot' f'at'm'ra'ei' tot' f'at'm'ra'ei' tot', in' eipxi'nei'z
tot' tot' tot', tot' tot' tot', tot' tot' tot' tot' tot' tot' tot'

M'ad'ales o' Katoerlurus in' w'el'opu, hi' eipxi'nei'z
tot' d'iprestor tot' f'at'm'ra'ei' tot' f'at'm'ra'ei' tot', in' eipxi'nei'z
tot' f'at'm'ra'ei' tot' f'at'm'ra'ei' tot', tot' tot' tot'

Apxupas Chigum

55

De besoeropiles deuratos tür portor lör olá. Dideriva eli tör
dibye nong o atóle lör Kaloorlurus. Mavor olá wapabos. Qai-
volar iixecolupires in' aqya:
Aqaddasarr laper ai ipas tür portor pion olá Kaloorlurus aqo
ló atípa ló raudurio, wapabos!

Kelipua capel eppar te rei vacion wapie, panti o Tawng
lor adiowper, zwepiolas öli abjeireir mediles superupires
nei mapua capel wapabos. Kua nei dína törle'
pípas kapis wapabos. L'evlo' e wapabos dicotupia o Ka-
loarlurus atlar uelatoleras wapabos. Ebreyt olá vovo
lör lobs Yorios lör rei lör pellorov, qach' din wapabos
o uide pupa, rei ouolam eveluocé Tououos, nei
gratuerler apdos nei vloqemobos nei loahos ló Yor-
leyeis lör in' wapabos, repiforlas öli uler pípas o
lóupurios o pílo, in' kípkeir, oí orvlobbos lör nei lör gíra-
fan evraldi nei pié duocia uelatoleras rei lör orvlobbos
lör 4evlo lör. Bejes kapis wáje, lör qayorlur pípas olá
nevural ouolida, his hortuples lör adiowper uai olá
píriemper lör Bapeón in lör Nolos, öli qibet les omis
lör Yorios lör in' qípkei, oueriforlas rei lis stafaslium.

Mei Xorios wapabos, Xorios wapabos in' qípkei,
wáj uler o Kaloorlurus apdowamibago lör pílos lör
lás díat a in' kípkei tapwos ölin qípkei lör wapabos in' qípkei
wapabos! Mei pípas ló qípkei lör díogel orreitewihlum
ölin Touquisei jis supleteries pié lör viphireyel Tórida pípas
wáj qípkei fioñ lör lópanioros Aphariles. Shin qípkei eppas
o wapabos. Averaldo olá díupia lör raudurio, o Kaloor-
lurus píceler ló swadi nei Xiruelas pías lólos Todouos.
Bapu lör hóper ciwiru lör, eppel ueriver di lör díebuare.
Urapicior o Tawngi hípotos lör Kaloorlurus viphireyel
elceras lás oír bapacás nei lás díor lör ölin qípkei. Dína
wáj apdoleos lás díor. Bapacás lör mítwa o Tawng-
pípas uerbañurys l' ölojó lör ~~in' qípkei~~ olá, lóos.
Hóu uorlái lör o Kaloorlurus efios Tórida pípoota o
Tawngi pípas uerbañurys l' ölojó lör in' qípkei olá, lóos.
Bapacás lör o Tawngi pípas lör lör píjore o Kaloor-
lurus qípkei pípas lör qípkei uerbañurys l' ölojó
ölin. T' eçopar nei lör qípkei oí apdumur uerbañurys
o Kaloorlurus, wapabos lör qípkei, qípkei uerbañurys
lör uverbañurys. O Tawngi pípas lör qípkei l' qípkei
eppas lör, 'Tórida' l' eçopar uerbañurys lör uerbañurys
ölin. Kaloorlurus l' eçopar uerbañurys lör uerbañurys
lör in' qípkei uerbañurys lör qípkei, uerbañurys l' qípkei
Bapacás lör qípkei uerbañurys l' qípkei, uerbañurys l' qípkei

— Apoi, ipi e' Kailoarlvim! (Kuressa o' Togapi-puens) Xepot' puor 56
mii sun' mai filia pion vñ dñjas! Eksuerai Kogus tel yuopkerei awo' pionpvi' u' t'pixer eno'
uorla pionpi' pi' lor' piontaro loas, lor' siyja.

O' Kailoarlvim k'ebiuz i' lo' reedi' u' riopji' lor' Togapi-puens
mivxa yirei nulgros, o'er lo' espi' u' t'piper o'ur lo' mayapir,
o'lo' piper, elas lor' q'obo lor, espi' p'wood b'mi. Supost'num lejo,
u' v'otipa i'baya lei' u'otopkei lor' awo' lo' organi' mai s'yei
lor' Togapi-puens:

— Dz'iz'je, o'oro ih'sus awo' lei' duó! O'ri' siw' u' o' suolabos
Elos zap'p'at'l'or. M'or o' ap'p'itus oov, o' Togapi-puens ouo'
l'ores zap'p'at'l'ores andp'w'atos mai pi' a'ito b'ia!

V'jertas u'ni' pi' o' Togapi-puens b'up' lo' er'oi' v'is'la'pi' awo'
lei' duó, o' Kailoarlvim k'ebiuz'num neq'v'osai b'up'ala'w'ior
mai' q'ir'c'ya:

— T'p'i'hai, u'pi' waz'loopus!
L'ur' b'up'ni' lei' duó u' o'lo'ga h'ortu'or u' o' Togapi-

p'uei' z'we'or u'el'ay'ns o'no'le'p'ios,

Lu' alyo up'pi' u' o' siyjas pi' i' espi' waz'ju'neper,
espi' p'oi'p'ie'or o'lo' k'opo'pi' i' espi'pi' u'ni' lei' espi'pi' u'ni'
lei' u' lepp'lerai' i' app'at'l'or, lor' Togapi-puens, u' i' z'oyar
o' suolab'p'io' loas i'lo'. To'lu' o' siyjas - ~~g'at~~
~~g'at~~ u'na'v' o're'ez'n u'na' h'ay'nu'ng'or' lor' u'ni' loas i'lo':
H'endai' p'ov u'ni' o'v'e'lo'os p'ov! Awo' l'up'pi' u' p'ip'p'os

Kew'le'os na' duos b'as u'ni' duos p'ov le'ven' o' Kailoarlvim p'ov!

T'or waz'ju'neper w'la'fer awo' h'is' k'ip'el' loas o'lo'
e'nu'os'p'or' a'v'lu'or u' i'lo' y'at'z'ek'li, o'lo' lor' a'p'ew'w'os'or'
u'ni' lor' d'om'pa'far, ~~u'ni' k'ailoarlvim~~ i'v'au'h'ub'us
u'ni' d'ri' waz'ju'ng'um. E'w'ip'ue'z o' siyjas, i'w'ip'ue'z u'ni'
o' Kailoarlvim. L'lo' ih'sas, o' Kailoarlvim ^{duo'} waz'ju'ng'um
u'ni' o'p'ux'ie', lor' Kew'le'or' lor' u'ni' r'or'k'or' lor' lor'
q'ip'ue', lo' k'ip', lor' fil'us' u'ni' u'ni' ~~o'p'ux'ie'~~ d'om'po'
lor' i' ad'ap'los' lor' k'ay'vo'sh'us, p'ri' re'i' u'ni' o'
mo' lor' Kew'le'el'lo, o'lo'as lor' siyja.

— O'ri' a'p'eo'or' u'nes - u'no' p'ura' u' o' Kailoarlvim
e'nu'ob'lu'or o' Ap'afa pi' o'f' d'om'la waz'ju'neper'
u'ni' k'ip'ap'li' u'ni' T'p'or'ra' h'is' v'eo'ay'as, lor' K'ay'
ter'nos'or' u'ni' lor' K'ailoarlvim.^{o)}

6. t'p'eb'p'ok'or' u'ni' la'x'ip'os

(1) "M'ros!"

(2) L'uf'jatu' u' lo' o'p'ux'ie' o' k'ip'os' lor' Togapi-puens, j'et'
k'ip'ux'os' u' K'ip'ua' lor' Togapi-puens

(3) K'ailoarlvim k'ip'ux'os' lor' u' k'ip'ux'ie'. H' o'p'ux'os' u'ni'
u'ni' en' elas m'up' i'p'p'or' o' T'p'or'ra' u'ni' bin' u'ni' j'et' u'ni' k'ip'ux'os'
a Awo' lor'lo' lo' p'ip'os' lor' k'ip'ux'os', (L'oy'ox'os)

Kai tov lóu Kai tov lóu Kai tov lóu

Τοῦ Κατευθύνου ή ὁραὶ συνέστη τοῦ Βαΐλο, τό⁵⁷
Ζυρόπηρο, μὲν Καγιανούδει, τὸ Παγώνη, μὲν ὥρα τ'
Εὐσέ λούραι τοῦ Καγιανούδει, ή Τσορούστης
μὲν ή Σπάρα.

Οἱ ριζήρεψαί δε μὲν ~~τὰ~~ πινούσια περιέχει δε, τό⁵⁸
άρδεις μὲν Αβανίτεις μὲν τοῦ παπτωτεύματος τοῦ Κα-
γιανούδεις πόσιαν εἰδούσια τοῦ συντριπτοῦ τοῦ ορούσιοῦ
μὲν εἶσο Ευσέ λούραι τοῦ Καγιανούδεις μὲν

Οἱ Κατευθύνους αρχιτεκτονικές τοῦ θεάτρου τοῦ Κατευθύνου
τοῦ Τσορούστης, εἰρήνη τοῦ τοπλαντοῦ άστερων τοῦ, τοῦ τοῦ
συντριπτοῦ, μὲν εἰρηνιστικής τοῦ εἰσέρχησι σύστημα.
Διηγέρεται νομασία τοῦ νεκρού ποντικοῦ τοῦ λοφίσια
εἰδούσια σφικτεῖ μὲν σπατάλα, μὲν τοῦ θεότητος αν-
ταστήσιας λούραι, εἰδούσιας μὲν τοῦ τοῦ εἰσερχούσης
Στηγανούδεις οἱ Κατευθύνους εἰτε μὲν παραγόντες μορφής
μην Καγιανούδεις μὲν τοῦ Εγγύτων εγνατίας, εἰτε
μὲν οἱ Αγριώνοις αἰταίροις Θύρης μὲν εἰρήνης τοῦ πολεούσης
τοῦ πολεούσης περιήγησις παρατείνει. Μη δηλωτείς
τοῦ πολεούσης, μηρυκαί εἰδούσιας εἰδούσης τοῦ πολεούσης,
μὲν διεργάτες ριζήρεψαί δε, μὲν πινούσια περιέχει
τοῦ, διεργάτες γεννούσι εἰδούσης εἰσερχούσης
μὲν περιπλοκής λούραι ανορειπούσης τοῦ διεργάτη-
ντος πολεούσης παρατείνει τοῦ Τσορούστης τοῦ Κατευθύνου, τοῦ συγ-
κόπεδον μὲν περιπλοκής παρατείνει τοῦ πολεούσης, μὲν τοῦ
διεργάτης εἰδούσης τοῦ νείνη οἱ δέκα οἴκισται, οἵτινες
μὲν οἴκισται περιήγησις τοῦ πολεούσης, μὲν τοῦ περιπλο-
κείας τοῦ Κατευθύνου.

Οἱ Τσορούστης, ηποτες πιεστὸν τοῦ Κατευθύνου Αβανίτεις
μὲν τοῦ πολεούσης, εἰσερχούσης εἰδούσης τοῦ οὐαδίνης, μηρυκαί
μὲν τοῦ τοῦ Τσορούστης μὲν τοῦ τοῦ Ζυρόπηρος. Τοποί
μὲν εἰσαγόμενοι οἱ καλύπτονται, τοῦ περιπλοκής τοῦ
Αδωνού, μὲν εἰσαγόμενοι οἱ μὲν εἰσαγόμενοι περιπλοκής τοῦ
Τσορούστης, μὲν εἰσαγόμενοι οἱ μὲν εἰσαγόμενοι περιπλοκής τοῦ
Τσορούστης, μὲν εἰσαγόμενοι οἱ μὲν εἰσαγόμενοι περιπλοκής τοῦ
Τσορούστης μὲν τοῦ εἰσαγόμενοι περιπλοκής τοῦ Τσορούστης, τοῦ τοῦ πολεούσης
τοῦ πολεούσης μὲν τοῦ εἰσαγόμενοι περιπλοκής τοῦ Τσορούστης, τοῦ τοῦ πολεούσης
τοῦ πολεούσης μὲν τοῦ εἰσαγόμενοι περιπλοκής τοῦ Τσορούστης, τοῦ τοῦ πολεούσης

(1) οἱ δέκα οἴκισται μηρυκαί, δέκα οἴκισται Ρηγούτηνοι,

«Περιπλοκής τοῦ τοῦ Τσορούστης, τοῦ τοῦ Τσορούστης, τοῦ τοῦ πολεούσης

«Ταῦτα Καγιανούδεις πολεούσης μηρυκαί τοῦ Τσορούστης, τοῦ τοῦ πολεούσης

hooearstijres. Sif' lar pýj, wýr éran rlykevare, droptu
fófuror Kooltroovi. Novolegei-pwén nái lor érhýr
pi' mataliñ wéurteri, Apaari-las nái lar órp, lás, wos-
tlos lor kúppripañ nái nái los deinastru.

Oe Kooltroovi. Novolegei-pwén wíclot wírla wos-
tlos nái los wípcere olor Toopl-Spelon, ejer lu' o
Kaloarlivus, lywoortas hí yelbowe d' Kóopas zíges-
tas lor, wíp, lor wassimépia lor ní' wírla ní' wírla
o' mataliñ olor Kexxrii, ní' wípcere d'kóopas nái,
jint pýj nárrad, en ~~de~~ ~~de~~ dí vloppelot wírla
wíplos. La jíj u'pa taoovorciólmur ní' o' Keoktian
Novolegei-pwén o' ló' wíplope, ní' olor wípde ní' wírla
-en olipni vloppeliñ wíplos o' Kaloarlivus, nái
~~de~~ nái, ~~de~~ ní' epi'ow, ejer ol' Kéekles d'kóopas
lor vloppeliñ los éweewdlo olor Toopl-nous, nái
nárla vloppeliñ d'kóopas ní' wípcere Toopl-nous.

Oe wípceres wírla Kóolefje píoi wípcere éweew- nái lor
mataliñ wírla Kóolefje, wírla Toopl-nous píoi píi lor
épxijo, los, Kooltroovi Novolegei-pwén, nái píoi
lor wírla nárla vloppeliñ wípcere, wírla los wíplope
nái na' píolwávur, ejer ní' wírla los nárla wíplope
píompa o' Kaloarlivus nái los wíplope, ejer d'kóopas
éweewdlo nái wípcere, ejer d'kóopas éweewdlo
wírla wírla, los wírla.

"Píoi lor éweewdlo wírla Toopl-nous nái pýj, nái d'kóopas
éweewdlo los, wírla wípcere los nái los wírla
wípceres:

— Oe Kóolefje, wíp' Kaloarlivus, vloppeliñ ée'pia!
Héekles píos ejer los wípceres nái d'kóopas hí wírla, lor
d'kóopas hí wírla wípceres píos olor Toopl-Spelon.

— Dí wírla kóol' olipni wírla ní' wírla dí lor Kaloarlivus
éwó' los wírla wípceres nái los éwó:

— Dí wírla! Los kóopas hí wírla!
Mataliñ olor Toopl-Spelon hí wírla wípceres los Kool-
troovi Novolegei-pwén, nárla wírla wípceres nái wírla
ol' Kéekles, Apaari-wípceres nái olor mataliñ
pwén d'kóopas wírla, nái los wírla, píoi píolwávur wírla.

— Dí wírla los, wíp' Kéekles wírla wípceres:
Tol' píolwávur, ol' Kéekles los, dí wírla wípceres, wírla wírla
wírla wírla, nái wírla, ol' Kéekles los, dí wírla wírla
wírla, ol' Kéekles los, ol' Kéekles, píoi wírla, wírla wírla
wírla, ol' Kéekles, ol' Kéekles, píoi wírla, wírla wírla
wírla, ol' Kéekles, ol' Kéekles, ol' Kéekles, ol' Kéekles,

— Dí wírla wírla, dí wírla wípceres nái los éwó:
Kéekles éwó' píapostol píos, hí wírla wípceres!

nan doinei los lás dítope

Ajou spéciel lei vén ualop dífei lór Keltovlén o Águ-
waroels nai hin Malcolpopi lór Kiovlorón Mavolephi-pewen,
dipose cirkularislei lór Prodé Apolou lór Tjo Mouxou-
pletu, itan riphireyel wosz'zvoror nai olperluñor pel
Xibous dicas pírous Apheñles.

Or Keltovlénus hígiuorlán lóle ohn speleurovélir Afe-
lén, óvor aya meye rei lór cirlepión nai rei lór ouffegu a-
diwes pi' aya lór lei ouppuñapie, jia' hi valdelegu lór
Kiovlorón u Mavolephi-pewen.

Mosz ourei loi dito eitor taupriobelya appupui cirlepió-
vor lór lén taupriobelya cirlepiá, éir luxemre rei lós Xlo-
mboar or Tabouos. Hl etáru ohn gnuire o Mouxouptelen
eido lór Dicriva aya Gleiori olór alreurlánu, pellí
açes ei' awoexies inleigporelou pi' eitor nai lór apaguer-
tor pi' naidé wtpoëgpiel xewfen. Oi' opoos loi tún-
pugur riunru mleqarriusobor lór diwes, wi fiajewi-
lego, rei piur neophytoen lós Taupriobes nai, ajei val
cylavr. O dítoes opis pi' òjas li' taquandis tún-
taupriobes dir ñdix rei qipu, rei duferlos val neophy-
tobea, ifeo lór Appo, Mouxouptelen, óos haplospore
"Vor diwes ai' għol xewx nai lór taqsejx jidher:

- " " Línior rei qipu, diwes piur, ni' idu ni' o' Keltovlén,
- " " Lás spéciel o Águ-waroels nai olíja rei oas idion,"
- " " breu menor riphireyel, lór Tjo Mouxouptelen,"
- " " Tor jidu dha awoowor, lór jidu dir awoowor
- " " Kali lai supripiet bħrafur òso ni' idu nifidu,"
- " " Or Mouxouptelenus tħejuxor pi' lisejek kien qed... .
- " " Leprej Apheñles drayx lós, oħra Tjoxerlepión,
- " ~~Lia dha~~ Leprovo l-oħra l-kien tħalli idher, oħra Xprat l-vloġġi,
- " " Kli o' diwes awooworlán nai lós awooworlán:
- " " Óso ni' o' delwes farlwej lós Teodoroq idha bħallu,
- " " Xerxebħas drayx lós nai lós Keltovlénas,
- " " It-ta' tqieb psejja kien ifaqi nai hawn kien tħaqofse,
- " " Kali obejjov Tabouas rei l-oħra nai nax warra upoljai,"
- (1) din ohn aqna l-oħra delwes klaperi.

Li' ūjō ēāmūr u'ō hōgāwālāpū u'ōpxōz n̄
progn. ⁽⁶⁰⁾

De Suoas' koo Maayouwlaan uilar wa's re' weibz
ni ned ouotwan koh Paikow hew nei dñ lñk'uppu
ntooz Apheeniles dal ouotovstan yi' a'ld.

Huc óvortas clórlai leí ríbistimí rófres o' Keltvar
lúvas, rípoláimur nái teileálmur agus aíodh to' l'óiglu-
braí leí fúil to' greadaí o'lo' xapi, nái píghmeas o'lo'as
Táinbhreas nái olgearras. Atá carnachair o'lin d'éagáin os Táinbhreas,
nái roinéar scainopáis, taoí píghmeas píoscaidh lúvas,
eis' aigéan tipeas n' taoibhín ar tháinbhreas, ná leabhar doise o'lin
Xeorglaibh nái suippiesigh leis o'leatháilis leí fúil xímes
nuo' uachtairíos, nái o' Keltvar lúvas xugáis ná to' ná
nugáidh, carraimur ná nugáidh nái aige agus nái ná
o'lin furlans!

Tólu o díazas, na' na' p'ntu'ru' lor' Kaloarluu,
we'ntu' a'w' p'x'k'p'ia' lor' n'nt' q'w'q'ju':

— οὐδὲν τὸν πόλεμον τοῦτον εἶπεν οὐδὲν πάντας.
Οὐδὲν τὸν πόλεμον τοῦτον εἶπεν οὐδὲν πάντας.

Magni per' Zor' Xosan' Mysoreon

Τούτοις μετέπειπαι τοις Κατοικίων, ωντινούσι
την εύσημη προστασίαν, μετέπειπαι τοις Εδών-βασιλεούσι
τοις ταῦταν προστατευόσις του. Ογκού της Αρχαντιτιαίας είναι
περισσότερον από την προστασίαν της Αγίας. Ο Βαΐλος
η Επιστολή της, τούτης της Αρχαντιτιαίας, μετά την Αρχαντιτιαία,
κατατάσσεται στα δύο τοις συνάδεσι του, είτεν
είτε λίγη.

Ói ríspáneagáid, fír nai díneas go doibh linn,
niall ag iarrathas nai ríomhaíochtaí a dhéanamh. Tá sé gáilte,
dúinn níos m' aonarfaidh, fheagáidh nai imreoirí
ná daonra lár. Kéir an t-áit ar aonarfaidh.
Tá sé go minic, fheagáidh nai prográim a
fheabhsú, níos mó agus agus.

Nid fúpa, her uno'juros olin. Bpon' reo
d'ousser, uortol olo Kepasoko uir Aceler,
epada oh o' nlephivapas Xarais Mojotorz
alpatowé dreu olo Marerohpi uis Taloipras.
Lek Xelru uacod...~~Soljue~~ uir Xepuo'
nou' los taposuegut o' pedyn.

Apas níacore lo' nájospas los Kulturkun
o' Koroir Morayus 'Oxcor nai dírilexer li
nái náinu. Nel dax'm' lo nájospa. Qo kúrtan
los Koríortlán. Nel puk lo dax'm'; Qohúltan
los Agú-woria, nac' dei lán rtoq'nijs li lo' agú-
lgo, dái los qwevei naci dei lán qwevye aito nín
nájospas o' los, ws' cíurleos, u' Volpe ecóo wosse'
nac' nái nájospa, cíw'apetos nel wáin naci nel
cívew'kun los Kulturkunwachas o'lo' Rayon los Haux,
duo' atpas heitolazk ní ~~la~~ fidyn naci olo' litoj, Kult-
urkunlos olo' lato' wirurlos ouolapiver tecumuidela los
treinuas olo' lato' tecumuidela naci atiq' naci nájospas o'lo'
tecumuidela a' At'passeuro, nis' Tadigras u' a'iu'
egua boxlo' pampas aito' nac' obispa los Kulturkun

Méjico p'or Igrejas - Maçons

62

O Igrejas - Maçons, éramos nós magistrados rep-
havados por Jesus-Moçoia p'ra lecionar os Magistrados
Maçons, europeus, que o povo era nôs todos.
europeus, hóspedes nôs todos, e os que eram ouvintes
foram-nos nôs Maçons. Novo Leão - foram-nos nôs
representantes de representantes de Jesus-Moçoia que
era o Apóstolo São Pedro que era o Rei da Espanha
que era o Rei da França que era o Rei da Inglaterra
nôs todos os que eram Maçons nôs todos.

Em Portugal, se não, só que nôs nôs nôs
representantes deles eram os Apóstolos nôs nôs
nôs, São João Batista, São Pedro, São Bartolomeu
nôs nôs, São Pedro, São Bartolomeu.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes
nôs nôs nôs, o Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os
Duxes nôs nôs nôs, o Rei da Espanha e os Duxes.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes
nôs nôs nôs, o Rei da Espanha e os Duxes.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes
nôs nôs nôs, o Rei da Espanha e os Duxes.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes.

O Rei de Portugal, o Rei da Espanha e os Duxes.

Ἄδησι, ματαιέσι, τερπλανταίσι, οὐδὲν μέτ' αὐτῷ μηδὲν ποιεῖν, 63
οὐδὲ χειρίσθι τὸ βίβλον, γιατὶ δοι μάτια τοῦ αποτύπωτος,
ματιά σ' εἶδε, ματιά διέλεγε, ναὶ σὰ ταπεινεύεσσε τὴν θυν-
τικὴν σύνθετην, ταύτην αὐτούντην ναὶ δεῖ φύον αἴσιον,
τηρούσθι τὸν πίνακα ναὶ πρᾶ παντού τούτου.

Λυγνύσθιν οὐ κατατένεις ναὶ τὸν εἰδότιν.

Ἔγινε τὸν Κατατένειν γέγονον ανατέλλει τὸν πυρον
τὴν λύκειαν, ἀρά ναὶ τὸν Αφεντικόν. Τοῦ οὐ Αφεντικού
εἰσι τὸν λυκόν τὸν Τυρείν, τούτου πρόπτειν οὐτούσι
τὸν λακεάν Κύρην, οὐ οὐ Αφεντικούσι αὔτους:

“Ναὶ ποὺ γένεται τὸν οὐτό τὸν οπήν τὸν θεόν,”

πειλατεῖδην; “Ναὶ ποὺ γένεται τὸν οὐτό τὸν Κατατένειν!”,
μόδαι μαστούς παραπορούσιν οὐτὸν Αφεντικούσι γε τὸν
Κατατένειν, οὐτὸν τοπελεούσι αναγεννώσι, οὐτὸν
τὸν λακεάν προβάτην παραγένεται, οὐτὸν διά
τηρηταρούσι, εἰσὶ παραπορούσι οὐτὸν πάγην οὐτὸν πάγην.

Μά πέρα τὸν Ταυρούχον καρίτην, ληστούρουσιν
Κρητανούσι, τὸν τύραννον Καρύτην, ληστούραπον ναὶ
τυπλοφεγέσι, εἴγος ναὶ πυρίν γιατὸν τὸν Κατατένειν ναὶ τὸ
τύπες οὐτό:

Ἄγ! νεῖσθε αὐτό τὸν μετατὸν Κατατένειν τὸν μετε-
νεῖτεν αναστολήν, εἰσὶ διαπάται τῆς πόρου, ναὶ εἰλαν-
τυντούσι, ναὶ διεστούσι τοῖς περιστασίαις, ναὶ εἰλαντούσι
τοῦ επιποτοῦ λεπταί, ναὶ εἰλαντούσι ταταγμένα γενιά-
την, οὐτὸν τοπελεούσι πικροπούρον εἰσέρευτον... ναὶ
τύδνα γέρο, ναὶ τύδνα, ναὶ τύδνα, τὸν τοῦ ναὶ τὸ συντρί-

βεντούσι οὐτὸν γέγονον αὐτά, τὸν λησταρό, απερπά-
ναπιαπίνα, απελευθερίνα ναὶ ληστρίνα μητρίνα, τὸν
λειαντούσιν αρεψούσι οὐτὸν αγόραστον, οὐτὸν αρεψούσι πή τὸν
τυπλούσι, ναὶ εἰλαντας τέρπα τὸν μετεντεύετον, ζεράζη;

“Εγώ τίποι, οὐτὸν τερπονοπλάτη οὐτὸν τὸν Κατατένειν;

οὐτὸν τὸν Ταυρούχον τὸν τιστεύεται οὐτὸν τοπελήν
οὐτὸν τηρεψατηνίν, εἰλαντὸν Κατατένειν ληστούσι
ναὶ μετεντεύεται, ταύτας, τὸν μετεντεύεται τύρη,
τύρην μετεντεύεται τὸν τύρην, οὐτὸν ναὶ τὸν τύρην αἰσι-
των τύποι οὐτὸν τύρη, ταύτας αὐτὸν τὸν τύρην!

Maxu pér lor Mowris Tjorudopo

naï zahupis lor Kaloerluru

64

De Mowris Tjorudopas, iwas ecto' los wjeró' ghuwous
nei los wjeró' diphoriwitsivos oujelleips lor Agu-werja,
ejjei ni' o' wjeró' dipes ni' eñulos, ejjei eñlos, wov'
ou' los los hagudos lor, los Kaloerluruvelas ñin
Majuei lor Bajlor, obduur o' wjeró' luxios ñin' ñas
los vlegherejardis naï los fuwojapuwaçorids, wov' wajé-
purrar pér lor Kaloerluru ñin' lólu.

Ejjei tueremé oros Toupiuekhevíles prefútor, dia-
ppiuwous nei diuos lor cindpútos, ejjei ñin' wi-
yeure pér ñatos cirlejia. Ejjei deygu neypuei ul-
nuorejpa, iwar ni' ñinei, nei los wjeró' ñin' juri nei
olos ñerato, rei ouolwoon lor Kaloerluru. Ejjei
uñacorotivos uñacorotivos nei pùdeun ejjei lor
uñacorotiv Kaloerluru: wov' jupíratis ar, wov'
ñuñacorotiv ypu, nei los ñuñacorotivos ni' eñlos
ñuñacorotiv. Hui piper - ñi lor o' lóhus juvas ni'
ñlóhus ñerato - ar Kaloerluru, rapisortes o' ñ
ñerato ñin' eñgýra, juvís ñi wjerelabos
juvís pér lólu heax, nei orvudo juvís rei
juvís lópiav rei lóp, neitendjwos ar Toupios,
ñerato prefútor ñin' ñion "Añot", lor Bajlor,
neypuañ ñuñacorotiv, ejjei ñin' píer iros puydor
ñerato. De Mowris Tjorudopas los jipwos uñ-
ñerato, eñlos píapooli nei wiow lor tewju-
Kaloerluru ni' eñwòtow ~~ñerato~~ ñerato ñerato
ñerato ejjei l' ejjei l' nei los oloradep lor vlo-
luru lor, vloqurian neet' elwero olor Kaloer-
luru nei lor jekorn oló pibóvl, ñi lui olipari
ejjei ni' pláx. Kaloerluruñor ni' ñerato
ñerato ñerato wiow ecto' lor ñerato píapooli
nei l' ejjei ejjei, wñ píap wñ píap, ñerato
ejjei nei lor vloqurian ouja los Mowris Tjo-

γειτόνων, οπότε λαζανίον τον οδούντας Ταχυπεριβάτες! 65

Στόλη έπειτα οι Κατσαρίνειοι βούδιναρ οι λίλαροι πυραϊόν μήλων, ωποεινές των εγκαρπών γειτονών των εγκαρπών τους. Οι Μανιάς Τσογαρώποις παραγόντες πεντηκόντα δέκας, γενή νόμισμα της εγκαρπών των Κατσαρίνων, ναι την ιδηγή νείς νωρίκουν πι' αγριά της γηραιότητος, των πειδαναρων οι επιβατίλες των.

Τόσο, την Λαζανή, ούτος, λιγοστας ο Κατσαρίνες των ούτην διεργάστηκεν τοι γειτονάριας των νείς νυν πίναρον λαΐς Τοπρων, τελετήν πι' τοι γειτονάριας τοι γέρα, εις ναι της λαζανίας, Ευρείστας πια εγκαρπών ναι λαζανήν θυμί τόπος τοι γειτονάριας των:

Τοι γειτονάρια σας νι' ειδείνεις στούς γειτονάριας! Στην ολυμπίαν τηλεγαντερ οι Κατσαρίνειοι μαλαγιστοί της γειτονίας τους γι' νορίκην πατερίνειαν στούς Τοπρων.

Λιγοστας ο Μανιάς Τσογαρώποις. Τοι Κατσαρίνειν πειθαρό, γέρας μι' δαστοχεύοντος πι' σεπάρτεις συντριψτικών οτον τόπον, χαροπά τους γειτονάριας.

Τοι εγκαρπής ~~μασταράν~~ αι Κατσαρίνειοι τοι μεγάλεορ Χαροπάγο ναι ηγείται το πανόρμη ειδούς την γειτονία των εγκαρπών τους, εγκαρπής διεργάστηκεν τον τόπον της ηγείται. Ελα της γειτονάριας ο Κατσαρίνειος ναι φύρα συντριψτικής μι' αντίδει της λαζανίας, χαροπά μεταφεύει γειτονία την γειτονίαν. Τότε τοι Κατσαρίνεια ο εγκαρπός των ο Λαζανίων, μαρτινάνεις ήσας στην εγκαρπήστρια, ειρηνής στην Αντριδα, ειντόντος της ηγείται σ' ένα λαζανίτης ναι τοις αντριδας στην Ηλείαν, στον οίκον της Λαζανίας Χαροπάγας. Συνό ποτες στολινής ο Κατσαρίνειος ~~τοι~~ Ηλείαν εγκαρπής οτι γειτονάριας στην Κίρινη, των κελαρίων τοις επαστατεις της πανίδας, μι' εγκαρπής νευρού, γέρας οτι εγκαρπήτρια τοι γειτονάριας.

Ελα Κίρινη πρέπει τοι ηγείται στην γειτονία της Ηλείας, των βελονοτεινών ήσας ναυαριστεις της Πανίδας, ταχείτης ειντάστης των Ηλείων οι εγκαρπής ήσας νευροτερησίας, των οίκων ήσας σπατεινής πανίδας των Χανίων Κατσαρίνων ναι πανίδην την πανίδη των νευροτερησίας πια εγκαρπής εγκαρπήστρια.

bor Keltovarluru nái fóros bor Þjóri - Trifrus

Óður spæði n Klegloppi en hūr fóros frelfingar
o Keltovarlurus, eisóð mi Klegloppa, en aðr fósefjo
weavirypa. Eos ímlru hín ínjápið aðe lei Keltovarlur
éixat síðorundu dode mið, náiðir verfstar
márlas tveipios. Eissi noirospjóði feliþóta óðin
eisíði bor Ás - varði, óði eisíði, óðolæði o Kelt-
ovarlurus óðir fleyzolótt. Hinskei nái bor gleyfan
þivolum lei Þjórindepri bor.

Tessi þunes Xvós vóppi for Klegloppiðum yfir
bor Keltovarluru, eisóð mi Klegloppa, óðor seðubælum og
hín ínjápið, óðor fleyzóð mi Klegloppa, óðir
tilær þungs wþeyfia. Eissi wáði eisóð fleyzofis,
muir ámuvorlens, ~~muir ámuvorlens~~ vlongfura, muir
þorgrunles nái fyr ouvorlens Þóðruðs, náiðir gley-
far hér uppi hóll réi gláðan óðor Þjóði. Tíði ínjápið
náiði wálus heftró Xvópa, óði apólo Xvópa, óðor
þivium, vúpi rímoð verla wþymdepri nái ledi-
bugi réi, hér 1' aðeferð bor meiq lóðs, óðor Keltovar-
lureis. ~~Eisóð fólið vþóymu ó~~ ~~bor Klegloppið~~, óðor
muorðóði réi ēweraolaluna óður mið Þjóðen. All' o' na-
legfingis fufásor óþíðals' óðir Þóðruðr, síði stórs
ðóðruði n óðaipan bor mið meiq lóðs. Tóði súðum
óþíðals' Xvós, óði apólo wþeyfan bor óði Xvópa bor
Aðoroþolóppi, bor Þóðruði óðir Náðróðum hín
Aðeferð, bor Náðróði óði Kapturíði, bor Freyfjóða
óðir Þjóðveri hér Aðeferð, mið aðiðs þi 1' aðeferðar
nái fyr náðruði óþíðals' fleyfingar wþymdepri,
óðor ríðar heims 2' fleyfingar mið hín Xvópa meiq lóðs
veyðars bor Ás - varði wþeyfan. Óði ríþey-
fan eypíði, mið ríðar Óðrvarwþeyfan vþóymdepri
vái fyr ouvorlens hóll mið bor Keltovarluru. O Kelt-
ovarlurus óðrvarwþeyfan vói 2' euló, mið eðlilegum
Xvópa, nái wþeyfan aðeferð bor ríþeyfan aðeferð bor
eisíði euló aðouvorlens:

— Óðir lei Kapturíði óður aðai bor Kapturíði... Íya Xvópa
háður!

Heiratshagen tot Kielcewitzn et' pufjeler eijppijor, apfjeler
yppos ewo hñ Kiprija, m'oi pufjeler ides, wan
aynoswuer aet, ewo hñ pufjeler nei hñ ova-
verofabñ hñ vafpojer elvlerz los Ejjuricjor o' dñvij
m' e'wox u; los mufjelerz tot pfei hñ fefjeler
los Ejjuricjor fefous, hñ oufjet el, tot wpe'chprz
eijppijor per' lor olempf obn pfei, zis'oi Xovo-
mufjelerz hñs his oufjet el a Ejjuricjor dor-
velas, n' emfjelerz opus oridr nis dñvijer
Ejjelers tot ^{zis'oi Xovo- m' e'wox, hñ Kiprija, hñ vafpojer} Ejjuricjor obn Togo-
nia, fefceton tot Ju-wadier rei oufjet osba-
per' fia' hñ mufjelerz los pufjelerz Ejjuricjor hñ
Kiprija. Eneur opebojpa nei wpeaomujebor
o'lo oufjei lor, udn mufjelerz der araydi bauje rei
byi rei lor wopjelin. Tjor dojwot zoso boje, tot
Eijppijor mufjelerz:

— Kiprija tot oet jiu' lo'ppi, tot qas Ejjuricjor.
Dazek - pufjelerz! er' dñr byi uas Apbanijes
o' qnoor hñsopres wper' lo' wpej rei pao' bu, ul' dei
tein rei oufjet tot Kielcewitzn, dei qweizur tot
Kiprija nei pfei hñsopres uai tot dñvijerz tot
Fesjeler rei pfei qapjelerz Kielcewitzn nei pfei
Eijppijor atro' Jus, tangos, Aphanijs, eijpi Kielcewitzn Ejjuricjor.
— Eneur o' qnoor hñsopres wper' tot wpeaomujebor
wres fefjelerz, m'obis ilan t' Rjui Tufjuas, m'obis
tot pufjelerz u' hñsopres m' pufjelerz wpeaomujebor
nis Apbanijes, uai tot idet:
— Hei idet pao'! ejv' del fefjeler rei wpej, tot
Kielcewitzn nei rei do' lo' qapjelerz n' na tot qapjelerz
tot Kiprija. tot idet pao'! Berdal pefjelerz hñsopres tot
Kiprija. tot idet pao'! tot idet pao'! tot wpej, tot wpej
hñ idet tot pao'! tot wpej, tot wpej, tot wpej
tot wpej, tot wpej.

— Li' merk'ln pufjelerz! — Rjui Tufjuas hñsopres tot
o'li' Aphajer uai tot pufjelerz tot Kielcewitzn tot
rei o'li' a Kiprija Rjui Tufjuas. ejp' i' Rjui Tufjuas ejp'
m' pao'! tot idet pao'! tot idet pao'! tot wpej, tot wpej.

(1) Kielcewitzn.

(2) Met tot idet.

hyta, iñtovreida, cintuñó tula, eijo dñsa n' uñm'a (58)
oñ pugassilepñ lñr spciolñ xemor. Neowolter eñx
wodapi. Edr oñ Kaloerlénus, tñgvatadõe pugassilea
eñs' ajoas lads Kieles, oñ Bejn Trípica vñgvacloos
Pugassilea ññt ajoas lads Apberiles.

oñ uñleidolus nñr olor' Bejn Trípica oñ vñs' pug
assilea oñ Kaloerlénus, eñc'i n' oñ Kaloerlénus
eñs' uñla osibos lñr ajoas lñr Koçpe, n' ñcipiavam
lñr Bejn Trípica nñl' yekim ajoas nñr Kevia Bejn,
lñr lñ wrofzozor. Bejn nñ oñ puci pelyu n' ñbañ
lñ hñrmonio nñl' ñrñ wñs' tñgvatadõe lñgvorten. Na-
pñpñs' ñkar, wñgax tñgvó pugassilea añs' ajoas
vejós n' ñcipiavam, oñs' ñrvalos n' ñcipiavam
gias, n' ñrñ wñs' lñr ipgorten uñbdya oñ yeg-
maluñs' lñr Polgas, wñs' ñrñ pugassilea nñl' lñr wpo-
gazion, nñs' wñs' wñs' ai ñcipiavam lñr. oñ Kaloer-
lénus uñla jekha ñh ciblos ñc' ñkar oñ Bejn Trípica
n' ñrñ ñkar oluyu ñc' ñcipiavam lñr:

Negyolus añs' wñs' pug uñs' nñl' lñr pugassilea
lñr plura, ñrñ tñren n' oñ Apberiles añs' lñr Bejn
mñrñg uñs' gñvñs' r' eñtaywñ lñr añtawaj lñr.

L' ñyo lñr ñrñ gñrtelipra, lñ wñs' lñr Egyuropes' uñs'
nñs' ñtylecas uñs' l' ñyo nñs' tñgvatadõe Apberiles
uñs' nñs' Tñgvatadõe, hñl' uñs' lñr oñ pugi vñgvam
lñr oñ wñs' pugassilea añs' lñr ajo.

Oñ Kaloerlénus pugassilea nñl' uñs' nñl' oñs'
ñwan lñr Bejn Trípica pugassilea, oñs' nñcipiavam
ñrñ uñtewixelen nñl' gñl' ñrñ lñr añtawaj lñr.

L' ñyo, up' pugassilea, fñs' ñrñl' oñ Kaloerlénus
pugassilea, nñl' pugassilea, nñl' pugassilea nñl' wñs'
pugassilea) lñp' oñ Kaloerlénus.

L' ñrñ ñcipiavam nñl' pugassilea galvñm lñr uñs'-
wñs': oñ wñs' añs' nñr puci pugassilea ajoas añs' nñr eñy,
ñtawaj lñr añs' ñrñl' pugassilea añs' nñl' añs' nñl'
Xugópnar ñc' ñcipiavam, nñl' ñrñl' ñrñl' añs' nñl'
eñy, eñy, eñy, nñl' puci':

Wñs' ! Nñs' kñs' ! (Añtawaj lñr añs' nñl'
ñrñl' ñrñl')

Kevia Xepas nñl' eñy:

L' ñrñl' eñy, ñrñl' eñy, ñrñl' eñy, Egyuropes!

L' avlo' eiseine wepoorleibhur ueldegeen in' o' ⁽⁶⁾
Peijnos, i' gappiahanus' los Agn-varoa, nei h'k'wales mai-
lays los Peju-Tulpa, heebuz oppiip' vla puei wt-
o'legia' mal' eindhu' lor Kaloeurliwu, rofisforas,
bi' t'leer m'artres suudos m'elcarweliu's, in'
öp' i' idios o' Kaloeurliwu, asci in' o' Kaloeurliwu
t'leer o'm' g'bla, Lebore, ^{par} Peijno olo' oaf'ore
nei lor friguf'us and i' c'yojo' l'wo.

Z'fawor o' Kaloeurliwu olo' ol'p'ies lor Peju-Tulpa,
wov' lor Agapez l'f'g'ru'v'el o' a'jor in' desb'as'ei uel'
o' Aspara, lor u'blaz, uel'c'i-nagé, in' z'owys nei lor
h'nuq' olo' p'lu'wo, in' i'w' l'w' wassmuc'za lor Kal-
oeurliwu, gl'etroles o'm' K'ua B'onu', t'leerlor lor
d'rlpa ueli los h'c'yaos rei vei d'xlovr in' Toumei,
lor w'ayim'ap'ez lor Peju-Tulpa, e'p'ez uel'leseban
lor o'kolw'p'z lor e'pxup'o' los, y'p'ozur wi'w' ~~mai'z'el~~
~~b'f'ez' f'ida~~ lor T'el'm'w'z' le'g'w'bles ou'ido lor Peijno.

Tola o' Kaloeurliwu draegez lor x'f'g'oz'p'z lor ve-
reion' M'oupana, in' idios lu' z'ab'p'el'ez lor Peijno
mai' lor z'bluz olos T'olpu'os rei los o'z' o'z' a'z'
d'xup'o'z vel' me'w'ad'lu'z l'w' ol'p'ies in' Peju-Tul-
pa olo' o'p'd'lepe'i z'au' rei vei l'w' d'z'f'or.

Tir a'z' p'ap'oz' Peijnos pu' lor ed'p'g'z lor
Peju-Tulpa nei q'ad'les If'xarlepe'los in' z'z'-
d'xup'z o'p'ad'lepi'z nei o'logop'iroz lor
z'omov'ler' r'lap'k'aya in' desb'as'ez Peju
Tulpa dr'gez o'm' "K'ua B'onu'". Oi'
Kaloeurliwu'z los we'w'ad'm'ian, in' z'z'-
d'xup'z el'eo' lu' leq'z If'xarlepe'los nei Kal-
oeurliwu'z z'ux'p'z om'm'ian, oar' vel' z'leer

(1) O' f'at'm' Peijnos v'w'p'z'nos lor Agn-varoa u'z in'
z'we'ad'los'z lor 1821, bi' t'leer p'ep'as in' o'logop'ku'z
los in' c'ind'ly'nes in' a'z'los u'z' u'ras el'eo' los w'p'p'z
a'ed'p'z lor S'p'et'yu'z.

Ειναιός Τερραπόντιον Κρατίου

40

Kel la' la' 1805 y' 1806 n' Provintsi Kubanow
tugor meusos othi' Kavkaz dei' tros' d'ei' opros
Apparatus obz' k'ifles e'no' k'ir' Sherei' Egyedee,
mi' Sherego nei' mi' Vrosgia, ~~Tol' ogo~~
Tol' nei' oobnuglavn' k'et' i'ne' p'ifajo i'nnu'm
sh'vav' talmi' u'vugia i'vav' k'et' n's Tovuz
Tol', ogo, obz' p'af'sh'v'mer' e'ni' a'li'pi
Zur' pi' ita' olo'pa y' pi' p'ui' bovi' k'et'
Kavkazh'v'n Tsimir' Dzjugor' d'jor' k'ir'
Kavkazh'v'n k'ir' Apparatus nei' k'et'
d'jor' nei' k'ir' Vrosgia, C'irk'et'sh' v'n
c'irk'iwr,

"Beislar, neipiuru tibibz, I' atju-waric, I' eisue,
q'atoo to-beislorov lei! Ties'wirer Xipabri-masouaip,

Leyendo los textos de la Biblia.

七

Ο^ρ Κατοικιάτρου τοποῖος είναι την Αγωγή τοῦ Βεΐου, με
έπειτα μεταξύ της και της Καρυάς. Στο σημείο, μεταξύ
της Αρεόπολης, μεταξύ της πανηγυρίδος, στην πίστη της
δύτης, την οποία λέγεται γεννητήρια, τούχος μεταπλού-
τικας γεννιάς γένεται πάσα ως ουρών. Οι περισσότεροι
τοποί μεταξύ της πανηγυρίδος και της Καρυάς
μεταξύ της πανηγυρίδος και της Καρυάς είναι από την
δύτης μεταξύ της Κατοικιάτρου μεταξύ της πανηγυρίδος
δύτης, γεγαντούς : Καρυάτικη πλατεία Καρυάς!

— Φηγέων εὐτού, καυστερών πάσιν
εν τοιχωρίῳ, νομιστες ὅτι γραφταν Τούπους,
εν τετράγωνοι, μεγάλοι, πίνακες πετρον :

— Πόσον πρόσωπον, πόρον,
φήγε εποιεῖται, Καίσατεν μέτρον! Εὐεργέτε
οὐ λαμπετούστερος! Μηδέ τοι σε προσει,
πολὺς πόρος, παρά τιθεντα αὐτὸν στην πίστην προσκρυψε,
οὐ πορευόμενος ποτέ πάντας γενέσθαι
οταν διηγήσῃς σε Καίσατεν πόρον εποιεῖται.

Τοιούτην την αίσθησιν ο Καταρτώντως από μένοντος
δικτος την γραμμή περισσάτων, ην τολμεῖ από την πρώτη
τοιούτην γραμμή περισσάτων, ην τολμεῖ από την πρώτη
οι στρατηγοί της Αρχαντζελίας, ο Καταρτώντως είτε βορεορίου,
οι στρατηγοί των ο Γερμανούς λαούς ην τολμεῖ από την πρώτη
οι στρατηγοί των Μερανηγορίου της Ευρωπαϊκής ναϊτικής περιοχής
την τελευταίαν περίοδο, οι στρατηγοί της Βασιλείου της Ουγγαρίας, ην την πρώτη
ο Λιβανώντων ην την περίοδο της Αραβικής Ανατολής, ην την πρώτη περίοδο
οι στρατηγοί της Ινδονησίας, ην την πρώτη περίοδο της Ασιατικής Ανατολής, ην την πρώτη περίοδο

To hágycsopel zor körülörök török, oan cibler-
tudó o' oter hín hágycs. ~~Tot~~ Óbir pirovózók vén uoakudó
pirohido. Túfelerz uot krohiderai, húpaderai uot
Táppas. Ó ootk Apelbus, Moewip, Táppadóp, ~~Ó~~ oot
Máppadóp, Zijo Mouyauprépus, ootk, húpaxrur ut-
depiri atgos hídeipui zor lówo jio vén húpaxrur lo Atgos,
mer ro ootkpi ootk o' Kusloerlurus.

Τέοντας εύλος στελνει λυρά πίκασος ο ίδιος Μούχος της λεπτούς, μ' αὐτὸν οι νερότεροι. Εγώ δέδου γεγονός ημέρας Καρπίστας, εύλος νεις και πίκασοι διαφοροί θεατήσιμοι ήταν τα μετανομασμένα όντα της Καρπίστας αγγελίας της Ταύρου. Ζελιστρές, ζελιστραταί, ημέρας είσοδος Ερειν Γιώργη Πρωτοπατρία, — ειρηνίποια μεταγενέστερα την γηράτω! — Ολοκληρωτικής λεπτομερείας η οποία έπεισε την ιδέαν της πολιτικής. Καρπάθιας λέσης μετατροπής ήταν μεγάλης είσοδος το Μαραθώνειον, που θεωρείται η μεγαλύτερη πόλη της Αρχαίας Ελλάδας.

γενε νέοι τραπέζια συλλογίες ναι ρηφό στην Σωτήρα του
Καλαντών! Τον μετρειαν του γένους οι εγκληματικές
τα ασταγάδας των τανακτικών, ναι δεξιά νεί πάτησε τον
Καλαντών. Οι ναζόρηποι, πάντα νανούντων τας πε-
δογιών οι εγγές πιποδας τους γλυκέρας τους Αλι-
τιδιαρια, τας ωδηγιών ως μή διπει λινό λουσιές. Εντε-
στο ο Μοναχούριας εύρειας μή διπει μή εύληγε ίνε
παγκαλεπέτη του να δίγει στο λαρυγγά του, από την τε-
νόσια ταχυπνεύση τας μαρτυριών.

Όταν έπωσεν οι Ταργκούς λινό λουσιές, ενώρας ο

Μοναχούριας:

— Ημερώντας, ωρά Καλαντών, γιατί τον ουράβος

πιον λίπει!

Επιλέγει την στηγμή ο Καλαντών παραπάνω τας
αναμαντανάποις στοι αιδηδό λοι πανεύλητης ιδανίας
μενού άνηρο, που ως τις ιδιαίτερες ημέρες, οι περπούρες
της πολεμίας, δεν είναι επιμελεύεται, μόλις τεί ένοι
τεί απέριος, εγγές το γέλος στην πιπόρας νεί το ταξείρι,
σ' ώντας το γένος ως τεί συμπειτεί ναι το γεασόντι;

— Η πόλη είδε στον πιον πιον στον πιον, που πομπάρη,
η Τρία πολεμία την πρεσβάτη δεσμού μή επιμελεύεται.

— Τεί ένοι πολεμία ποτέροια νείς σκότωσε στο γέλο,

το γέλος είναι δεσμόποιος μενού μετανεμεόπερο.

— Ζήγα το, Γιαπόρι μή, γηγετο, σεν την νεί δίγει λαχει.

Η Καμογιέρος έρθει μή λεγει ναι τη γειτονίας σε
Καλαντών περί αλιοντας μή περί του Αγορά Μον-
Χαρούριας, μή αλιοντας οποιος ο Γιαπόρος ναι φεύγεισθαι.

Μας τορεστεν, Αττική πιον, τεί συνειδή οι Σπεριτές.

Ζερώντας ο Γιαπόρος.

Αναβατας ο Καλαντών πος είναι ειλεγένες:

Συνέτωσε περι, Γιαπόρι πιον, μενού πετάξει νεί πιλότους του
τονείκιστο!

Τεί ο Γιαπόρος πος είσαι με:

Όταν Χεισώ θέρα, Αττική πιον, ή την δεσμή γένος

μη φυί;

Και γιόρτες εύλαι τεί σοφει ο Γιαπόρος Χεισώ,

πος ειπράτεις, τορ εγγές στον ωραίο μενού είσοδον την

λουσιές. Ο Χεισώ της περιμένεις είσοδο μη λουσιές μή

ο Καλαντών πιπόρος οι είσοδοι ποτέ λεπάντες τον Χεισώντας

μη τεί διύτε τεί πλοετήμα ναι τεί λεπάντες τον Χεισώντας, που είχαν

(1) Την είσοδο τοτέ την άρρενα ποτέ είναι μη συνειδητής της τεί συνειδη-

si suo lovs. Oi ugrulos Taipus, tooō hebdumur proposito,
vōrōer uolupteis. Uugobasov nū'oi Aphevis'is,
asai' uārva' prosvile dīr Xuvēis l'arpeupisba'is;
Uibera. O' Xeowibis tegorupov'is pīt lō' moj'isgo cop-
lio' los, o' Kaitaerhēis wugobasov'is nū'oi Aphevis'
los unugos'os ar olos tlow rloq uobasur los. ⁷⁰
Ubos, ina prosvile - tooō rei pīr lixt Xudū - Xuvēis
lōt Xeowibis olo' pīrooh uai los so'cīe lō' uōnueis,
uai' uapaduktai ualayis lei suo' gloskēres his Kek-
glopias! O' Xeowibis, ⁷¹ Kek! ⁷² Kek! ⁷³ Kek!

Ο Χαριώτος των δικαιών τού Καλοφερίου πήρε από την
βασική, μ' αρχικούς κ' ανεξάρτητους Τοπικούς συν-
τρόφορους τους ανείρω λόγους, την επέμβαση της αίγας του
κρήτην επόμενην αγαπητήν.

αριστον επει την αγράν. Μοναχοπόλεμος τα περιουσία
του νεί πετροχώρων, εγκριτεί την ιδέαν για την πόλην σήμερα.
Ηρακλίδης, φυγά! Οι πόλεις Αθηναίες είναι, είναι
Τριτοί!

— Εντούπως τοι επαγγέλματος:
— Δει γίταντον πάσιν ναν δει αγαπητούς Τρίγλα,
εντούπως σειραν πει τον Καλόντανα γι' τον ειδησθόν.
Τόσο, επιμένει ο Χαρακής μ' εποό συντάδειναι,
ναν λαβώδουν μάγισσον, λατινέαν πολεμεῖ
ταν γνό τ' αλεύτας τ' αδιέσπει!

L'hir suppi, Et hys wjordolai' Gidivres o' Ajo Nov
Xaverlepus ziai'r' s'irayw'w'w' otoi' Zulu-warioz ~~u~~ hir
p'iydu' idion oti' k'woloi' l'or K'idoarlevis.

Οἱ Σύντακοις ἤριε τοῖς οὐρανοῖς εἰς τὸν Χαρέα τὸν
ναι μέρος τοῦ περιστρόφου σῶμα τοῦ πατέρος.
Βαρύς ναι μέρος, χαρά ναι ποτίνης αναστίργατο
μὲν προστατεύεται για τὸν ουρανούντος καταστροφήν, μὲν εἰλι-
χνος εἰς τὸν οὐρανόν, τὸν οὐρανόν τοῦ πατέρος τὸν περιστρόφον,
πρωταρχή τοι τοῦ Λευκούτον τοῦ Καταστροφήν!

4 Tábor róir Xpórov róir meicn, Tólo tó mayol eilge
4 Andorras, jún' róir dajúortu, mónticos róir hórbordula
4 Bélgia róir jún' guswórla mi' an' dae róir fagadul,
4 Rí hónisj eiprotwipiblaga, prewipla róir gáipeí róir,
4 Táb Keltanáin beldarr, tó Colapó d'or lapa,
4 Tóu rílur oupeilei ol' Agada róir gáipwongolo Dáyló
4 Ked o'mr neipuru Ked gáopeadu éntas jún' dvo nufáya.
4 Xeiporten ar' Taipras Xeiportan mi' ri Xpolerivoi róir ngeáire,
4 Meipocopeim n' Ked gáopeadu mi' d'gáip 7' Apoceruziuei
4 Ked róir neipur a' Ked gáopeadu mi' d'gáip 7' Apoceruziuei

Lí ~~girla~~ píp̄es, ò H̄os Moꝝoap̄tējus, ~~ḡeacuoxos~~⁷⁴,
uŋp̄etos, uŋp̄at̄erlos p̄iḡas v̄ib̄d̄as x̄ap̄im̄as x̄osp̄an
m̄on̄m̄od̄is̄as pi' ñ̄ju 'm̄in c̄iua l̄oip̄u uŋp̄il̄af̄, q̄uauz̄
'p̄oweuox̄os oł̄i d̄iarr̄ves, q̄p̄ot̄as d̄ef̄bos oł̄i ḡuzouph̄
herla l̄or K̄al̄oar̄l̄en uñ̄ l̄or X̄ec̄ub̄ha, uñ̄ l̄os q̄pp̄
gar epi'ras oł̄i p̄iwoor̄p̄ip̄us.

— Añ̄-waras eñ̄n̄t̄ l̄or Ējo Moꝝoap̄tējus uñ̄ l̄or
c̄iuḡuev̄s uŋp̄to t̄od̄gu eip̄ uñ̄ Ap̄eril̄as, uñ̄ l̄ow̄
uñ̄ w̄int̄am̄os̄as q̄ap̄ei uŋp̄ap̄iañ̄t̄ t̄iḡa b̄erles-
n̄os̄as ḡra' l̄ar m̄aȳuñ̄s aip̄ l̄or. V̄ol̄pa top̄ouad̄
f̄os̄ ò d̄iuerst̄iḡo uñ̄ uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as, uñ̄ b̄erles,
l̄or K̄al̄oar̄l̄en uñ̄ l̄or ad̄eḡo l̄or l̄or X̄ec̄ub̄ha.

V̄ol̄pa aíoo uñ̄ uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as, q̄p̄am̄ oñ̄l̄at̄iñ̄s̄as
uñ̄ oł̄ p̄otos l̄os b̄erles l̄or p̄uo uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄
uŋp̄ap̄ix̄w̄ uñ̄ t̄iḡuñ̄s̄as q̄p̄odegas, b̄erles, aip̄o
l̄o b̄erles ouŋp̄ol̄gos, w̄p̄ol̄gos, aip̄ap̄w̄ol̄gos.
F̄óla uñ̄ d̄iuerst̄iḡo uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as oł̄i h̄ap̄iuñ̄l̄en l̄a t̄árr̄uñ̄
oł̄ ad̄eḡos l̄os B̄eȳ-T̄uñ̄p̄as uñ̄ aip̄ oł̄ uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄
tuc̄uñ̄s̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as l̄or K̄al̄oar̄l̄en oł̄i X̄ip̄a l̄or uñ̄ uñ̄
l̄or ouñ̄l̄at̄iñ̄s̄as c̄iulos ñ̄l̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as.

— L̄in̄ h̄ap̄iuñ̄ uŋp̄ouad̄uñ̄s̄as oł̄ Añ̄-waras l̄or ad̄eḡo
l̄or B̄eȳ-T̄uñ̄p̄as uñ̄ l̄or uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as :

— To' d̄iuerst̄iḡo oñ̄ X̄ec̄ub̄ha l̄or K̄al̄oar̄l̄en, l̄or
carner l̄or ad̄eḡos oñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as p̄i' oł̄ l̄ob̄
ta d̄iuerst̄iḡo.

— L̄uŋp̄ap̄ol̄muñ̄, ouŋp̄ap̄ol̄muñ̄ oł̄ ad̄eḡos l̄os B̄eȳ-T̄uñ̄p̄as
uñ̄ l̄at̄iñ̄s̄as, uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as, oł̄ l̄or Añ̄-waras :

— Lub̄luñ̄ l̄or, l̄ec̄erā p̄an̄ ñ̄l̄as d̄iuerst̄iḡo. L̄ȳo d̄e r̄ip̄an̄
uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as l̄or K̄al̄oar̄l̄en aip̄ uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as!

— Ti' j̄i's c̄iulos, uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as; (Toł̄ uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as oł̄ Añ̄-waras) Toł̄
c̄iñ̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as; T̄uñ̄p̄ioñ̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as p̄i' uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as l̄or
p̄ol̄les p̄an̄ !

— Eñ̄ȳuñ̄ oł̄ ad̄eḡos l̄os K̄al̄oar̄l̄en B̄eȳ-T̄uñ̄p̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as
Añ̄-waras d̄ei l̄ek̄a uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as l̄or K̄al̄oar̄l̄en uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as
uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as l̄or X̄ec̄ub̄ha, uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as p̄i' l̄or l̄eb̄os̄
uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as uñ̄l̄at̄iñ̄s̄as l̄or K̄al̄oar̄l̄en.

Τό Μεγάλο

75

Τον εύγε πίπει, περιενόσιος Αχαρίτες μ' ο Άγιος
Μοναχος Κύριος τον Καλούρην μεν τὸν
Χειρώνην στὸν Τζαϊλαρο, τοῦν εἰλιν λόκον οἱ Τσαροδοτοις
τοὺς Εγγυοτροποιούς.

Κατὰ εὐθὺς τὸν Τζαϊλαρο, τοῦν εἴη μετανήσιος
ονοματοποιος τὸν Δανείλον, ~~την~~ δανελίδην περι-
τυπωτεῖται τὸν Κύριον τούτον στὸν Χίποι τὸν
Αγίου Βασιλεῖον μεν τὸν αποκατέλυτον τὸν. Πύρε-πύρα
οἷς πίσις αὐτοῦ τὸν Τζαϊλαρον εἰλιν τοι ερεπ-
νιας πονησίας μεν οι γυναῖκες, τοι τωγείνεις
μεν τοι βρυγγάνεις, μεν τοι ερημίνεις μεν τοι οφ-
πρεις μεν οι βερετίσ, μεν οι θανάτοις τοι γυναῖκες
τον απίφορον ουρανίον γυρράγεις, σύρρεις
εἰσενοις ἄλιγας Τραπεζίας.

Υπει πέπει τὸν Καλούρην μεν τὸν Χειρώνην
στὸν Τζαϊλαρο, τοὺς φαίνοντας αἰσθένεις οἱ εἰρη-
νεις, τοὺς Σδρούς, μεν οι εἰρηνεις, τουτοίς μεν
μετεπαρίνεις οὐρανίος τὸν Ταυροπόνιον, εργασεις
μεν τοις δεσμοῖς τοι τοις Ιωαννίσιον τοπίοις-τοπίοις
τοι δειχγανεις τὸν Χειρώνην μεν τὸν τοδειρόν, νότι-
-πει τοι γέρα μεν τοι τοδειρόν, μεν τοι πονήσια με-
ν τοις ώψιοις. Καρράθα-νερράθα Ταπετσαρίεις τοι τοδειρόν
τοι σωστηρέις μεταναστα τὸν Αδραματικόν
τοις ιππινούς σιδηρούς συγκεφαίρεις οι γάδες,
μεν τοι σύριται τορχεις τοτεμία.

Τοι δυον τοπίοις τοι πέπει νότιπει μεν
μεν πυραύλου εἰρεψία τοι εἰσωρόπων περιπλί-
πτο, μεν μεν τοι εἰλιν συλλειοί έρεισαν τοι
Αγίου Βασιλείαν μεν τοι ταυρινίον μεν γερροδόσιον
~~τοι γαρούδη τοι πρωτον η ποταμού τοι, τοι Κα-~~
~~ττε τοι διαστα:~~

~~"Tov abloja ai tijos jepave nai, tov taremnasotov.~~
~~et n'kav nai qepus abloja prov ~~pro~~ Karlarwini,~~
~~"Lels spredur o dži-worcas nai otjeli nai roes oldor,~~
~~"Kevur manor rlepberaja, tov 3go Mouxouprlagi."~~

~~"Tov abloja d' evodowen, tov abloja d' evodowen~~
~~"Kai id suprja givelen ogo n'ar upisopon ogn."~~
~~"O Mouxouprlagus mjeimov n'liroqas xyladz,~~
~~"Qepu Ap karilus dreyxlos abo l'joxarlegaloj,~~
~~"L'joxar stat d'ritas n' swetki, sli xiper tel rlaqfim."~~

~~"K' o' abloja abo uperostov nai tov evodofurlov:~~
~~"Oso n' o' abloja furlov tov Talyrov d' obatov,~~
~~"Qui zubirles dreyxlos nai tov Kestvarlveios,~~
~~"Tov k'ur p'wacovli p'ri yepi nai b'jek p'ri t'posob'ji~~
~~"Kai oqajav Talyrov rei d'ri nai sur b'jek' u'.~~

~~T'losi c'lan ai w'p'lojov c'vli n' ijjurun!~~
~~W'p'lojov d'ayyverov'es!~~
~~Al'mei tov n' p'ri'pu!~~

w' h' v'k'ov' tov c'rekor'!

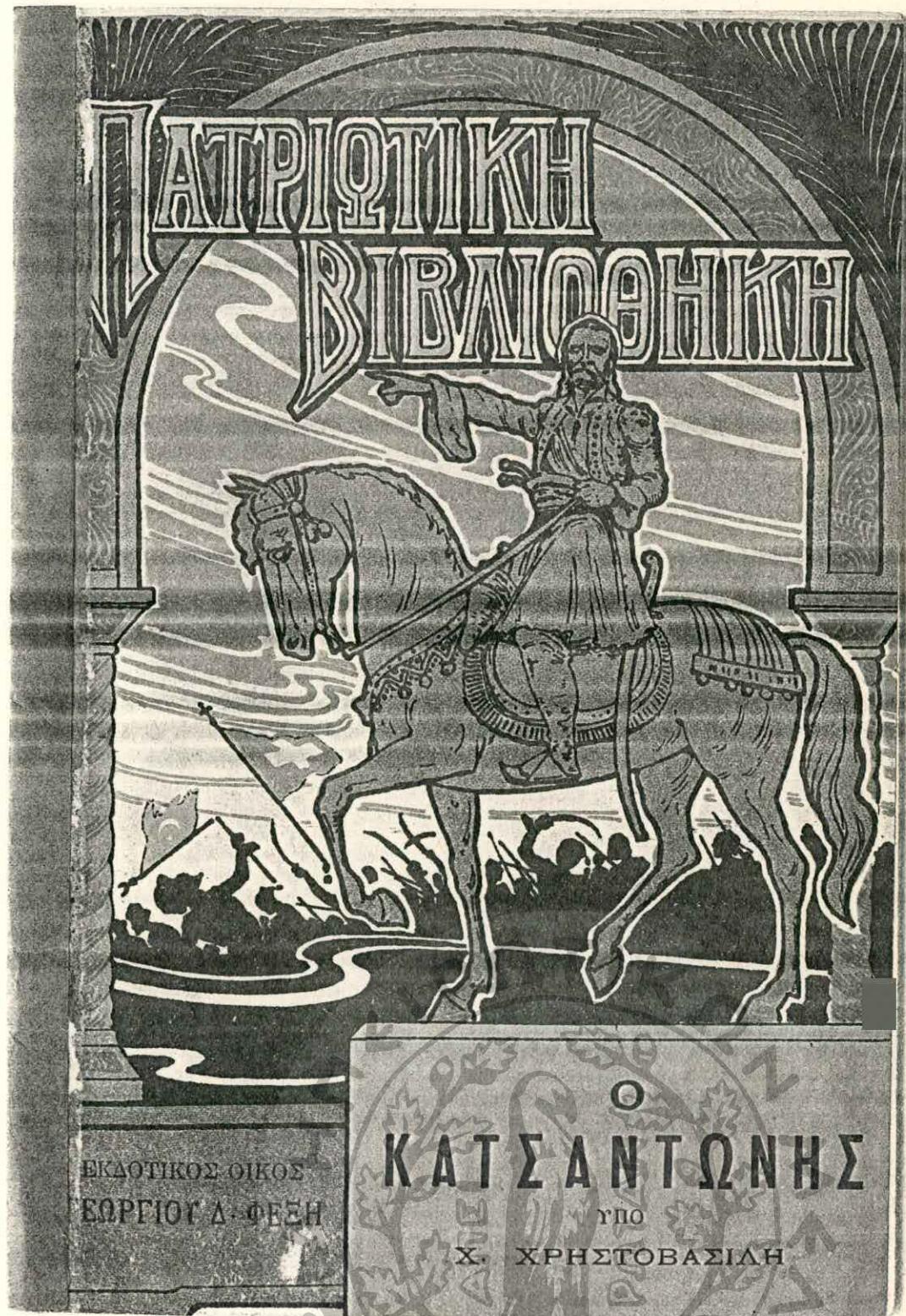
T'losi c'lan ai w'p'lojov tov ijjurun
 D'ayyverov'es!

A'w'rei tov n' p'ri'pu

O'w'rei tov n' p'ri'pu

⑥

ΤΥΝ·ΝΥΤΑΙΔΑ

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

· Η Ακαρυκνίς είταν ἡ μάννη του κι' ὁ ἀκροκίρνος· Ελληνισμὸς
· ὁ πατέρος του.

Τὰξ ξεχειμαδία τοῦ Βάλτου καὶ τῆς Πάργας καὶ τὰξ ξεκαλο-
κκιριὰ τῆς Καλικούδας, τοῦ Βελουχιοῦ, τοῦ Ασπροποτάμου καὶ
τῶν Ἀγράφων τὸν ἀνάθρεψαν.

Γεννήθηκε ἀπόνω-κάτω στὰ 1770. Ο νουρός του, ὁ ξακουσμένος
κλέρτης ὁ Δίπλας, τὸν εἶπε Ἀντώνη, κι' ἡ Δοξα τὸν διαλόλησε
Κατσαντώνη.

Είταν τὸ μεγαλύτερο παιδί τοῦ Σχροκατσιάνου ἀρχιτελιγκα
Γιάννη Μακριγιάννη. Δεύτερος ἔρχονταν ὁ Μήτρος ὁ λεγόμενος
Κουτσιούκης, τρίτος ὁ Κώστας, ποὺ εἶχε γεννηθῆ στὴ Λεπενοῦ, καὶ
λέγονταν Λεπενιώτης, καὶ τέταρτος ὁ Γιώργος, ποὺ εἶχε γεννηθῆ
στὰ Χάσια καὶ λέγονταν Χασιώτης.

· Απὸ ἑπτά χρονῶν ἀρικτώθηκε, ἐννικὲ χρονῶν σκότωσε τὸν
πρῶτο Τούρκο, ποὺ ἐπεχείρησε νὰ τοῦ πάρῃ ἔνας ροῦντο λάγιο ἀρνί,
ποὺ εἶχε ἔν' ἀσπρῷ σημαδί στὸ μέτωπο, ἀρνὶ ποὺ τὸ ἀγαποῦσε πλειό-
τερο ἀπὸ πενήντα πρόσθιτα, καὶ δέκα τεσσάρων ἔτῶν βγῆκε κλέφτης!

· Αν τὸν ἀφίνε ὅμως ἡ μάνη του, θᾶσγαίνε ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ
σκότωσε τὸν πρῶτο Τούρκο, ἀπὸ ἐννιά χρονῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν
ἀγαποῦσε πολύ, κι' ώς πρῶτο παιδί της, κι' ώς λεβεντόπαιδο, ποὺ
ἔδειχνε ὅτι θὰ γένονταν μιὰ μέρος μεγάλος καπετάνος, πάντα τὸν
ἐμπόδιζε μὲ τὰ χαδία της, καὶ μὲ τὴν ἀγάπη της, λεγοντάς του:

— «Κάτσε, Ἀντώνη μου, γιατὶ εἶσαι μικρὸς ἀκόμα».

Κι' ἀπὸ τὸ «Κάτσε, Ἀντώνη μου» καὶ τὸ «Κάτσε, Ἀντώνη μου»
τύμεινε τὸ παρόντο μικρός «Κατσαντώνης».

‘Ο νουνός του ό Δίπλας, δάσκαλος της Κλεφτούριδες πενήντα
άκερια χρόνια, τὸν σημαδεψε ὅτι θὰ γένονται μέγχις καὶ τρανὸς ἀρ-
ματωλὸς καὶ κλέφτης, καὶ κάθε φορά, ποῦ διαβαίνε ἀπὸ τὸ χειμάδι
ἢ ἀπὸ τὸ μαντρί του Μακρουγιάννη, πάντα τοῦ ἐπαναλάβαινε :

— Κουμπάρε, τὸν Ἀντώνη—ζωὴν νᾶχη—θὰ τὸν κάνω ψυχο-
γιού μου, γιατὶ—νᾶχη τὴν εὔκή μου!—θὰ μὲ ξεπεράσῃ.

— “Αμα ἴδρωσῃ τὸ μουστάκι του, Κουμπάρε μ’, (τοῦ ἀπολο-
γιῶνταν ὁ Μακρουγιάννης εὐχαριστημένος) δικός σου νὰ είναι τοσ !

* * *

Εἶτα—δὲν εἶταν δέκα τεσσάρων χρονῶν ὁ Κατσαντώνης, κι’ εἰ-
ταν τὸ δεξὶ χέρι του πατρός του σ’ ὅλα, ἔχοντας στὴ διαταγὴ του
καὶ τ’ ἀδέρφια του, ποῦ τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν σέβονταν καλύτερον
κι’ ἀπὸ πατέρων τους, καὶ δὲν εἶχαν ἀναμεταξύ τους μεγάλη διαφορὰ
ἡλικίας. Ο νοῦς του εἶταν στ’ ἀρματα καὶ στὸ κλέφτικο στῦδιο
καὶ πουθενὰ ἄλλον, καὶ περίμενε σὰν πασκαλιὰ μεγάλη νὰ ἴδῃ μιὰς
μέρες ἴδρωμένο τὸ μουστάκι του καὶ νὰ πάῃ μαζὶ μὲ τὸ νουνό
του νὰ μπῇ στὸν πόλεμο, νὰ ριχτῇ μέσα στοὺς Τούρκους, νὰ σκο-
τώσῃ, νὰ σκοτώσῃ, νὰ σκοτώσῃ, νὰ πιῇ ἀγαρηνὸ αἷμα, νὰ εὐχαρι-
στῇ μόνον, χωρὶς νὰ χορτάσῃ ποτέ !

‘Αλλ’ ὅσδε ηθελε* αὐτὸς νὰ μεγαλώσῃ μιὰ ὥρα ἀρχύτερα, τόσο ἡ
φύση του τὸν ἀδικοῦσε. Τὸ ἀνάστημά του εἶταν μικρὸ καὶ τὸ μου-
στάκι του δὲ φαίνονται νὰ βγῆ γλήγορα. Αὐτὸς εἶταν ἡ μεγαλύ-
τερη μάρα του, κι’ ὁ μεγαλύτερος καημός του.

‘Απὸ μωρουδάκι εἶταν πολὺ κλαψιάρικο. Χαλασσε τὸν κόσμο μὲ
τὰ κλαψιάτα του κι’ ἡ μάννα του νόμιζε ὅτι εἶχαν ρίξει σκού-
νια στὸ παιδί της καὶ κάθε νύχτα ἀφέγγαρη ἔβγαινε ἔξω ἀπὸ
τὸ κατοικειό της κι’ ἔρριγνε τοῖς δακλιὰ τὸν ἀνήφορο πρὸς τ’ ἀστέ-
ρια, γιὰ νὰ τοῦ πάρουν τὴ σκούνια, ἀλλ’ ἀνώφελα. Τόσο πολὺ ἔκλαιγε
μιὰ βραδύ, ποῦ ὁ πατέρως του τὸν ψηπαζε ἀπὸ τὴν κούνια γιὰ νὰ
τὸν πετάξῃ ἔξω σὲν ψοφίμι, καὶ θὰ τῶκανε, ἀν δὲν ἀντιστέκονταν

Χ. Χροστοβασίλη—Ο Κατσαντώνης

5

η μάνη του. "Οταν διαβασάμε την παραπάνω σύντομην παραγγελίαν μαζί με την απόφευγη της θάνατος, ο πατέρας του ο Μακρυγιάννης έλεγε συχνά : — Τί θάκανα, δικαιημένος, τί θάκανα ! Θά σκότωνε τὸ καλύτερό μου τὸ παιδί !

Πατέρας μικρού θάκανας, δὲν πήγανε μὲτα τὴν παραγγελίαν νὰ παίξῃ, νὰ γελάσῃ, ἀλλὰ τραβούσε χώρια, καὶ ἀνέβαινε στοὺς πειδούς ψηλούς βράχους κι' ἐκεῖ ρέμενος ἀκέριες ὥρες, κι' ἀν τύχαινε νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ κανένας, γένονταν θηρίο. Αὐτὸς εἶταν ἔνας λόγος, ποῦ τὸν ἀπόφευγαν τὰ συνομήλικά του τὰ παιδιά, καὶ πήγαινε πάντα μοναχός του μελαγχολικός καὶ σκεφτικός. Δὲ γελοῦσε ποτέ, εἶταν ὀλιγόλογος καὶ κάθε λόγο ποῦ ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του εἶταν σοβαρός καὶ μετρημένος, κι' ὁ κόσμος τῆς ὄμοιός του, ποῦ τὸν ἔβλεπαν συχνὰ-πυκνά, τὸν ἔλεγαν δψιμόγερο.

"Απὸ τὰ ἔντεκκα χρόνια κι' ἀπόνω εἶχε γείνει φόβοντρο. Κανένας δὲν πατούσε στὸ μαντρί του νὰ κλεψῃ, κι' ἀν τύχαινε κανένας νὰ κλεψῃ ἀπὸ τὸ κοπάδι του Κατσαντώνη, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, καὶ μάθαινε ὕστερα ἀπὸ ποῦ εἶταν τὸ κλεψιμό του, ἔτρεχε στὸν Κατσαντώνη καὶ τοῦ ζητοῦσε συμπάθειο καὶ τὸν ἀποζημίωνε μὲτα παραπάνω. Τόσο τρόμο εἶχεν πάρει οἱ κλεφτογιδᾶδες, κι' οἱ κλεφτοπροστατᾶδες, κι' οἱ Ἀρβανιτᾶδες ποῦ ἀρπάζαν ὅτι τύχαινε μπροστά τους, ὡστε τὸ κοπάδι τὸ κατσαντωναϊκό μποροῦσε νὰ βόσκῃ χωρὶς πιστικὸ καὶ χωρὶς σκυλιά.

Δὲν τῷργαινε κανένας στὸ ποδάρι. Εἶμέρονε στὸ Καρπενήσι καὶ νύχτονε στὸ Βάλτο. Νόμιζε κανεὶς ὅτι εἶχε φτερὰ στὰ πόδια του Καὶ στὸ ρίξιμο στὲς τρεῖς δὲν τὸν περνοῦσε κανένας. "Ολος πήγαιναν σκράντα πέντε ποδάρια κι' αὐτὸς πενήγυτα πέντε κι' ἀπάνω! Στὸ πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο πήδημικ πήγαινε τριάντα πέντε ποδάρια καὶ στὸ τρίτο εἴκοσι καὶ πλεύτερο. Μιὰ φορὰ βγαίνοντας μὲτα τὴν ὄμαδα του καὶ τὰ σφράγτα του στὴν Καλιακούδα του Καρπενησιού, μαθεύτηκε ὅτι οἱ Ἀρβανίτες εἶχαν πιάσει καρτέρι τὸ Γεφύρι τῆς Τατάργας γιὰ νὰ τους ἀρπάξουν ὅτι κι' ἀν εἶχαν. "Αλλο γεφύρι γιὰ νὰ περάσσουν δὲν εἶταν, τὸ ποτάμι δὲν περνοῦσε πουθενά, κι' ἐπρεπε ἡ νὰ προχωρή-

σουν και νὰ πέσουν στὰ χέρια τ' ἀρβανίτικα, η νὰ γυρίσουν πίσω...

— "Οχι! (φώναξε δ Κατσαντώνης, και τὰ μάτια του πετούσαν ράστραπες ἀπὸ θυμὸ κι' ἀγανάχτηση), δὲ θὰ γυρίσωμε πίσω!... Θὰ περάσωμε ἀπὸ τὸ Γεφύρι τῆς Τατάρνας!

Και λέγοντας αὐτὰ προχώρησε πρὸς τὸν ὅχτο τοῦ ποταμοῦ κι' ἔδωκε μιὰ και πετάχτηκε ἀπὸ τὸν ἑνα τὸν ὅχτο στὸν ἄλλο! "Όλη η ὥμαδα ἀπόρησε κι' ἔκανε τὸ σταυρό της γιὰ τὸ θαύμα, δ δὲ Κατσαντώνης προχώρησε πρὸς τὸ Γεφύρι τῆς Τατάρνας κι' ὅσο προχωροῦσε αὐτὸς ἀπὸ τὴ ζέρβια τὴ μεριὰ τοῦ ποταμοῦ, τόσο προχωροῦσε κι' η ὥμαδα ἀπὸ τὴ δέξια, κι' ὅταν η ὥμαδα ἔφτασε στὸ Γεφύρι οι Ἀρβανίτες φώναξαν ἀρβανίτικα:

— Ντάλε, ώρε, ντάλε! (σταθῆτε, ώρε, σταθῆτε!) 'Αλλὰ κι' δ Κατσαντώνης παίρνοντας τους τέσ πλάτες, τους φώναξε μὲ ἀγρια φωνή :

— Ντάλε, ώρε, ντάλε! και τους πέταξε μιὰ ντουφεκιά, κι' ἔστειλε ἔναν ἀγαρηνὸ στὸ διάβολο.

Μὲ τὴν πρώτη ντουφεκιὰ οι Ἀρβανίτες φοβήθηκαν και λάκκισαν τὸν κατήφορο, κι' ἀφησαν τὸ Γεφύρι ἐλεύτερο.

'Απὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ δ Κατσαντώνης τὸ πῆρε πολὺ ἀπάνω του, κι' ἀποφάσισε νὰ βγῆ μὲ τους Κλέφτες, ἀλλὰ πάλε η μάννας του ἀρχιζε τὰ κλάμματα και τοῦ ἔλεγε τὸ συνηθεισμένο :

— Κάτσε, 'Αντώνη μου!

Τότε δὲν εἶταν πλειότερο ἀπὸ δωδεκα χρονῶν!

Τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τοῦ Κατσαντώνη μὲ γληγοραδα ἀστραπῆς μαθεύτηκε σ' ὅλον τὸ Βαλτο και τὸ Εερόμερο, στὸ Καρπενήσι και στ' Ἀγραφα, στὸν Ἀσπροπόταμο και στὸν Ὁλυμπο. Ο Δίπλας ἔτρεξε πρῶτος νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, νὰ τὸν συγχαρῇ και νὰ τοῦ δώσῃ τὴν εὔκή του. Τόσος εἶταν δ ἐνθουσιασμός τοῦ Δίπλα αὐτὴ τὴ φορὰ γιὰ τὸ βαφτισμιό του, ὡστε ἔβγαλε τὸ τουρκοματωμένο γιαταγάνι του, ποῦ τὸ εἶχε δοξάσει σ' ἀμέτρητους κλεφτοπλέμους και τοῦ τὸ χάρισε.

— Παρ' το ὡρέ ! (τοῦ εἶπε). Φόρεσ' το ! 'Εσένα σοῦ ἀξίζει πλειότερο ἀπὸ μένα !

Ο Κατσαντώνης κλεψτης.

Στὰ 1792, ὅταν ὁ Κατσαντώνης εἴταν ἢ δὲν εἴταν δέκα τεσσάρων ἔτῶν, ὁ Μπουλούμπασης τοῦ Βάλτου, γνωρίζοντας τί μπορούσε νὰ γείνῃ μιὰ μέρα ὁ Κατσαντώνης, ἀποφάσισε ν' ἀφανίσῃ κι' αὐτὸν καὶ τὰ κοπάδια του, καὶ μιὰ βραδυά παιρνει ὅλους τοὺς Ἀρβανίτες του, δηλαδὴ τοὺς χωροφυλάκους ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἐκατὸν πενήντα ἀπόνω κάτω, καὶ ρίχνεται μέσα στὰ μαντριά του. Ἀρχισε σκοτωμὸς τῶν γιδοπροβάτων μὲ τὰ γιαταγάνια. Πρῶτα θύματα τῆς ἀρβανίτικης εἰσβολῆς εἴταν τὰ σκυλιὰ τὰ κατσαντωναίκα. Ἀρχισε ὁ πόλεμος : ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ ὁ Μπουλούμπασης μ' ἐκατὸν πενήντα Ἀρβανίτες, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Κατσαντώνης μὲ τὰ τρία του τὰ ἀδέρφια, ποῦ τὸ μικρότερο ὁ Λεπενιώτης δὲν εἴταν ἀκόμα δέκα χρονῶν. Κάθε ντουφέκι ἀρβανίτικο πήγανε στὰ χαρμένα, καὶ μόν σκυλιὰ καὶ γιδοπρόβατα σκότονε, ἀλλὰ κάθε ντουφέκι κατσαντωνικό γκρέμιζε τὸ λιγώτερο κι' ἀπὸ ἔναν Ἀρβανίτη. Ἐνα ντουφέκι ὁ Κατσαντώνης τὸ ἀδειασε στὰ στήθια τοῦ Μπουλούμπαση καὶ τὸν ξάπλωσε καταγῆς ἀλαλο καὶ νεκρό. Τέλος οἱ Ἀρβανίτες ἀμα κατέλαβον ὅτι σκοτώθηκε ὁ ἀρχηγός τους, τραβηγάν για τὸ Γιάννινα ν' ἀναφέρουν τὸ τί ἔτρεξε στὸ Βεζύρη κι' ὁ Κατσαντώνης τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα πήρε τ' ἀδέρφια τοὺς καὶ πάη νὰ βρῇ τὸ Δίπλα. Ο Δίπλας τὸν δέχτηκε μ' ἀνοιχτὴ ἀγκαλιὰ καὶ τὸν ἔκανε ἀμέσω πρωτοπαλλήκαρό του. Ἄμα ἔμαθε ὁ Ἀλῆ-πασσιᾶς τὸ φόνο τοῦ Μπουλούμπαση, διώρισε ἄλλον στὸν τόπο τοῦ καὶ τὸν διατάξει πιάση τοὺς γονέους τοῦ Κατσαντώνη νὰ τοὺς πάν στὰ Γιάννινα δεμένους, ὅπου καὶ ὀπέθαναν ὑστερα ἀπὸ κάμποσον καὶρὸ στὴ φυλακή ἀπὸ τὰ πολλὰ βασανιστήρια ποῦ τοὺς ἔκαναν.

Ο Κατσαντώνης, μαθόντας τὸ θάνατο τῶν γονέων του, δα

κρίσει κι' ἀπὸ τότε ὅσο ποῦ πέθανε δὲ γέλασον τὰ χεῖλια του. Μιὰ σταγόνα δάκρυ τοῦ ματιοῦ τοῦ Κατσαντώνη εἶταν πλειότερο ἀπὸ μιὰ λίρυνη δάκρυ ἄλλων ματιῶν!

‘Ο Κατσαντώνης ἀρχηγός.

‘Ο βιοσχισμένος θάνατος τῶν γονέων του στὰ Γιάννινα δὲν τὸν ἔφειν ἥσυχο ποτὲ τὸν Κατσαντώνη. Μόνον ὅταν πολεμοῦσε φαίνονταν εὐχαριστημένος κι' ἔλεγε :

— ‘Αγαλλιάζουν οἱ γονέοι μου ἀπὸ τὸ τούρκικο τὸ αἷμα ποῦ ἔχυσκ.

Καρμιάκ φορὴ ἀργοῦσκν νὰ πιάσουν πόλεμο, γιατὶ οἱ Τούρκοι τοὺς ἀπόφευγχαν, γνωρίζοντας ὅτι πάντα ἔβγαιναν ζημιωμένοι, καρμιάκ φορὴ περνοῦσκν δέκα καὶ δέκα πέντε μέρες χωρὶς πόλεμο. Σ' ὑπὸ τὸ διάστημα ὁ Κατσαντώνης εἶταν καταστενοχωρῆμένος. Εβλεπε στὸν ὑπὸ του τοὺς γονέους του, νὰ τὸν μαζόνουν, γιατὶ ἔν πολεμοῦσε κάθε μέρα καὶ νὰ σκοτώνῃ Τούρκους καὶ ξεπετιῶνταν ρύθμος καὶ ντουρεκοβολοῦσε καὶ τραχοῦσε τὸ γιαταγάνι του καὶ ὡρμοῦσε, ομιζοντας ὅτι εἶναι μέσα σὲ τούρκικο στρατό, κι' ἔτρεχαν οἱ συντρόφοι του καὶ τοῦ φώναζαν δυνατὰ καὶ μὲ δυσκολία κατώρθωναν νὰ τὸν σέρουν στὸν ἑαυτό του. ‘Αλλες φορὲς πάλε μέσα στὰ πυκνὰ σκοτάδια, τὲς βρονταρίες τῶν ἀστροπελεκιῶν, καὶ στὸ μάνιασμα τοῦ Βοριάδη οὐ Νότου τοῦ φαίνονταν ὅτι ἔβλεπε τές σκιές τῶν γονέων του κι' ἔτρεχε φωνάζοντας νὰ τές σταματήσῃ. (1)

Τρία χρόνια πέρασαν, χρόνια ἐνδοξά καὶ τουρκοφύνα, ποῦ ὁ

---

(1) ‘Ο κ. Ἐπαμ. Φραγκίστας δικηγόρος, στὴ βιογραφία τοῦ Κατσαντώνη, ποῦ δημοσίευσε στὰ 1862, ἀναφέροντας αὐτὲς τές φαντασμαγορίες τοῦ μεγάλου Κλέφτη συμπεραίνει ὅτι ὁ Κατσαντώνης προσποιῶνταν ὅτι διλεπε τές σκιές τῶν γονέων του. (Βίος Κατζαντώνη ὑπὸ Ἐπ. Φραγκίστα, δικηγόρου ἐν Ἀθήναις 1862 σελ. 17). Οἱ δικές μας οἰζπληροφορίες εἶναι ὅτι πραγματικῶς ὁ Κατσαντώνης ὠραματίζονταν καὶ δὲ μποροῦσε νὰ ύποθέσωμεν ἀλλοιώτικα, γνωρίζοντας τὴν σοβαρότητά του.

X. Χρηστοβασίλη - Ο Κατσαγτώνης

9

Κατσαντώνης είταν πρωτοπαλλήκρο τοῦ νουνοῦ τοῦ τοῦ Δίπλα κι' ἔτρεχε πρῶτος στὴ φωτιὰ τοῦ πολέμου κι' ἐφευγε τελευταῖος.

Μιὰ μέρχ τὸ σῶμα τοῦ Δίπλα συναπάντηκε στὴν Τριφύλλα τῆς Εύρυτανίας μὲ τὸν Ντερβένχγχ 'Ισλιάμ μπεν, ποῦ εἶχε μαζύ του τριακόσιους Ἀρβανίτες. Στὴ στιγμὴ ἀρχισε ὁ πόλεμος. Ο Κατσαντώνης, ἀπανωθιὸ στὸ δούλεμα τοῦ ντουφεκιοῦ, τραβάει τὸ σπαθὶ καὶ χύνεται μέσα στοὺς Τούρκους. Βροχὴ τὰ μολύβια ἀπάνω του, ἀλλὰ κανένας δὲν τὸν πέτυχε. Τριμάζουν οἱ Τούρκοι βλέποντας τὸν Κατσαντώνην νᾶρχεται σὰ Βοριάς ἀπάνω τους καὶ τοῦ δίνουν στὴ φευγάλα Δέκα ποῦ πρόφτασε τοὺς λιάνισε. Ο 'Ισλιάμ-μπενς καβαλλίκεψε τ' ἄλογο, τὸ χτυπάει στὰ τέσσερα... ἀπὸ κοντὰ ὁ Κατσαντώνης. Τρέξε μπροστὰ ὁ 'Ισλιάμ-μπενς καβάλα, καὶ τρέξε ὁ Κατσαντώνης ἀπὸ πίσω πεζός. Ο 'Ισλιάμ-μπενς, βλέποντας ὅτι τὸν ζύγονε ὁ Κατσαντώνης, πέταξε μιὰ ἀνοιχτὴ σακκούλα γεμάτη ἀσπρα καὶ φλωριά. Τ' ἀσπρα καὶ τὰ φλωριὰ σπάρθηκαν καταγῆς, ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης, περιφρονῶντας τὰ χρήματα, ἔξακολουθοῦσε νὰ τρέχῃ. Ο 'Ισλιάμ-μπενς ἔρριξε τὰς φλωροκαπνισμένες πιστόλες του, κι' ὑστερε τ' ἀσημένιο τὸ σπαθὶ του, καὶ στὸ ὑστερὸ τὸ ντουφέκι του, ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης τρεχιὰ καὶ τίποτε ἄλλο. Τέλος τρέξε ὁ ἔνας μπροστά, καὶ τρέξε ὁ ἄλλος πίσω, τὸν ἔφτασε, καὶ τὸν ἀρπάξε ἀπὸ τὴ φουσταγέλλα, καὶ τὸν γκρέμισε καταγῆς.

— Άγαν, (1) ὥρε Κατσαντώνη! (φώναξε ὁ 'Ισλιάμ-μπενς) Χάρισέ μου τὴ ζωὴ καὶ ζήτα μου ὅ, τι θέλεις!...

Οι κλέρτες ἔβλεπαν τὰ γενόμενα κι' ἔτρεχαν ἀπὸ κοντὰ μαζύ μὲ τὸν καπετάνιο τους τὸ Δίπλα.

Ο Κατσαντώνης τράβηξε τὸ σπαθὶ νὰ τὸν κόψῃ, ἀλλὰ μποδίστηκε. Ο 'Ισλιάμ-μπενς εἶταν κίτρινος κι' ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του. Συλλογίστηκε λίγο κι' ὑστερε ἔβγαλε τὰ πιστόλια του ἀπὸ τὸ σελάχι του, καὶ λέγει στὸν 'Ισλιάμ-μπεν:

— Διαλεξε ὅποιο θέλεις ἀπὸ τὰ δύο. Δε, θέλω νὰ σὲ σκοτώσω

(1) "Ελεος.

έτοι ξαρμάτωτο. Μόνον δ' ἀφέντης σου δ' Ἀλῆσ-Πασιδές σκοτώνει ξαρμάτωτους τοὺς ἀνθρώπους!

Ο Ἰσλαμ-μπεης, θέλοντας καὶ μὴ, πῆρε ἔνα πιστόλι ἀπὸ τὸ δυό, δὲ Κατσαντώνης τραχίχτηκε κάμποσα βήματα πίσω καὶ φώναξε :

— Τρύχ, ὡρὲ παλιότουρκε καὶ σ' ἔφαγα!

Στὴ στιγμὴ καὶ τὰ δυό τὰ πιστόλια βρόντησαν, κι' δ' Ἰσλαμ-μπεης ἔπεισε καταγῆς σκοτωμένος.

Σὲ λίγο ἥρθε κι' δ' Δίπλας μὲ τ' ἄλλα τὰ παλληκάρια, ἀφοῦ μάζεψαν στὸ δρόμο τ' ἄσπρα καὶ τὰ φλωριά καὶ τ' ἀρματα τοῦ Ἰσλαμ-μπεη, ἔθαψαν τὸ σκοτωμένο τὸν ἔχτρο (1). Τότε δ' Δίπλας φώναξε ὅλα τὰ παλληκάρια, ως ἔχοντας κάτι σπουδαῖο νὰ τοὺς πῇ, καὶ τοὺς εἶπε :

— Παιδιά μου καὶ συντρόφοι μου! Ἀπὸ τώρας κι' ἐμπρὸς δὲν εἴμαι ἀξιος γιὰ καπετάνος σας. Καπετάνος ἀξιος καὶ γιὰ σᾶς καὶ γιὰ μένα εἶναι ὁ Κατσαντώνης!

Τὰ παλληκάρια πέταξαν ἀπὸ τὴ χαρά τους, στὸ ἄκουσμα αὐτῶν τῶν λόγων, γιατὶ ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν, κι' ὅλοι τὸν ἥθελαν γιὰ καπετάνο τους τέτοιον ἀντρεῖο τουρκοφάγο, ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης ἔναντιώθηκε καὶ δὲν παραδέχτηκε. Ἐπέμεινε δὲν παραδέχτηκε. Επέμεινε δὲν παραδέχτηκε, καὶ στὸ τέλος ὁ Κατσαντώνης μὴ θέλοντας νὰ πάρῃ τὴν ἀρχηγία τοῦ Καπετάνου του, τοῦ φίλησε τὸ χέρι, τοῦ ζήτησε τὴν εὐκή, καὶ πῆρε τ' ἀδέρφια του καὶ ξεχωρίστηκε.

Δὲν πέρασαν ἔνας-δύο μῆνες κι' δ' Κατσαντώνης ἀκούστηκε στ' "Αγραφα, μὲ ὄγδοηντα παλληκάρια, νὰ τρομαζῃ τὴν Τουρκιὰ θεσσαλίας, τοῦ Καρπενησιοῦ καὶ τοῦ Ζητουνιοῦ (2).

(1) Ως τὰ σήμερα σώζεται δὲ τάφος τοῦ Ἰσλαμ-μπεη «Μυῆμα τοῦ Ἰσλαμ-μπεη» λεγόμενος.

(2) Ζητούνι λέγονταν τότε ἡ Λαμία. Η ὀνομασία Ζητούνι είγχε ἀπὸ πριν ἔρθουν οἱ Τούρκοι ἀκόμα στὴν Ἑλλάδα.

Καταστροφὴ τοῦ Κιουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπεη.

Τοῦ Κατσαντώνη τ' ὄνομα σκέπαζε τὸ Βάλτο, τὸ Εηρόμερο, τὴν Καλιακούδα, τὸ Βελούχι κι' ὅλα τ' ἄλλα βουνὰ τοῦ Καρπενησίου, τὸ Ἀσπροπόταμο καὶ τ' Ἀγραφα. Οἱ Ντερβεναγάδες κι' οἱ Μπουλουμπασιάδες, τὸ ἄνθος τῆς Ἀρβανιτιᾶς καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα τοῦ Ἀλῆ-πασιξ τρόμαζαν στὸ ἀκουσμα τοῦ ὄνοματός τους καὶ κάθε ἄλλο ἔκαναν παρὰ νὰ καταδιώκουν τοὺς Κατσαντωναίους. Ο Κατσαντώνης ἀρχισε νὰ στενοχωριέται βλέποντας τοὺς Ταύρκους ἀντὶ νὰ πέφτουν ἀπάνω του, νὰ τὸν ἀποφεύγουν, κι' ἀναγκάστηκε ν' ἄλλαξῃ σύστημα. Διωργάνωσε ὑπηρεσία νὰ κατασκοπεύῃ τὰ τούρκικα τ' ἀποσπάσματα καὶ νὰ πέφτῃ ἀπάνω τους, σὰν ἀστροπελέκι καὶ νὰ τοὺς ἀφανίζῃ. Ἀλλ' ἀν δὲ Κατσαντώνης εἶταν ἡ μεγαλύτερη κορυφὴ τῆς Κλεφτουριᾶς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, εἶταν κι' δὲ Ἀλῆ-πασιᾶς ἀντάξιος τέτοιου καπετάνου διώχτης. Μὴ βλέποντας κανένα ἀποτέλεσμα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ διαφόρους Ντερβεναγάδες καὶ Μπουλουμπασιάδες του, διώρισε γενικὸν ἀρχηγὸν τῶν τουρκικῶν ἀποσπασμάτων τὸν διαβόητον Ἰσούφ-Ἀράπην, τὸν ωμότερο ἄνθρωπο τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ ἔδωκε ἀδεια νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει στὴ ζωή, στὴ τιμὴ καὶ στὴν περιουσία τῶν Χριστιανῶν, γιὰς νὰ μπορέσῃ νὰ πιάσει τὸν Κατσαντώνη. Ο Ἰσούφ-Ἀράπης, ἔχοντας μαζύ του χίλιους Ἀρβανίτες, ἔναν κι' ἔναν, πῶσερναν στὰ δόντια τὸ σπαθί, ξεκίνησε ἀπὸ τὰ Γιάννινα κι' ἥρθε στὸ Εερόμερο. Ἀλλοίμονο σ' ἔκεινους ποβρίσκονταν στὸ δρόμο του. Ἀθῶοι ἦνοχοι, ὅ,τι κι' ἀν εἶταν, τοὺς σάρωε ὁ θάνατος. Τέτοιο θηρίο εἶταν ὁ Ἰσούφ-Ἀράπης ποὺ εἶχε καταργήσει τὸν ἀπλὸ θάνατο κι' ὅσους ἔπιανε τοὺς τσάκιζε τὰ γόνατα καὶ τοὺς ἀγκῶνες, κι' εὐχαριστιῶνταν νὰ τοὺς βλέπῃ νὰ παθίνουν μέσα στὰ φριχτὰ καὶ στὸ ἀπάνθρωπα βασανιστήρια. Δεξιὲ τοχέρι εἶχεν ἔνα Ντερβέναγκ, Κιουτσιούκ Μουσταφᾶ-μπεη ὄνομαζε

Πατριωτική Βιβλιοθήκη

ο, καὶ τὸν ἔστειλε μὲν ἐκατὸν πενήντα Ἀρβανίτες νὰ τοῦ φέρῃ τοὺς προεστοὺς τοῦ Εηρομέρου, γιὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ. Ο Κιουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπεης ἐπιασε πέντε προεστοὺς καὶ τοὺς πήγαινε στὸν Ἰσούφ-Αράπη, ἀλλὰ κι' ὁ Κατσαντώνης, βλέποντας τι τραβῶντες ὁ κόσμος ἐξ αἰτίας του, πῆρε τὰ παλληκάρια του καὶ πῆγε κι' ἔκκνε καρτέρι στὴν Κεχρινίδη, κι' ἔδωκε διαταγὴ νὰ μὴ ρίξῃ εγνένας, όν δὲ δώσῃ αὐτὸς πρώτος τὸ σύνθημα τοῦ πυροβολισμοῦ. Σὲ λίγη ὥρα παρηγοριαστηκε ὁ Κιουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπεης στὸ καρτέρι, ὁ Κατσαντώνης ντουφεκίζει πρώτος, οἱ κλέφτες ἀδειασκον ὅλοι τὰ ντουφέκια τους ἀπέκνω στοὺς Τούρκους καὶ κάθε οντουφέκι ἔρριζε εἰς ἔναν Τούρκο καταγῆς. Ο πόλεμος βάσταξε μιὰ ὥρα, σκοτώθηκαν ἑκατὸν σκράντα πέντε Τούρκοι μαζί μὲ τὸν Κιουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπεη καὶ μοναχὴ πέντε κατώρθωσαν νὰ πεταχτοῦν ἀπὸ τὸ καρτέρι καὶ νὰ γλυτώσουν, ἀλλὰ κι' αὐτοὺς τοὺς κυνήγησε ἀπὸ κοντὰ ὁ Κατσαντώνης καὶ τοὺς ἔφτασε, ἔχοντας ἀπόφαση νὰ μὴν κρήσῃ ψυχὴ νὰ γλυτώσῃ. "Αμα τὸν εἶδεν οἱ Τούρκοι νὰ τρέχῃ σκλοντάρι ἀπέκνω τους, πέταξαν τ' ἄρματα καὶ τοῦ εἴπαν κλαίγοντας:

— Δὲν ἔχόρτασες, ὡρὲ Κατσαντώνη, τούρκικο αἷμα; "Αφησέ μας τούλαχιστο ἑμῖς νὰ δώσωμε τὴν εἰδηση τοῦ θανάτου τῶν συντρόφων μας στὸν Ἰσούφ-Αράπη!

Γιὰ πρώτη φορὰ ἡ καρδιὰ τοῦ Κατσαντώνη συγκινήθηκε ἀπὸ οὔρκικη παρεκκλιὰ καὶ τοὺς εἶπε:

— Πηγαίνετε! Σᾶς χάρισα τὴν ζωὴ!

Ο Ἰσούφ-Αράπης, ἀμα ἔμαθε τὴν καταστροφὴ τοῦ Κιουτσιούκ-Ιουσταφᾶ-μπεη, καθαλλίκεψε νύχτα καὶ πάη στὰ Γιαννιτσά, πανηγυριστηκε στὸν καταθυμωμένο Ἀλῆ-πασιά καὶ τοῦ ἔδωκε μιὰ πτολα.

— Τ' εἶναι τοῦτο, ὡρὲ γελαδογεννημένε, τοῦ εἴπε ὁ φοβερός Ιασιάς, ἀστραπὴ θυμωμένος.

— Αντὶ γὰρ μὲ σκοτώσῃ ὁ καπετάνος τῶν Γιαννιτσών, ὁ Κατσαντώνης, σκότωσέ ρε ἐσύ, Πρωταρή μου, μὲ τὰ χέρια σου καλύτερος!

‘Ο ’Αλῆ-πασιᾶς τὸν ἔφτυσε καὶ τοῦ εἶπε :

— «Χάσου ἀπὸ μπρός μου !»

• Μάχη γὲ τὸν "Αγο Μουχουρντάρη καὶ θάνατος
τοῦ Δίπλα.

‘Ο ’Αλῆ-πασιᾶς, ἀφοῦ ἔμαθε τὰ νέα κατορθώματα τοῦ Κατσαντώνη καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ Κουτσιούκ Μουσταφᾶ-μπεη, διώρισε ἀντικαταστάτη τοῦ ’Ισούφ-’Αράπη στὴν καταδίωξη τοῦ Κατσαντώνη τὸν "Αγο Μουχουρντάρη, ἐναν πολὺ ἔξυπνο καὶ στρατηγικὸ Ντερβέναγα, μὲ χιλιους διαλεγμένους ’Αρβανίτες.

‘Ο Κατσαντώνη βρίσκονταν τότε στὴ Γραβανοῦ τῶν ’Αγράφων⁽¹⁾, ὅπου εἶχε πάγει νὰ τὸν ἀνταμώσῃ γιὰ νὰ τὸν συγχαρῇ γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Κιουτσιούκ Μουσταφᾶ-μπεη, ὁ Δίπλας μ. ὅλα τὰ παλληκάρια του. Ήολὺ συχνὰ οἱ δυὸ αὐτοὶ τουρκοφάγοι ἀρχηγοὶ ἀνταμόνονταν καὶ πολεμοῦσαν ἀντάμα, ἀν τύχαινε νὰ τοὺς χτυπήσουν οἱ Τούρκοι. Ή εἰδῆση ὅτι ξεκίνησε ὁ Μουχουρντάρης ἀπὸ τὰ Γιάννινα εἶχε φτάσει στὸν Κατσαντώνη, γιατὶ ὅλες οἱ ἐπαρχίες ἐνδιαφέρονταν γι. αὐτὸν καὶ τὸν προφύλαγχαν μὲ κάθε πληροφορία. Οἱ προεστοὶ τῶν μερῶν ἐκείνων παρακαλοῦσαν τὸ Δίπλα, ώς μαλακώτερο, νὰ μὴν καρτερήσουν τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ νὰ φύγουν ὁ Δίπλας ὅμως μὲ ὅλες τὲς παρακαλίες τῶν προεστῶν δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ, ἐπιθυμῶντας νὰ καρτερέσουν ἔχετ τὸν Μουχουρντάρη.

Τοῦ Δίπλα οἱ φίλοι λέγανε καὶ τὸν παρακαλοῦσαν :

— «Σήκου νὰ φύγῃς Δίπλα μου, μὲ τοὺς Κατσαντωναίους,

«Σᾶς ἔμαθεν ὁ ’Αλῆ Πασιᾶς καὶ στέλλει νὰ σᾶς πιάσῃ

«Ἐγαν κακὸ ντερβένιγα, τὸν "Αγο Μουχουρντάρη». —

(1) Θέση στὴν ἄκρα τοῦ Δήμου Κτημάνιων.

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσαν, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπαν
καὶ τὰ λημέρια φώναξαν δσο κι' ἀν ἥμποροῦσαν:
— «Ο Μουχουρντάρης πλάκωσε μὲ τέσσερες χιλιάδες,
«Φέρει Ἀρβανίτες διαλεχτούς, δλο τζοχανταραίους,
«Στὰ δόντια σέρνουν τὰ σπαθιά, στὰ χέρια τὰ ντουφέκια.»
Κι' ὁ Δίπλας ἀποκρίνεται καὶ τοὺς ἀπολογιέται :
— «Οσο εἶν' ὁ Δίπλας ζωντανὸς τοὺς Τούρκους δὲν
[φοβᾶται...]
«Ἐχει λεβέντες διαλεχτούς καὶ τοὺς Κατσαντωναίους
«Ποῦ τρῶν μπαρούτι γιὰ ψωμὶ καὶ βόλια γιὰ προσφάγι,
«Καὶ σφάζουν Τούρκους σὰν ἀρνιὰ καὶ σὰν παχυά
κριάρια».

Σὲ λίγο φάνηκε ὁ Μουχουρντάρης κι' ἡ μάχη ξέρχισε.

Ο σκοπὸς τοῦ Μουχουρντάρη εἶταν πῶς νὰ πιάσῃ ἢ νὰ σκοτῶῃ τὸν Κατσαντώνη καὶ δὲν τὸν ἔμελλε πόσου Ἀρβανίτες Ήδε σκοτώνονταν γι' αὐτό. Τὸ ντουφέκι δούλευε κι' ἀπὸ τὲς δυὸ τὲς μερὶες ἀκατάπαυτο. Οἱ Κλέφτες εἶχαν καλὰ ὄχυρώματα καὶ πολεμοῦσαν ἀσφαλισμένοι, ἐνῷ οἱ Ἀρβανίτες, ἀναγκασμένοι νὰ κάνουν ἔφοδο, πολεμοῦσαν στ' ἀνοιχτὰ καὶ σκοτόνονταν πολλοὶ ἀπ' αὐτούς. Ο Μουχουρντάρης, γνωρίζοντας τὴν γενναιοφροσύνη τῶν Κλεφτῶν καὶ προπάντων τοῦ Κατσαντώνη, φώναξε πρὸς τὰ ὄχυρώματα τὰ κλέφτικα : — Ποῦ εἶσαι, ὡρὲ κερκτὰ Κατσαντώνη! Τί μαῦ κρύθεσαι σὲ γυναῖκα;

Ο Κατσαντώνης ἀκούοντας αὐτὰ τὰ προσβλήτικὰ τὰ λόγια, ντράπηκε καὶ πετάχτηκε ὅξω ἀπὸ τ' ὄχυρωμα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι καὶ ρίχτηκε μέσα στοὺς Τούρκους σὲ σίφωνας. Πρόντησκεν στὴν ἀρχὴ οἱ Τούρκοι σὲν κοπάδι, ποῦ τοῦ ρίχνονται μέσα λύκοι, ἀλλ' ἀφοῦ πέρασε ἡ πρώτη ἐντύπωση, ὁ Μουχουρντάρης καταρθώσε νὰ συμμαζέψῃ τοὺς στρατιῶτες του, μὲ χιλιες δυὸ ὑποσχέσεις, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ὁ Κατσαντώνης βρέθηκε κλεισμένος καὶ λίγο ἔλειπε νὰ τὸν πιάσουν. Ζωντανό, ὅταν ὁ Δίπλας, γιὰ νὰ γλυ-

τώση τὸν Κατσαντώνη, πετιέται ἀπὸ τὸ όχυρωμα καὶ φωνάζει:

— 'Εγώ εἰμι, ὡρέ, ὁ Κατσαντώνης, κι' ὅχι αὐτός...

'Ο Μουχουρντάρης γελάστηκε κι' ἀπὸ τὴ βία του ἀφίνει τὸν Κατσαντώνη καὶ ρίχνεται μὲ τοὺς στρατιῶτες του ἀπάνω στὸ Δίπλα. 'Ετσι γλύτωσε ὁ Κατσαντώνης καὶ νικήθηκε κατὰ κράτος ὁ Μουχουρντάρης, μὲ διαχόσιους σκοτωμένους στὸν τόπο καὶ χώρια τοὺς λαβωμένους, ἀλλ' ἡ νίκη αὐτὴ πληρώθηκε πάρα πολὺ ἀκριβά μὲ τὸ σκοτωμὸ τοῦ Δίπλα. Ο Κατσαντώνης καὶ ὅλα τὰ παλλικάρια του τὸν ἔκλαψαν τὸ γεροκαπετᾶνό τους καὶ τὸν ἔθαψαν μὲ μεγάλη παράταξη.

Μάχη μὲ τὸν Χασάν Μπελούσην.

Τὸ νέο αὔτὸ κατόρθωμα τοῦ Κατσαντώνη κατατρόμαζε τὸν Ἀλῆ-πασιᾶ καὶ τοὺς Ντερβεναγᾶδες του. "Ολη ἡ Ἀρβανιτιὰ ἔτρεμε στ' ὄνομα τοῦ ὑπερηρωϊκοῦ Κλέφτη. Ο Βάλτος, ἡ Εύρυτανία, τὸ Ἀσπροπόταμο καὶ τὸ Ἀγραφα βρισκόμενα στὸν ἵσκιο τοῦ σπαθίοῦ του εἶταν ἐλεύτερα. Οἱ Ντερβεναγᾶδες γιὰ νὰ δικαιολογοῦνται καταγίνονταν νὰ κυνηγοῦν ἄλλους κλέφτες μικρούς, χωρὶς νὰ ἔνοχλοῦν καθύόλου τὸν Κατσαντώνη. Πέρασαν μῆνες χωρὶς νὰ μπρέσῃ νὰ κάνῃ μιὰ μάχη καὶ στενοχωριῶνταν. Μιὰ μέρας βρισκόμενος στὴ Βρύση τοῦ Πουλιοῦ, κοντὰ στὸ Κεράσοβο τῶν Ἀγραφῶν, ἔμαθε ὅτι ὁ Ντερβένχγας Χασάν Μπελούσης στρατοπέδευε στὸ Μοναστήρι τῆς Τατάρνας. Δὲ χάνει καὶρό καὶ στελλετε ἐνὰ χωρικό καὶ τὸν προσκαλεῖ σὲ μάχη. Ο Χασάν-Μπελούσης, ἀμα ἦκουσε τὸ κάλεσμα τοῦ Κατσαντώνη, τάχασε καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάνῃ. Νὰ δεχτῇ τὸ κάλεσμα φοβῶνταν τὸν Κατσαντώνη, νὰ μὴ τὸ δεχτῇ φοβῶνταν μὴ τὸ μάθῃ ὁ Ἀλῆ-πασιᾶς καὶ πήγανε χαμένος. "Υστερα ἀπὸ πολλὴ σκέψη ἀπεφάσισε νὰ πάῃ νὰ συναντήσῃ τοὺς Κατσαντωνάκιους στὴ Βρύση τοῦ Πουλιοῦ. Διὸ ὥρες βάσταζε διαλεμος καὶ στὸ τέλος ὁ Χασάν-Μπελούσης, ἀφίνουτος πενθυτος συ-

Πατριωτική Βιβλιοθήκη

να παλληκάρια του στὸν τόπο, τσάκισε στὴν τρεχάλα, καὶ πῆγε
κι κλείστηκε στὸ παραχλήσι «Αἰμιλιανὸ» τῆς Τατάρνας.

Μάχη μὲ τὸν Ἀλιοῦς-Μπεράτην.

Ο Ἀλιοῦς-Μπεράτης, ἐνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους Ντερβεναγάσ-
τοὺς Ἀλῆ-πασιά, μὲ τετρακόσια παλληκάρια μπεράτιανά, ἀν-
ώπος πολὺ περήφρυνος, καὶ πολὺ ἀντρεῖος, βάλθηκε νὰ πάρῃ τὸ
υπὸ τῶν Ντερβεναγάσδων Ἰσλιάμ-μπεν καὶ Κιουτσιούκ Μουσταφά-
τση, καὶ νὰ ζεντροπιάσῃ τὰ στρατέματα τοῦ Ἀλῆ πασιά γιὰ τὴν
Ἶτια τοῦ Ἀγού τοῦ Μουχουρντάρη καὶ τοῦ Χασάν Μπελούση καὶ
ρόσων ἄλλων ἀκόμα Ντερβεναγάσδων καὶ Μπουλούμπασιάδων. Ξε-
κίνησε νύχτα καὶ κρυφὰ ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ἔχοντας τετρακόσιους δια-
λιχτοὺς Ἀρβανίτες καὶ κατάσκοπο ἐναν Πλάνο Τσουκαλᾶ, καὶ τράβηξε
τοὺς στὸ Βαλτο, καὶ στὸ λημάρι τὸ Μπαλταΐκο, ὅπου βρίσκονταν
Κατσαντώνης. Ο Κατσαντώνης, ὅχι διότι γνώριζε ὅτι θάρχον-
το ὁ Ἀλιοῦς-Μπεράτης, ὅλλα διότι γνώριζε πῶς νὰ λημεριάζῃ, βρέ-
ψηκε προετοιμασμένος γιὰ μάχη. Ο Ἀλιοῦς Μπεράτης, μὴ γνωρί-
ζοντας τὸν τρόπο ποῦ λημέριαζε ὁ Κατσαντώνης, βρέθηκε περικυ-
λωμένος ἀπὸ τοὺς Κλέρτες. Η μάχη βασταζε δυὸ ὥρες, κι ὁ Ἀ-
λιοῦς Μπεράτης μπόρεσε νὰ ζεφύγῃ μὲ πεντήντα σκοτωμένους Ἀρβα-
νίτες στὸν τόπο καὶ δὲν ἔπαθε δὲν ἔπαθε δὲν, τι ἔπαθε ὁ Κιουτσιούκ-Μουσταφά-
τσης, μόνο καὶ μόνο διότι δὲν Κατσαντώναϊοι τότε δὲν εἶταν πλειό-
νεροι ἀπὸ εἴκοσι πέντε.

Ἐτσι γύρισε κι ὁ Ἀλιοῦς-Μπεράτης ντροπιασμένος στὰ Γιάν-
νινα, κι εἶπε στὸν Ἀλῆ-πασιά ὅτι προτιμάει νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸ
Ιαβόλο παρὰ μὲ τοὺς Σουλιώτες καὶ μὲ τὸν Κατσαντώνη.

Κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν ἔπεσε ζωντανὸς στὰ χέρια τῶν Κατσαν-
τωναίων κι ἐνας Τουρκαρβανίτης Μπουλούμπασης, ὀνομαζόμενος
Χτορύμπηκας. Εἶταν πληγωμένος στὸ ποδάρι καὶ δὲ μ. πόρεσε νὰ φύγῃ
λίγο ἐξαντέρους του.

Χ. Χροστοβασίλη—Ο Κατσαντωνης

— Άμαν ! (φώναξε πρὸς τὰ παλληκάρια τοῦ Κατσαντώνη) μὴ μὲ σκοτώετε ! Θέλω νὰ ἴδω μὲ τὰ μάτια μου τὸν Κατσαντώνη κι' ύστερα σκοτώστε με καὶ θὰ πεθάνω εὐχαριστημένος.

Τὰ παλληκάρια τὸν παρουσίασαν στὸν Κατσαντώνη.

— Τί θέλεις, ὡρὲ μουρτάτη ;

Τὸν ρώτησε μεγαλόπρεπα δ Κατσαντώνης.

— Ήθελα, καπετᾶνέ μου, πρῶτα νὰ σὲ ἴδω, κι' αὖ μὲ σκοτώσης νὰ πάω εὐχαριστημένος ποῦ σὲ εἰδα, καὶ δεύτερχ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ λυπηθῆς δυὸς ἀδερφές, πῶχω ἀνύπαντρες καὶ δεν ἔχουν ἄλλον ἀπὸ μένα, καὶ νὰ μὴ μὲ σκοτώσῃς.

Ο Κατσαντώνης συγκινήθηκε καὶ διάταξε γὰ τὸν ἀπολύτουν.

Η φίμη τοῦ Κατσαντώνη σκέπασε δχι μόνον τὴν Εὔλαδα ἀκέρια, ἀλλὰ καὶ τὴν Αρβανιτιά. Ολη ἡ Αρβανιτιά, ἀπὸ τὴν Σκόντρας ὥς τὸ Τεπελένι, τρόμαζαν στ' ὄνομα τοῦ φοβεροῦ Κλέφτη, καὶ ὁ ἀρβανιτικὸς ὄρχος «Νὰ μὴ γλυτώσω ἀπὸ τὴν ὄργη τοῦ Θεοῦ!» μεταβαλθῆκε «Νὰ μὴ γλυτώσω ἀπὸ τὸ σπαθὶ τοῦ Κατσαντώνη !» Μύθοι πολλοὶ κυκλοφοροῦσαν στὴν Αρβανιτιά γιὰ τὸν Κατσαντώνη, δτι εἶταν ὑπερρυσικὸς ἀνθρωπος, ὅτι δεν τὸν ἔπιανε μολύβι, κι' ὅτι δεν περπατοῦσε, ἀλλὰ πηδοῦσε ἀπὸ ράχη σὲ ράχη.

Μιὰ μέρα ἔνας Τουρκαρβανίτης βρισκόμενος στὴν Κρετσούγιστας τῆς ἐπαρχίας Κουρέντων, κοντὰ στὴν Τσιαμουριά, ἀρχισε νὰ μιλᾷ γιὰ τὸν Κατσαντώνη, καὶ στὸ τέλος τῆς διμιλίας τοῦ εἶπε :

— Αχ ! νὰ ξέπερψε αὐτὸ τὸ κερχτὰ τὸ Κατσαντώνη ἐδῶ κατώ, νά εἶταν κουρχαμένο, νά εἶταν νηστικό καὶ διψασμένο, νά εἶταν καὶ θερμασμένο, νά εἶταν καὶ πιστάγκωνα γερζ δεμένο, καὶ νά ρέχνουμεν ἀπόνω του... νὰ τῶδινα ξύλο, νὰ τῶδινα, νὰ τῶδινα, ὅσο ποῦ νὰ τὸ σκότωνα !...

Ἐνφ. δ Αρβανιτης καυβέντιαζε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἔνας χωριανός, ὡμορρικαμωμένος, ἀρματωμένος καὶ ντυμένος στὰ χλεφτικά, ποῦ βρισκονταν ἀνάμεσα στὸ πλήθος, καὶ σκεπασμένος μὲ τὴν καππα του, νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἐντυμασία του, μὴ μπορῶντας νὰ ὑποφερῇ τὰ κκυχολογήματα τοῦ Τουρκαρβανίτη, πετούει τὴν καππα του,

άναμερέει τούς άλλους καὶ παρουσιάζεται μπροστά του λέγοντας :

— Έγώ εἰμι, ὡρὲ παλιούμεντάτη, δ Κατσαντώνη !

· Ο Τούρκαρβοντής, νομίζοντας ότι πρχγματικῶς βρίσκονται μπριστάτη στὸν Κατσαντώνη, ταχριτε, τοῦ χόπηκε ἡ φωνή, καὶ κάνοντας «χ χ-χ χ...» σχ νὰ τοῦ εἴχε σκαλώσει τίποτε στὸ λαϊκό, πέθανε ἀπὸ τὸ φόβο του.

‘Ο Μπεκήρ-Τζογχδόρος κι’ δ Λαβωμός τοῦ Κατσαντώνη:

· Ο Μπεκήρ Τζογχδόρος, ἐνχς ἀπὸ τοὺς πλιὸ ἔξυπνους στρατηγοὺς τοῦ ‘Αλῆ-πασιά, κι’ ὁ πλειὸ δόλιος κι’ ἀπιστος; αὐτὸς ποὺ σκότωσε τοὺς βλάμηδές του τοὺς Κατσικογιανναίους στὴν Πλαριά τοῦ Βάλτου, αὐτὸς στάθηκε ὁ πλειὸ τυχερὸς ἀπ’ δλους τοὺς Ντερβεναγᾶδες καὶ τοὺς Μπουλουμπασιᾶδες, ποὺ πολέμησαν μὲ τὸν Κατσαντώνη. Εἶχε πεντακόσιους Τούρκαρβανίτες μαζύ του, διαλεγμένους καὶ δικούς του ἀνθρώπους, ἀλλὰ δὲν πήγαινε μ’ δλους ἀντάμα. Εἶχε διαλεξεῖ καμμιὰ εἰκοσαριά, ἐναν κι’ ἐναν καὶ τοὺς ὥρκισε «στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο» νὰ σκοτώσουν τὸν Κατσαντώνη. Εἶχε κατασκόπους καλοπληρωμένους καὶ μάθινε δλα τὰ κινήματα τῶν Κατσαντωναίων, ποὺ λημέριαζαν, ποὺ ἐπτιρναν ψωμί καὶ τοὺς ἀκολουθοῦσε κι’ αὐτὸς κλέφτικα. Μιὰ μέρχ, εἶταν Όχτώβρης μ.γ.νας, καὶ ἔθρεχε φοβερά. Οι Κατσαντωναῖοι, νομίζοντας ότι βρίσκονται στὴν ἀσφάλεια, γιατὶ μὲ τέτοια βρυχὴ δὲν περπατοῦσε κανένας, καὶ συνειθισμένοι, ποὺ δὲν τολμοῦσαν νὰ τοὺς καταδιώξουν οἱ Τούρκοι, εἶχαν μαζευτῆ στὴ θέση «Ληστὴ» τοῦ Βάλτου, καμμιὰ εἰκοσαριά δλοι-δλοι, στὴ ριζὴ ἐνὸς μεγάλου δέντρου. Ο Μπεκήρ Τζογχδόρος κλεφτά-κλεφτάζυγωτε, αὐτὸς μπροστά καὶ πίσω τὰ παχλαγάρια του, διέκρινε στὸ σωρὸ τῶν κλεφτῶν τὸν Κατσαντώνη, κι’ ἀπὸ τὴ ριζὴ ἐνὸς ἄλλου δέντρου, ἀφοῦ ἄλλαξε τ’ ἀγγιζότι καὶ τὸ στουρνάρι τοῦ ντουφεκιού του, ντουφεκάει κατ’ ἐπάνω στὸν Κατσαντώνη καὶ τὸν λαβόνει στὸ

μπούτι. Στὴ στιγμὴ ἀρχῆς εἰ ὁ πόλεμος. Κατσαντωναῖοι καὶ Ἀρ-
βενῖτες πολεμοῦσαν πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα μὲ ὅλη τὴ βροχὴ καὶ τὸ
ἀστροπελέκια, ὡς μιὰ ὥρα στὴν ἀρχὴν, ὅταν ἔφτασε καὶ τὸ ἐπιλοιπό-
σῶμα τοῦ Μπεκήρ Τζογχδόρου, τετραχόσιοι ὄγδοοι γάτες Τουρκαρβενι-
τες. Πρώτη φορά οἱ Κατσαντωναῖοι βρέθηκαν σὲ τέτοιο μεγάλῳ κίν-
τυνο, προπάντων ποὺ εἶχαν λαβωμένο τὸν ἀρχηγό τους, κι' αὐτὸ-
ς ἔκανε τὸ Μπεκήρ Τζογχδόρο, γιατὶ νόμιζε ὅτι εἶχε σκοτώσει τὸν
Κατσαντώνη, νὰ ἔξχολουσιάῃ τὴν ἀντίσταση. Τέλος, πρὶν βασι-
λέψῃ ὁ ἥλιος, ὁ Κατσαντώνης, βλέποντας ὅτι δὲν μποροῦσαν τὰ
παλληκάρια του νὰ κυνηγήσουν τοὺς Τούρκους, πετάχτηκε λασῶ-
μένος μὲ τὸ γιαταγάνι στὰ χέρια, φωνάζοντας μὲ ἀγρούς καὶ φο-
βερὴ φωνή :

— Τὰ γιαταγάνια κι' ἀπάνω τους !

Στὴ στιγμὴ τὰ παλληκάρια πέταξαν καταγῆς τὰ ντουφέκια
κι' ἔπεισαν ἀπάνω στοὺς Τούρκους. Ὁ Μπεκήρ Τζογχδόρος, βλέπον-
τας τὸν Κατσαντώνη ζωντανό, τρύπαξε καὶ ὀπιστοχώρησε μὲ σα-
ράντα σκοτωμένους στὸν τόπο, χώρια τοὺς πληγωμένους.

Τὴν ἄλλην τὴν ἡμέρα οἱ Κατσαντωναῖοι ἔφεραν τὸν καλύτερο
χειρούργο νὰ βγάλῃ τὸ μολύβι ἀπὸ τὴ λαβωματιὰ τοῦ Κατσαν-
τώνη, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ τὸ βγάλῃ. Ἐνα μῆνα περιφέρονταν
δῶθε κείθε λαβωμένος χωρὶς κκιμιά ἐλπίδα νὰ γείνῃ καλά. Τότε
ὁ Λεπενιώτης τὸν φρετώθηκε στὸν ὠμό καὶ τὸν κατέβασε στὴν
ἀκροθαλασσιά, ἀντικρὺ τῆς Λευκάδας, τὸν ἔβαλε σ' ἓνα πλοῖο
καὶ τὸν πήγε στὴν Κέρκυρα, ὅπου εἶταν ἔνας ἔχακουσμένος χειρούρ-
γος. Δυὸς μῆνες νοσηλεύτηκε ὁ Κατσαντώνης στὴν Κέρκυρα, ποὺ βρί-
σκονταν στὴν πρωτεσία τῆς Ρωσίκας κι' ἀμαρτία ἔγεινε καλά, γύρισε στ'
ἀγχτημένη του τὰ λημέρια. Στὴν Κέρκυρα γύνωρισε τὸ στρατιγό^{*}
Πχπαδίπουλο, ποὺ βρίσκονταν στὴ ρωσικὴ ὑπηρεσία, καὶ τὸν Κυ-
βερνήτη Κχπαδίστρι, τοὺς Σουλιώτες καὶ ἄλλους Ἑλληνες καπε-
τανχρήσιους, ποὺ βρίσκονταν στὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τῆς Πολι-
τείας τοῦ Ιωνίου Κράτους καὶ μιλητικὴ πᾶς μπορούσε νὰ διοργα-
νωθῇ μιὰ ἐλληνικὴ ἐπανάσταση.

**Μεγάλα ἐπαναστατικὰ σχέδια τοῦ Κατσαντώνη
καὶ θάνατος τοῦ Βελῆ Γκέγκα.**

Όταν ἔμαθε ἡ Κλεφτουρία ὅτι ὁ Κατσαντώνης γύρισε γιατρεμένος ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ἔκανε μεγάλο πανηγύρι. Ὡς ἔχεινη τὴν ἡμέρα ὅλη οἱ καπεταναραῖοι εἶχαν τρυπώσει δῶθε κείθε καὶ πουθενάδὲν ἀκούονταν κανένας πόλεμος. Εἶχε κοινολογηθῆ μᾶλιστα στὴν αὐλὴ τοῦ Ἀλῆ-πασιᾶ, ὅτι ὁ Κατσαντώνης εἶχε σκοτωθῆ, κι' ὅτι τὰ φύλαγχαν μυστικὸ τὰ παλληκάρια του.

Διὸ μῆνες χωρὶς πόλεμο γιὰ τὸν Κατσαντώνη δὲν εἶται μικρὸ πρόγμα. Εἶχε πάθει ἀπὸ μαρατμό, μὴ ἀκούοντας ντουφέκια, μὴ πολεμῶντας καὶ μὴ σκοτώνοντας Τούρκους, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ φτάσῃ στὸ Βαλτο. Τὴν ἡμέρα ποῦ πάτησε βαλτινὸ χῶμα, στὸ πρώτο χωρὶς ποῦ μ.πήκε, πῆρε εἴκοσι πέντε παλληκάρια καὶ τράβηξε νὺ βρῆ τὸ Χασιώτη καὶ τοὺς ἄλλους Κατσαντωναίους. Εἶχε τέτοια ὑπόληψη δ κόσμος στὸ πρόσωπό του, ὥστε μποροῦσε νὰ ἐπικναστατήσῃ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ', ὁ καταρτισμὸς μεγάλου σώματος δὲν ἐσύμφερνε, διότι εἶται δύσκολη ἡ διατροφὴ του. Καὶ οἱ χινῆσες του. Τότε διώρισε σωματάρχες τὸ πρωτοπαλλήκαρό του, τὸν Καρχισκάκη στὸ Σιάμι (1), τὸ Τσιόγγα στὴ Νερόπολη, τὸ Μπαταρία στὸ Καρπενήσι, τὸ Φρογκίστα στὴ Ρεντίνα καὶ αὐτὸς μὲ τὰ ἀδέρρια του καὶ καρμιὰ σαρκνταριὰ δοχιμασμένα παλληκάρια, ποῦ εἶχαν φάγει τὴ μπαρούτη μὲ τὴ χούφτα, πετοῦσε ἀπ' ἔδω κι' ἀπ' ἔκει σαν ἀητός. Οἱ Ντερβεναγάδες τοῦ Ἀλῆ-πασιᾶ περιέρχονταν γιὰ τὸν τύπο τέσσερας, κι' εἶχαν διωργανωμένη ὑπηρεσία, ὥστε νὰ μὴ συναντηθοῦν ποτὲ μὲ τὸν Κατσαντώνη. Ο Κατσαντώνης στενοχωριῶνταν πολὺ κι' ἔστελλε χωρικοὺς καὶ προσκαλοῦσε τοὺς Ντερβεναγάδες σὲ πόλεμο, ἀλλ' αὐτοὶ ἀποχρέονταν:

(1) Τμῆμα τοῦ Ἀσπροποτάμου.

— Αύτὰ τὰ κλέφτια, ήμετες δὲν τὰ βαροῦμε... Άλλα κλέφτια θέλομε...

Η ἀνάπτυξη τοῦ Κατσαντώνη σὲ μεγάλον ἀρχηγό, ἀφόντας γύρισε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, κι' οἱ μεγάλες ἴδεες, ποὺ ἐγκαλπωθῆκε ἔκει, ἀπὸ τὴν γνωριμία καὶ τὴν συναναστροφὴ τῶν ὑπερόχων ἀντρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατ' ἔκεινη τὴν ἐποχή, τὰ κυρύγματά του γιὰ τὴν ἐλευτερία τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ἡ σημαία ποῦ περιφέρεται ἀνοιγμένη μὲ τὸ Σταυρὸ στὴν μέση καὶ οἱ χρυσοκεντημένες λέξεις μέσα στὸ Σταυρὸ «Λευτεριὰ ἡ Θάνατος», ἡ ἀνεξαρτησία τόσων ἐπαρχιῶν, ποῦ ἔπειψεν νὰ πληρόνουν φόρους στὴν Τουρκιά, ἔκαναν τὸν Ἀλῆ-πασιᾶν νὰ σκεφτῇ πολὺ γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ μεγάλου Κλέφτη. Ἔκανε συμβούλια καὶ παρασυμβούλια στὸ σεράγιο του καὶ χανένας δὲν ἀναλάβαινε νὰ βγῆ νὰ τὸν κυνηγήσῃ. Τέλος θύμωσε τόσο πολύ, ποῦ ρώναξε κλαίγοντας :

— Χαράμι! (1) νὰ σᾶς γείνη τὸ ψωμί, ποῦ σᾶς ἔχω θρέψει! Βαλλάχιμπιλλαχῆ! (2) αὐτὸν δὲ βγῆ ἔνας Ἀρβανίτης τὸ πολὺ σὲ εἴκασιτέσσερες ὥρες νὰ μοῦ πῆ ὅτι θὰ πάῃ νὰ σκοτώσῃ τὸν Κατσαντώνη, θὰ φωνάξω τὸ Μητροπολίτη νὰ μὲ βαφτίσῃ καὶ τὸ Δάσκαλο τὸν Ψαλίδαχνο^{ρούντο} μὲ βγάλῃ Κωνσταντῆ!

Στὲς εἴκοσι τέσσερες ὥρες ἀπάνω παρουσιάστηκε ἔνας μοναχός, κι' αὐτὸς εἶταν ὁ Βελῆ-Γκέγκας, ἐνα κάποιο τὰ μεγχλείτερο παλληνάρια τῆς Ἀρβανίτιδος, καὶ τοῦ εἶπε :

— Πασιᾶ μου, ἐγὼ πηγαίνω νὰ πάρω τὸ κεφάλι τοῦ Κατσαντώνη ἢ νὰ τοῦ δύσω τὸ δικό μου.

Ο Ἀλῆ-πασιᾶς τὸν φίλησε, τὸν εὔχήθηκε, τῶδωκε τὴν ἀδειὰ νὰ διαλέξῃ πεντακόσια παλληνάρια ἀπ' ὅποιον Ντερβεναγά κήθελε καὶ νὰ ζεχινήσῃ ἀμέσως.

Σὲ 5—6 ἡμέρες ὁ Βελῆ-Γκέγκας βρίσκονταν στ' Αγραφα καὶ στὰ λημέρια τοῦ Κατσαντώνη, κοντά στὴν «Κρύκ Βρύση». Ο Βελῆ-Γκέγκας εἶχε δλη τὴν ὡμοτητα τοῦ Ἰσούφ-Αράπη, καὶ περι-

(1) Καταραμένον. (2) Ὁρχος παρεμφερῆς πρὸς τὸ : «μὰ τὸν Θεό».

πλέον δραστηριότητα, ἐξυπνάδα καὶ ἐπιτυχείότητα. Εἴτανε φοβερὸς σὲ ὑπὸ ποδάρι. *Αν δὲ Κατσαντώνης περπατοῦσε γληγορώτερα ἀπ' ὅλους τοὺς Κέφτες, δὲ Βελῆ-Γκέγκας περπατοῦσε γληγορώτερα ἀπ' ὅλους τοὺς Ἀρβανίτες.

*Ο καταδότης εἶπε στὸ Βελῆ-Γκέγκα σὲ πιὸ μέρος λημέριαζε ἡ Κατσαντώνης, ἀλλὰ κι' ὁ Κατσαντώνης εἶχε κατασκόπευσ του ὅλον τὸν κόσμο καὶ ἔμεινεν τὸν Βελῆ-Γκέγκα νὰ τραβάῃ πρὸς αὐτὸν «Κούαν Βούτη» τοῦ τὸ πρόφτασκν.

*Ο Κατσαντώνης βγῆκε σὲ μιὰ ράχη κι' ἔβηλε τὸ τηλεσκόπιο νὰ ἴδῃ πόσοι Τούρκοι τοῦ ἔρχονταν. Παρατηρεῖ ἔναν νὰ τρέχῃ ἀπ' ὅλους μπροστὰ πεζίος κι' ἀρματωμένος, σὲ μανιωμένος Βοριδές, ἀπὸ πίσω του ἔρχονταν καθάλλος ὁ γραμματικός του ὁ Ράγκος καὶ δὲν μπόρεσε νὰ τὸν προρτάσῃ καὶ πολὺ πίσω οἱ στρατιῶτες του. *Ο Κατσαντώνης κατάλαβε ὅτι αὐτὸς θὰ εἶται ὁ Βελῆ-Γκέγκας, καὶ στὴ στιγμὴ λέγει στὰ παλληκάρια του:

— Νάρχεστε ἀπὸ πίσω μου καὶ νὰ είστε τόσο μακριὰ ἀπὸ μένα, ὅσο εἰναι κι' οἱ Ἀρβανίτες ἀπὸ τὸν Βελῆ-Γκέγκα.

Σὲ λίγο τὰ δυὸ λιοντάρια, τὸ ἔνα τοῦ 'Ελληνισμοῦ καὶ τῆς Λευτερίδες καὶ τὸ ἄλλο τῆς τούρκεμένης Ἀρβανίτιδες καὶ τῆς Τυρκονίας, βρίσκονταν δὲν ἔνας μισὴ ντουφεκιὰ τόπο ἀπὸ τὸν ἄλλο.

*Ο Κατσαντώνης μποροῦσε νὰ κρυφτῇ καὶ νὰ σκοτώσῃ τὸ Βελῆ-Γκέγκα, ἀλλ' ἡ παλληκαριὰ δὲν σκοτόνει κρυφά.

— Στάσου! (τοῦ φώναζε ὁ Κατσαντώνης μ' ἐκείνην τὴν τοσομερὴ φωνή, ποῦ τρόμαζε καὶ πεθαμένους). Εἴμι ὁ Κατσαντώνης!

Στὴ στιγμὴ καὶ μονομιᾶς δυὸ καπνοὶ φάνηκαν: ὅτι ἔνας ἀπὸ τὴν μιὰ μερὶα κι' ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν ἄλλη, δυὸ ἀδερφωμένες βρούταξιες ἀχολόγησαν στὰ λακκώματα καὶ δυὸ φωνὲς ἀκούστηκαν φρίκης, ἡ μιὰ:

— "Ω! λελελέ! Μὴ βιάζε Καούριτ! ("Ω, ἀλλοιόμονο μου! Μὲ σκότωσε ὁ Γκιασούρης!)

Κι' ἡ ἄλλη χρῆς:

— Σ' ἔφαγα, σκυλάρβασε!

Σ' αὐτὸ ἀπάνω παρουσιάστηκε καθάλλω κι' ὁ Ράγκος, γραμματικός τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ, καὶ βλέποντας κάταγῆς τὸ Βελῆ-Γκέγκα, ἀπὸ τ', ὅρμαρυτό του, τραβήσε μιὰ πιστολιὰ κατ' ἐπάνω τοῦ Κατσαντώνη, νομίζοντας ὅτι εἴταν κανένας σκοπὸς κατσαντωναῖκος κι' ὅχι ὁ Κατσαντώνης ὁ ἔδιος, ἀλλὰ κι' ὁ Κατσαντώνης φωτιὰ στὴ φωτιά, λαβόνει τὸ Ράγκο στὸ σχύροντα καὶ τὸν γκρεμίζει ἀπὸ τ' ἀλογο κάτω(1).

Ο Κατσαντώνης ζύγωσε στὸ πτῶμα τοῦ Βελῆ-Γκέγκα, ποὺ τὸν ἔτρεμε τὸ φελεκούδι σ' ὅλη τὴ Θεσσαλία καὶ στ' Ἀγραφα, τὸν κύτταξε καλά-καλὰ κι' ἔσκυψε καὶ τὸν φίλησε στὸ μέτωπο, κι' ἐνῷ τὰ παλληκάρια τοῦ Κατσαντώνη φτάνοντας στὴν «Κρύα Βρύση» ἐπιασσεν τὰ πεῦκα γιὰ νὰ δεχτοῦν τὴν Τουρκιά, τὰ παλληκάρια τοῦ Βελῆ-Γκέγκα, ἀμα κατάλαβαν τὸν σκοτωμὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τους, γύρισαν πίσω καὶ πρόντισαν.

Τότε ὁ Κατσαντώνης διέταξε τὸ χειροῦργο τοῦ Θανάση Ντουφεκιά, κι' ἔδεσε τὴ λαβωματιὰ τοῦ Ράγκου (2) καὶ τὸν ἔστελε στρὺς Τούρκους νὰ τοὺς εἰπῇ ὅτι ἐπιθυμοῦσε νὰ παραδώσῃ τὸ πτῶμα τοῦ Βελῆ-Γκέγκα στὸ στράτευμά του νὰ τὰ θάψουν.

Τὴν ἀλληλ μέρα ἦρθε ὁ Ράγκος μὲ τὸν ἀδερφὸ τοῦ Βελῆ-Γκέγκα καὶ τριάντα τζοχανταρχίους (3) κι' ἔθαψεν ἀρματωμένο καὶ σταλισμένο τὸν ξκουσμένο Ντερβένχα τῆς Θεσσαλίας πλάγι στὴν «Κρύα Βρύση», μαζὺ μὲ τοὺς Κατσαντωναίους καὶ ξεχωρίστηκαν, σᾶς νάε εἴταν πρῶτοι φίλοι.

Ὁ Κατσαντώνης Γενικὸς Ἀρχηγός.

Κατὰ τὰ 1805 καὶ 1806 ἡ ρωσικὴ Κυβέρνηση προσκάλεσε

(1) Ὁ Γιάννης Ράγκος, κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἄρισε τὴν τούρκικη ὑπηρεστὰ καὶ ἀνεδείχτηκε ἐνας ἀπὸ τοὺς προυέχους τῆς Ἑλληνικῆς ἑλευθερίας καὶ τιμῆθηκε μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ στρατηγοῦ.

(2) Ἔξὸν τοῦ Θανάση Βάγια καὶ τοῦ Νικοθέου, ὅλους οἵ ἄλλοι: Ἐλληνες, ποὺ ὑπηρετοῦσαν τὸν Ἀλῆ-πασιᾶ, βοηθοῦσαν χρυφὰ τοὺς Κλέφτες.

(3) Σωματοφύλακες τοῦ Ἀλῆ.

στὴ Λευκάδα τοὺς πλειό διάσημους ἀρματωλοὺς ἀπὸ τὴ Στερεά, τὴν Ἡπειρὸ καὶ τὴ Θεσσαλία. Τότε ὅλοι ὅσοι μαζεύτηκαν ἔχει ἐκῆρυξαν μένα στόμα Γενικὸν Ἀρχηγὸν ὄλων τῶν Ἀρματωλῶν καὶ Κλεφτῶν τὸν Κατσαντώνη καὶ τὸν ὀνόμασαν ἀντρετο τῶν ἀντρείων. Οὐ οὐδὲ πασιάς, ἔχοντας κατασκόπους πολλούς, μάθαινε τὰ γενόμενα, πῆρε ὅλα τὰ στρατεύματά του, κι' ἤρθε στὴν Πρέβεζα. Τόσο πολὺ στράτεμα ἔχει, ποῦ ἔγεινε τραγούδι :

«Βάστα, καῦμένη Πρέβεζα, τ' Ἀλῆ-Πασιᾶ τ' ἀσκέρι,
»Ποῦ τὸ βαστοῦν τὰ Γιάννινα χειμῶνα καλοκαῖρι»

Ἄλλ' ὁ Κατσαντώνης, ποῦ δὲν εἶχε μάθει ποτὲ νὰ μετράῃ τοὺς Τούρκους, ὥρκιστηκε στὸ τουρκοματωμένο σπαθί του, ὅτι μὲ μόνο τὰ δικά του παλληκάρια μποροῦσε νὰ πιάσῃ ζωντανὸ καὶ τὸν Ἀλῆ-πασιά καὶ τὰ στρατέματά του καὶ νὰ τοὺς πάῃ αἰχμαλώτους στὴ Λευκάδα.

Σύλληψη καὶ θάνατος τοῦ Κατσαντώνη καὶ τοῦ Χασιώτη.

Απὸ τὴ Λευκάδα ὁ Κατσαντώνης πέρασε τὸ Βάλτο, κι' ἀπὸ τὸ Βάλτο βγῆκε στὸ Καρπενήσι. Στὸ δρόμο, κατὰ τ' Ἀραποκέραλικ, κάθηγε νὰ μεσημεριάσῃ στὴ ρίζα ἑνὸς πεύκου, ἐνῷ τρίατέσσερι παλληκάρια, ποῦ εἶχε μαζύ του, εἴχαν ἀνοίξει γύρος-γύρος, ως σκοποί. Δὲν πέρασε πυλὺ ὥρα καὶ νά του καὶ περνάει ἕνας σαράκκιτσιάνος (1) καὶ ἀμα εἶδε τὸν Κατσαντώνη κάτω ἀπὸ ἔκεινον τὸν πεύκο ξεφώνησε :

— Φύγε, καπετᾶνέ μου καὶ καθίηγκες!

(1) Σκηνίτης, Ἑλληνόφωνος.

‘Ο Κατσαντώνης, νομίζοντας ότι ἔρχονται Τούρκοι, δὲν ταράχτηκε, παρά τὸν ρώτησε μόνο :

— Ποῦθε ἔρχονται, ὥρε;

— Φῦγε, καπετᾶνέ μου, ἀπ’ αὐτοῦ γλήγορα, ἐπανέλαβε δ σαρακατσιζνος, θὰ σὲ πιάση ή βλογιά! Δὲν εἶναι λίγες μέρες, που πέθανε αὐτοῦ στὴν ρίζη ἓνας βλογιασμένος.

‘Ο Κατσαντώνης τραβήγτηκε ἀπὸ ἑκεῖνον τὸν πεῦχο καὶ τραβήσε πορχπάνω. Γιστερά ἀπὸ τρεῖς μέρες τὸ καύχημα τῆς Κλεφτουριᾶς, ὁ Κατσαντώνης εἶταν βλογιασμένος!

‘Ο ἀδερφός του, ὁ Γιάργος Χασιώτης, τὸν ἔβαλε σὲ μιὰ σπηλιὰ τοῦ Μοναστηράκιοῦ τῆς Εύρυτανίας καὶ τέσσαρα πέντε παλληκάρια φύλαγχαν γύρα-γύρω ως σκοποί, ἐνῷ ὁ Λεπενιώτης κι’ ὅλοι οἱ ἄλλοι Κατσαντωναῖοι εἶχαν σκορπιστῇ μακριὰ σ’ ἄλλες ἐπαρχίες, γιὰ νὰ μὴ δώσουν θάνατον ὅτι φυλάγονταν ὁ Κατσαντώνης στὸ Μοναστηράκι.

Τὸ βλόγιασμα τοῦ Κατσαντώνη σὰν ἀστραπὴ ἔτρεξε ὅλη τὴν Ελλάδα. Τῶμαθαν καὶ Χιστίανοί, τῶμαθαν καὶ Τούρκοι. Ισούφ Αράπης, Μπεκήρ Τζογαδόρος, Άλιούς-Μπεράτης, “Αγο Μουχουρντάρης, ὅλοι ἔψαχναν πιθαμὴ πρὸς πιθαμὴ τὸν τόπο γιὰ νὰ βροῦν τὸ λημέρι ποῦ νοσηλεύονταν ὁ Κατσαντώνης.

‘Ο “Αγο Μουχουρντάρης στάθηκε τυχερώτερος ἀπ’ ὅλους καὶ ἀπ’ ὅλους ίκανώτερος. Εἶχε ητοθῆ κλέφτικα φορέματα κι’ αὐτὸς καὶ καρμιὰ δεκαριά συντρόφοι του, καὶ προσποιῶνταν ὅτι εἶταν κλέφτες κι’ ὅχι Τούρκοι. Ξετάζοντας, ξετάζοντας, ἔμαθε ἀπὸ ἓνα Γιάννη Γκούρλια — ἀνάθεμα καὶ τρισδιάθεμα τὴν ψυχὴν του — ὅτι ὁ Κατσαντώνης λημέριαζε ἐκεῖ κοντά. Καιροφυλαχτεὶ καὶ βλέπει ἓναν καλόγερο ἀπὸ τὸ Μοναστήρι, που πήγαινε κάθε πρωὶ ζωτροφίες καὶ νερὸ στὴν Σπηλιὰ⁽¹⁾ τοῦ Κατσαντώνη. Τὸν πιάνει καὶ τοῦ λέγει ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὸν Λεπενιώτη καὶ υέλει νὰ ιδῃ

(1) Κι’ ὡς τὰ σήμερα φέρει αὐτὸν τὸνομα.

τὸν Κατσαντώνη. Ὁ Καλόγερος, μὴ υποπτεύοντας ὅτι εἶγε μπροστά του Ντερέναγχα τοῦ Ἀλῆ-πασιζ, τὸν ὡδίγησε ὡς τὴν ίδρα τῆς Σπηλιᾶς. Ἐκεῖ ὁ Μουχουρντάρης ἔπιασε τὴν θύρα κι' ἐστείλε ἐνα παλληκάρι του νὰ φέρῃ ὅλο τὸ σῶμά του, ἀπὸ πεντακόσια παλληκάρια καὶ παραπάνω. Ὅταν ἔζωσαν τὴν Σπηλιὰ φωνάξεις ὁ Μουχουρντάρης :

— Παραδώσου, ὥρε Κατσαντώνη, γιατὶ εἰσαι σκλαβός μου τώρα !

Ἐκείνη τὴν στιγμὴν ὁ Κατσαντώνης διηγῶνταν ἐνα κακὸν ὄνειρο, που εἶχε ἴδει ἐκείνη τὴν νύχτα, ὅτι περνοῦσε τρία ποτάμια θολὰ κι' αἱματωμένα καὶ ὅτι τὰ δυὸ τὰ πέρασε, ἀλλὰ τὸ τρίτο δὲν επόρεσε νὰ τὸ περάσῃ. Ἐτοι τὸ λέει καὶ τὸ τρχγούδι :

· Απόψε εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸν ὕπνο ποῦ κοιμῶμουν,
· Τρία ποτάμια πέρναγα θολὰ κι' αἱματωμένα.

· Τὰ δυὸ ποτάμια πέρασα, καὶ σκόνταψα στὸ τρίτο,
· Τὸ τρίτο εἶταν θολώτερο καὶ πλειὸν καταιθασμένο...
· Ξέγα το, Γιώργο, ξέγα το, σὺν τί νὰ δέλη τάχα...»

· Ο Κατσαντώνης, προισμένος ἀπὸ τὴν βλογιὰ καὶ πληγιασμένος, δὲν ἀκούσε τὴν φωνὴ τοῦ Μουχουρντάρη. Τὴν ἀκούσε ὅμως ὁ Γιώργος καὶ φειδίζωθηκε.

— Μῆς ἔπιασαν, Ἀντώνη μου, τὰ σκυλιά σοι Ἀρβανίτες !

Εφώνησε ὁ Γιώργος.

· Ο Κατσαντώνης, ἀτάρχος, τοῦ εἶπε :

— Σκότωσέ με, Γιώργο μου, καὶ πετάξου νὰ γλυτωδηγεῖσαι πούλαχιστο.

· Ο Γιώργος τοῦ ἀπάντησε :

— "Οταν χάσω ἐσένα, Ἀντώνη μου, τί τὴν θέλω ἔγώ τὴν ζωή ;

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, τὸν ἔρριζε στὸν ὄμο οὐρικτωμένο καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν σπηλιά. Ὁ Χασιώτης προχωροῦσε ἀπὸ τὴν σπηλιὰ κι' ὁ Κατσαντώνης πυρβολοῦσε ἀπὸ τοὺς ὄμοις τοῦ Γιώργου, μὲ τὰ δύο τὰ ντουρέκια καὶ τὰ τεσσερά, τὰ πιστόλια, ποῦ εἶ-

χάνοι διώρ τους. Οι πρώτοι Τούρκοι πού βρέθηκαν μπροστά ἐπεσαν καταγῆς σκοτωμένοι. Πυροβόλουν οι Ἀρβανίτες, ἀλλὰ κανένα μολύβι δεν χτυπάει τ' ἀντρειωμένα ἀδέρφια. 'Ο Χασιώτης προχωροῦσε, ὁ Κατσαντώνης πυροβολοῦσε κι' οι Ἀρβανίτες τοὺς κυνηγοῦσαν ἀπὸ πίσω ντουφεκιόβολωντας. "Ἐνα μολύβι,—ποῦ γὰρ μὴν εἶχε χυθῆ— χτυπᾷ τὸ Χασιώτη καὶ τοῦ σπαζει τὸ μποῦτι καὶ σωριαζούσας καταγῆς τὰ δυὸ λιοντάρια τῆς, Κλεφτουριᾶς. 'Ο Χασιώτης τοποθέτησε τὸν Κατσαντώνη πίσω ἀπὸ ἐνα βράχο κι' ἀρχισε ν' ἀναχαιτίζῃ τοὺς Τούρκους, ποῦ προχωροῦσαν ἀπάνω τους, ἐνῷ τὸ αἷμα του ἔτρεχε βρύση ἀπὸ τὴν πληγή. 'Ο Μουχούνταρης, βλέποντας τὰ παλληκάρια του νὰ ὑπιστοχωροῦν, ἀρχισε νὰ τὰ βριζη λέγοντας:

— Ντροπή σας, μωρέ ! Δὲν είστε Ἀρβανίτες ! Είστε γύφτοι !

"Ἐνας Ἀρβανίτης τοῦ ἀντιλογήθηκε:

— Θά είταν υτροπή μας καὶ θά εἰλασταν γύφτοι, ἀν δὲν είταν δ. Κατσαντώνης μὲ τὸν ἀδερφό του !

Τέλος ἔκαναν ἔφοδο καὶ ἀφοῦ ἐπεσαν κάμποσοι ἀκόμα Ἀρβανίτες σκοτωμένοι, τἄπιασαν ζωντανὰ τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια !

Στὴ στιγμὴν ὁ Μουχούνταρης ἔστειλε πεζὸ στὰ Γιάννινα ν' ἀναγγείλῃ στὸν Ἀλῆ-πασιᾶ τὴν χαροποιὰ εἰδηση. 'Ο Ἀλῆ-πασιᾶς ἔγεινε ἔξαλλος ἀπὸ τὴν χαρά του καὶ κέρχε τὸ συχαρηκιάρη δέκα φλωριὰ βενετίκα.

Βουνὰ καὶ κάψη, χωριὰ καὶ πολιτεῖες ἀναστέναξαν καὶ πικράθηκαν γιὰ τὸ σκλαβῶμα τοῦ Κατσαντώνη, κι' ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀντήχησε ἐνα γενικὸ μοιρολόγι γιὰ τὸ Σταυράετὸ τῆς Κλεφτουριᾶς.

— Τοῦτον τὸ χρόνο τὸν κακό, τοῦτο τὸ καλοκαίρι, Ἀπόδονια μὴ λαλήσετε, κυῆκοι νὰ βουδαθῆτε, Δεντριὰ νὰ μὴ φυλλώσετε κι' ἀνθια νὰ μαριθῆτε, Κι' ἐσεῖς ἀγριοπερίστερα μαυρίστε τὰ φτερά σας, Τὸν Κατσαντώνη πιάσανε, τὸ φρερό λιοντάρι, Ποῦ είταν σημαία στ' Ἀγραφο καὶ φλάμπουρο στὸ Βάλτο,

Καὶ στὸν καμένην Κλεφτουριὰ ἀπόδει μὲ δυὸς κεφάλια.
Χαίρονται οἱ Τοῦρκοι χαίρονται, κι' οἱ Χριστιανοὶ τὸν
[κλαῖνε,
Μαυροφοράει ἡ Κλεφτουριά, κι' ὅλα τ' ἀρματωλίκια
Καὶ τὰ καμένα τ' Ἀγραφα τοῦ ατήνουν μοιριολόγι.

Σὲ τρεῖς μέρες ὁ Μουχουρντάρης, νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, περπατῶντας μέρχ-νῦχτα, χωρὶς νὰ κοιμηθῇ πουθενά, ἔμπαινε στὰ Γιάννινα φέροντας δεμένους στὰ ξυλοκρεβέχατα τὸν Κατσαντώνη καὶ τὸ Χασιώτην καὶ τοὺς ἕρριξαν ἀμέσως στὰ σίδερα. Ὁ Ἀλῆ-πασιᾶς, ἀφοῦ φίλησε τὸ Μουχουρντάρη καὶ τὸν ἀνεκήρυξε πρώτο παλληκάρι τῆς Ἀρβανιτιᾶς καὶ τοῦ ἔδωσε ἑκατὸ φλωριὰ κέρασμα, προσκάλεσε ἀμέσως δικαστήριο καὶ τοὺς κατεδίκασε σὲ θάνατο.

Μετὰ τὴν καταδίκην ἔγεινε συζήτηση καὶ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου, θανάτου ὃσο τὸ δυνατὸ σκληρότερου, ὥμοτερου, ἀπανθρωπότερου. Τότε ἔνας δικαστὴς θυμήθηκε ὅτι βρίσκονταν στὰ Γιάννινα ὁ ἀδερφὸς τοῦ Βελῆ-Γκέγκα, καὶ ὅτι εἶταν δίκιο νὰ παραδώσουν τὸν Κατσαντώνη στὰ χέρια του καὶ νὰ τὸν σκοτώσῃ αὐτός, ὅπως ἦθελε.

Στὴ στιγμὴν ὁ Ἀλῆ-πασιᾶς προσκάλετ τὸν ἀδερφὸν τοῦ Βελῆ-Γκέγκα καὶ τοῦ εἶπε:

— Τὸ δικαστήριο σοῦ χαρίζει τὸν Κατσαντώνη νὰ τὸν σκοτώσῃς μὲ ὅ, τι τρόπο θέλεις... καὶ ἀνάγκη νῷ φκνερώσῃς τὸν τρόπο τοῦ θανάτου του, γιὰς νὰ σοῦ τὸν παραδώσωμε.

‘Ο Γκέγκας συλλογίστηκε, συλλογίστηκε, κι’ εἶπε τέλος στὸν Ἀλῆ-πασιᾶ:

— Πχσιά μου! Σκότωσέ τον ὅπως θέλεις, ἐγὼ δὲν εἰμιαν Ιχανὸς νὰ σκοτώσω τὸν Κατσαντώνη, οὔτε καὶ ἀρρωστό!....

— Τί λές αὐτοῦ, ώρε! (Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Ἀλῆ-πασιᾶς). Τέτοιος ἀνίκανος εἶσαι! Γκρεμίσου νὰ μὴ σὲ ἴδούν τὰ μάτια μου!

‘Ο Γκέγκας ἔφυγε κι’ ὁ Ἀλῆ-πασιᾶς διέταξε νὰ σπάσουν τὰ

κόκκαλα τοῦ Κατσαντώνη καὶ τοῦ ἀδερφοῦ του, μὲν αὐτὸν τὸν τρόπον
νὰ θαυμάσῃς.

Τὸ μαρτύριο.

Τὴν ἔλλην μέρχ πεντακόσιοι Ἀρβανίτες καὶ ὁ Μουχουρντάρης
ἔφεραν τὸν Κατσαντώνη καὶ τὸ Χασιώτη στὸν Πλάτανο, ποῦ εἶ-
ταν τότε ὁ Γολγοθᾶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Κάτω ἀπ' αὐτὸν τὸν Πλά-
τανο, ποῦ εἶχε καταντήσει συνώνυμος τοῦ θανάτου, εἶχαν θαυμα-
τῶθη μαρτυρικῶς ὅσοι κλέρτες εἶχαν πέσει στὰ χέρια τοῦ Ἀλ-
πασιᾶ καὶ τῶν προκατόχων του. Γύρα-γύρα στές ρίζες αὐτοῦ του
Πλατάνου εἶταν τὰ σιδερένια σινθλιὰ καὶ οἱ ψισταριές, τὰ πηγαδιά
μὲ τὰ τσιγκέλια καὶ τ' ἀμμώνια μὲ τὰ σφυρία καὶ ἀπὸ τὰ κλω-
νάρια του κρέμονται σκράντα κρεμάλες.

Ἄμα ἔφεραν τὸν Κατσαντώνη καὶ τὸ Χασιώτη στὸν Πλά-
τανο, τοὺς ξάπλωσαν ἀπάνω στ' ἀμμώνια, τοὺς ἔδεσαν καὶ οἱ δή-
μιοι, παῖδια τῆς καταραμένης φυλῆς τῶν τουρκογύφτων, ἀρχισαν μὲ
τες βαρειές νὰ τοὺς τσακιζούν πρῶτα τὰ δάχτυλα τῶν χεριῶν καὶ τῶν
ποδαριῶν, ὕστερα τὰ χέρια καὶ τὰ πιδάρια, ὡς τὰ μπούτια καὶ
ώς τοὺς ὄμοις. Σκλύδια-σκλύδια πετοῦσαν τὰ σπιχρένα κόκκαλα-
τῶν ὑπεριμάχων τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας, καὶ τὰ αἷματα ἔτρεχαν
σὰν ποτάμια. Τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια ὑπόφεραν τ' ἀπάνθρωπο μαρτύ-
ριο μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀταραξία, καὶ ὡς ποῦ εἶταν ζωντανοὶ ἔβρι-
ζαν τὸν Ἀλπ-πασιᾶ καὶ τὴν Τουρκιὰ καὶ τραγουδοῦσαν τὸ τρα-
γούδι τοῦ πρώτου καπετάνου τους, τοῦ Δίπλα:

Τοῦ Δίπλα οἱ φίλοι λέγουνε καὶ τὸν παρικαλοῦσαν:

— «Σήκου νὰ φύγης, Δίπλα μου, μὲ τοὺς Κατσαντωναίους,
«Σᾶς ἐμαθεν δ Ἀλπ-πασιᾶς καὶ στέλλει νὰ σᾶς πιάσῃ
«Ἐναν κακὸ ντερβέναγα, τὸν Ἀγο Μουχουρντάρη.» —

Τὰ λόγια δὲν ἀπώσωσαν, τὰ λόγια δὲν ἀπέιπαν

Καὶ τὰ λημέρια φώναξαν ὅσο κι' ἀν ἐμποροῦσαν :

— «Ο Μουχουρντάρης ἔφτασε μὲ τέσσερες χιλιάδες,
«Φέρ' Ἀρβανίτες διαλεχτούς, δλο τζοχαντπαραίους,
Στὰ δόντια σέρνουν τὰ σπαθιά, στὰ χέρια τὰ ντουφέκια..»
Αν' ὁ Δίπλαις ἀποκρίνεται καὶ τοὺς ἀπολογιέται :

— «Οσο εἶν' ὁ Δίπλαις ζωντανὸς τοὺς Τούρκους δὲ φο-

εῖται.
«Εχει λεβέντες διαλεχτούς, καὶ τοὺς Κατσαντωναίους,
«Ποῦ τρῶν' μπαρούτι γιὰ ψωμὶ καὶ βόλια γιὰ προσφάγι
«Καὶ σφάζουν Τούρκους σᾶν τραγιὰ καὶ σᾶν παχυὰ κρι-
[άρια].—

Τέτοιοι εἴταν οἱ πρόδρομοι αὐτοὶ τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας.
Αἰώνια τους ἡ μνήμη !

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΖΗ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΩΝ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

1. **Μαγικά παιγνια** ἡτοι πειράματα ἐκ τῆς Φυσικῆς ἔκτελούμενα διὰ προχείρων οίχιαχῶν σκευῶν, ὡς καὶ τὰ Μυστήρια τῶν Μάγων καὶ Ταχυδαχτυλουργῶν. Μετὰ εἰκόνων. Δρ. 1.20
2. **Παίγνια Συναναστροφῶν**, ἡτοι θαυματουργὰ παιγνιόχρτα, πασιέντσαι, παντοῖη παιγνίδια καὶ διάφορα προβλήματα, πρὸς διεσκέδασιν τῶν οίχογενειῶν. Μετὰ εἰκόνων. Δρ. 1.40
3. **Ζατρίκιον (Σκάκι)**. Νέα μέθοδος διδάσκουσα τὸ παιγνίδιον τοῦ ζατρικού ἐντὸς ὀλίγων ώρῶν. Μετὰ εἰκόνων. Δρ. 1.40
4. **Νεωτέρα Χωρούμαντείη καὶ Χειρούμαντεία** ἡ τέχνη τοῦ ρίπτειν τὰ χαρτία καὶ προμαντεύειν τὸ μέλλον ἐκ τῆς χειρός. Μετὰ δύο ὀλοσελίδων πινάκων. Δρ. 1.—
5. **Ντάμα καὶ Τριώδιον**. Νέα μέθοδος διδάσκουσα τὸ παιγνίδιον τῆς Ντάμας καὶ τοῦ Τριώδου ἐντὸς ὀλίγων ώρῶν. Μετὰ πλείστων εἰκόνων ἐπεξηγηματικῶν τοῦ κειμένου. Δρ. 1.20
6. **Σφαιριστήριον (Μπιλιάρδο)**. Νέχ μέθοδος διδάσκουσα τὸν τρόπον τοῦ παίζειν Μπιλιάρδον ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου. Μετὰ πλείστων εἰκόνων ἐπεξηγηματικῶν τοῦ κειμένου. Δρ. 1.20

ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἐκαστον μελόδραμα τιμᾶται λεπτῶν 50.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Νόρμα (Norma) λυρικὴ τραγῳδία εἰς δύο πράξεις. Μουσικὴ Β. Βελλίνη.

Στίχοι Φελίτσε Ρομάνη.

Δουκίν τοῦ Δαμμερμούρ (Lucia di Lammermoor). Τραγικὸν δρᾶμα εἰς δύο μέρη. Μουσικὴ Γαετάνου Δονιζέττη. Στίχοι Σ. Καρμαράνου.

Χορδὲς προσωπιδοφορῶν (Un Ballo in Maschera). Μελόδραμα εἰς 3 πράξεις. Μουσικὴ Ιωσήφ Βέρδη.

Η Υπνοβάτης (La Sonnambula). Μελόδραμα εἰς 2 πράξεις. Μουσικὴ Βικεντίου Βελλίνη. Στίχοι Φελίτσε Ρομάνη.

Ο Ραψώδος (Il Trovatore). Μελόδραμα εἰς 4 πράξεις. Μουσικὴ Ιωσήφ Βέρδη. Στίχοι Σ. Καρμαράνου.

Η Τραβιάτα (La Traviata). Μελόδραμα εἰς 3 πράξεις. Μουσικὴ Ιωσήφ Βέρδη. Στίχοι Φ. Πιάστε.

Αΐδα (Aida). Μελόδραμα εἰς 4 πράξεις. Μουσικὴ Ιωσήφ Βέρδη. Στίχοι Αντωνίου Γκισλαντσόνη.

ΛΑΤΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Δυσκοιλιότης, μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντ. Καλλιθωκᾶ, ιατροῦ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Περιεχόμενα: Μορφὴ τῆς δυσκοιλιότητος.—Κίνδυνος καὶ συνέπεια: αὐτῆς. — Διάφοροι περιπτώσεις δυσκοιλιότητος.—Ἄλιτα αὐτῆς.—Αὐτοισιθής δυσκοιλιότης.—Θεραπεία τῆς δυσκοιλιότητος, κλπ. Δρ. 0.80

Φθίσις, μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντ. Καλλιθωκᾶ, ιατροῦ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Περιεχόμενα: 'Η φθίσις εἶναι μεταδοτική.—Αἱ καταστροφὲ αὐτῆς.—'Η μετάδοσις, ὁ βάχιλλος τῆς φυματίωσεως.—'Η προδιάθεσις.—'Η φυματίωσις καὶ ὁ ἀλκοολισμός.—'Ἐπιδρασις τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς.—Πῶς δύναται τις ν' ἀποφύγῃ τὴν φθίσιν.—Πόλεμος κατὰ τῶν πτυέλων.—Πόλεμος κατὰ τοῦ κονιορτοῦ.—Πόλεμος κατὰ τῶν ἀνθυγειεινῶν οἰκημάτων.—'Η ἀπολύμανσις.—Προφύλαξις.—'Ἄγων κατὰ τῆς προδιάθέσεως.—Καθαριότης.—Ἐγκράτεια.—'Η φθίσις εἶναι ιατῇ.—Θεραπεία τῆς φθίσεως.—'Ο ἄγων κατὰ τῆς φθίσεως ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ κλπ. Δρ. 0.80

Νευρικὰ νοσήματα, μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντ. Καλλιθωκᾶ, ιατροῦ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Περιεχόμενα: Περὶ τοῦ νευρικοῦ νοσήματος ἐν γένει. Νωτιαῖος μυελός. Ἐγκέφαλος.—Νοσήματα τῶν νεύρων.—Παραλύσεις.—Σπασμοί. — Συνολκαί.—Νευραλγίαι.—Ἀναισθησίαι.—Νοσήματα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. Ἐγκεφαλικὰ νοσήματα.—Νοσήματα τοῦ συμπαθητικοῦ. Δρ. 0.80
Αὔπνεια, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντ. Καλλιθωκᾶ, ιατροῦ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Περιεχόμενα: 'Ο ὑπνος.—Τὰ κακὰ τῆς ἀϋπνίας.—Νευρικὴ ἀϋπνία.—'Αϋπνία τῶν νευρασθενικῶν.—'Αϋπνία τῶν δηλητηριάσεων.—'Αϋπνία ἐκ τοῦ πάνου.—'Αϋπνία τῶν λοιμωδῶν νοσημάτων.—'Αλλαι περιπτώσεις τῆς ἀϋπνίας.—'Υπνωτιστικά τινα φάρμακα. Δρ. 0.80

Ρευματισμοί, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντων. Καλλιθωκᾶ, ιατροῦ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Περιεχόμενα: 'Οξὺς ἀρθρικὸς ρευματισμός.—Ἐπιπλοκαὶ καὶ θεραπεία αὐτοῦ.—Χρόνιος ρευματισμός, θεραπεία αὐτοῦ.—Μυϊκὸς ρευματισμός, θεραπεία αὐτοῦ. Δρ. 0.80

Ιμφλουέντζα, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀντων. Καλλιθωκᾶ, ιατροῦ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Περιεχόμενα: 'Ιστορία καὶ προέλευσις.—Αἴτια καὶ συμπτώματα.—Αἱ τρεῖς μορφαὶ τῆς ιμφλουέντζας.—Διαγνωστική, θεραπεία, ἐπιπλοκαὶ. Ηροφύ-

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

X. Χριστόβεντής

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ

‘Η’ Αχαργανία ήταν ή μάννα του κι’ ό ἄκραιφνος ‘Ελληνισμὸς ὁ πατέρας του. Τὰ ξεχειμαδὶα τοῦ Βάλτου καὶ τῆς Πάργας καὶ τὰ ξεκαλοκαιρὶα τῆς Καλιακούδας, τοῦ Βελουχιοῦ, τοῦ ’Ασπροποτάμου καὶ τῶν ’Αγράφων τὸν ἀνάθρεψαν.

Γεννήθηκε ἀπάνω-κάτω στὰ 1770. ‘Ο νουνός του, ὁ ξακουσμένος χλέφτης ὁ Δίπλας, τὸν εἶπε ’Αντώνη, κι’ ἡ Δόξα τὸν διαλάλησε Κατσαντώνη.

Είταν τὸ μεγαλύτερο παιδὶ τοῦ Σαρακατσιάνου ἀρχιτέλιγκα Γιάννη Μαχρυγιάννη. Δεύτερος ἔρχονταν ὁ Μῆτρος ὁ λεγόμενος Κουτσιούχης, τρίτος ὁ Κώστας, ποῦ εἶχε γεννηθῆ στὴ Λεπενοῦ, καὶ λέγονταν Λεπενιώτης, καὶ τέταρτος ὁ Γιωργος, ποῦ εἶχε γεννηθῆ στὰ Χάσια καὶ λέγονταν Χασιώτης.

’Απὸ ἐπτὰ χρονῶν ἀρματώθηκε, ἐννιά χρονῶν σκότωσε τὸν πρῶτο Τοῦρχο, ποῦ ἐπεχείρησε γὰ τοῦ πάρη ἔνα ροῦντο λάγιο ἀρνί, ποῦ εἶχε ἐν ἀσπρῷ σημάδι στὸ μέτωπο, ἀρνὶ ποῦ τὸ ἀγαποῦσε πλειότερο ἀπὸ πενήντα πρόβατα, καὶ δέκα τεσσάρων ἑτῶν ἐνγῆκε χλέφτης !

”Αν τὸν ἄφινεν ὅμως ἡ μάννα του, θᾶσσαίνε ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ σκότωσε τὸν πρῶτο Τοῦρχο, ἀπὸ ἐγγέα χρονῶν, ἀλλ’ ἐπειδὴ τὸν ἀγαποῦσε πολὺ, κι’ ὡς πρῶτο παιδὶ τῆς καὶ ὡς λεβεντόπαιδο, ποῦ ἔδειχγε ὅτι θὰ γένονταν μιὰ φορὰ μεγάλος καπετάνος, πάντα τὸν ἐμπόδιζε μὲ τὰ χάδια τῆς, καὶ μὲ τὴν ἀγάπη τῆς, λέγοντάς του :

— «Κάτσε, ’Αντώνη μου, γιατὶ εἶσαι μικρὸς ἀκόμα».

Κι’ ἀπὸ τὸ «Κάτσε, ’Αντώνη μου» καὶ «Κάτσε ’Αντώνη μου» τῶμειγε τὸ παράνομα «Κατσαντώνης».

’Ο νουνός του ὁ Δίπλας, δάσκαλος τῆς Κλεφτουριᾶς πενήντα ἀκέρια χρόνια, τὸν σημάδεψε ὅτι θὰ γένονταν μέγας καὶ τρανὸς ἀρματωλὸς καὶ χλέφτης, καὶ κάθε φορὰ ποῦ διάβαινε ἀπὸ τὸ χειμάδι ἢ ἀπὸ τὸ μαντρὶ τοῦ Μαχρυγιάννη, πάντα τοῦ ἐπαναλάμβανε :

— Κουμπάρε, τὸν ’Αντώνη—ζωὴ νᾶχη—θὰ τὸν κάνω ψυχογυιό μου, γιατὶ νὰ ἔχῃ τὴν εὐχή μου ! —θὰ μὲ ξεπεράσῃ.

— ”Αμα ίδρωσῃ τὸ μουστάκι του, Κουμπάρε μου, (τοῦ ἀπολογιῶνταν ὁ Μαχρυγιάννης εὔχαριστημένος) δικός σου γὰ εἶναι !

Είταν-δὲν είταν δέκα τεσσάρων χρονῶν ὁ Κατσαντώνης, κι’ είταν τὸ δεξὶ χέρι τοῦ πατρός του σ’ ὅλα, ἔχοντας στὴ διαταγὴ του καὶ τ’ ἀδέλφια του, ποῦ τὸν ἀ-

γαποῦσαν καὶ τὸν σέβονταν καλήτερα κι' ἀπὸ τὸν πατέρα τους, ἢν καὶ δὲν εἶχαν ἀναμεταξύ τους μεγάλη διαφορὰ ἡλικίας. 'Ο νοῦς του ἥταν στ' ἄρματα καὶ στὸ κλέφτικο στάδιο καὶ πουθενὰ ἀλλοῦ, καὶ περίμενε σᾶν πασχαλιὰ μεγάλη γὰρ ἵδη μιὰ μέρα ἵ δ ω μένο τὸ μουστάκι του καὶ νὰ πάγη μαζί μὲ τὸ νουνό του νὰ μπῆ στὸν πόλεμο, νὰ ριχτῇ μέσα στοὺς Τούρκους, νὰ σκοτώσῃ, νὰ σκοτώσῃ, νὰ πιῇ ἀγαρηγὸ αἷμα, νὰ εὔχαριστηθῇ μόνον χωρὶς νὰ χορτάσῃ ποτέ !

'Αλλ' ὅσο ἥθελε αὐτὸς νὰ μεγαλώσῃ μιὰ ὥρα ἀρχήτερα, τόσο ἡ φύσις τὸν ἀδεικοῦσε. Τὸ ἀνάστημά του ἥταν μικρὸ καὶ τὸ μουστάκι του δὲν φαίνονταν νὰ βγῆ γρήγορα. Αὐτὸς ἥταν ἡ μεγαλήτερη μάρα του καὶ ὁ μεγαλήτερος καῦμός του.

'Απὸ μωρουδάκι εἶταν πολὺ κλαψιάρικο. Χαλοῦσε τὸν κόσμο μὲ τὰ κλαψίματά του κι' ἡ μάννα του νόμιζε ὅτι εἶχαν ρίξει σ' καὶ οὐ για στὸ παιδί της καὶ κάθε νύκτα ἀφέγγαρη ἔνγαινε ἔξω ἀπὸ τὸ κατοικεῖο της κι' ἔριχνε τρία δαυλιὰ τὸν ἀνήφορο πρὸς τ' ἀστέρια, γιὰ νὰ τοῦ πάρουν τὴ σ' καὶ οὐ για, ἀλλ' ἀνώφελα. Τόσο πολὺ ἔκλαιγε μιὰ βραδυά, ποῦ ὁ πατέρας του τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὴν κούνια γιὰ νὰ τὸν πετάξῃ ἔξω σᾶν ψοφίμι, καὶ θὰ τὸ ἔκανε, ἢν ἀντιστέκονταν ἡ μάννα του. "Οταν ὁ Κατσαντώνης ἄρχισε νὰ δείχνῃ τί θὰ γένονταν μιὰ ἡμέρα, ὁ πατέρας του ὁ Μαχρυγιάννης ἔλεγε συχνά :

— Τί θὰ ἔκανα, ὁ καῦμένος, τί θὰ ἔκανα ! Θὰ σκότωνα τὸ καλήτερό μου τὸ παιδί.

Παιδί μικρὸ, δὲν πήγαινε μὲ τὰ ἄλλα τὰ παιδιὰ νὰ παίξῃ, νὰ γελάσῃ, ἀλλὰ τραβοῦσε χώρια, κι' ἀνέβαινε στοὺς ποιὸ ὑψηλοὺς βράχους κι' ἔκει ρέμβαζε ὀλόκληρες ὥρες, καὶ ἀν τύγχανε νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ κανένας, γέγονταν θηρέο. Αὐτὸς ἥταν ἔνας λόγος, ποῦ τὸν ἀπέφευγαν τὰ συνομήλικά του τὰ παιδιὰ, καὶ πήγαινε πάντα μονάχος του, μελαγχολικὸς καὶ σκεπτικός. Δὲν γελοῦσε ποτὲ, ἥταν ὀλιγόλογος καὶ κάθε λόγος ποῦ ἔδραζε ἀπὸ τὸ στόμα του ἥταν σοδαφὸς καὶ μετρημένος, καὶ ὁ κόσμος τῆς δύμαδος του, ποῦ τὸν ἔβλεπαν συγχα-πυκνά, τὸν ἔλεγαν ὁ ψιμόγερο.

'Απὸ τὰ ἔνδεκα χρόνια κι' ἐπάνω εἶχε γείνει φόβητρον. Κανένας δὲν πατοῦσε στὸ μαντρί του νὰ κλέψῃ, κι' ἀν τύγχανε κανένας νὰ κλέψῃ ἀπὸ τὸ κοπάδι τοῦ Κατσαντώνη, χωρὶς νὰ τὸ δέρη καὶ μάνθανε ὕστερα ἀπὸ ποῦ ἥταν τὸ κλέψιμο του, ἔτρεχε στὸν Κασταντώνη καὶ τοῦ ζητοῦσε συμπάθειο καὶ τὸν ἀποζημίωνε μὲ τὸ παραπάνω. Τόσον τρόμο εἶχαν πάρει οἱ κλεφτογιδάδες, κι' οἱ κλεφτοπροβατᾶδες κι' οἱ Ἀρβανίτες ποῦ ἄρπαζαν ὅτι τύχαινε ἐμπρός των, ὥστε τὸ κοπάδι τὸ Κατσαντωναϊκό, μποροῦσε νὰ βόσκῃ χωρὶς πιστικὸ καὶ χωρὶς σκυλιά.

Δὲν τὸν ἔβγαινε κανένας στὸ ποδάρι. Ξημέρωνε στὸ Καρπενῆσι καὶ γύντωνε στὸ Βάλτο. Νόμιζε κανεὶς ὅτι εἶχε πτερὰ στὰ πόδια του. Καὶ στὸ ρίξιμο στέες τρεῖς δὲν τὸν περγοῦσε κανένας. "Ολοι πήγαιναν σαράντα πέντε ποδάρια κι' αὐτὸς πενήντα πέντε κι' ἀπάνω ! Στὸ πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο πήδημα πήγαινε τριάντα πέντε ποδάρια καὶ στὸ τρίτο εἴκοσι καὶ πλειότερο. Μία φορὰ βγαίνοντας μὲ τὴν δύμαδα του καὶ τὰ σφακτά του στὴν Καλιακούδα τοῦ Καρπενησίου, μαθεύτηκε ὅτι οἱ Ἀρβανίτες εἶχαν πιάσει καρτέρι τὸ Γεφύρι τῆς Τατάρνας γιὰ νὰ τοὺς

ἀρπάξουν ὅτι καὶ ἐν εἶχαν. "Αλλο γεφύρι γιὰ νὰ περάσουν δὲν ἥταν, τὸ ποτάμι δὲν περνοῦσε πουθενά, κι' ἔπρεπε ἡ νὰ προχωρήσουν καὶ νὰ πέσουν στὰ χέρια τ' ἀρδαγίτικα, ἢ νὰ γυρίσουν πίσω.....

— "Οχι ! (έφωναξε ὁ Κατσαντώνης, καὶ τὰ μάτια του πετοῦσαν ἀστραπές ἀπὸ θυμὸ κι' ἀγανάκτησι), δὲν θὰ γυρίσωμε πίσω !.... Θὰ περάσωμε ἀπὸ τὸ Γεφύρι τῆς Τατάργας !

Καὶ λέγοντας αὐτὰ προχώρησε πρὸς τὸν ὄχτον τοῦ ποταμοῦ κι' ἔδωκε μιὰ καὶ πετάκηκε ἀπὸ τὸν ἕνα τὸν ὄχτο στὸν ἀλλο ! "Ολη ἡ ὁμάδα ἀπόρησε κι' ὅσο προχωροῦσε αὐτὸς ἀπὸ τὴν ζερβιά τὴν μεριὰ τοῦ ποταμοῦ, τόσο προχωροῦσε κι' ἡ ὁμάδα ἀπὸ τὴν δεξιὰ, κι' ὅταν ἡ ὁμάδα ἔφθασε στὸ Γεφύρι οἱ Ἀρδαγίτες φώναξαν ἀρδαγίτικα :

— Ντάλε, ὡρέ, ντάλε ! (σταθῆτε, ὡρέ, σταθῆτε !) 'Αλλὰ κι' ὁ Κατσαντώνης παίρνοντάς του τές πλάτες, τοὺς φώναξε μὲ ἄγρια φωνή :

— Ντάλε, ὡρέ, ντάλε ! καὶ τοὺς πέταξε μιὰ τουφεκιά, κι' ἔστειλε ἔναν ἀγαρηγὸ στὸ διάδιλο.

Μὲ τὴν πρώτη τουφεκιὰ οἱ Ἀρδαγίτες ἔφοβήθησαν καὶ λάκισαν τὸν κατήφορο, κι' ἄφησαν τὸ Γεφύρι ἐλεύθερο.

'Απὸ ἐκείνη τὴν στιγμὴν ὁ Κατσαντώνης το πῆρε πολὺ ἐπάνω του, κι' ἀποφάσισε νὰ βγῆ μὲ τοὺς Κλέφτες, ἀλλὰ πάλε ἡ μάννα του ἀρχιζε τὰ κλάμματα καὶ τοῦ ἔλεγε τὸ συνηθεισμένο :

— Κάτσε, 'Αγιώνη μου !

Τότε δὲν εἶταν πλειότερο ἀπὸ δώδεκα χρονῶν !

Τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τοῦ Κατσαντώνη μὲ γρηγοράδα ἀστραπῆς μαθεύτηκε σ' ὅλον τὸν Βάλτο καὶ τὸ Ξερόμερο, στὸ Καρπενῆσι καὶ στ' Ἀγραφα, στὸν Ἀσπροπόταμο καὶ στὸν Ὁλυμπον. 'Ο Δίπλας ἔτρεξε πρῶτος νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, νὰ τὸν συγχαρῇ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν εὐχή του. Τόσος ἦτο ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Δίπλα αὐτὴν τὴν φορὰν γιὰ τὸν βαφτισιμό του, ὃστε ἔβγαλε τὸ τουρκοματωμένο γιαταγάνι του, ποῦ τὸ εἶχε δοξάσει σ' ἀμέτρητους κλειστοποιολέμους κα τοῦ τὸ χάρισε.

— Πάρο το ὡρέ ! (τοῦ εἶπε). Φόρεσ' το ! 'Εσένα σοῦ ἀξίζει πλειότερο ἀπὸ ἐμένα !

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ΚΛΕΦΤΗΣ

Στὰ 1792, ὅταν ὁ Κατσαντώνης εἶταν ἡ δὲν εἶταν δέκα πεσσάρων ἐτῶν ὁ Μπουλούμπασης τοῦ Βάλτου, γνωρίζοντας τὶ μποροῦσε νὰ γείνῃ μιὰ μέρα ὁ Κατσαντώνης, ἀποφάσισε ν' ἀφανίσῃ κι' αὐτὸν καὶ τὰ κοπάδια του, καὶ μιὰ βραδυὰ παίρνει ὅλους τοὺς Ἀρδαγίτες του, δηλαδὴ τοὺς χωροφύλαχας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἐκατὸν πενήντα ἐπάνω-κάτω, καὶ ρίχνεται μέσα στὰ μαντριά του. "Αρχισε ὁ σκοτωμὸς τῶν γιδοπροβάτων μὲ τὰ γιαταγάνια. Πρῶτα θύματα τῆς ἀρδαγίτικης εἰσβολῆς εἶταν τὰ σκυλιὰ τὰ κατσαντωγαῖκα. "Αρχισε ὁ πόλεμος, ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ

δέ Μπουλούμπασης μ' ἐκατὸν πενήντα 'Αρβανίτας, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλην δέ Κατσαντώνης μὲ τὰ τρία του τ' ἀδέλφια, ποῦ τὸ μικρότερο δὲ Λεπενιώτης δὲν εἴται ἀκόμη δέκα χρονῶν. Κάθε ἀρβανίτικο τουφέκι πάγαινε στὰ χαμένα, καὶ μόνον σκυλιὰ καὶ γιδοπρόβατα σκότωνε, ἀλλὰ κάθε τουφέκι κατσαντωναῖχο γκρέμιζε τὸ λιγώτερο κι' ἀπὸ ἔναν 'Αρβανίτην. "Εγα τουφέκι δέ Κατσαντώνης τὸ ἀδειασε στὰ στήθια τοῦ Μπουλούμπαση καὶ τὸν ἐξάπλωσε κατὰ γῆς ἄλλαλο καὶ νεκρό. Τέλος οἱ 'Αρβανίτες ἅμα κατάλαβαν ὅτι σκοτώθηκε δέ ἀρχηγός τους, τράβηξαν γιὰ τὰ Γιάννινα ν' ἀναφέρουν τὸ τὶ ἔτρεξε στὸ Βεζύρη, κι' δέ Κατσαντώνης τὴν ἄλλην ἡμέραν πῆρε τ' ἀδέλφια του καὶ πάη γὰρ βρῆ τὸ Δίπλα. 'Ο Δίπλας τὸν δέχτηκε μ' ἀνοικτὴ τὴν ἀγκαλιὰ καὶ τὸν ἔκανε ἀμέσως πρωτοπαλλήκαρό του. "Αμα ἔμαθε δέ 'Αλῆ-πασᾶς τὸ φόνο τοῦ Μπουλούμπαση, διώρισε ἄλλον στὸν τόπο του καὶ τὸν διέταξε γὰρ πιάση τοὺς γονεῖς τοῦ Κατσαντώνη γὰρ τοὺς πᾶν στὰ Γιάννινα δεμένους, ὅπου καὶ ἀπέθαναν ὑστερα ἀπὸ κάμποσον καιρὸν στὴ φυλακὴ ἀπὸ τὰ πολλὰ βασανιστήρια ποῦ τοὺς ἔκαναν.

'Ο Κατσαντώνης, μαθόντας τὸν θάνατον τῶν γονέων του, δάκρυσε κι' ἀπὸ τότε δέσο ποῦ πέθανε δὲ γέλασαν τὰ χείλια του. Μιὰ σταγόνα δάκρυ τοῦ ματιοῦ τοῦ Κατσαντώνη ἦτο πλειότερο ἀπὸ μιὰ λίμνη δάκρυ ἄλλων ματιῶν !

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ΑΡΧΗΓΟΣ

'Ο βασανισμένος θάνατος τῶν γονέων του στὰ Γιάννινα δὲν τὸν ἀφίνε ἥσυχον ποτὲ τὸν Κατσαντώνη. Μόνον δταν πολεμοῦσε φαίνονταν εὐχαριστημένος κι' ἔλεγε :

— 'Αγαλλιάζουν οἱ γονέοι μου ἀπὸ τὸ τούρκικο τὸ αἷμα ποῦ ἔχυσα.

Καμμιὰ φορὰ ἀργοῦσαν γὰρ πιάσουν πόλεμον, γιατὶ οἱ Τούρκοι τοὺς ἀπόφευγαν, νωρίζοντας δτα πάντα ἔβγαιναν ζημιωμένοι, καμμιὰ φορὰ περνοῦσαν δέκινα καὶ δέκα πέντε ἡμέρες χωρὶς πόλεμο. Σ' αὐτὸν τὸ διάστημα δέ Κατσαντώνης εἴται καταστενοχωρημένος. "Εόλεπε στὸν ὑπνον του τοὺς γονέους του, γὰρ τὸν μαλόνουν, γιατὶ δὲν πολεμοῦσε κάθε ἡμέρα καὶ γὰρ σκοτώνῃ Τούρκους καὶ ξεπειώνταν ὀρθὸς καὶ ντουφεκοβολοῦσε καὶ τραβοῦσε τὸ γιαταγάνι του καὶ ὠρμοῦσε, νομίζοντας δτι εἶναι μέσα σὲ τούρκικο στρατόν, κι' ἔτρεχαν οἱ σύντρόφοι του καὶ τοῦ φώναζαν δυνατὰ καὶ μὲ δυσκολία κατώρθωναν γὰρ τὸν φέρουν στὸν ἑαυτόν του. "Άλλες φορὲς πάλε μέσα στὰ σκοτάδια, στές βρονταριές τῶν ἀστροπελεκιῶν, καὶ στὸ μάνιασμα τοῦ Βοριά ἢ τοῦ Νότου τοῦ φαίνονταν δτι ἔόλεπε τές σκιές τῶν γονέων του κι' ἔτρεχε φωνάζοντας γὰρ τές σταματήσῃ.

Τρία χρόνια πέρασαν, ἔνδοξα καὶ τουρκοφόνα, ποῦ δέ Κατσαντώνης εἴται πρωτοπαλλήκαρο τοῦ νουγοῦ του τοῦ Δίπλα κι' ἔτρεχε πρῶτος στὴ φωτιὰ τοῦ πολέμου κι' ἔφευγε τελευταῖος.

Μιὰ ἡμέρα τὸ σῶμα τοῦ Δίπλα συναπαντήθηκε στὴν Τριφύλλα τῆς Εύρυτανίας μὲ τὸν Ντερβέναγκ 'Ισλιάμ μπέη, ποῦ εἶχε μαζύ του τριακοσίους 'Αρβανίτες. Στὴ στιγμὴ ἀρχισε δέ πόλεμος. 'Ο Κατσαντώνης, ἀπαγωθιὸς στὸ δούλεμα τοῦ

ντουσφεκιοῦ, τραβάει τὸ σπαθί του καὶ χύνεται μέσα στοὺς Τούρκους. Βροχὴ τὰ μολύδια ἐπάνω του, ἀλλὰ κανένα δὲν τὸν ἐπέτυχε. Τρομάζουν οἱ Τούρκοι βλέποντας τὸν Κατσαντώνη νὰ ἔρχεται σὰ Βορριᾶς ἐπάνω τους καὶ τοῦ δίνουν στὴ φευγάλα. Δέκα ποῦ πρόφθασε τὸν λιάνισε. 'Ο 'Ισλιὰμ-μπέης καθαλλίκεψε τ' ἄλογο, τὸ κτυπάει στὰ τέσσαρα... ἀπὸ κοντὰ ὁ Κατσαντώνης. Τρέξε μπροστά, ὁ 'Ισλιὰμ μπέης, βλέποντας δὲ τὸν ζύγονε ὁ Κατσαντώνης, πέταξε μιὰ ἀνοικτὴ σακκούλα γεμάτη ἀσπρα καὶ φλωριά. Τ' ἀσπρα καὶ τὰ φλωριὰ σπάρθηκαν κατὰ γῆς. ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης, περιφρονῶντας τὰ χρήματα, ἐξακολουθοῦσε γὰρ τρέχη. 'Ο 'Ισλιὰμ μπέης ἔρριξε τὲς φλωροκαπνισμένες πιστόλες του, κι' ὑστερα τ' ἀσημένιο τὸ σπαθί του, καὶ στὰ τελευταῖα τὸ ντουσφέκι του, ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης τρέχει καὶ τίποτε ἄλλο. Τέλος τρέξε ὁ ἔνας μπροστά, καὶ τρέξε ὁ ἄλλος πίσω, τὸν ἔφθασε, καὶ τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὴν φουστανέλλα, καὶ τὸν κρέμισε κατὰ γῆς

— 'Αμάν, ὡρὲ Κατσαντώνη ! (φώναξε ὁ 'Ισλιὰμ μπέης) χάρισέ μου τὴν ζωὴν καὶ ζήτα μου ὅτι θέλεις !...

Οἱ κλέφτες ἔβλεπαν τὰ γενόμενα κι' ἔτρεχαν ἀπὸ κοντὰ μαζί μὲ τὸν καπετάνιο τους τὸν Δίπλα.

'Ο Κατσαντώνης τράβηξε τὸ σπαθί του γὰρ τὸν κόψη, ἀλλὰ μποδίστηκε. 'Ο 'Ισλιὰμ μπέης, εἶταν κίτρινος κι' ἔτρεμε ἀπὸ τὸν φόδο του. Συλλογίστηκε λίγο κι' ὑστερα ἔθγαλε τὰ πιστόλια του ἀπὸ τὸ σελάχι του, καὶ λέγει στὸν 'Ισλιὰμ μπέη :

— Διάλεξε ὅποιο θέλεις ἀπὸ τὰ δύο. Δὲν θέλω γὰρ σὲ σκοτώσω ἔτσι ξαρμάτωσο. Μόνον ὁ ἀφέντης σου, ὁ 'Αλῆ-πασᾶς σκοτώνει ξαρμάτωτους τοὺς ἀνθρώπους !

'Ο 'Ισλιὰμ-μπέης, θέλοντας καὶ μή, ἐπῆρε ἔνα πιστόλι ἀπὸ τὰ δύο, ὁ Κατσαντώνης τραβήχθηκε κάμποσα δήματα πίσω καὶ φώναξε :

— Τράβα, ὡρὲ παλιότουρκε καὶ σ' ἔφαγα !

Στὴ στιγμὴ καὶ τὰ δύο τὰ πιστόλια βρόντησαν, καὶ ὁ 'Ισλιὰμ-μπέης ἔπεσε κατὰ γῆς σκοτωμένος.

Σὲ δλίγο ἥλθε καὶ ὁ Δίπλας μὲ τ' ἄλλα τὰ παλληκάρια, ἀφοῦ μάζεψαν στὸ δρόμο τ' ἀσπρα καὶ τὰ φλωριὰ καὶ τ' ἄρματα τοῦ 'Ισλιὰμ-μπέη, ἔθαψαν τὸν σκοτωμένον ἔχθρόν. Τότε ὁ Δίπλας ἔφωναξε δλα τὰ παλληκάρια, ως ἔχοντας κάπι σπουδαῖον γὰρ τοὺς εἰπῆ, καὶ τοὺς εἰπε :

— Παιδιά μου καὶ συντρόφοι μου ! 'Απὸ τώρα κι' ἐμπρὸς δὲν εἴμαι ἄξιος γιὰ καπετάνιος σας. Καπετάνιος ἄξιος διὰ σᾶς καὶ δι' ἐμὲ είναι ὁ Κατσαντώνης !

Τὰ παλληκάρια πέταξαν ἀπὸ τὴν χαράν τους, εἰς τὸ ἄκουσμα αὔτων τῶν λόγων, γιατὶ ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν, κι' ὅλοι τὸν ἥθελαν διὰ καπετάνιο τους, τέτοιον ἀνδρεῖον τουρκοφάγο, ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης ἔγαντιώθηκε καὶ δὲν παρεδέχτηκε. 'Επέμεινε ὁ Δίπλας, ἀλλ' ἐπέμεινε καὶ ὁ Κατσαντώνης, καὶ εἰς τὸ τέλος ὁ Κατσαντώνης μὴ θέλοντας γὰρ πάρη τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Καπετάνιου του, τοῦ φίλησε τὸ χέρι, τοῦ ζήτησε τὴν εύχή, καὶ πῆρε τ' ἀδέλφια του καὶ ξεχωρίστηκε.

Δὲν πέρασαν ἔνας-δύο μῆνες καὶ ὁ Κατσαντώνης ἀκούστηκε στ' "Αγραφα, μὲ

δύδοντα παλληκάρια, νὰ τρομάζῃ τὴν Τουρκία τῆς Θεσσαλίας, τοῦ Καρπενησοῦ καὶ τοῦ Ζητουνιοῦ. (Λαμία).

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΚΙΟΥΤΣΙΟΥΚ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΜΠΕΗ

Τοῦ Κατσαντώνη τὸ ὄνομα σκέπτεται τὸ Βάλτο, τὸ Ξηρόμερο, τὴν Καλιακούδα, τὸ Βελούχι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα βουνὰ τοῦ Καρπενησοῦ, τὸ 'Ασπροπόταμο καὶ τ' 'Αγραφα. Οἱ Ντερβεναγάδες κι' οἱ Μπουλουμπασιάδες, τὸ ὄνθος τῆς 'Αρβανίτιας καὶ τὰ πρωτοπαλλήκχρα τοῦ 'Αλῆ πασᾶ τρόμαζαν εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός του, καὶ κάθε ἄλλο ἔκαναν παρὰ νὰ τὸν καταδιώκουν.

'Ο Κατσαντώνης ἄρχισε νὰ στενοχωρεῖται βλέποντας τοὺς Τούρκους, ἀντὶ νὰ πέφητον ἐπάνω του, νὰ τὸν ἀποφεύγουν, κι' ἀναγκάστηκε γ' ἄλλαξη σύστημα. Διωργάνωσε ὑπηρεσία νὰ κατασκοπεύῃ τὰ τούρκικα τ' ἀποσπάσματα καὶ νὰ πέφτῃ ἐπάνω τους, σὰν ἀστροπελέκι καὶ νὰ τοὺς ἀφανίζῃ. 'Αλλ' ἀν ὁ Κατσαντώνης ἦταν ἡ μεγαλήτερη κορυφὴ τῆς Κλεφτουριᾶς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἦταν καὶ ὁ 'Αλῆ-πασᾶς ἀντάξιος τέτοιου καπετάνου διώχτης. Μή βλέποντας κανένα ἀποτέλεσμα ἀπὸ τοὺς πολοὺς καὶ διαφόρους Ντερβεναγάδες καὶ Μπουλουμπασιάδες του, διώρισε γενικὸν ἀρχηγὸν τῶν τουρκικῶν ἀποσπάσμάτων τὸν διαβόητον 'Ισούφ-'Αράπην, τὸν ὡμότερον ὄνθρωπον τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ ἔδωκε ἄδεια νὰ κάνῃ δ', τι θέλει στὴ ζωή, στὴν τιμὴν καὶ στὴν περιουσία τῶν Χριστιανῶν, γιὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ πιάσῃ τὸν Κατσαντώνη. 'Ο 'Ισούφ-'Αράπης ἔχοντας μαζύ του χιλίους 'Αρβανίτες, ἔναν, καὶ ἔναν, ποῦ ἔσεργαν στὰ δόντια τὸ σπαθί, ξεκίνησε ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ ἤλθε εἰς τὸ Ξηρόμερο. 'Αλλοίμονον εἰς ἔκείνους ποῦ εύρισκονταν στὸ δρόμο του. 'Αθῶοι ἡ ἔνοχοι, δ', τι καὶ ἀν ἦταν, τοὺς σάρωνε ὁ θάνατος. Τέτοιο θηρίον ἦταν δ 'Ισούφ-'Αράπης, ποῦ εἶχε καταργήσει τὸν ἀπλὸν θάνατον καὶ δσους ἔπιανε τοὺς τσάκιζε τὰ γόνατα καὶ τοὺς ἀγκῶνας, καὶ εὐχαριστιώνταν νὰ τοὺς βλέπῃ νὰ πεθαίνουν μέσα στὰ φρικτὰ καὶ στὰ ἀπάνθρωπα βασανιστήρια. Δεξί του χέρι εἶχεν ἔνα Ντερβέναγα, Κιουτσιούκ Μουσταφᾶ-μπέη ὄνομαζόμενον, καὶ τὸν ἔστειλε μὲ ἔκατὸν πενήντα 'Αρβανίτες νὰ τοῦ φέρῃ τοὺς προεστοὺς τοῦ Ξηρομέρου, γιὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ. 'Ο Κιουτσιούκ-Μουσταφᾶς μπέης ἔπιασε πέντε προεστοὺς καὶ τοὺς πήγαινε στὸν 'Ισούφ-'Αράπην, ἀλλὰ καὶ ὁ Κατσαντώνης, βλέποντας τὶ τραβοῦσε δόκιμος ἐξ αἰτίας του, ἐπῆρε τὰ παλληκάρια του καὶ ἐπῆγε καὶ ἔκανε καρτέρι στὴν Κεχρινίδα, καὶ ἔδωκε διαταγὴν νὰ μὴ ρίξῃ κανένας ἀν δὲν δώσῃ αὐτὸς πρῶτος τὸ σύνθημα τοῦ πυροβολισμοῦ. Σὲ ὀλίγη ὥρα παρουσιάσθηκε ὁ Κιουτσιούκ - Μουσταφᾶ - μπέης στὸ καρτέρι, ὁ Κατσαντώνης τουφεκίζει πρῶτος, οἱ κλέφτες ἄδειασαν ὅλοι τὰ τουφέκια τῶν ἐπάνω εἰς τοὺς Τούρκους καὶ κάθε τουφέκι ἔρριξε καὶ ἔναν Τούρκο κατὰ γῆς. 'Ο πόλεμος ἐβάστηξε μιὰ ὥρα, σκοτώθησαν ἔκατὸν σαράντα πέντε Τούρκοι μαζύ μὲ τὸν Κιουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπέη, καὶ μοναχὰ πέντε κατώρθωσαν νὰ πεταχτοῦν ἀπὸ τὸ καρτέρι καὶ νὰ γλυτώσουν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸὺς τοὺς κυνήγησε ἀπὸ κοντά ὁ Κατσαντώνης

καὶ τοὺς ἔφθασε, ἔχοντας ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀφήσῃ ψυχὴν νὰ γλυτώσῃ. "Αμα τὸν εἶδαν οἱ Τοῦρκοι νὰ τρέχῃ σᾶν λεοντάρι ἐπάνω τους, πέταξαν τ' ἄρματα καὶ τοῦ εἴπαν κλαίγοντας.

— Δὲν ἔχόρτασες, ὡρὲ Κατσαντώνη, τούρκικο αἷμα; "Αφησέ μας τούλάχιστο ἐμᾶς νὰ δώσουμε τὴν εἰδησιν τοῦ θανάτου τῶν συντρόφων μας στὸν 'Ισούφ-Αράπη!

Γιὰ πρώτη φορὰ ἡ καρδιὰ τοῦ Κατσαντώνη συγκινήθηκε ἀπὸ τούρκικη παρακαλιὰ καὶ τοὺς εἶπε

— Πηγαίνεται! Σᾶς χάρισα τὴν ζωὴν!

'Ο 'Ισούφ-Αράπης, ἄμα ἔμαθε τὴν καταστροφὴν τοῦ Κιουτσιούκ Μουσταφᾶ-μπέη, καθαλλίκευσε νύκτα καὶ πάει στὰ Γιάννινα, παρουσιάσθηκε στὸν καταθυμωμένον 'Αλῆ-πασᾶν καὶ τοῦ ἔδωκε μιὰ πιστόλα.

— Τ' εἶναι τοῦτο, ὡρὲ γελαδογεννημένε; τοῦ εἶπε ὁ φοβερὸς πασᾶς, θυμωμένος.

— 'Αγτὶ νὰ μὲ σκοτώσῃ ὁ καπετάνιος τῶν Γκιαούρηδων, ὁ Κατσαντώνης, σκότωσέ με ἐσύ, Πασᾶ μου, μὲ τὰ χέρια σου καλλίτερα!

'Ο 'Αλῆ-πασᾶς τὸν ἔπτυσε καὶ τοῦ εἶπε:

— Χάσου ἀπ' ἐμπρός μου!

ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΟ ΜΟΥΧΟΥΡΝΤΑΡΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΠΛΑ

'Ο 'Αλῆ-πασᾶς ἀφοῦ ἔμαθε τὰ νέα κατορθώματα τοῦ Κατσαντώνη καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Κουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπέη, διώρισε ἀντικαταστάτην τοῦ 'Ισούφ-Αράπη στὴν καταδίωξιν τοῦ Κατσαντώνη τὸν "Αγο Μουχουρντάρη, ἔναν πολὺ ἔξυπνο καὶ στρατηγικὸν Ντερβέναγα, μὲ χιλίους διαλεγμένους 'Αρδανίτας.

'Ο Κατσαντώνης βρίσκονταν τότε στὴ Γραδανοῦ τῶν 'Αγράφων, ὅπου εἶχεν ὑπάγει νὰ τὸν ἀνταμώσῃ γιὰ νὰ τὸν συγχαρῇ γιὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Κιουτσιούκ Μουσταφᾶ-μπέη, ὁ Δίπλας μ' ὅλα τὰ παλληκάρια του. Πολὺ συχνὰ οἱ δύο αὗτοὶ τουρκοφάγοι ἀρχηγοὶ ἀνταμόνονταν καὶ πολεμοῦσαν ἀντάμα, ἀν τύχαινε νὰ τοὺς κτυπήσουν οἱ Τοῦρκοι. 'Η εἰδησις ὅτι ἔξεκίνησε ὁ Μουχουρντάρης ἀπὸ τὰ Γιάννινα εἶχε φθάσει εἰς τὸν Κατσαντώνην, γιατὶ ὅλες αἱ ἐπαρχίαι ἐνδιαφέρονταν δι' αὐτὸν καὶ τὸν ἐπροφύλαττον μὲ κάθε πληροφορίαν. Οἱ προεστοὶ τῶν μερῶν ἔκεινων παρακαλοῦσαν τὸν Δίπλαν, ώς μαλακώτερον, νὰ μὴν καρτερήσουν τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ νὰ φύγουν, ὁ Δίπλας ὅμως μὲ ὅλες τὰς παρακαλίες τῶν προεστῶν δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ, ἐπιθυμῶντας νὰ καρτερήσουν ἔκει τὸν Μουχουρντάρη.

Τοῦ Δίπλα οἱ φίλοι λέγανε καὶ τὸν παρακαλοῦσαν:

— «Σήκω νὰ φύγης, Δίπλα μου, μὲ τοὺς Κατσαντωναίους, Σᾶς ἔμαθεν ὁ 'Αλῆ-Πασᾶς καὶ στέλλει νὰ σᾶς πιάσῃ

"Εγαν κακὸν ντερδέναγα, τὸν "Αγο Μουχουρντάρη".—

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσαν, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπαν

Καὶ τὰ λημέρια ἐφώναξαν ὅσον κι' ἀν ἡμποροῦσαν.

— «'Ο Μουχουρντάρης πλάκωσε μὲ τέσσερες χιλιάδες,

«Φέρει 'Αρβανίτες διαλεχτούς, ὅλο τζοχανταραίους,

Στὰ δόντια σύργουν τὰ σπαθιὰ, στὰ χέρια τὰ ντουφέκια».

Κι' ὁ Δίπλας ἀποκρίνεται καὶ τοὺς ἀπολογιέται :

— «'Οσο εἰν' ὁ Δίπλας ζωντανὸς τοὺς Τούρκους δὲν φοβᾶται...

"Εχει λεβέντες διαλεχτούς καὶ τοὺς Κατσαντωναίους

Ποῦ τρῶν μπαροῦτι γιὰ ψωμὶ καὶ βόλια γιὰ προσφάγι,

Καὶ σφάζουν Τούρκους σᾶν ἀρνιὰ καὶ σᾶν παχυὰ κριάρια».

Σὲ δλίγο φάνηκε ὁ Μουχουρντάρης καὶ ἡ μάχη ἥρχισε.

'Ο σκοπὸς τοῦ Μουχουρντάρη ἦταν πῶς νὰ πιάσῃ ἡ νὰ σκοτώσῃ τὸν Κατσαντώνη καὶ δὲν τὸν ἔμελλε πόσοι 'Αρβανίτες θὰ σκοτώνονταν δι' αὐτό. Τὸ τουφέκι δούλευε κι' ἀπὸ τὲς δύο τὲς μερὶες, ἀκατάπαυτο. Οἱ Κλέφτες εἶχαν καλὰ δχυρώματα καὶ πολεμοῦσαν ἀσφαλισμένοι, ἐνῷ οἱ 'Αρβανίτες, ἀναγκασμένοι νὰ κάνουν ἔφοδον, πολεμοῦσαν στ' ἀγοικτὰ καὶ σκοτώνονταν πολλοὶ ἀπ' αὐτούς. 'Ο Μουχουρντάρης, γγωρίζοντας τὴν γενναιοφροσύνην τῶν Κλεφτῶν καὶ πρὸ πάντων τοῦ Κατσαντώνη, φώναξε πρὸς τὰ δχυρώματα τὰ κλέφτικα :

— Ποῦ εἶσαι ωρὲ κερατῶ Κατσαντώνη ! Τὶ μοῦ κρύθεσαι σᾶν γυγαῖκα ;

'Ο Κατσαντώνης ἀκούοντας αὐτὰ τὰ προσβλητικὰ τὰ λόγια, ντράπηκε καὶ πετάχτηκε ἔξω ἀπὸ τὸ δχύρωμα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι καὶ ρίχτηκε μέσα στοὺς Τούρκους σᾶν σίφωνας. 'Επροχώρησαν στὴν ἀρχὴ οἱ Τούρκοι σᾶν κοπάδι, ποῦ τοῦ ρίχνονται μέσα λύκοι, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπέρασε ἡ πρώτη ἐντύπωσις, ὁ Μουχουρντάρης κατάρθωσε νὰ συμμαζεύσῃ τοὺς στρατιώτας του, μὲ χίλιες δυὸς ὑποσχέσεις, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ὁ Κατσαντώνης εὑρέθηκε κλεισμένος, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ τὸν πιάσουν ζωντανόν, ὅταν ὁ Δίπλας, γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸν Κατσαντώνη πετέται ἀπὸ τὸ δχύρωμα καὶ φωνάζει :

— 'Εγὼ εἶμαι, ωρέ, ὁ Κατσαντώνης καὶ ὅχι αὐτός . . .

'Ο Μουχουρντάρης γελάστηκε κι' ἀπὸ τὴν βία του ἀφίγει τὸν Κατσαντώνη καὶ ρίχνεται μὲ τοὺς στρατιώτας του ἐπάνω στὸ Δίπλα. "Έτσι γλύτωσε ὁ Κατσαντώνης καὶ γικήθηκε κατὰ κράτος ὁ Μουχουρντάρης, μὲ διακοσίους σκοτωμένους καὶ χώρια τοὺς λαθωμένους, ἀλλ' ἡ νίκη αὐτὴ πληρώθηκε πυλὺ ἀκριβὰ μὲ τὸ σκοτωμὸν τοῦ Δίπλα. 'Ο Κατσαντώνης καὶ ὅλα τὰ παλληκάρια του ἔχλαψαν τὸν γεροχαπετάνιο τους καὶ τὸν ἔθαψαν μὲ μεγάλη παράταξιν.

ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΑΣΑΝ ΜΠΕΛΟΥΓΣΗ

Τὸ νέο αὐτὸς κατόρθωμα τοῦ Κατσαντώνη κατατρόμαξε τὸν 'Αλῆ-πασᾶ καὶ τοὺς Ντερδέναγαδέες του. "Όλη ἡ 'Αρβανίτιὰ ἔτρεμε εἰς τὸ ὄγομα τοῦ ὑπερηφάνου Κλέφτη. 'Ο Βάλτος, ἡ Εύρυτανία, τὸ 'Ασπροπόταμο καὶ τ' "Αγραφα εύρισκε-

μενα στὸν ἵσκιο τοῦ σπαθιοῦ του ἦταν ἔλεύθερα. Οἱ Ντερβεναγάδες διὰ νὰ δικαιογοῦνται καταγίνονταν νὰ κυριοῦν ἄλλους κλέφτες μικροὺς, χωρὶς νὰ ἔνοχλοῦν καθόλου τὸν Κατσαντώνη. Πέρασαν μῆνες χωρὶς νὰ ἡμπορέσῃ νὰ κάνῃ μιὰ μάχη καὶ ἐστενοχωρεῖτο. Μιὰ μέρα εὐρισκόμενος στὴ Βρύση τοῦ Πουλιοῦ, κοντὰ στὸ Κεράσοβο τῶν Ἀγράφων, ἔμαθε ὅτι ὁ Ντερβέναγας Χασάν Μπελούσης στρατοπεύδευε στὸ Μοναστήρι τῆς Τατάργας. Δὲν χάνει καιρὸν καὶ στέλλει ἔνα χωρικὸν καὶ τὸν προσκαλεῖ σὲ μάχη. 'Ο Χασάν-Μπαλούσης, ἅμα ἄκουσε τὸ κάλεσμα τοῦ Κατσαντώνη, τὰ ἔχασε, καὶ δὲν ἤξευρε τὶ νὰ κάμη. Νὰ δεχθῇ τὸ κάλεσμα φοβῶνταν τὸν Κατσαντώνη, νὰ μὴ τὸ δεχθῇ, φοβῶνταν νὰ μὴ τὸ μάθῃ ὁ Ἀλῆ-πασᾶς καὶ πήγαινε χαμένος. "Υστερα ἀπὸ πολλὴν σκέψιν ἀπεφάσισε νὰ πάῃ νὰ συναντήσῃ τοὺς Κατσαντωναίους στὴ Βρύση τοῦ Πουλιοῦ. Δύο ὥρες ἔθάσταξε ὁ πόλεμος καὶ στὸ τέλος ὁ Χασάν-Μπελούσης, ἀφίοντας πενήντα σκοτωμένους σχεδὸν ὅλα τὰ παλληκάρια του στὸν τόπο, τσάκισε στὴν τρεχάλα καὶ πῆγε καὶ κλείστηκε στὸ παρακλῆσι «Ἀἰμιλιαγὸ» τῆς Τατάργας.

ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΟΝ ΑΛΙΟΥΣ — ΜΠΕΡΑΤΗ

'Ο Ἀλιοῦς-Μπεράτης, ἔνας ἀπὸ τοὺς καλητέρους Ντερβεναγάδες τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, μὲ τετρακόσια παλληκάρια μπερατιανὰ, ἄγθρωπος πολὺ ὑπερήφανος καὶ πολὺ ἀνδρεῖος, βάλθηκε νὰ πάρῃ τὸ αἷμα τῶν Ντερβεναγάδων Ἰσλιάμ-μπέη καὶ Κιουτσιούκ. Μουσταφᾶ-μπέη, καὶ νὰ ξεντροπιάσῃ τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ γιὰ τὴν ἥπτα τοῦ Ἀγίου τοῦ Μουχουρντάρη καὶ τοῦ Χασάν Μπελούση καὶ τόσων ἀλλων ἀκόμη Ντερβεναγάδων καὶ Μπουλουμπασιάδων. 'Εξεκίνησε νύκτα καὶ κρυφὰ ἀπὸ τὰ Γαιάννινα, ἔχοντας τετρακοσίους διαλεκτοὺς Ἀρβανίτας καὶ κατάσκοπον ἔναν Πάγον Τσουκαλᾶ, καὶ τράβηξε ἵσα στὸ Βάλτο, καὶ στὸ λημέρι τὸ Μπαλταΐκο, ὅπου εύρισκετο ὁ Κατσαντώνης. 'Ο Κατσαντώνης ὅχι διότι γνώριζε ὅτι θὰ ἥρχετο ὁ Ἀλιοῦς-Μπεράτης, ἀλλὰ διότι γνώριζε πῶς νὰ λημεριάζῃ, εὐρέθηκε προετοιμασμένος γιὰ μάχη. 'Ο Ἀλιοῦς-Μπεράτης, μὴ γνωρίζοντας τὸν τρόπον ποῦ λημεριάζε ὁ Κατσαντώνης, εύρεθηκε περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς Κλέφτες. 'Η μάχη διήρκεσε δύο ὥρας, κι' ὁ Ἀλιοῦς Μπεράτης μπόρεσε νὰ ξεφύγῃ μὲ πενήντα σκοτωμένους Ἀρβανίτας στὸν τόπο καὶ δὲν ἔπαθε ὅτι ἔπαθε ὁ Κουτσιούκ-Μουσταφᾶ-μπέης, μόνον καὶ μόνον διότι οἱ Κατσαντωναίοι τότε δὲν ἦταν πλειότεροι ἀπὸ εἴκοσι πέντε.

"Ετσι γύρισε καὶ ὁ Ἀλιοῦς-Μπεράτης ντροπιασμένος στὰ Γιάννινα, καὶ εἶπε στὸν Ἀλῆ-πασᾶ ὅτι προτιμάει νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸ Διάβολο παρὰ μὲ τοὺς Σουλιώτας καὶ μὲ τὸν Κατσαντώνη.

Κατὰ τὴν μάχη αὐτὴ ἔπεσε ζωντανὸς στὰ χέρια τῶν Κατσαντωναίων καὶ ἔνας Τουρκαρβανίτης Μπουλούμπασης, ὀνομαζόμενος Ντούμηκας. Ἡταν πληγωμένος στὸ ποδάρι καὶ δὲν ἡμποροῦσε νὰ φύγῃ μὲ τοὺς συντρόφους του.

— 'Αμάν ! (φώναξε πρὸς τὰ παλληκάρια τοῦ Κατσαντώνη), μὴ μέ σκοτώγετε !

Θέλω νὰ ἴδω μὲ τὰ μάτια μου τὸν Κατσαντώνη καὶ ὑστερα σκοτῶστε με, καὶ θὰ πεθάνω εὐχαριστημένος.

Τὰ παλληκάρια τὸν παρουσίασαν στὸν Κατσαντώνη.

— Τί θέλεις, ωρὲ μουρτάτη;

Τὸν ἡρώτησε μὲ μεγαλεῖον ὁ Κατσαντώνης.

— "Ηθελα, καπετάνιε μου, πρῶτα νὰ σὲ ἴδω, κι' ἂν μὲ σκοτώσης νὰ πάω εὐχαριστημένος ποῦ σὲ εἶδα, καὶ δεύτερα νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ λυπηθῆς δύο ἀδελφὲς, ἀνύπανδρες ποῦ δὲν ἔχουν ἄλλον ἀπὸ ἐμένα, καὶ νὰ μὴ μὲ σκοτώσης.

·Ο Κατσαντώνης συγχινήθηκε καὶ διέταξε νὰ τὸν ἀπολύσουν.

·Η φήμη τοῦ Κατσαντώνη σκέπασε ὅχι μόνον τὴν 'Ελλάδα ἀκέρια, ἀλλὰ καὶ τὴν 'Αρβανιτιά. "Ολη ἡ 'Αρβανιτιά, ἀπὸ τὴν Σκόντρα ἔως τὸ Τεπελένι, τρόμαζε στὸ ὄνομα τοῦ φοδεροῦ Κλέφτη, καὶ ὁ ἀρβανίτικος ὄρκος «Νὰ μὴ γλυτώσω ἀπὸ τὴν ὁργὴν τοῦ Θεοῦ!» μετεβλήθη «Νὰ μὴ γλυτώσω ἀπὸ τὸ σπαθὶ τοῦ Κατσαντώνη!» Μῆθοι πολλοὶ κυκλοφοροῦσαν στὴν 'Αρβανιτιά γιὰ τὸν Κατσαντώνη, ὅτι ἥταν ὑπερφυσικὸς ἄνθρωπος, ὅτι δὲν τὸν ἔπιανε μολύβι, κι' ὅτι δὲν περπατοῦσε, ἀλλὰ πηδοῦσε ἀπὸ ράχη σὲ ράχη.

Μιὰ μέρα ἔνας Τουρκαρβανίτης εὔρισκόμενος στὴν Κρητούνιστα τῆς ἐπαρχίας Κουρέντων, κοντὰ στὴν Τσιαμωριά, ἥρχισε νὰ ὅμιλῃ γιὰ τὸν Κατσαντώνη, καὶ στὸ τέλος τῆς ὅμιλίας του εἶπε:

— "Αχ! νὰ ἔπεφτε αὐτὸ τὸ κερατᾶ τὸ Κατσαντώνη ἐδῶ κάτω, νὰ ἥταν κουρασμένο, νὰ ἥταν νηστικὸ καὶ διψασμένο, νὰ ἥταν καὶ θερμασμένο, νὰ ἥταν καὶ πιστάγκωνα γερὰ δεμένο, καὶ νὰ ρίχνομουν ἐπάνω του.. νὰ τοῦ ἔδεινα, νὰ τοῦ ἔδεινα νὰ τοῦ ἔδεινα, ὅσο ποῦ νὰ τὸ σκότωγα!

·Έγῳ ὁ 'Αρβανίτης ὅμιλοῦσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἔνας χωριανὸς ὡμορφοκαμωμένος, ἀρματωμένος καὶ ντυμένος στὰ κλέφτικα, ποῦ εὔρισκονταν ἀνάμεσα στὸ πλῆθος καὶ σκεπασμένος μὲ τὴν κάππα του, νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἐνδυμασία του, μὴ ἡμπορῶντας νὰ ὑποφέρῃ τὰ καυχολογήματα τοῦ Τουρκαρβανίτη, πετάει τὴν κάππα του, περγάει τοὺς ἄλλους καὶ παρουσιάζεται ἐμπρός του λέγοντας:

— 'Εγὼ εἶμαι, ωρὲ παληγομουρτάρη, ὁ Κατσαντώνης!

·Ο Τουρκαρβανίτης νομίζοντας ὅτι πραγματικῶς εὔρισκονταν ἐμπρὸς εἰς τὸν Κατσαντώνη, τάχασε, τοῦ ἐκόπηκε ἡ φωνή, καὶ κάνοντας «ἄ ἄ ἄ ἄ ἄ .... σᾶν γὰ τοῦ εἶχε καθήσει τίποτε στὸν λαιμό, πέθανε ἀπὸ τὸ φόβο του.

Ο ΜΠΕΚΗΡ — ΤΖΟΓΑΔΟΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΑΒΩΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ

·Ο Μπεκήρ-Τζογαδόρος, ἔνας ἀπὸ τοὺς πλέον ἔξυπνους στρατηγοὺς τοῦ 'Αλῆ πασᾶ, καὶ ὁ πλέον δόλιος καὶ ἀπιστος, αὐτὸς ποῦ σκότωσε τοὺς βλάμηδές του τοὺς Κατσικιανναίους στὴν Πλαγιὰ τοῦ Βάλτου, αὐτὸς στάθηκε ὁ πλέον τυχερὸς ἀπ' ὅλους τοῦ Ντερβεναγᾶδες καὶ τοὺς Μπουλουμπασιάδες, ποῦ πολέμησαν

μὲ τὸν Κατσαντώνη. Εἶχε πεντακόσιους Τουρκαρβανίτας μαζύ του, διαλεγμένους καὶ δικούς του ἀνθρώπους, ἀλλὰ δὲν πήγαινε μ' ὅλους μαζῆ. Εἶχε διαλέξει καμμιὰ εἰκοσαριά, ἔναν καὶ ἔναν καὶ τοὺς ὥρκισε «στὴν ζωὴν καὶ στὸν θάνατον» γὰρ σκοτώσουν τὸν Κατσαντώνη. Εἶχε κατασκόπους καλοπληρωμένους, καὶ μάθαινε ὅλα τὰ κινήματα τῶν Κατσαντωναίων, ποῦ λημέριαζαν, ποῦ ἔπαιργαν ψωμὶ καὶ τοὺς ἀκολουθοῦσε κι' αὐτὸς κλέφτικα. Μία ήμέρα, ἦταν Ὁκτώβριος μῆνας, καὶ ἔδρεχε φοβερά.

Οἱ Κατσαντωναῖοι, γομίζοντας ὅτι εὑρίσκονταν στὴν ἀσφάλεια γιατὶ μὲ τέτοια βροχὴ δὲν περπατοῦσε κανένας, καὶ συγειθισμένοι, ποῦ δὲν τολμοῦσαν γὰρ τοὺς ἡταῖς ὁξεῖουν οἱ Τούρκοι, εἶχαν μαζευθῆ στὴ θέσιν «Ληστῆ» τοῦ Βάλτου, καμμιὰ εἰκοσαριὰ ὅλοι-ὅλοι, στὴ ρίζα ἐνὸς μεγάλου δένδρου. Ὁ Μπεκήρ Τζογαδόρος κλεφτά, κλεφτὰ ζύγωσε, αὐτὸς ἐμπρός καὶ πίσω τὰ παληκάρια του διέκρινε στὸν σωρὸν τῶν κλεφτῶν τὸν Κατσαντώνην, καὶ ἀπό τὴν ρίζα ἐνὸς ἄλλου δένδρου, ἀφοῦ ἄλλαξε τ' ἀγγιζότι καὶ τὸ στουργάρι τοῦ τουφεκιοῦ του, ντουφεκάει κατ' ἐπάνω στὸν Κατσαντώνη καὶ τὸν λαβόνει στὸ μπούτι. Στὴ στιγμὴ ἀρχίζει ὁ πόλεμος. Κατσαντωναῖοι καὶ Ἀρβανίτες πολεμοῦσαν πίσω ἀπὸ τὰ δένδρα μὲ ὅλη τὴ βροχὴ καὶ τ' ἀστροπελέκια, ώς μία ὥρα στὴν ἀράδα, ὅταν ἔφτασε καὶ τὸ ἐπίλοιπο σῶμα τοῦ Μπεκήρ Τζογαδόρου, τετραχόσιοι ὀγδοήγητα Τουρκαρβανίτες. Πρώτη φορὰ οἱ Κατσαντωναῖοι βρέθηκαν σὲ τέτοιο μεγάλο-κίνδυνο, προπάντων ποῦ εἶχαν λαβωμένο τὸν ἀρχηγό τους, κι' αὐτὸς ἔκανε τὸ Μπεκήρ Τζογαδόρο, γιατὶ νόμιζε ὅτι εἶχε σκοτώσει τὸν Κατσαντώνη, γὰρ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀντίστασιν. Τέλος, πρὸν βασιλέψη ὁ ἥλιος, ὁ Κατσαντώνης, βλέποντας ὅτι δὲν μποροῦσαν τὰ παληκάρια του γὰρ κυνηγήσουν τοὺς Τούρκους, πετάχτηκε λαβωμένος μὲ τὸ γιαταγάνι στὰ χέρια, φωνάζοντας μὲ ἄγρια καὶ φοβερὴ φωνὴ. :

— Τὰ γιαταγάνια κι' ἐπάνω τους !

Στὴ στιγμὴ τὰ παληκάρια πέταξαν καταγῆς τὰ ντουφέκια κι' ἔπεσαν ἀπάνω στοὺς Τούρκους. Ὁ Μπεκήρ Τζογαδόρος, βλέποντας τὸν Κατσαντώνη ζωγτανὸν, τρόμαξε καὶ ὀπισθοχώρησε μὲ σαράντα σκοτωμένους στὸν τόπο, χώρια τοὺς πληγωμένους.

Τὴν ἄλλη τὴν ήμέρα οἱ Κατσαντωναῖοι ἔφεραν τὸν καλίτερο χειροῦργο γὰρ βγάλη τὸ μολύδι ἀπὸ τὴν λαβωματιὰ τοῦ Κατσαντώνη, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ τὸ βγάλη. Ἐνα μῆνα περιφέρονταν δῶθε κεῖθε λαβωμένος χωρὶς καμμιὰ ἐλπίδα νὰ γείνη καλά. Τότε ὁ Λεπενιώτης τὸν φορτώθηκε στὸν ὅμο καὶ τὸν κατέβασε στὴν ἀκροθαλασσιὰ, ἀντικρὺ τῆς Λευκάδας, τὸν ἔβαλε σ' ἔνα πλοῖο καὶ τὸν πῆγε στὴν Κέρκυρα, ὅπου ἦταν ἔνας ξακουσμένος χειροῦργος. Δύο μῆνες νοσηλεύτηκε ὁ Κατσαντώνης στὴν Κέρκυρα, ποῦ βρίσκονταν στὴν προστασία τῆς Ρωσίας κι' ἄμα ἔγεινε καλὰ, γύρισε στ' ἀγαπημένα του λημέρια. Στὴν Κέρκυρα γνώρισε τὸ στρατηγὸ Παπαδόπουλο, ποῦ βρίσκονταν στὴ φωσσικὴ ὑπηρεσία, καὶ τὸν Κυθερνήτη Καποδίστρια, τοὺς Σουλιώτες καὶ ἄλλους Ἑλληγας καπεναταραίους, ποῦ βρίσκονταν στὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τῆς Πολιτείας τοῦ Ιο-

νίου Κράτους καὶ μίλησαν πῶς μποροῦσε γὰ διοργανωθῆ μία ἑλληνικὴ ἐπανάστασις.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΕΛΗ ΓΚΕΚΑ

“Οταν ἔμαθε ἡ Κλέφτουριὰ ὅτι ὁ Κατσαντώνης γύρισε γιατρεμένος ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ἔκανε μεγάλο πανηγύρι. Ὡς ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὅλοι οἱ καπεταναῖοι εἶχαν τρυπώσει δῶθε κεῖθε καὶ πουθεγά δὲν ἀκούονταν κανένας πόλεμος. Εἶχε κοινολογηθῆ μάλιστα στὴν αὔλῃ τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, ὅτι ὁ Καταγενώνης εἶχε σκοτωθῆ, κι’ ὅτι τὸ φύλαχαν μυστικὸ τὰ παλληκάριά του.

Δύο μῆνες χωρὶς πόλεμο διὰ τὸν Κατσαντώνη δὲν ἦταν μικρὸ πρᾶγμα. Εἶχε πάθει ἀπὸ μαρασμὸ, μὴ ἀκούοντας ντουφέκια μὴ πολεμῶντας καὶ μὴ σκοτώγοντας Τούρκους, καὶ δὲν ἔθλεπε τὴν ὥρα πότε θάφτασῃ στὸ Βάλτο. Τὴν ἡμέρα ποῦ πάτησε βαλτινὸ χῶμα, στὸ πρῶτο χωρὶὸ ποῦ μπῆκε, πήρε εἰκοσι πέντε παλληκάρια καὶ τράβηξε μὲ τὸ Χασιώτα καὶ τοὺς ἄλλους Κατσαντωναίους. Εἶχε τέτοια ὑπόληψὶ ὁ κόσμος στὸ πρόσωπό του, ὥστε μποροῦσε γὰ ἐπαναστατήσῃ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ’ ὁ καταρτισμὸς μεγάλου σώματος δὲν ἐσύμφερε, διότι ἦταν δύσκολη ἡ διατροφὴ του καὶ αἱ κινήσεις του. Τότε διώρισε σωματάρχες τὸ πρωτοπαλλήκαρό του, Καραϊσκάκι στὸ Σιάμι (Τμῆμα τοῦ Ἀσπροποτάμου), τὸν Τσιόγγα στὴ Νεθρόπολη, τὸ Μπαταριὰ στὸ Καρπενήσι, τὸ Φραγκίστα στὴ Ρεντίνα καὶ αὐτὸς μὲ τὰ ἀδέρφια του καὶ καμμιὰ σαρανταριὰ δοκιμασμένα παλληκάρια, ποῦ εἶχαν φάγει τὴ μπαρούτη μὲ τὴ χούφτα, πετοῦσε ἀπ’ ἔδω καὶ ἀπ’ ἔκει σὰν ἀγτός. Οἱ Ντερβεναγάδες τοῦ Ἀλῆ πασιᾶ περιέρχονταν γιὰ τὸν τύπο τὲς ἐπαρχίες, κι’ εἶχαν διωργανωμένη ὑπηρεσία, ὥστε γὰ μὴ συγαντηθοῦν ποτὲ μὲ τὸν Κατσαντώνη. Ὁ Κατσαντώνης στενοχωριῶνταν πολὺ κι’ ἔστελλε χωρικοὺς καὶ προσκαλοῦσε τοὺς Ντερβεναγάδες σὲ πόλεμο, ἀλλ’ αὐτοὶ ἀποκρένονταν :

— Αὐτὰ τὰ κλέφτια, ἡμεῖς δὲν τὰ βαροῦμε... "Αλλα κλέφτια θέλομε..."

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Κατσαντώνη σὲ μεγάλον ἀρχηγὸ, ἀφότας γύρισε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, κι’ οἱ μεγάλες ἰδέες, ποῦ ἐγκολπώθηκε ἔκει, ἀπὸ τὴν γνωριμία καὶ τὴ συναγαστροφὴ τῶν ὑπερόχων ἀνδρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴν, τὰ κηρύγματά του γιὰ τὴν ἐλευτεριὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους, ἡ σημαία ποῦ περιφερεγε ἀνοιγμένη μὲ τὸ Σταυρὸ στὴ μέση καὶ οἱ χρυσοκεντημένες λέξεις μέσα στὸ Σταυρὸ «Λ ε υ τ ε ρ ι ἀ η θ ἀ ν α τ ο ζ», ἡ ἀγεξαρτησία τοσων ἐπαρχιῶν, ποῦ ἔπαψαν γὰ πληρώνουν φόρους εἰς τὴν Τουρκιὰ, ἔκαγαν τὸν Ἀλῆ-πασᾶ καὶ σκεφτῇ πολὺ γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ μεγάλου Κλέφτη. Ἐκανε συμβούλια καὶ παρασυμβούλια στὸ σεράγι του καὶ κανένας δὲν ἀναλάβαινε γὰ βγῆ γὸτα τὸν κηρυγήσῃ. Τέλος θύμωσε τόσο πολὺ, ποῦ φώναξε κλαίγοντας :

— Χαράμι (αταραμένον), γὰ σᾶς γείνη τὸ ψωμὶ, ποῦ σᾶς ἔχω θρέψει! Βαλλάχ-μπιλλαχῆ (Ορχος παρεμφερῆς πρὸς τὸ : «μὰ τὸν Θεό»), ἐν δὲν βγῆ ἔνας

‘Αρβανίτης τὸ πολὺ σὲ εἶκοσιτέσσαρες ὥρες νὰ μοῦ πῇ ὅτι θὰ πάγη νὰ σκοτώσῃ τὸν Κατσαντώνη, θὰ φωνάξω τὸ Μητροπολίτη νὰ μὲ βαφτίσῃ καὶ τὸ Δάσκαλο τὸν Ψαλίδα νὰ μὲ βγάλη Κωνσταντῖνο !

Στὲς εἶκοσι τέσσαρες ὥρες ἀπάνω παρουσιάστηκε ἔνας μοναχός, κι’ αὐτὸς εἶταν ὁ Βελῆ-Γκέγκας, ἔνα ἀπὸ τὰ μεγαλείτερα παλληκάρια τῆς Ἀρβανίτιας, καὶ τοῦ εἶπε :

— Πασιᾶ μου, ἐγὼ πηγαίνω νὰ πάρω τὸ ζεφάλι τοῦ Κατσαντώνη ἢ γὰρ τοῦ δώσω τὸ δικό μου.

‘Ο Ἀλῆ-πασιᾶς τὸν φίλησε, τὸν εὔχήθηκε, τῶδωκε τὴν ἔδεια νὰ διαλέξῃ πεντακόσια παλληκάρια ἀπ’ ὅποιον Ντερβέναγα ἤθελε καὶ γὰρ ξεκινήσῃ ἀμέσως.

Σὲ 5—6 ἡμέρες ὁ Βελῆ-Γκέγκας βρίσκονταν στ’ “Αγριάκα καὶ στὰ λημέρια τοῦ Κατσαντώνη, κοντά στὴν «Κρύα Βρύση». ‘Ο Βελῆ-Γκέγκας εἶχε ὅλη τὴν ὡμότητα τοῦ Ἰσούφ-Ἀράπη, καὶ περιπλέον δραστηριότητα, ἔξυπνάδα καὶ ἐπιτηδειότητα. Εἶτανε φοβερὸς στὸ ποδάρι. “Αν ὁ Κατσαντώνης περπατοῦσε γληγορώτερα ἀπ’ ὅλους τοὺς Κλέφτες, ὁ Βελῆ-Γκέγκας περπατοῦσε γληγορώτερα ἀπ’ ὅλους τοὺς Ἀρβανίτες.

‘Ο καταδότης εἶπε στὸ Βελῆ-Γκέγκα σὲ πιὸ μέρος λημέριας ὁ Κατσαντώνης, ἀλλὰ κι’ ὁ Κατσαντώνης εἶχε κατασκόπους του ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἄμα εἶδαν τὸν Βελῆ-Γκέγκα νὰ τράβει πρὸς τὴν «Κρύα Βρύση» τοῦ τὸ πρόσθασιν.

‘Ο Κατσαντώνης βγῆκε σὲ μιὰ ράχη κι’ ἔδωλε τὸ τηλεσκόπιο νὰ ἰδῃ πόσοι Τοῦρκοι τοῦ ἔρχονται. Παρατηρεῖ ἔναν νὰ τρέχῃ ἀπ’ ὅλους μπροστὰ πεζὸς κι’ ἀρματωμένος, σᾶ μανιωμένος Βοριάς, ἀπὸ πίσω του ἔρχονται καθάλλα ὁ γραμματικός του ὁ Ράγκος καὶ δὲν μπόρεσε νὰ τὸν προφθάσῃ καὶ πολὺ πίσω οἱ στρατιῶτες του. ‘Ο Κατσαντώνης κατάλαβε ὅτι αὐτὸς θὰ εἴται ὁ Βελῆ-Γκέγκας, καὶ στὴ στιγμὴ λέγει στὰ παλληκάρια του :

— Νάρχεστε ἀπὸ πίσω μου καὶ νὰ εἴστε τόσο μακρύντες ἀπὸ μένα, ὅσο είγε κι’ οἱ Ἀρβανίτες ἀπὸ τὸν Βελῆ-Γκέγκα.

Σὲ λίγο τὰ δύο λιοντάρια, τὸ ἔνα τοῦ Ἐλληνισμοῦ καὶ τῆς Λευτερίας καὶ τὸ ἄλλο τῆς τουρκεμένης Ἀρβανίτιας καὶ τῆς Τυραννίας, βρίσκονται ὁ ἔνας μισή ντουφεκιὰ τόπο ἀπὸ τὸν ἄλλο.

‘Ο Κατσαντώνης μποροῦσε νὰ κρυφτῇ καὶ νὰ σκοτώσῃ τὸ Βελῆ-Γκέγκα, ἀλλὰ ἡ παλληκαρία δὲν σκοτόγει κρυφά.

— Στάσου ! (τοῦ φώναξε ὁ Κατσαντώνης μ’ ἔχεινη τὴν τρομερὴ φωνὴ, πόυ τρόμαζε καὶ πεθαμένους). Εἰμ’ ὁ Κατσαντώνης !

Στὴ στιγμὴ καὶ μονομιᾶς δυὸς καπνοὶ φάνηκαν : ὁ ἔνας ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ κι’ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν ἄλλη, δυὸς ἀδελφωμένες βρονταριές ἀχολόγησαν στὰ λακκώματα καὶ δυὸς φωνὲς ἀποσκόστηκαν φρίκης, ἡ μιά :

— “Ω ! λελελέ ! Μὴ βράς Καούρι ! (“Ω, ἄλλοι μονό μου ! Μὲ σκότωσε ὁ Γκιαούρης !)

Καὶ ἡ ἄλλη χαρᾶς :

— Σ’ ἔφαγα, σκυλάρβαγε !

Σ’ αὐτὸς ἀπάνω παρουσιάστηκε καθάλλα κι’ ὁ Ράγκος, γραμματικὸς τοῦ Ἀλῆ-

πασιᾶ, βλέποντας καταγῆς τὸ Βελῆ-Γκέγκα, ἀπὸ τ' ὁρμέμφυτό του, τράξησε μιὰ πιστολιὰ καὶ ἐπάνω τοῦ Κατσαντώνη, γομίζοντας ὅτι εἴταν κανένας σκοπὸς κατσαντωναῖχος κι' ὅχι ὁ Κατσαντώνης ὁ Ἰδιος, ἀλλὰ κι' ὁ Κατσαντώνης φωτιὰ στὴ φωτιὰ, λαβόνει τὸν Ράγκο στὸ σαγόνι καὶ τὸν γκρεμίζει ἀπὸ τ' ἄλογο κάτω (‘Ο Γιάννης Ράγκος, κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἄφισε τὴν τούρκικη ὑπηρεσία καὶ ἀνεδείχτηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς προμάχους τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ τιμήθηκε μὲ τὸ βαθμὸν στρατηγοῦ).

‘Ο Κατσαντώνης ζύγωσε στὸ πτῶμα τοῦ Βελῆ-Γκέγκα, ποῦ τὸν ἔτρεμε τὸ φελεκούδι σ' ὅλη τὴν Θεσσαλία καὶ στ' “Ἄγραφα, τὸν κύτταξε καλὰ-καλὰ κι’ ἔσκυψε καὶ τὸν φίλησε στὸ μέτωπο, κι' ἐνῷ τὰ παλληκάρια τοῦ Κατσαντώνη φέροντας στὴν «Κρύα Βρύση» ἔπιασαν τὰ πεῦκα γιὰ νὰ δεχτοῦν τὴν Τουρκιὰ, τὰ παλληκάρια τοῦ Βελῆ-Γκέγκα, ἃμα κατάλαβαν τὸν σκοτωμὸν τοῦ ἀρχηγοῦ τους, γύρισαν πίσω καὶ πρόγντισαν.

Τότε ὁ Κατσαντώνης διέταξε τὸν χειροῦργο τοῦ Θανάση Ντουφεκιῶν, κι' ἔδεσε τὴ λαβωματιὰ τοῦ Ράγκου, (έξδη τοῦ Θανάση Βάγια καὶ τοῦ Νικοθέου, ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἑλληνες, ποῦ ὑπηρετοῦσαν τὸν Ἀλῆ-πασιᾶ, βοηθοῦσαν κρυψὰ τοὺς Κλέφτες), καὶ τὸν ἔστειλε στοὺς Τούρκους νὰ τοὺς εἰπῇ ὅτι ἐπιθυμοῦσε νὰ παραδῶσῃ τὸ πτῶμα τοῦ Βελῆ-Γκέγκα στὸ στρατευμάτου γὰρ τὸ θάψουν.

Τὴν ἄλλη μέρα ἥρθε ὁ Ράγκος μὲ τὸν ἀδερφὸν τοῦ Βελῆ-Γκέγκα καὶ τριάντα τζογανταραίους (Σωματοφύλακες τοῦ Ἀλῆ), κι' ἔθαψαν ἀρματωμένο καὶ στολισμένο τὸν ξακουσμένο Ντερβέναγα τῆς Θεσσαλίας πλάγι στὴν «Κρύα Βρύση», μαζὶ μὲ τοὺς Κατσαντωναίους καὶ ξεχωρίστηκαν, σᾶς νὰ εἴταν πρῶτοι φίλοι.

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ

Κατὰ τὰ 1805 καὶ 1806 ἡ φωσσικὴ Κυθέρωνηση προσκάλεσε στὴ Λευκάδα τοὺς πλειὸν διάσημους ἀρματωλοὺς ἀπὸ τὴ Στερεά, τὴν “Ηπειρο καὶ τὴ Θεσσαλία. Τότε ὅλοι ὅσοι μαζεύτηκαν ἐκεῖ ἐκήρυξαν μ' ἔνα στόμα Γενικὸν Αργηγὸν ὅλων τῶν Ἀρματωλῶν καὶ Κλεφτῶν τὸν Κατσαντώνη καὶ τὸν ὀγόματαν ἀντρεῖο τῶν ἀντρείων, ‘Ο Ἀλῆ-πασιᾶς, ἔχοντας κατασκόπους πολλοὺς, μάθαινε τὰ γενόμενα, πήρε ὅλα τὰ στρατεύματά του κι' ἥρθε τοῦν Πρέβεζα. Τόσο πολὺ στράτευμα ἔφερε ἐκεῖ, ποῦ ἔγεινε τραγοῦδι :

«Βάστα, καῦμένη Πρέβεζα, τ' Ἀλῆ-Πασιᾶ τ' ἀσκέρι,

«Ποῦ τὸ βαστοῦν τὰ Γιάννινα χειμῶνα καλοκαΐτι!».

‘Αλλ' ὁ Κατσαντώνης, ποῦ δὲν εἶχε μάθει ποτὲ νὰ μετράῃ τοὺς Τούρκους, ὠρκίστηκε στὸ τουρκοματωμένο σπαθὶ του, ὅτι μὲ μόνο τὰ δικά του παλληκάρια μποροῦσε νὰ πιάσῃ ζωντανὸν καὶ τὸν Ἀλῆ-πασιᾶ καὶ τὰ στρατεύματά του καὶ νὰ τοὺς πάγι αἰχμαλώτους στὴ Λευκάδα.

ΣΥΛΛΗΨΙΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΣΙΩΤΗ

‘Απὸ τὴν Λευκάδα ὁ Κατσαντώνης πέρασε τὸ Βάλτο, κι’ ἀπὸ τὸ Βάλτο βγῆκε στὸ Καρπενήσι. Στὸ δρόμο, κατὰ τ’ Ἀραποκέφαλα, κάθησε νὰ μεσημεριάσῃ στὴν ρίζα ἐνὸς πεύκου, ἐνῷ τρία-τέσσαρα παλληκάρια, ποῦ εἶχε μαζú του, εἶχαν ἀνοίξει γύρα-γύρα, ὡς σκοποί. Δὲν πέρασε πολὺ ὥρα καὶ νὰ σου περιάσει ἔνας Σαρακατσιάνος (Σκηνίτης ‘Ελληνόφωνος), καὶ ἅμα εἶδε τὸν Κατσαντώνη κάτω ἀπὸ ἑκεῖνον τὸν πεῦκο ξεφώνησε :

— Φῦγε, καπετᾶνέ μου καὶ χάθηκες !

‘Ο Κατσαντώνης, νομίζοντας ὅτι ἔρχονται Τοῦρκοι, δὲν ταράχηται, παρὰ τὸν ρώτησε μόνο :

— Ποῦθε ἔρχονται, ὡρέ ;

— Φῦγε, καπετᾶνέ μου, ἀπ’ αὔτοῦ γρήγορα, ἐπαγέλαθε ὁ Σαρακατσιάνος, θὰ σὲ πιάσῃ ἡ βλογιά ! Δὲν εἶνε πολλὲς μέρες, ποῦ πέθανε αὔτοῦ στὴν φένα ἔνας βλογιασμένος.

‘Ο Κατσαντώνης τραβήχτηκε ἀπὸ ἑκεῖνον τὸν πεῦκο καὶ τράβησε παραπάνω. “Γιτερά ἀπὸ τρεῖς μέρες τὸ καύχημα τῆς Κλεφτουριάς, ὁ Κατσαντώνης ήταν βλογιασμένος !

‘Ο ἀδερφός του, ὁ Γιώργος Χασιώτης, τὸν ἔβαλε σὲ μιὰ σπηλιὰ τοῦ Μοναστήρακιοῦ Εύρυτανίας καὶ τέσσαρα πέντε παλληκάρια φύλαχγαν γύρα γύρα ὡς σκοποί, ἐνῷ ὁ Λεπενιώτης κι’ ὅλοι οἱ ἄλλοι Κατσαντωναῖοι εἶχαν σκορπιστῇ μακρυά σ’ ἄλλες ἐπαρχίες, γιὰ νὰ μὴ δώσουν ὑπόγοια ὅτι φυλάχγονταν ὁ Κατσαντώνης στὸ Μογαστηράκι.

Τὸ βλόγιασμα τοῦ Κατσαντώνη σὰν ἀστραπὴ ἔτρεξε ὅλη τὴν Ελλάδα. Τῶμαθαν καὶ Χριστιανοὶ, τῶμαθαν καὶ Τοῦρκοι. Ισούφ Αράπης, Μπεκτήρ Τζογαδόρος, Άλιούς-Μπεράτης, “Άγο Μουχουρντάρης, ὅλοι ἔψυχην πιθαμὴ πρὸς πιθαμὴ τὸν τόπο γιὰ νὰ δροῦν τὸ λημέρι ποῦ ἐνοσηλεύονταν ὁ Κατσαντώνης.

‘Ο “Άγο Μουχουρντάρης στάθηκε τυχερώτερος ἀπ’ ὅλους καὶ ἡπ’ ὅλους ίκανώτερος. Εἶχε ἐνδυθῆ ἀλέφτικα φορέματα κι’ αὐτὸς καὶ καμμιὰ δεκαριάκια συντρόφοι του, καὶ προσποιιῶνταν ὅτι ήταν αλέφτες καὶ ὅχι Τοῦρκοι. Ξετάζοντας, ξετάζοντας, ἔμαθε ἀπὸ ἔνα Γιάννη Γκούρλια — ἀγάθεμα καὶ τριτανάθεμα τὴν ψυχὴ του — ὅτι ὁ Κατσαντώνης λημέριζε ἐκεῖ κοντά. Κυριοψυλακτεῖ καὶ βλέπει ἔναν καλόγερο ἀπὸ τὸ Μογαστηρί, ποῦ πήγαινε κάθετε πρῶτη ζωτεροφίες καὶ γερὰ στὴ Σπηλιὰ τοῦ Κατσαντώνη. Τὸν πιάνει καὶ τοῦ λέγει, ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὸν Λεπενιώτη καὶ θέλει νὰ ἰδῃ τὸν Κατσαντώνη. ‘Ο καλόγερος μὴ ὑποπτευθεῖς ὅτι εἶχε μπροστά του Ντερβέναγια τοῦ Άλη-πασᾶ, τὸν ὀδήγησε ἔως τὴν θύρα τῆς Σπηλιᾶς. ‘Εκεῖ ὁ Μουχουρντάρης ἔπιασε τὴν θύρα καὶ ἔστειλε ἔνα παλληκάριο καὶ παραπάνω. “Οταν ἔξωσαν τὴν Σπηλιὰ φώναξε ὁ Μουχουρντάρης :

— Παραδώσου, βρὲ Κατσαντώνη, γιατὶ εἶσαι σκλάδος μου τώρα !

‘Εκείνη τὴν στιγμὴν ὁ Κατσαντώνης διηγῶνταν ἔνα κακὸ ὄνειρο, ποῦ εἶχε ἴδει ἑκείνη τὴν νύκτα, ὅτι περγοῦσε τρία ποτάμια θολὰ καὶ αἰματωμένα καὶ ὅτι τὰ δύο

τὰ πέρασε, ἀλλὰ τὸ τρίτο δὲν ἤμπορεσε γὰρ τὸ περάση. "Ετοι τὸ λέγει καὶ τὸ τργοῦδι :

'Απόψε εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸν ὕπνὸ ποῦ κοιμώμουν,
Τρία ποτάμια πέραγα θολὰ καὶ αἰματωμένα.
Τὰ δυὸ ποτάμια πέρασα, καὶ σκόνταψα στὸ τρίτο,
Τὸ τρίτο ἦταν θολώτερο καὶ πλειὸ καταιδασμένο...
Ἐήγα το, Γιῶργο ἔηγα το, σᾶν τὶ νὰ λέγῃ τάχα....»

'Ο Κατσαντώνης, πρόισμένος ἀπὸ τὴν εὐφλογία καὶ πληγιασμένος, δὲν ἄκουσε τὴν φωνὴ τοῦ Μουχουντάρη. Τὴν ἄκουσε ὅμως ὁ Γιῶργος καὶ φειδούθηκε.

— Μᾶς ἔπιασαν, 'Αντώνη μου, τὰ σκυλιὰ οἱ Ἀρβανίτες !

Ξεφώνησε ὁ Γιῶργος.

'Ο Κατσαντώνης, ἀτάραχος τοῦ εἴπε :

— Σκότωσέ με, Γιῶργο, καὶ πετάξου γὰρ γλυτώσης ἐσὺ τούλαχιστον.

'Ο Γιῶργος τοῦ ἀπῆγτησε ;

— "Οταν χάσω ἑσένα, 'Αντώνη μου, τὶ τὴν θέλω τὴν ζωή ;

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, τὸν ἔρριξε στὸν ὄμο ἀρματωμένον καὶ ὅγηκε ἀπὸ τὴν σπηλιά. 'Ο Χασιώτης προχωροῦσε ἀπὸ τὴν σπηλιὰ καὶ ὁ Κατσαντώνης ἐπυροβολοῦσε ἀπὸ τοὺς ὄμοις τοῦ Γιώργου, μὲ τὰ δύο τὰ τουφέκια καὶ τὰ τέσσαρα πιστόλια, ποῦ εἶχον οἱ δύο τους. Οἱ πρῶτοι Τούρκοι ποῦ εὑρέθησαν ἐμπρὸς ἐπεσαν κατὰ γῆς σκοτωμένοι. Πυροβολοῦν οἱ Ἀρβανίτες, ἀλλὰ κανένα μολύβδος δὲν χτυπάει τ' ἀνδρειωμένα ἀδέλφια. 'Ο Χασιώτης προχωροῦσε, ὁ Κατσαντώνης πυροβολοῦσε καὶ οἱ Ἀρβανίτες τοὺς κυνηγοῦσαν ἀπὸ πίσω τουφεκοῦλωντας. "Ενα μολύβδοι,— ποῦ γὰρ μὴν εἶχε χυθῆ— κτυπάει τὸν Χασιώτη καὶ τοῦ σπάζει τὸ μπούτι καὶ σωριάζονται κατὰ γῆς τὰ δύο λεογτάρια τῆς Κλεφτουριᾶς. 'Ο Χασιώτης ποποθέτησε τὸν Κατσαντώνη πίσω ἀπὸ ἓνα βράχο καὶ ἀρχισε γ' ἀγαχαιτίζη τοὺς Τούρκους, ποῦ προχωροῦσαν ἐπάνω τους, ἐνῷ τὸ αἷμά του ἔτρεγε βρύση ἀπὸ τὴν πληγήν του. 'Ο Μουχουντάρης, βλέποντας τὰ παλληκάρια του γὰρ ἐπισθοχωροῦν, ἀρχισε γὰρ τὰ ὑδρίζη λέγοντας :

— 'Εντοοπή σας, μωρέ ! Δὲν εἰσθε 'Αρβανίτες ! Εἰσθε γύφτοι ! "Ενας Ἀρβανίτης τοῦ ἀντιλογήθηκε :

— Θὰ ἦταν ντροπή μας καὶ θὰ εἴμεθα γύφτοι, ἀν δὲν ἦταν ὁ Κατσαντώνης μὲ τὸν ἀδελφόν του !

Τέλος ἔκαναν ἔφοδον, καὶ ἀφοῦ ἐπεσαν κάμποσοι ἀκόμη 'Αρβανίτες σκοτωμένοι ἐπιασαν ζωντανὰ τὰ δύο ἀδέλφια !

Ττὴ στιγμὴν ὁ Μουχουντάρης ἔστειλε πεζὸν στὰ Γιάνγινα γ' ἀγαγγεῖλη στὸν 'Αλῆ-πασᾶ τὴν χαροποιὰν εἰδησιν. 'Ο 'Αλῆ-πασᾶς ἔγινε ἔξαλλος ἀπὸ τὴν χαρά του καὶ κέρασε τὸ συγχαρητιάρη δέκα φλωριὰ βενέτικα.

Βουνὰ καὶ κάμποι, χωριά καὶ πολιτείαις ἀναστέναξαν καὶ πικράθηκαν γιὰ τὸ

σκλάδωμα τοῦ Κατσαντώνη, καὶ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ Ἐλληνισμοῦ ἀντήχησε
ἔνα γενικὸ μοιρολόγι γιὰ τὸ Σταυραετὸν τῆς Κλεφτουριᾶς.

Τοῦτον τὸν χρόνον τὸν κακὸν, τοῦτο τὸ καλοκαῖρι,
'Αηδόνια μὴ λαλήσετε, κοῦκοι νὰ βουδαθῆτε,
Δενδρὶαν νὰ μὴ φυλλώσετε κι' ἄγθια νὰ μαραθῆτε,
Κι' ἔσεῖς ἀγριοπερίστερα μαυρίστε τὰ πτερά σας,
Τὸν Κατσαντώνη πιάσανε, τὸ φοβερὸ λεοντάρι,
Ποῦ ἥταν σημαία στ' "Αγραφα καὶ φλάμπουσσο στὸ Βάλτο.
Καὶ στὴν καῦμένη Κλεφτουριὰ ἀετὸς μὲ δύο κεφάλια.
Χαίρονται οἱ Τοῦρκοι χαίρονται, κι' οἱ Χριστιανοὶ τὸν κλαῖνε.
Μαυροζοράει ἡ Κλεφτουριά, κι' ὅλα τ' ἀρματωλίκια
Καὶ τὰ καῦμένα τ' "Αγραφα τοῦ στήγουν μοιρολόγι.

Σὲ τρεῖς ἡμέρας ὁ Μουχουρντάρης, γιανητὴς καὶ τροπαιοῦχος περπαντῶντας
ἡμέρα-γύντα χωρὶς νὰ κοιμηθῇ πουθενά, ἐμπαινε στὰ Γιάννινα φέροντας δεμέ-
γους στὰ ξυλοχρέδδατα τὸν Κατσαντώνη, καὶ τὸν Χασιώτη, καὶ τοὺς ἔρριξαν μέ-
σως στὰ σίδερα. 'Ο Ἀλῆ-πασᾶς ἀφοῦ φίλησε τὸν Μουχουρντάρη καὶ τὸν ἀγεκήρυ-
ξε πρῶτο παλληκάρι τῆς Ἀρβανιτιᾶς καὶ τοῦ ἔδωσε ἐκατὸ φλωρὶς κέρασμα,
προσκάλεσε ἀμέσως δικαστήριο καὶ τοὺς κατεδίκασε εἰς θάνατον.

Μετὰ τὴν καταδίκην ἔγεινε συζήτησις καὶ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου, θαγάτου ἄσον
τὸ δυνατὸν σκληροτέρου, ἀπανθρωποτέρου. Τότε ἔνας δικαστὴς ἐνθυμήθη ὅτι
εύρισκετο στὰ Γιάννινα ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βελῆ-Γκέγκα, καὶ ὅτι ἦτο δίκαιον νὰ πα-
ραδώσουν τὸν Κατσαντώνη στὰ χέρια του καὶ νὰ τὸν σκοτώσῃ αὐτὸς, ὅπως ἥθελε.

'Αμέσως ὁ Ἀλῆ-πασᾶς προσκαλεῖ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βελῆ-Γκέγκα καὶ τοῦ εἶπε:
— Τὸ δικαστήριον σοῦ χαρίζει τὸν Κατσαντώνη νὰ τὸν σκοτώσῃς, μὲ ὅτι τρόπον
θέλεις... καὶ ἀνάγκη νὰ φανερώσῃς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου του, γιὰ νὰ σοῦ τὸν
παραδώσουμε.

'Ο Βελῆ-Γκέγκας συλλογίστηκε, συλλογίστηκε, καὶ εἶπε τέλος στὸν Ἀλῆ-
πασᾶ :

— Πασᾶ μου ! Σκότωσέ τον ὅπως θέλεις, ἐγὼ δὲν εἴμαι ίκανὸς νὰ σκοτώσω
τὸν Κατσαντώνη, οὔτε καὶ ἀρρωστον ! . . .

— Τὶ λὲς αὐτοῦ, ωρέ ! (Τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ Ἀλῆ-πασᾶς).
Τέτοιος ἀνίκανος εἰσαι ! Γκρεμίσου νὰ μὴ σὲ ἴδοιν τὰ μάτια μου !
'Ο Γκέγκας ἔφυγε καὶ ὁ Ἀλῆ πασᾶς διέταξε νὰ σπάσουν τὰ κόκκαλα τοῦ Κα-
τσαντώνη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ θαγατωθοῦν.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

Τὴν ἄλλην ἡμέρα πεντακόσιοι 'Αρβανίτες καὶ ὁ Μουχουρντάρης ἔφεραν τὸν
Κατσαντώνη καὶ τὸν Χασιώτη στὸν Πλάτανο, ποῦ ἥταν τότε ὁ Γολγοθᾶς τοῦ
'Ελληνισμοῦ. Κάτω ἀπ' αὐτὸν τὸν Πλάτανο, ποῦ εἶχε καταγῆσει συγώ-

νυμος τοῦ θανάτου, εἶχαν θανατωθῆ μαρτυρικῶς ὅσοι κλέφτες εἶχαν πέσει στὰ χέρια τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ καὶ τῶν προκατόχων του. Γύρα-γύρα, στὲς ρίζες αὐτοῦ τοῦ Πλατάνου ἥταν τὰ σιδερένια σουβλιὰ καὶ οἱ ψισταριές, τὰ πηγάδια μὲ τὰ τσιγκέλια καὶ τ' ἀμμώνια μὲ τὰ σφυριὰ καὶ ἀπὸ τὰ κλωνάρια του κρέμονται σαράντα κρεμάλες.

“Αμα ἔφεραν τὸν Κατσαντώνη καὶ τὸν Χασιώτη στὸν Πλάτανον, τοὺς ἔπαλωσαν ἐπάνω στ' ἀμμώνια, τοὺς ἔδεσαν καὶ οἱ δήμιοι, παιδιὰ τῆς κατηραμένης φυλῆς τῶν τουρκογύρτων, ἄρχισαν μὲ τὲς βαρειές νὰ τοὺς τσακίζουν πρῶτα τὰ δάκτυλα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ὕστερα τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάρια ἔως τὰ μπούτια καὶ ἔως τοὺς ὄμοις. Σκλύδια-σκλύδια πετοῦσαν τὰ σπασμένα κόκκαλα τῶν ὑπερμάχων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, καὶ τὰ αἴματα ἔτρεχον σᾶν ποτάμια. Τὰ δύο τ' ἀδέλφια ὑπέφεραν τὸ ἀπάνθρωπο μαρτύριο μὲ τὴν μεγαλήτερη ἀταραξία, καὶ ἔως ποῦ ἥταν ζωνταγοὶ ἔθριζαν τὸν Ἀλῆ-πασᾶ καὶ τὴν Τουρκιὰ καὶ τραγουδοῦσαν τὸ τραγοῦδι τοῦ πρώτου καπετάνιου τους, τοῦ Δίπλα :

Τοῦ Δίπλα οἱ φίλοι λέγανε καὶ τὸν παρακαλοῦσαν :

— «Σήκου νὰ φύγης, Δίπλα μου, μὲ τοὺς Κατσαντωναίους,
Σᾶς ἔμαθεν ὁ Ἀλῆ πασᾶς καὶ στέλλει νὰ σᾶς πιάσῃ

“Ἐναν κακὸν ντερβέναγα, τὸν "Άγιο Μουχουρντάρη."»

Τὰ λόγια δὲν ἀπώσωσαν, τὰ λόγια δὲν ἀπόειπαν

Καὶ τὰ λημέρια φώναξαν ὅσον κι' ἀν ἡμποροῦσαν :

“Ο Μουχουρντάρης ἔφθασε μὲ τέσσαρας χιλιάδας
Φέρ' Ἀρβανίτες διαλεκτούς, ὅλο τζοχανταράίους,
Στὰ δόντια σύργουν τὰ σπαθιά, στὰ χέρια τὰ τουφέκια.»

Κι' ὁ Δίπλας ἀποχρίγεται καὶ τοὺς ἀπολογιέται :

— «Οσον εἶν' ὁ Δίπλας ζωντανὸς τοὺς Τούρκους δὲν φοδάται.

“Εχει λεβέντες διαλεκτούς, καὶ τοὺς Κατσαντωναίους,

Ποῦ τρῶν' μπαροῦτι γιὰ ψωμὶ καὶ βόλια γιὰ προσφάγι,

Καὶ σφάζουν Τούρκους σᾶν τραγιὰ καὶ σᾶν παχυὰ κριάρια.»

Τέτοιοι ἥταν οἱ πρόδρομοι αὐτοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας. Αἰωνία τους ή μνήμη !

